Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

RAPORTTEJA 112 | 2014

Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014

Kohdekuvaukset osa II

Paikallisesti arvokkaat kohteet

PIRKANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS JA PIRKANMAAN LIITTO

ANNE LINDHOLM

Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014

Kohdekuvaukset osa II:

Paikallisesti arvokkaat kohteet

ANNE LINDHOLM

RAPORTTEJA 112 | 2014

PIRKANMAAN ARVOKKAIDEN HARJUALUEIDEN INVENTOINNIN TARKISTUS 2014

KOHDEKUVAUKSET OSA II:

PAIKALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Tiina Schultz

Kansikuva: Anne Lindholm

Kartat: Anne Lindholm

ISBN 978-952-314-175-9 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-175-9

www.doria.fi/ely-keskus

Paikallisesti arvokkaat harjualueet 2
Konginharju (Akaa) 2
Kalpekinharju (Akaa) 4
Saajanmitanharju (Akaa) 6
Salakkaniemi-Kangassaari (Akaa) 8
Mannanmäki (Hämeenkyrö) 10
Kyröskoskenharju (Hämeenkyrö) 12
Mahnalanharju (Hämeenkyrö) 14
Lindberginmäki (Ikaalinen) 16
Lauttakangas (Ikaalinen) 18
Hirviharju (Ikaalinen) 20
Teikangas (Ikaalinen) 22
Huikonkangas-Käpylänkangas (Juupajoki) 25
Sahrakoski (Juupajoki) 28
Kaaponharju (Juupajoki) 30
Lakkaharju (Juupajoki) 32
Kuohunharju (Kangasala) 35
Pikonlinna-Santasaari (Kangasala) 37
Teivaskukkula (Kangasala) 39
Harjuntie (Kihniö) 41
Kuivaniemi-Liettinen (Kihniö) 43
Korhosenniemi-Huutoniemi (Kihniö) 45
Maailmansyrjä-Pitkäsaari (Lempäälä) 47
Hiidenhauta (Mänttä-Vilppula) 49
Pitkäniemi (Mänttä-Vilppula, Virrat) 52
Loilanniemi (Mänttä-Vilppula) 54
Selkisaari (Mänttä-Vilppula) 56
Kettukangas-Pollarinkangas (Mänttä-Vilppula) 58
Hiekkaniemi-Hirviniemi (Mänttä-Vilppula) 60
Kirstinharju (Mänttä-Vilppula, Keuruu) 62
Viikinharju (Nokia) 64
Hiekkaharju (Orivesi) 66
Pitkäkari-Sorminiemi (Orivesi) 68
Harjukangas-Isosalonmäki (Parkano) 70
Isosaari-Viitasaari (Parkano) 72
Jylhänmäki (Parkano) 74
Naapunniemi (Parkano) 76
Tornimäki (Parkano) 78
Lätäkköneva-Ahvenlampi (Parkano) 80
Köykkäänharju-Eskolanharju (Pälkäne) 82
Karinkärki (Pälkäne) 84
Tuliharju (Pälkäne) 86
Korhonkärki (Pälkäne) 88
Kuuroharju-Tuomelanharju (Ruovesi) 90
Kautunharju-Nuijaharju (Ruovesi) 93
Koukkulammi-Vesitorni (Ruovesi) 95
Peskanharju-Iloisetmäet (Ruovesi) 97
Kukkokangas (Ruovesi, Virrat) 99

Karkausniemi (Ruovesi) **101**
Leppäkangas (Ruovesi, Mänttä-Vilppula) **103**
Kuivajärvi-Valkeajärvi (Ruovesi) **106**
Santakangas (Ruovesi) **108**
Houhajärvi (Sastamala) **111**
Rajamäki (Sastamala) **114**
Jyrmysharju (Sastamala) **116**
Hyynilänkangas (Sastamala) **118**
Aakkulanharju (Tampere) **120**
Epilänharju (Tampere) **122**
Vetämäkannanniemi (Tampere) **124**
Helvetinhauta (Tampere) **126**
Aunionkangas (Tampere) **129**
Rääkkykangas (Tampere) **132**
Ala-Pirttijärvi (Tampere) **134**
Jussarinharju (Urjala) **136**
Uurtaanharju (Urjala) **138**
Päärtinmäki-Hangaslammi (Urjala) **140**
Juurtinkangas (Urjala) **142**
Isomäki (Urjala) **144**
Jeltinkangas-Pirttilamminkangas (Urjala) **146**
Mäntysaaret-Mainiemi (Valkeakoski) **150**
Selkäsaaret-Oitinkinnas (Valkeakoski) **152**
Helkavuori (Valkeakoski) **154**
Lukonmäenharju (Valkeakoski) **156**
Huittulanharju (Valkeakoski) **158**
Kaira-Kankaankärki (Valkeakoski) **160**
Ruoketjärven harju (Virrat, Ylöjärvi) **162**
Pihtiharju (Virrat) **164**
Hyypänkukkula (Virrat) **166**
Kangasjärvenharju (Virrat) **168**
Saukkolammenharju (Virrat) **170**
Niemenkangas (Ylöjärvi, Hämeenkyrö) **173**
Kolikangas (Ylöjärvi) **175**
Niemenmäki (Ylöjärvi, Hämeenkyrö) **177**
Vilpeenharju (Ylöjärvi, Hämeenkyrö) **179**
Kourinharju (Ylöjärvi) **181**
Hangasjärven kangas (Ylöjärvi) **183**
Kuhaluoto-Leponokka (Ylöjärvi) **185**
Lammasniemi (Ylöjärvi) **187**
Matinharju (Ylöjärvi) **189**
Paattiharju (Ylöjärvi) **191**

Paikallisesti arvokkaat harjualueet

Konginharju (Akaa)

Pinta-ala: 48,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Konginharju on Kylmäkosken kautta kulkevan harjujakson luoteisimpia osia. Harju sijoittuu Savikosken kylään Lumijärven etelärannalle. Harjun pohjoispuolella oleva Nokanmäki on moreenikumpumainen, pyöreä muodostuma. Harjuselänne kohoaa paikoin noin 25 m ympäristöstään ja sen laella kulkee maantie. Harjulla on melko runsaasti asuntoja. Alueella on muutamia pieniä, lähinnä kotitarvekäytössä olleita maa-ainesten ottamisalueita.

Harjun asumattomilla osilla kasvaa pääasiassa puolukkatyypin heinittynyttä ja harvaa mäntymetsää. Nokanmäki on kuusivaltainen. Paikoin metsät ovat mustikka- tai käenkaali-mustikka -tyyppiä. Alueella on jonkin verran puolilehtopiirteitä. Kasvilajeista on syytä mainita kevätlinnunherne, mustakonnanmarja ja nuokkukohokki. Alueen itäkärjessä on rauhoitettu mänty.

Konginharju täyttää kauniin maisemakuvan tunnukset ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen alkuperäiseen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

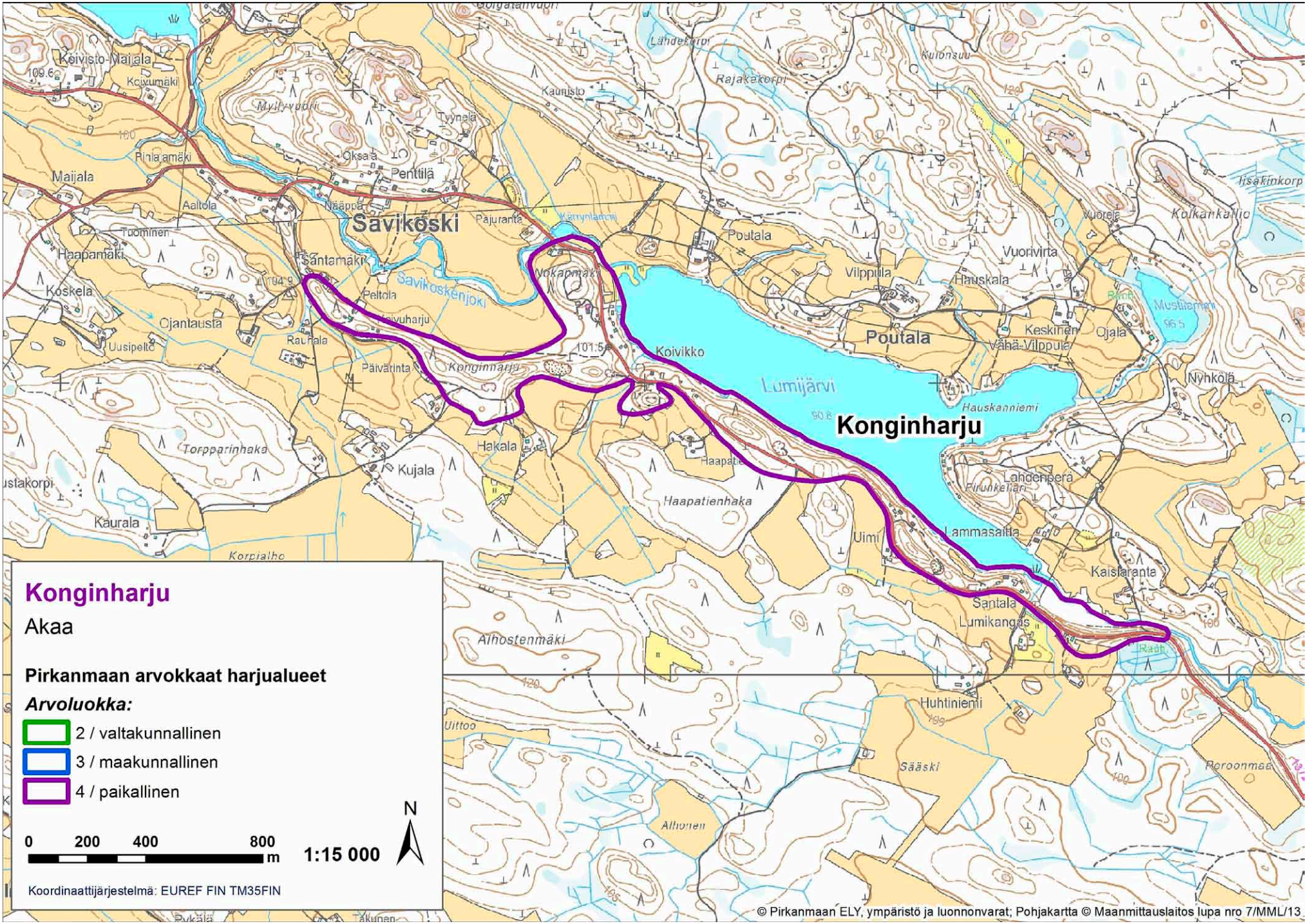

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kalpekinharju (Akaa)

Pinta-ala: 8,3 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan sekä osittain taajaman kulttuurimaisemaan liittyvä Kalpekinharju on Vanajavedeltä Jalantijärven yli kulkevan harjuhaaran läntisimpiä osia. Itä-länsisuuntainen harju sijaitsee Tarpianjoen suiston ja Jalantijärven välissä matalana niemenä. Harju on täten vaatimattomanakin maisemallisesti merkittävä. Niemellä kasvaa heinäinen harva männikkö. Harjun etelärinteillä on jonkin verran lehtomaisuutta ja kasvillisuudessa esiintyvät mm. mustakonnanmarja ja lehtokuusama. Muodostuman länsiosassa harjanteella kulkee paikallistie ja rinteillä on kaksi loma-asuntoa.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Kalpekinharju sijoittuu Kylmäkosken I luokan pohjavesialueelle ja sillä sijaitsee Kalpekinharjun vedenottamo. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen alkuperäiseen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin selvästi erottuva
- Geologisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

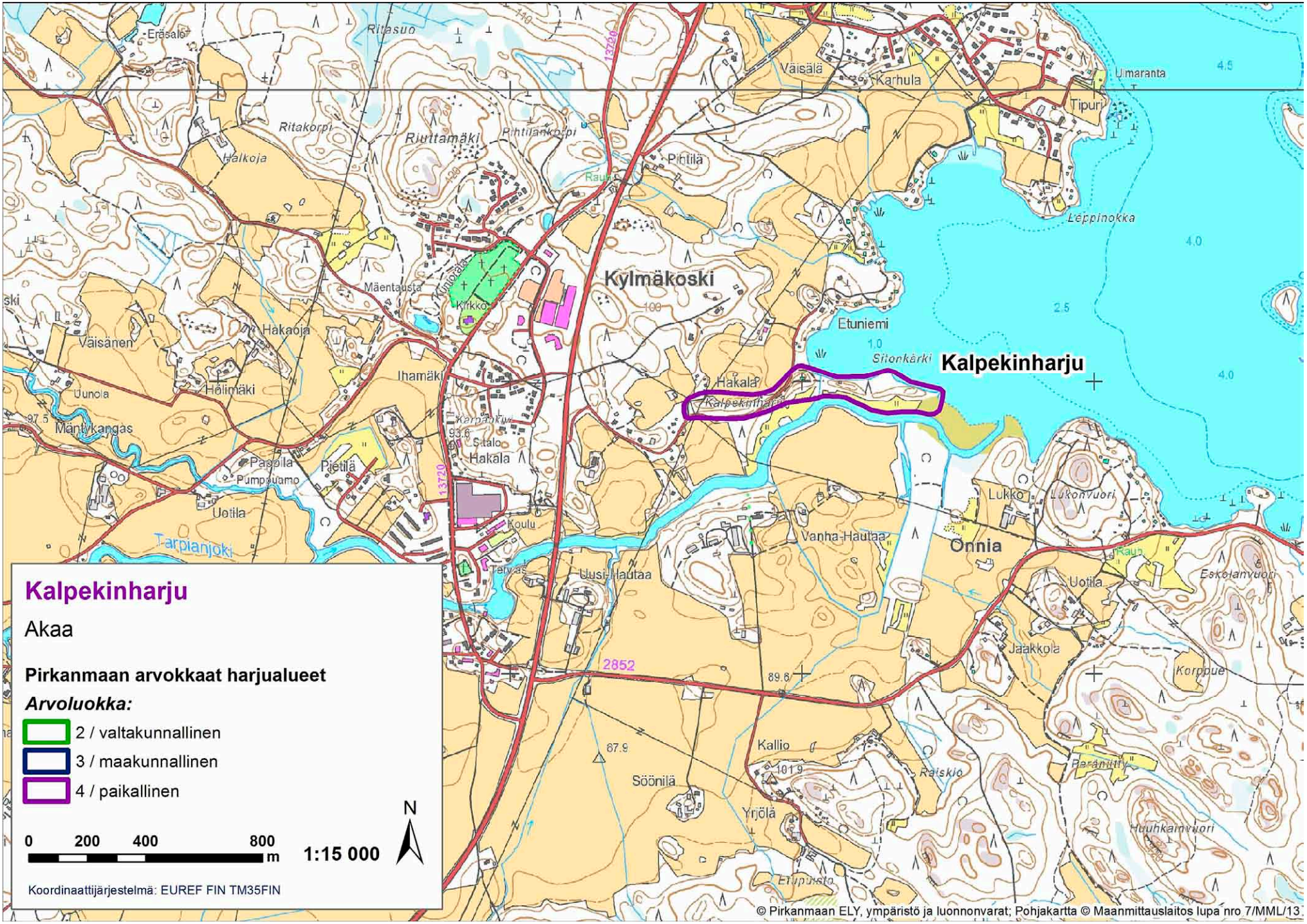
Kalpekinharju
Akaa
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kylmäkoski
Onnia
Kalpekinharju
Etuniemi
Sitonkärki
Leppinokka
Tipuri
Umaranta
Karhula
Väisälä
Pihtilä
Hakala
Ihamäki
Mäentausta
Kirkko
Koulu
Tervas
Uusi-Hautaa
Vanha-Hautaa
Lukko
Lukonvuori
Uotila
Eskolanvuori
Jaakkola
Korppue
Kallio
Söönilä
Yrjölä
Raiskio
Huuhkainvuori
Etupuisto
Tarpianjoki
Ritasuo
Ritakorpi
Riuttamäki
Pihtilankorpi
Halkoja
Hakaoja
Väisänen
Hölimäki
Uunola
Mäntykangas
Pappila
Pumpauamo
Pietilä
Eräsalo
2852
13720
13726
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Saajanmitanharju (Akaa)

Pinta-ala: 33,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Suomaisemaan ja osittain vesimaisemaan liittyvä Saajanmitanharju on osa Ohtisten kautta Kylmäkosken eteläpuolelta kulkevaa harjujaksoa. Saajanmitanharjun kapea selänne on matala ja kohoaa ympäristöstään vain 5-10 m. Harjun laella kulkee paikallistie, jolta avautuu kaunis näkymä ympäröiville soille ja Saajanmitan järvelle. Harjulla kasvaa puolukkatyypin mäntymetsää ja reunoilla paju-koivu-mänty -sekametsää. Alueella sijaitsee muutamia rakennuksia. Alueen koillispuolella sijaitsee Vahervuoren valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu (arvoluokka 3) kumpumoreenialue (Mäkinen ym, 2007).

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen alkuperäiseen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

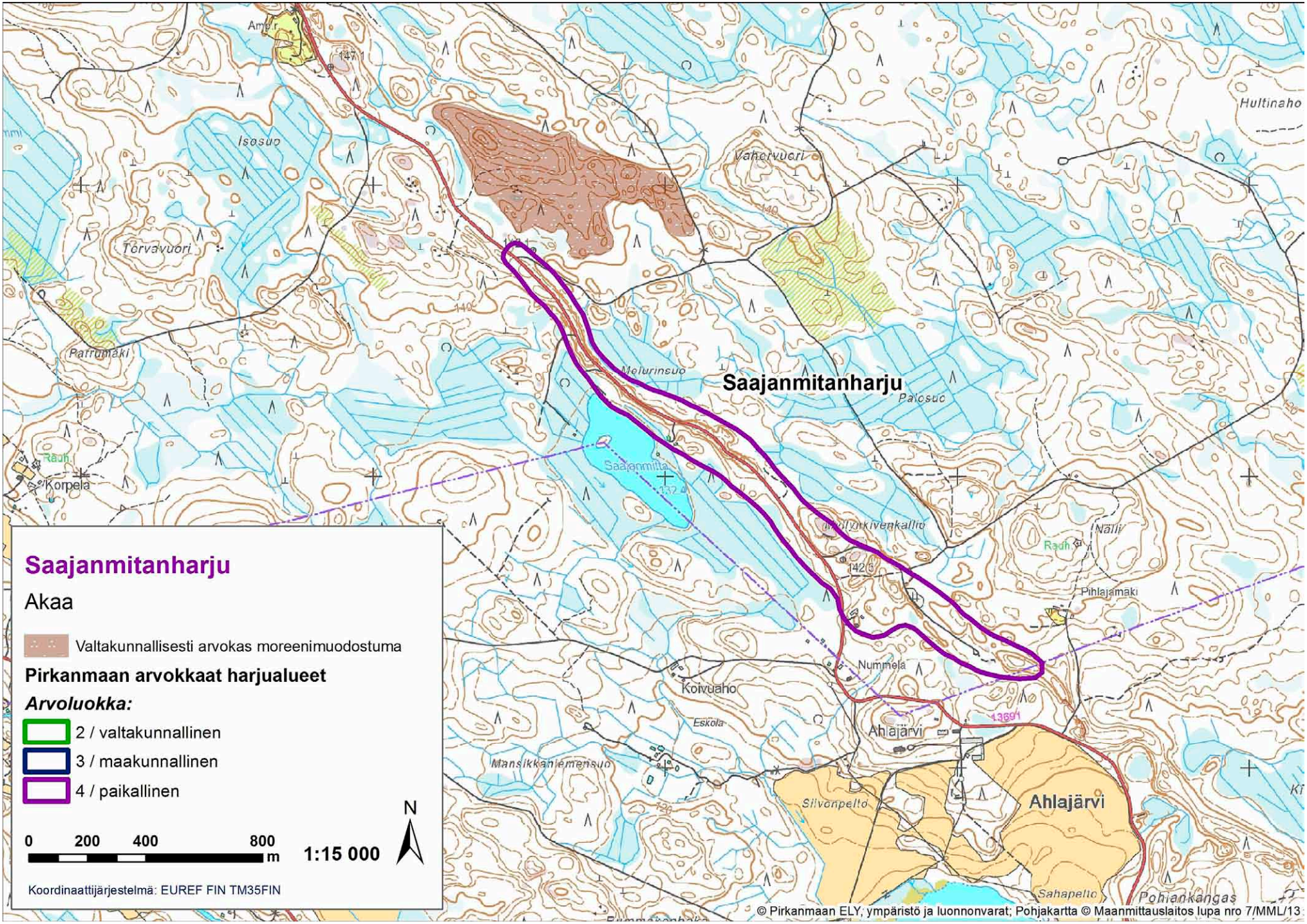
Saajanmitanharju
Akaa
Valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Saajanmitanharju
Ahlajärvi
Ahlajärvi
Isosuo
Vahervuori
Hultinaho
Torvavuori
Patrumäki
Melurinsuo
Palosuo
Saajanmitta
Korpela
Koivuaho
Nummela
Pihlajamäki
Näsi
Eskola
Mansikkaniemensuo
Silvonpelto
Sahapelto
Pohjankangas
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Salakkaniemi-Kangassaari (Akaa)

Pinta-ala: 23,3 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja kulttuurimaisemaan liittyvä Salakkaniemi-Kangassaari sijaitsee Toijalan sataman seudulla ja on osa Hämeenlinnan harjujaksoon kuuluvaa, Vanajaveden pohjalla haarautuvaa harjujaksoa. Alue koostuu kahdesta niemestä ja niiden väliin sijoittuvista harjusaarista. Harju on melko matala (korkeus järven pinnasta noin 10 m), mutta siltä avautuvat kauniit näkymät Vanajavedelle. Niemissä ja saarissa on loma-asutusta ja Kangassaaren kärjessä on laavu. Harjulla kasvaa sekä kuusi- että koivumetsää. Alueelle sijoittuu Akaan Toijalan sataman osayleiskaava.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alkuperäisen rajauksen osa-alueet on uudessa rajauksessa yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Osa-alueiden välisellä alueella on jonkin verran rakennettua ympäristöä, mutta kohteen yhtenäisyyden vuoksi osa-alueiden yhdistäminen on perusteltua.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

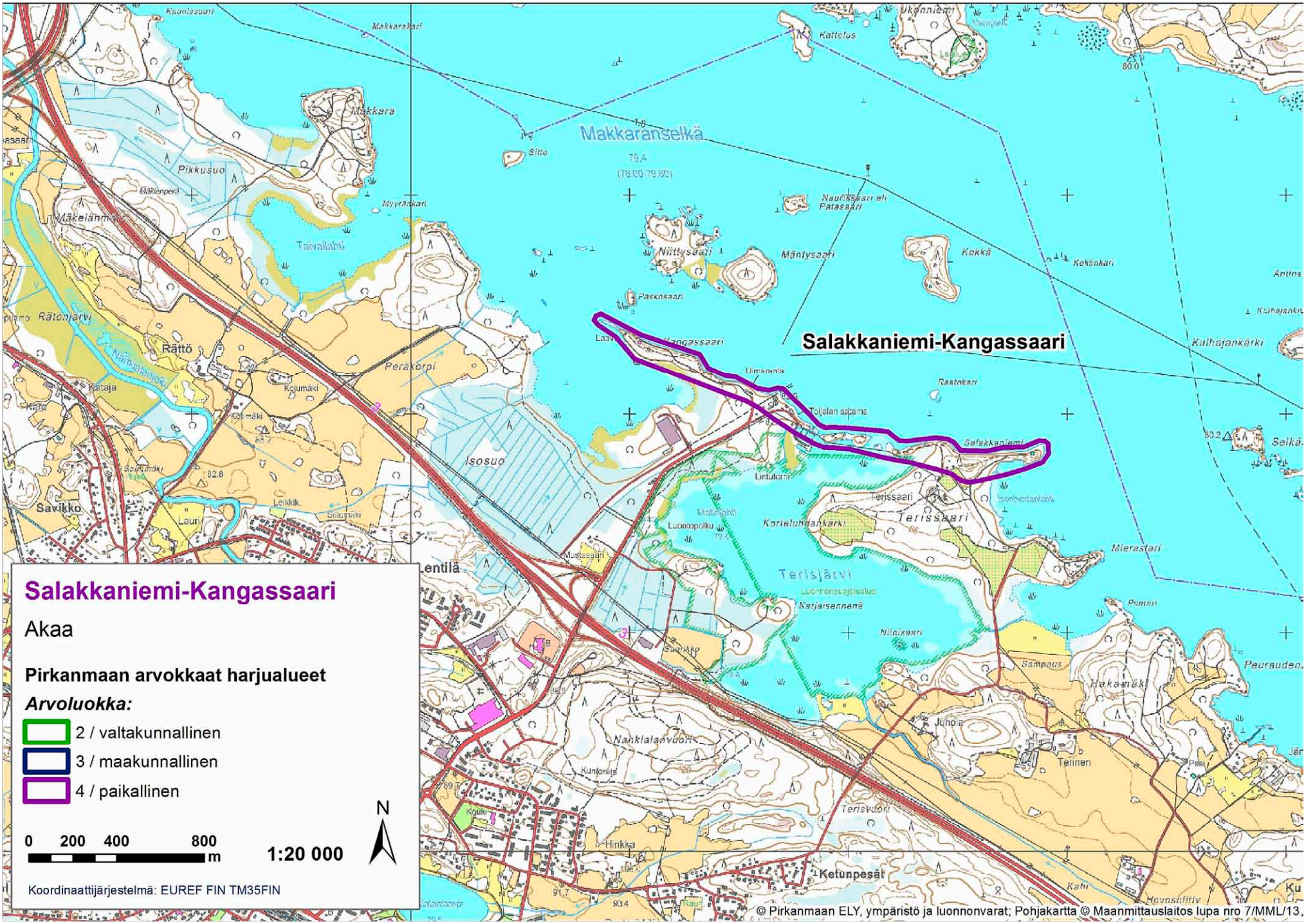
Salakkaniemi-Kangassaari
Makkaranselkä
Niittysaari
Mäntysaari
Kekkä
Paskosaari
Kangassaari
Salakkaniemi
Rättö
Savikko
Isosuo
Peräkorpi
Terisjärvi
Terissaari
Mierastari
Juhola
Terinen
Nahklalanvuori
Hinkka
Ketunpesät
Makkara
Pikkusuo
Taivalahti
Rätonjärvi
Katolus
Ukonniemi
Kulhajankärki
Kekenkari
Rastokari
Toijalan satama
Linturinni
Karjaisennenä
Nilnisaari
Sampaus
Hakamäki
Peurauden
Pumari
Kuntoreitti
Terisvuori
Kahi
Hevosniitty
Ku
Selkä
Antins
Kulhajankari
Makkarakari
Myyrämäki
Mäkelänmäki
Mustesaari
Luontopolku
Korieluhdankarki
Isonhuotankatu
Leikkik.
Silloinmäki
Kojumäki
Kataja
Kato
Nahklalanojat
Lauri
Sitto
Nauriissaari eli Patasaari
Ummanda
Lasv
Kuunlassaari
Makkaranselkä
79,4
(78.00-79.82)
80.0
80.2
82.8
91.7
93.4
Kaup
Kouile
Hinkka
Ketunpesät
Juhola
Terinen
Sampaus
Hakamäki
Peurauden
Pumari
Nilnisaari
Karjaisennenä
Terisvuori
Kuntoreitti
Nahklalanvuori
Savikko
Rättö
Peräkorpi
Isosuo
Terisjärvi
Terissaari
Mierastari
Salakkaniemi
Kangassaari
Niittysaari
Mäntysaari
Kekkä
Kekenkari
Kulhajankari
Rastokari
Toijalan satama
Linturinni
Korieluhdankarki
Luontopolku
Mustesaari
Ummanda
Paskosaari
Sitto
Makkara
Pikkusuo
Taivalahti
Rätonjärvi
Nahklalanojat
Kojumäki
Kojumäki
Kataja
Kato
Leikkik.
Silloinmäki
Lauri
Savikko
Makkarakari
Myyrämäki
Mäkelänmäki
Kuunlassaari
Katolus
Ukonniemi
Kulhajankari
Kekenkari
Antins
Selkä
Kahi
Hevosniitty
Ku
Kouile
Kaup
Galantamp
Salakkaniemi-Kangassaari
Akaa
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Mannanmäki (Hämeenkyrö)

Pinta-ala:	42,8 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkamaan POSKI-hanke, 2001

Maaseudun kulttuurimaisemaan, valtatien ja maanteiden maisema-alueeseen sekä vesimaisemaan kahden järven välisellä kannaksella liittyvä Mannanmäki kuuluu Hämeenkankaan saumamuodostuman pohjoispuolella sijaitsevaan erillisten harjukumpujen ryhmään. Muodostuma on osittain moreenimainen ja sen rinteillä tavataan lohkareisia muinaisrantoja. Jäätikön sulavedet ovat purkaneet lännestä.

Pohjoisrinteellä kasvaa mäntymetsää, jonka alikasvoksena on kuusta. Paisterinteellä kasvillisuus on puolukkatyyppiä ja alempana tavataan kieloa mustikkatyypin kasvillisuusalueella. Kanervatyypin laikkuja tavataan ylempänä katajan ollessa yleinen pensaskerroksessa ja mustikan, puolukan ja kanervan kenttäkerroksessa. Tyyppilajeja ovat kevätpiippo, metsälauha, oravanmarja, vanamo, metsätähti, sulkasammal ja seinäsammal.

Alue sijaitsee Mannanmäen I luokan pohjavesialueella. Asutusta alueella on etenkin sen reunaosissa. Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia: metsittynyt maa-ainesten ottamisalue on rajattu sisäpuolelle, eikä itäpään asutusta ole yritetty rajata ulkopuolelle, koska muutoin merkittävä määrä muodostumaan geologisesti kuuluvaa aluetta jäisi rajaamatta.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöään hallitseva

- Geologisesti ja maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva alla: Vanamo kuuluu Mannanmäen kasvilajistoon.
Kuva: Anne Lindholm, 2013

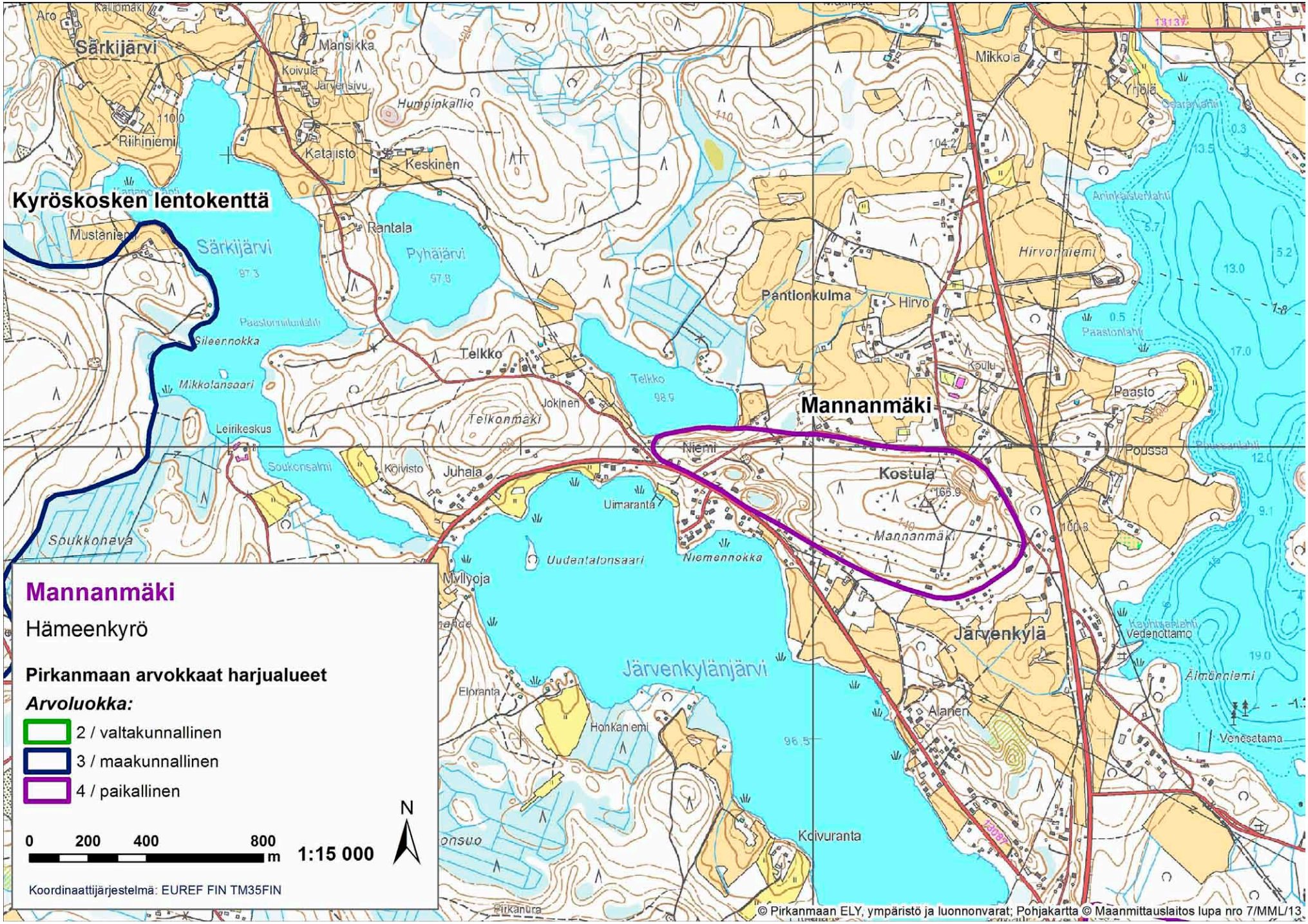
Mannanmäki
Hämeenkyrö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kyröskosken lentokenttä
Mannanmäki
Kostula
Järvenkylä
Järvenkylänjärvi
Telkko
Särkijärvi
Pyhäjärvi
Pantionkulma
Hirvo
Hirvonniemi
Mikkola
Paasto
Poussa
Niemi
Juhala
Koivisto
Uimaranta
Niemennokka
Uudentalonsaari
Myllyoja
Eloranta
Honkaniemi
Alanen
Koivuranta
Vedenottamo
Venesatama
Äimönniemi
Paastonlahti
Arinkäisterlahti
Yrjölä
Mansikka
Koivula
Järvensivu
Humpinkallio
Katajisto
Keskinen
Rantala
Riihiniemi
Mustaniemi
Sileennokka
Mikkolansaari
Leirikeskus
Soukonsalmi
Telkonmäki
Jokinen
Koulu
Soukkoneva
Pirkanura
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kyröskoskenharju (Hämeenkyrö)

Pinta-ala:	43,8 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Taajaman kulttuurimaisemaan kiinteästi liittyvä, osaksi vesimaisemaan ja länsipäästään valtatien maisema-alueeseen liittyvä Kyröskoskenharju kuuluu Sisä-Suomen reunamuodostuman ja Hämeenkankaan saumamuodostuman väliseen, saumamuodostuman luonteiseen ja paikoin katkeilevaan muodostumajaksoon. Muodostuma on itäkaakko-länsiluode –suuntainen ja käsittää osan melko jyrkkärinteisestä selänteestä sekä rinnakkaisen, loivasti kaartuvan, 600 m pitkän, 200-300 m leveän ja 20-25 m korkean selänteen. Selänne on laeltaan varsin lohkareinen ja ainekseltaan osaksi moreenia tai huonosti lajittunutta, kivistä soraa.

Kasvillisuus on mustikka- ja puolukkatyypin kangasmetsää. Puusto on kuusivaltaista, ja alueen keskiosat ovat taimikkoa, jossa kenttäkerros on kanervavaltainen. Paikoin esiintyy sianpuolukkalaikkuja. Alueen luoteisosassa on tehty metsänhakkuita.

Alueen keskiosissa on asuinalue ja länsi- ja eteläreunat rajoittuvat maanteihin. Kyröskoskenharju sijaitsee osittain Mannanmäen I luokan pohjavesialueella. Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia, jotka koskevat lähinnä alkuperäisen rajauksen jälkeen rakennetun asutuksen rajaamista ulkopuolelle. Asutusta ei kuitenkaan voida kokonaan rajata pois, koska se on levinnyt laajalle alueen keskiosiin. Uusi rajaus noudattelee pääpiirteissään Pirkanmaan ensimmäisen POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä tehtyä rajausta.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selkeästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

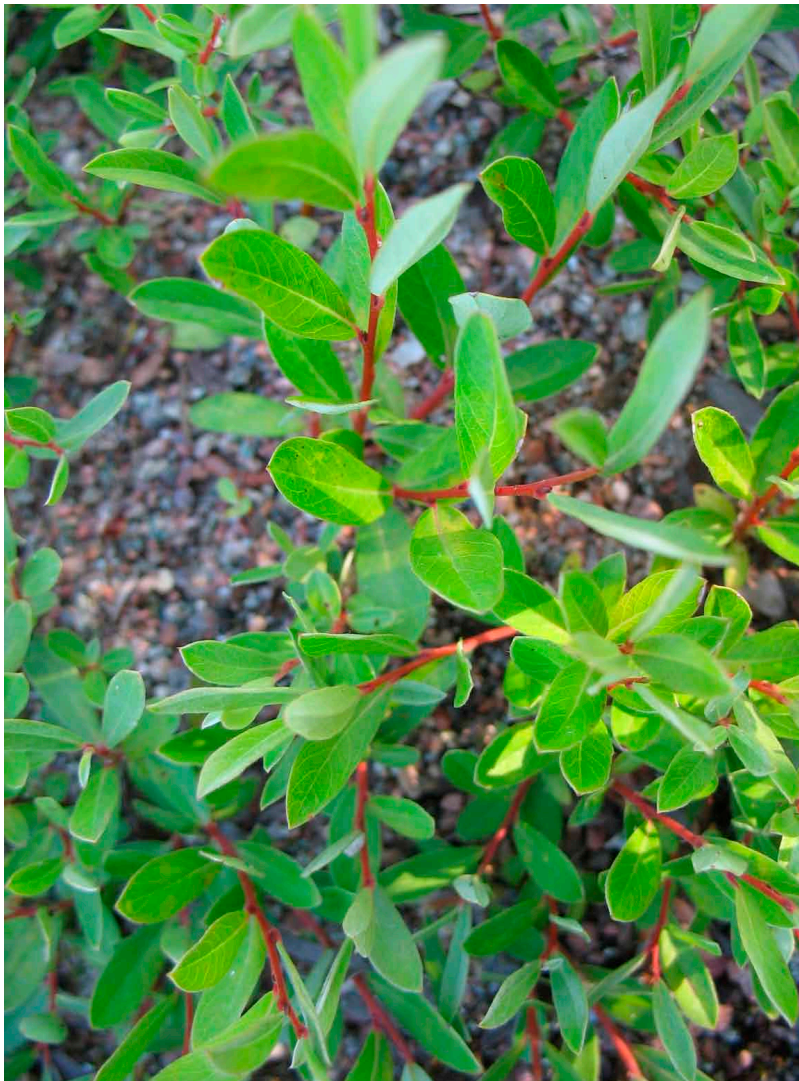

Kuva oikealla: Sianpuolukka kuuluu Kyröskoskenharjun kasvilajistoon. Kuva: Anne Lindholm 2013.

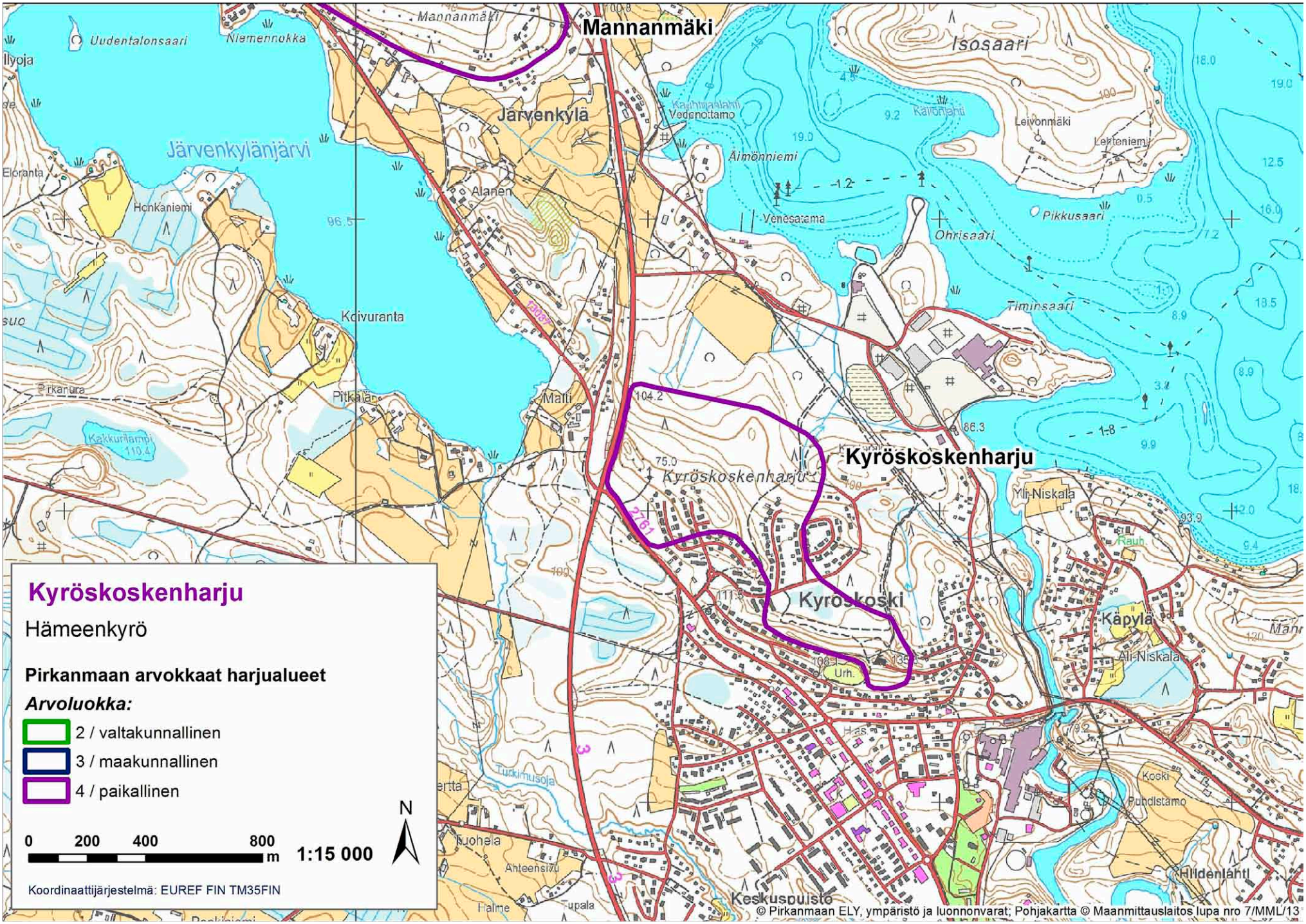
Mannanmäki
Järvenkylä
Järvenkylänjärvi
Isosaari
Kyröskoskenharju
Kyröskoski
Käpylä
Ali-Niskala
Yli-Niskala
Keskuspuisto
Hildenlähti
Kaivuranta
Pitkälä
Matti
Alanen
Honkaniemi
Uudentalonsaari
Niemennokka
Ilyoja
Eloranta
Aimönniemi
Vedenottamo
Venesatama
Ohrisaari
Pikkusaari
Timinsaari
Leivonmäki
Leiteniemi
Kärrönlahti
Kaakkurilampi
Tuohela
Anteensivu
Halme
Tupala
Tuokimusoja
Koski
Puhdistamo
Urh.
Rauh.
Kyröskoskenharju
Hämeenkyrö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Mahnalanharju (Hämeenkyrö)

Pinta-ala: 58,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Mahnalanharju on Ketunkivenkankaan harjun jatke Sasin murroslaakson lounaispuolella. Alueen pohjoisosassa on Riuttasvuoren kallioalue ja lohkareikko. Muodostumaa peittää paikoin moreenikerros ja harjun lievealueilla, erityisesti luoteessa, on hienoaineksen osuus suuri. Muodostuman lakikorkeus on noin 120 m mpy ja sen laelta avautuvat näköalat Mahnalanselälle sekä Mahnalan kylämaisemaan. Länsipäässä sijaitsee soistunut Liimalammi. Alueen eteläreunassa sijaitsee muutamia vanhoja maa-ainesten ottamisalueita, jotka ovat jo alkaneet metsittyä. Harjualueen länsireuna rajoittuu käytössä olevaan maa-ainesten ottamisalueeseen. Harjun lakiosia peittävät kuusivaltaiset sekametsät ja vanhoissa maa-aineskuopissa kasvaa pääosin mäntyä.

Alueen etelä- ja itäreunojen tuntumassa on jonkin verran asutusta ja alueen lounaisosan läpi kulkee maantie. Alue sijaitsee lähes kokonaan Mahnalanharjun II luokan pohjavesialueella. Mahnalanharju sijoittuu kokonaisuudessaan Hämeenkyrön valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (koski, 2014). Sasin seudun vahvistetussa osayleiskaavassa Mahnalanharjun länsi- ja lounaisosiin Liimalammin tuntumaan on kaavoitettu maa-ainesten ottamisalue (vanhan kuopan alueella) sekä osoitettu pientalovaltaisia asuinalueita (kaavamerkintä EO/AP).

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen alkuperäinen rajaus on tehty Pirkanmaan ensimmäisen POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä, eikä siihen ole ollut tarvetta tehdä suuria muutoksia. Alueen reunaosista rajaa on hieman korjattu esimerkiksi vanhojen maa-ainesten ottamisalueiden kohdalta. Metsittymään alkaneiden alueiden on katsottu voivan sisältyä rajaukseen.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selkeästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva alla: Mahnalanharjun länsipäässä rajaukseen sisältyy hieman vanhaa maa-ainesten ottamisaluetta, joka on jälkihoidettu ja metsittymässä. Varsinainen harju kohoaa taustalla. Kuva: Anne Lindholm, 2013

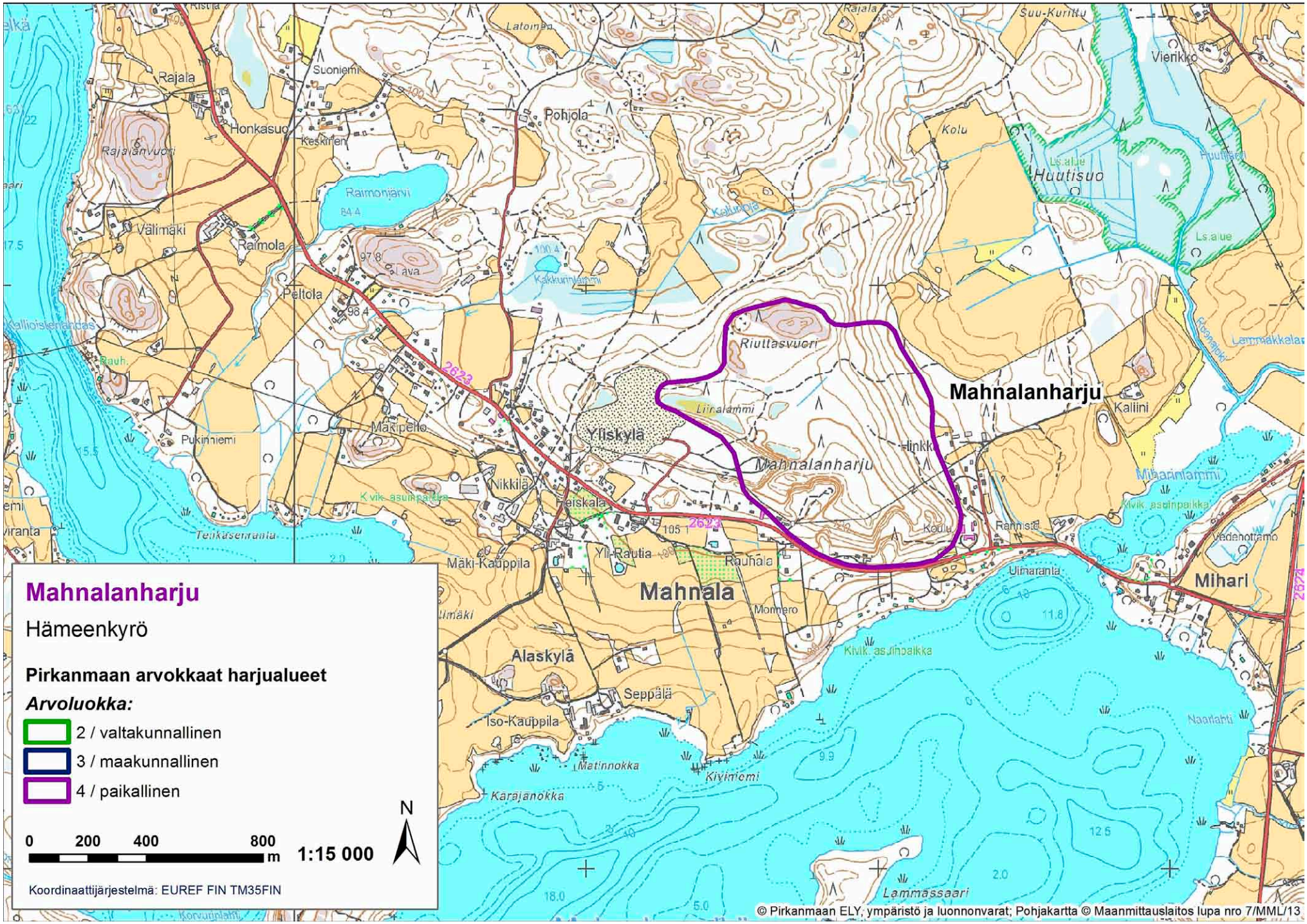
Mahnalanharju
Hämeenkyrö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Mahnalanharju
Mahnala
Mihari
Huutisuo
Ylisky lä
Alaskylä
Rajala
Honkasuo
Raimola
Peltola
Pohjola
Kolu
Kaliini
Rauhala
Seppälä
Iso-Kauppila
Mäki-Kauppila
Riuttasvuori
Lammassaari
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lindberginmäki (Ikaalinen)

Pinta-ala:	19,1 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Lindberginmäki on vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä, kumpumainen ja noin 30 m korkea harjumuodostuma. Se kuuluu Kyrösjärven laakson sivulla kulkevaan, koillis-lounassuuntaiseen harjujaksoon, joka liittyy Hämeenkankaan saumamuodostumaan Vatulassa. Harjun aines on heikosti lajittunutta.

Kasvillisuus on laella puolukkatyypin kangasmäntymetsää ja niemen kärjessä mustikkatyypin kuusikkoa. Rannalla on runsaasti loma-asutusta ja mäen pohjoisrinteellä maatila. Harjun rinteet ovat osittain viljelysmaina. Harju muodostaa sekä järveltä että viljelyksiltä kauniin maisemakuvan. Pirttilahdella on kivikautinen asuinpaikka.

Lindberginmäki on osa Kelminselän maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa (Koski, 2014). Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Aiempiin rajauksiin verrattuna alueen maankäyttö on pysynyt suhteellisen ennallaan, eikä suuria muutostarpeita siten ole katsottu olevan.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selkeästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

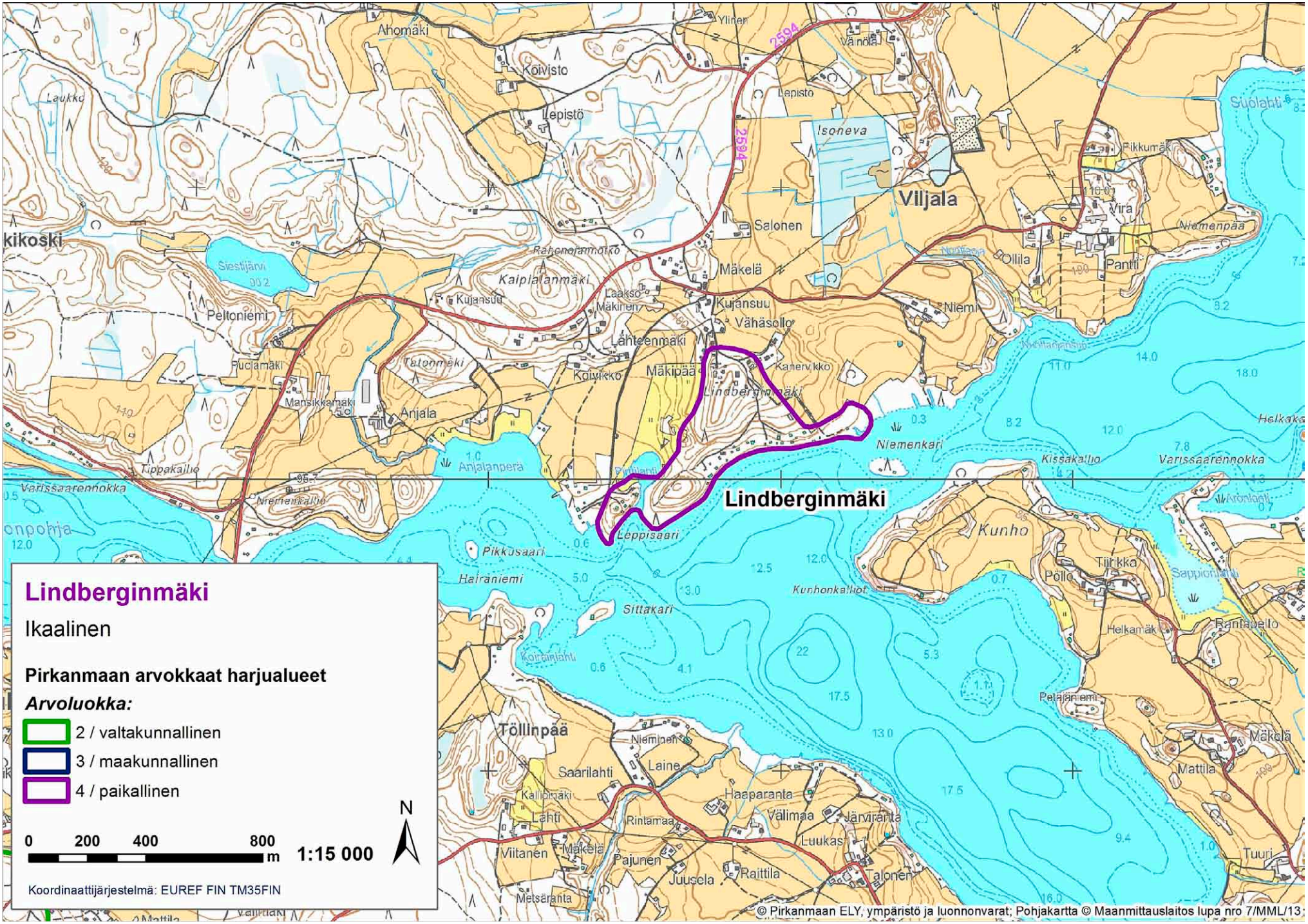
Lindberginmäki
Ikaalinen
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Viljala
Lindberginmäki
Töllinpää
Kunho
Leppisaari
Niemenkari
Kissakallio
Varissaarennokka
Kunhonkalliot
Sittakari
Hairaniemi
Pikkusaari
Anjalanperä
Tippakallio
Niemenkallio
Kaiplalanmäki
Kuljansuu
Vähäsollo
Mäkipää
Lähteenmäki
Salonen
Mäkelä
Niemi
Ollila
Pantti
Vira
Niemenpää
Pikkumäki
Isoneva
Lepistö
Koivisto
Ahomäki
Laukko
Siestijärvi
Peltoniemi
Puolamäki
Mansikkamäki
Anjala
Tatonmäki
Koivikko
Kanervikko
Rahonojanmäki
Laakso
Mäkinen
Yliner
Vänola
Lepisto
Suolahti
Helkaka
Tiirikka
Pöllö
Helkamäki
Rantaaho
Petäjäniemi
Mäkelä
Mattila
Tuuri
Saarilahti
Laine
Niemi
Kallipmäki
Lahti
Viitanen
Mäkelä
Pajunen
Juusela
Raittila
Metsäranta
Rintamaa
Haaparanta
Välimaa
Järviranta
Luukas
Talonen
2594
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lauttakangas (Ikaalinen)

Pinta-ala: 63,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Lauttakangas liittyy osittain suomaisemaan ja osittain maantien maisema-alueeseen. Pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva alue käsittää loivamuotoisen selännelaajentuman ja osan matalahkosta selänteestä. Selänteellä on paikoin lohkareikkoja ja rantamuodostumia.

Kasvillisuus on puolukka- ja kanervatyypin kangasmetsäkasvillisuutta. Taimikoita ja nuoria metsiä on jonkin verran. Kenttäkerroksessa valtalajit ovat mustikka ja kanerva, ja myös puolukkaa esiintyy kuivimmilla kohdilla. Pohjakerroksessa esiintyy sammalia. Lauttakangasta reunustavat suoalueet ja kasvillisuus muodostuman reuna-alueilla on kosteiden alueiden kasvillisuutta, kuten suopursua.

Lauttakankaan harjujakso on ollut ja on edelleen melko voimakkaassa maa-ainesten ottamiskäytössä, ja rajauksen alue edustaa harjujakson harvoja, ottamiselta pääosin säästyneitä alueita. Harjurajauksen alueella on kaksi pientä, lähinnä kotitarvekäytössä olevaa kuoppaa. Rajauksen pohjoispää rajoittuu laajahkoon, toiminnassa olevaan maa-ainesten ottamisalueeseen, jota ollaan kuopan ympäristön metsän- ja kasvillisuudenpoistotoimenpiteiden perusteella laajentamassa kohti etelää.

Rajaus sijoittuu Lauttalamminkulman II luokan pohjavesialueelle ja muodostuman länsireunalla sijaitsee Lauttakankaan vedenottamo. Lauttakangas edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa ja keskeisessä asemassa on maa-aineslaki.

Rajausmuutokset

Rajausmuutokset koskevat alueen pohjoispäätä, josta ulkopuolelle on rajattu aktiivisessa ottamiskäytössä oleva maa-ainesten ottamisalue, joka on ilmeisesti laajenemassa lähitulevaisuudessa (puut ja pintamaa on kuorittu laajalta alueelta pois ja maa-ainesluvat ovat voimassa vuosiin 2015 ja 2019 asti). Myös ottamisalueen laajentumisalue on rajattu ulkopuolelle. Ottamisalueella ei enää katsota olevan arvokkaalle harjualueelle tyypillisiä arvoja.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva oikealla Lauttakankaan harjumetsämaisemaa loivasti kohoavassa selänteessä. Kuva: Anne Lindholm, 2014

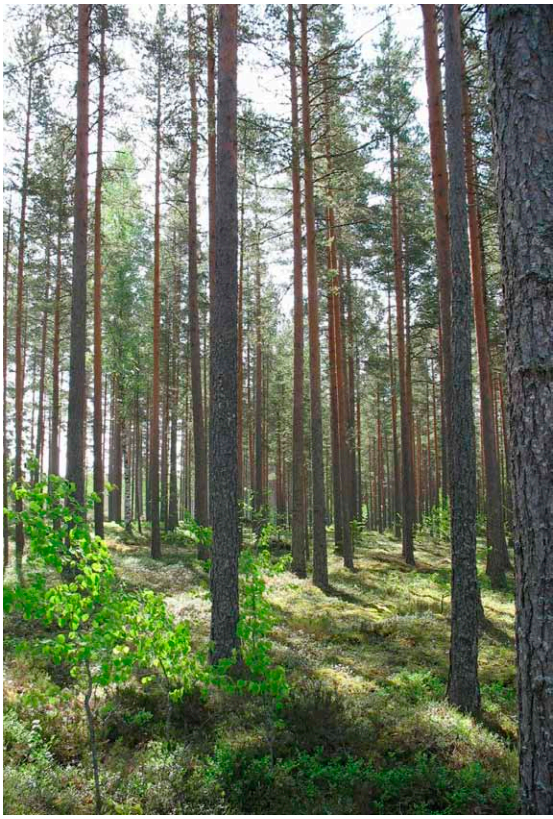

Kuva alla: Lauttakankaan kosteilla reuna-alueilla kasvaa esiintyy mm. suopursukasvustoja. Kuva: Anne Lindholm, 2014

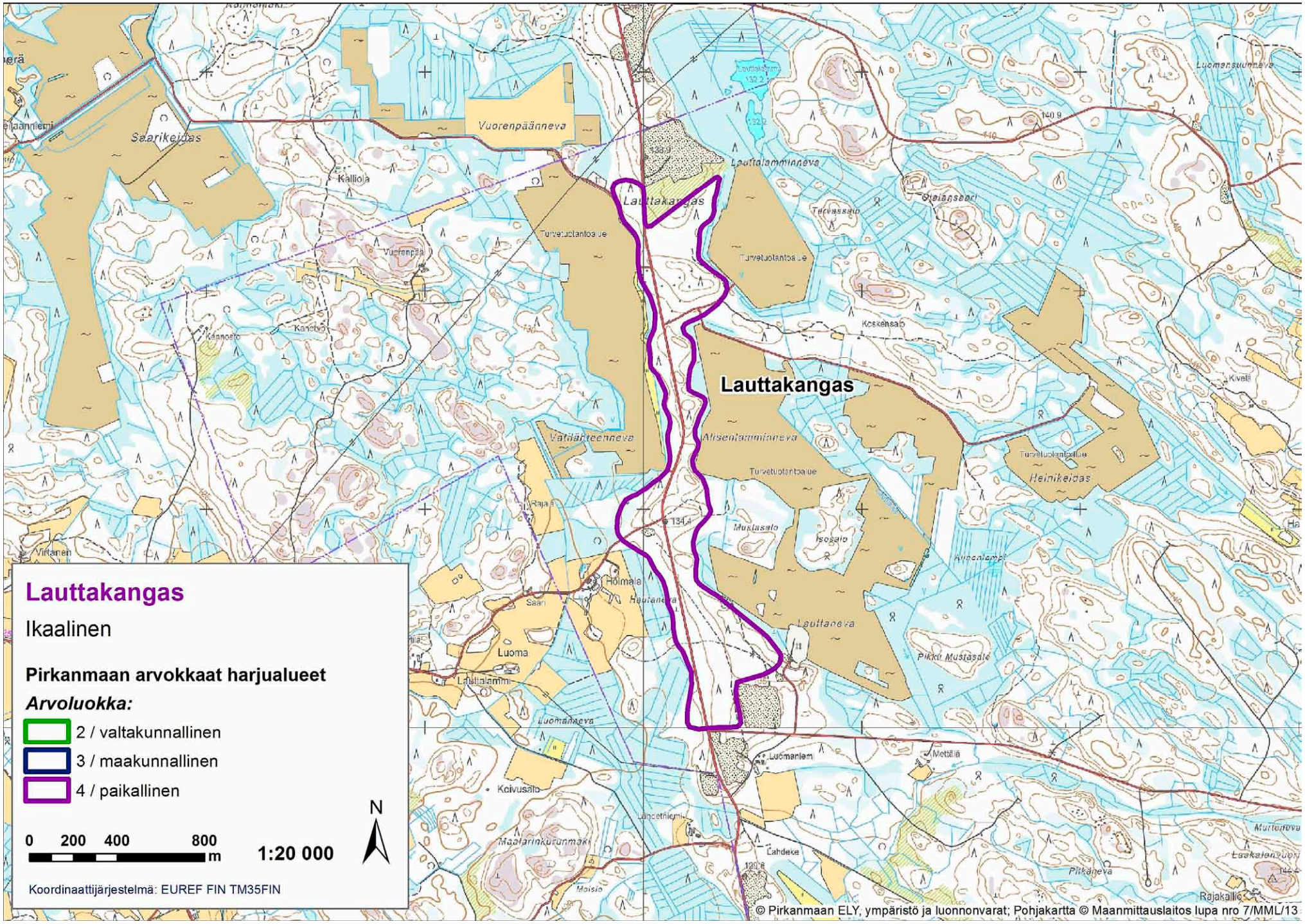
Lauttakangas
Ikaalinen
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Lauttakangas
Searikeidas
Vuorenpäänneva
Kalliola
Lauttalamminneva
Turvetuotantoalue
Vuorenpää
Kannosto
Kanebo
Koskensalo
Kivelä
Vattiähteenneva
Alisenlamminneva
Heinikeidas
Mustasalo
Isosalo
Alisenlampi
Holmala
Heutaneva
Lauttaneva
Pikku Mustasalo
Luoma
Lauttalammi
Luomanneva
Luomaniemi
Mettälä
Koivusalo
Maalarinkurunmäki
Lähdeke
Plikaneva
Rajakallio
Viitanen
Moisio
Luomansuunneva
Murtoneva
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hirviharju (Ikaalinen)

Pinta-ala: 57,8
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osittain muutettuun suomaisemaan liittyvä Hirviharju kuuluu lähes pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää noin 2 km matkalla kumpuilevan, paikoin varsin jyrkkämuotoisen selänteen. Selänne on 10-22 metriä korkea ja muodostuman korkeimmat kohdat kohoavat noin 185 m mpy. Selänteen sivuilla on joitakin matalia sivukumpuja ja –harjanteita. Alueen pohjoisosassa jakson länsisivulla on osittain kalliokohouman päälle levinnyt laajentuma, Hirvihieta. Harjua ympäröivät suoalueet, mm. Hirvihiedanneva.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää ja pohjoisosassa esiintyy myös kanervatyypin kangasta. Lisäksi harjun korkeimmissa osissa on mustikkatyypin kangasta sekä lehtomaista kangasta. Puusto on melko iäkästä, mänty- ja kuusivaltaista sekametsää. Kasvistoon kuuluvat mm. lehmus, metsävirna, kevätlinnunherne, ahomatara, sananjalka ja kielo.

Alue kuuluu pääosin Seitsemisen kansallispuistoon ja sijaitsee Seitsemisharjun jatkeena etelässä. Hirviharju edustaa melko luonnontilaista harjumaisemaa ja on lähes kokonaan Natura 2000 –aluetta.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa ja aluetta hoidetaan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva – selkeästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva alla: Hirviharjun kasvilajistoon kuuluu myös kielo.
Kuva: Anne Lindholm, 2014

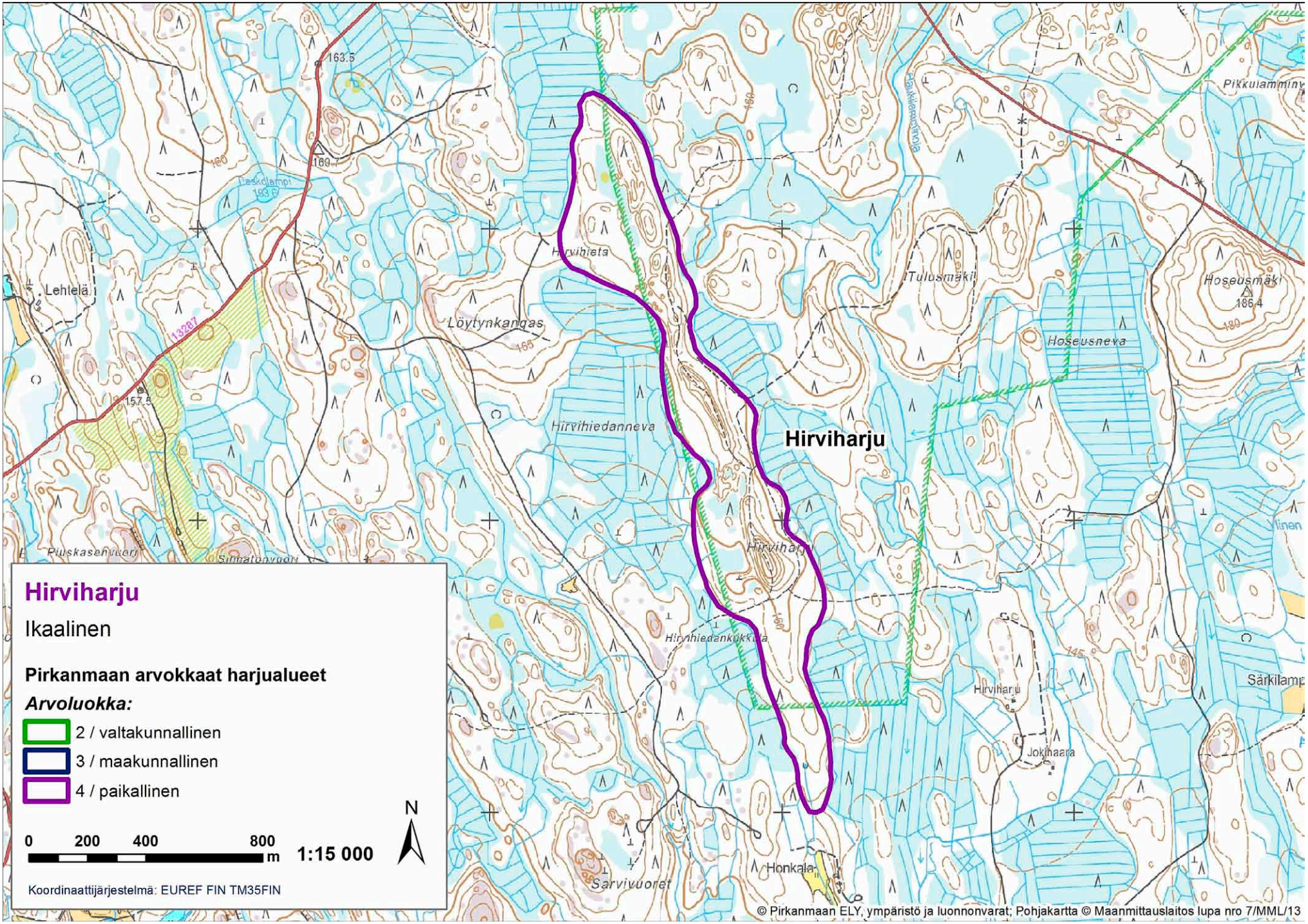

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Teikangas (Ikaalinen)

Pinta-ala: 98,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Aluetta ei ole rajattu aiemmin

Tienvarsimaisemaan liittyvä Teikangas sijaitsee noin kuusi kilometriä Vatulanharjusta koilliseen. Muodostumaa on yleisesti pidetty tyypillisenä jäätikön sulamisvesien kerrostaman deltana. On myös esitetty, että muodostuman moreeniaines olisi peräisin alueella mahdollisesti tapahtuneesta jäätikön reunan uudelleen etenemisestä. Lunkka ja Alhonen (1996) ovat kuitenkin esittäneet erilaisen, mm. sedimentologisiin havaintoihin perustuvan tulkinnan Teikankaan synnystä. Heidän mukaansa Teikangas on vedenalaisesti kerrostunut viuhkamainen muodostuma (subaquatic fan), joka on kerrostunut vetäytyvän jään reunan eteen. Tutkimuksessa ei havaittu deltamaiselle kerrostumalle tyypillisiä sulamisvesiuomia tai suppia, jotka indikoisivat kerrostumisen tapahtuneen lähellä vedenpintaa tai osittain sen yläpuolella. Sen sijaan Teikangas olisi kerrostunut suhteellisen syvässä vedessä. Tulkintaa tukevat tiedot korkeimman rannan sijainnista, joka alueella on noin 182 m mpy. Teikankaan lakikorkeus on noin 147 m mpy. Tutkimuksessa ei myöskään havaittu selkeää subglasiaalisen aineksen syöttökanavaa, esimerkiksi suurta harjua, jonka yhteyteen deltamainen muodostuma olisi voinut kerrostua. Sen sijaan tutkijat esittävät, että Teikangas on kerrostunut kohtuullisen kompleksisissa olosuhteissa jäätikön reunan eteen, ja ainesta on syöttynyt mm. erilaisten pienten kanavien kautta. Pienet kanavat ovat alttiimpia jään reunassa tapahtuville muutoksille, ja ne saattavat vaihtaa paikkaa ja virtaussuuntaa useamman kerran. Myös Teikankaalla on havaittu merkkejä siitä, että aineksen kerrostumissuunta on vaihdellut muodostuman kerrostumisen aikana. Moreenimaiset kerrostumat saattaisivat olla peräisin jään reunan dynamiikkaan ja paikalliseen oskillaatioon liittyvistä massaliikunnosta.

Kasvillisuus on pääosin mäntyvaltaista kangasmetsää. Maa-ainesten ottamisalueiden ympäristössä kasvaa myös lehtipuita, kuten nuoria koivuja. Kenttäkerroksessa esiintyy erityisesti kanervaa, puolukkaa ja mustikkaa, ja pohjakerros on kynsisammalvaltainen. Erityisesti alueen itärinteellä esiintyy runsaasti myös kangasmaitikkaa.

Alueen läpi kulkee maantie ja muodostuman itäosissa on ulkoilureittejä, mm. Ikaalisten kylpylän alueelta alkava Voimametsä-reitti kulkee Teikankaan alueella. Pohjoispäässä on ravintola, Tei-Tupa. Teikankaan etelä- ja itäosassa on käytöstä poistuneita maa-ainesten ottamisalueita. Muodostuman luoteis- ja koillisosat ovat Teikankaan parhaiten luonnontilaisina säilyneet alueet. Alue sijoittuu Teikankaan I luokan pohjavesialueelle ja sillä sijaitsee Hämylänperän vedenottamo. Pohjavedenpinta on selvästi ympäröivää maanpintaa ylempänä ja viettää jyrkähkösti reunoille päin. Pohjavettä purkautuu pohjois- ja eteläreunoilla ja pääpurkauspaikka on Hutrin lähde. Lähteen alueella purkautumista tapahtuu tihkumalla. Pohjaveden saannin kannalta alue on hyvä. Hämylänperän vesiosuuskunnan käyttämä pohjavesi on orsivettä.

Alue sisältää kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa ja keskeisessä asemassa on maa-aineslaki.

Kuva alla: Mustikkaa esiintyy paikoin runsaasti Teikankaan harjumetsissä. Kuva: Anne Lindholm, 2014

Rajausperusteet

Kasvillisuuden osalta alue on hyvin tavanomainen, mutta alueen geologista ja tieteellistä arvoa lisäävät muodostuman kerrostumiseen liittyvät yksityiskohdat: muodostuma ei ole tyypillinen delta, vaan syvemmässä vedessä jään kontaktiin kerrostunut viuhkamainen muodostuma. Veiksel-jäätikön deglasiaation yksityiskohdat ovat yhä suhteellisen tuntemattomia Salpausselkien pohjoispuolella, ja Teikankaan muodostuma on yksi niistä alueista, joiden tutkimuksen myötä asiasta on saatu uutta tietoa. Alueella on myös suurehkoa merkitystä virkistyskäytön kannalta. Lisäksi alueella on tienvarsimaisemaan liittyviä arvoja ja se sisältää kaunista maisemakuvaa ja jokseenkin erikoisia luonnonesiintymiä.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti merkittävä

- Maisemallisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva yllä: Teikankaan itärinteessä esiintyy paikoin lohkareisuutta. Kuva: Anne Lindholm, 2014

Kuva alla: Teikankaan alueella kulkee Voimametsän teemaympäristön reitti, jonka tavoitteena on edistää terveyttä ja hyvinvointia. Voimametsäreitti on osa Terveyttä metsästä –hanketta, ja se on toteutettu yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen, Tampereen yliopiston ja Ikaalisten kaupungin kanssa. Kuva: Anne Lindholm, 2014

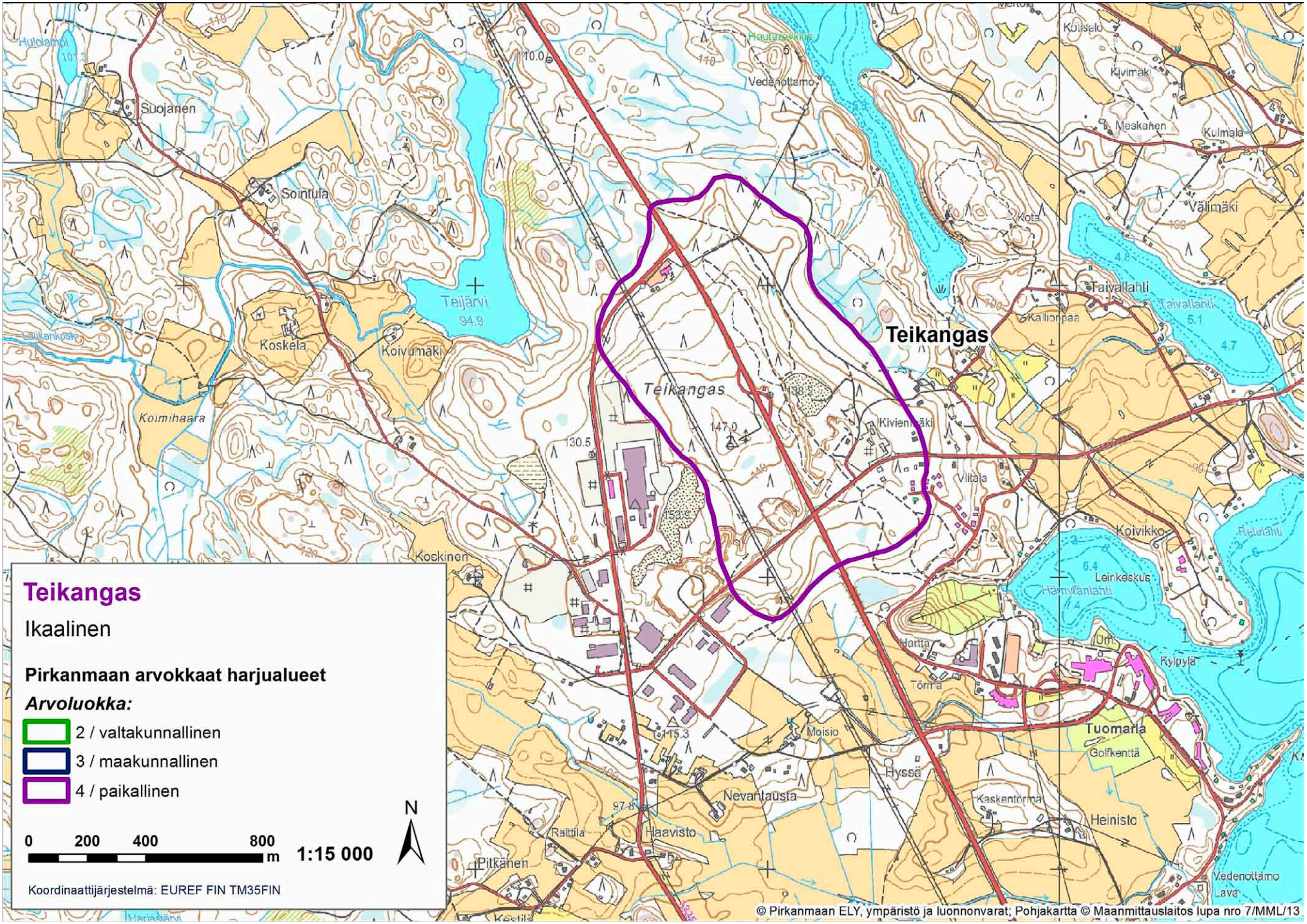
Teikangas
Ikaalinen
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Teikangas
Teijärvi
Sointula
Koskela
Koivumäki
Koimihaara
Koskinen
Pitkänen
Raittila
Haavisto
Nevantausta
Moisio
Hyssä
Tuomarla
Golfkenttä
Heinisto
Kaskentörmä
Leirikeskus
Koivikko
Kylpylä
Kivimäki
Meskanen
Kulmala
Välimäki
Taivallahti
Kallionpää
Kivienmäki
Viitala
Vedenottamo
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Huikonkangas-Käpylänkangas (Juupajoki)

Pinta-ala: 494,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990 (nimellä Käpylänkangas)

Tehtaanjärven ja Huikonjoen vesimaisemaan sekä Korkeakosken taajaman kulttuurimaisemaan liittyvä Huikonkangas-Käpylänkangas sijoittuu Näsijärven-Keski-Suomen reunamuodostumavyöhykkeeseen ja siihen kuuluvaan laaksontäytemäiseen harjujaksoon. Sangen laajaan deltamuodostumaan sijoittuva Huikonkangas-Käpylänkangas käsittää loivasti kumpuilevia deltatasanteita, jotka sijaitsevat noin 140-142 m mpy. Niiden pinnalla on muutamia dyynejä. Lisäksi alueeseen kuuluu Huikonjoen raviinityyppinen jokilaakso, jonka itäpäässä on osa padotusta järvestä. Laakso on 120-150 m leveä, 5-10 m syvä ja siihen liittyy lukuisia sivuraviineja. Alueen eteläpuoliskossa on pohjois-eteläsuuntainen, 2-5 m korkea ja noin 300 m pitkä dyyniharjanne sekä siihen liittyvä, noin 100 m pitkä ja 2 m korkea dyyni.

Kasvillisuus on osaksi puolukkatyypin kangasmetsää, dyyneillä kanervatyyppiä ja paikoin esiintyy jäkälätyyppilaikkuja. Raviineissa ja jokilaakson rinteillä esiintyy mustikkatyyppiä ja metsäkorpea. Tehtaanjärven rannoilla on leppävyöhyke ja alueen länsipäässä laaksossa luhtaniittyjä ja kapeita luhtasoita. Dyyneistä on kaivettu hiekkaa ja lisäksi alueen pohjoisosassa on muutamia vanhoja maa-ainesten ottamisalueita. Kuopat ovat suhteellisen matalia ja pääosin alkaneet jo metsittyä. Lisäksi maantien varressa on toiminnassa olevaa kotitarveottamista. Alueen halki kulkee maantie ja lisäksi alueella on jonkin verran metsäautoteitä ja ajoneuvopolkuja. Alue sijaitsee Huikonkankaan I luokan pohjavesialueella ja sillä sijaitsevat Korkeakosken vedenottamot I, II ja III.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa ja keskeisessä asemassa käytön ohjaamisessa on maa-aineslaki.

Kuva alla: Huikonkangas-Käpylänkankaan laakeaa kangasmetsää. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Rajausmuutokset

Aluetta on laajennettu suhteellisen pitkälle pohjoiseen niin, että koko Huikonkankaan muodostuma sisältyy rajaukseen. Idässä uusi raja noudattelee Huikonjoen raviinijokilaaksoa ja kunnanrajaa. Alue muodostaa arvokkaan geologisen kokonaisuuden, joka tulee myös rajata kokonaisuutena. Monimuotoinen alue sisältää vaihtelevaa geomorfologiaa, mm. deltan, dyynejä ja raviinijokilaakson. Alue on myös moninaiskäyttöaluetta, jonka säilymisellä on arvoa erityisesti virkistyskäytön kannalta. Alue ei myöskään sovellu laajamittaiseen maa-ainesten ottamiseen, sillä siellä on useampia ottamista rajoittavia tekijöitä: se on I luokan pohjavesialuetta ja sillä sijaitsee kolme vedenottamoa, pohjavesi sijaitsee melko lähellä maanpintaa, jokilaakso rantavyöhykkeineen estää osaltaan ottamista ja lisäksi alueen aines on melko hienorakeista, eikä sille siten ole suurta kysyntää. Alueella jo sijaitsevat maa-ainestenottamisalueet ovat pääosin metsittymässä, lukuun ottamatta muutamia kotitarvekuoppia. Rajausmuutoksen myötä alueen uudeksi nimeksi tulee Huikonkangas-Käpylänkangas.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva yllä: Suopayrtti kukkii vanhalla maa-ainesten ottamisalueella. Kuva: Anne Lindholm, 2013

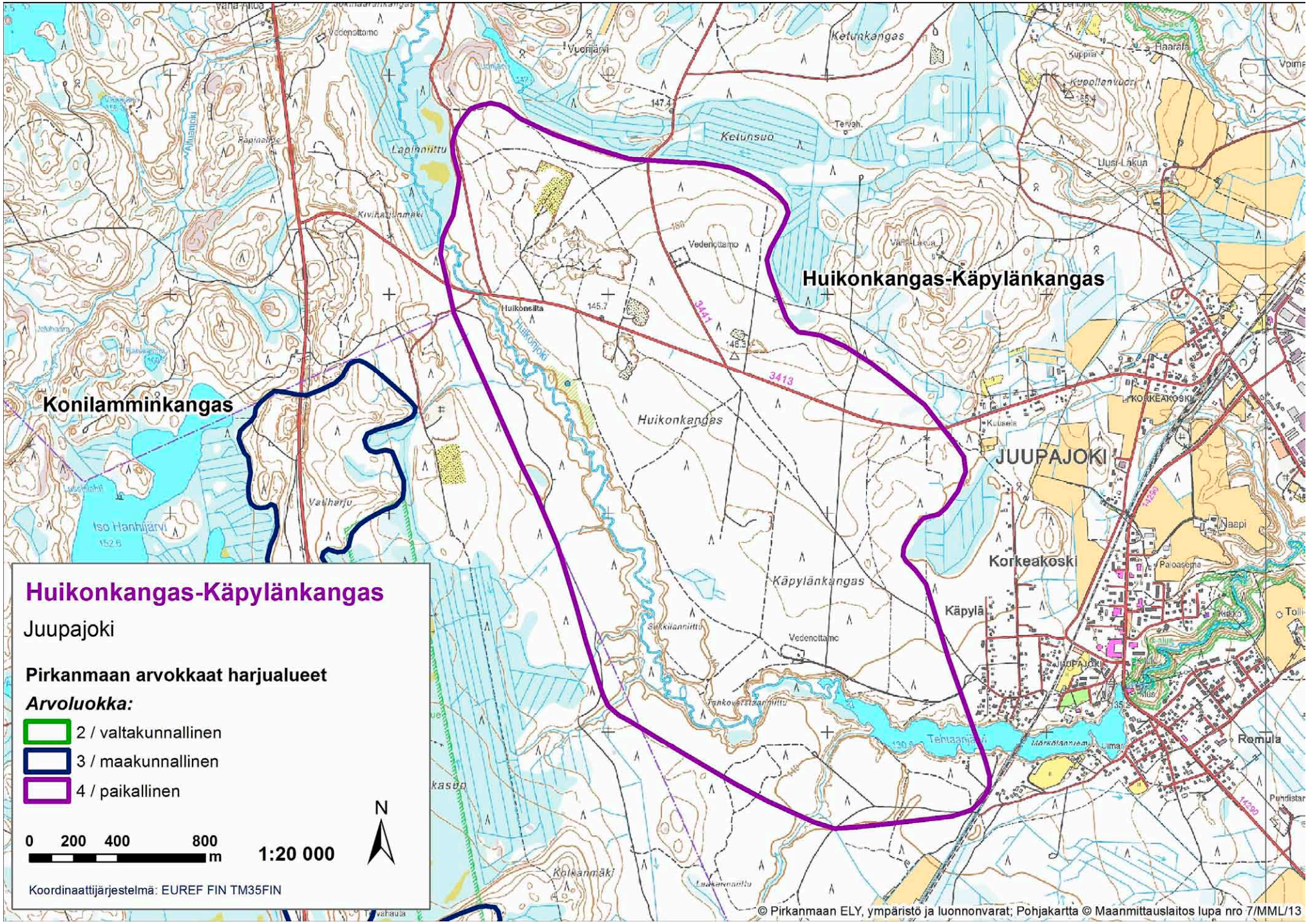

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Sahrakoski (Juupajoki)

Pinta-ala: 51,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Pienen joen vesimaisemaan sekä maaseudun kulttuurimaisemaan ja osaksi maantien maisema-alueeseen liittyvä Sahrakoski kuuluu pohjois-etelä -suuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää osan kallioperän murroslaaksoon kerrostuneesta laaksontäytekerrostumasta ja siihen uurtuneita, syviä ja jyrkkärinteisiä raviineja. Alueen kaakkoisosan läpi mutkittelee Sahajoen raviinilaakso runsaan puolen kilometrin matkalla. Raviinilaakso on 100-150 m leveä, 15-20 m syvä ja varsin jyrkkärinteinen. Siihen liittyy säteittäisesti lännestä, luoteesta ja pohjoisesta kolme, 400-500 m pitkää, 20-100 m leveää ja 15-20 m syvää raviinia. Raviinien pohjalla on muutamia lähteikköisiä alueita.

Kasvillisuus on tasopinnoilla pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, puustoltaan nuorehkoa tai riukuvaiheen männikköä tai mäntyvaltaista sekametsää. Raviineissa on käenkaali-mustikkatyypin ja käenkaali-oravanmarjatyypin lehtomaisia kankaita sekä lehtoa ja lehtokorpea. Lehto- ja lähteikkökasvillisuus/-kasvisto edellyttäisi tarkempaa tutkimusta. Kasvistoon kuuluvat mm. virmajuuri, mesiangervo, suokeltto, mustaherukka, vadelma, lehto-orvokki, niittyleinikki, rentukka, linnunsilmä, hiirenporras sekä useita erilaisia lehvä- ja maksasammalia.

Rajauksen lounaisosassa on yksityistie ja alueen länsi- ja itäsivut rajoittuvat maanteihin. Harjurajauksen pohjoisreunan tuntumassa on pieni kotitarvekuoppa, joka on jo alkanut metsittyä. Alueen pohjoisosa sijaitsee Mato-Ellinmäen II luokan pohjavesialueella.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti, maisemallisesti ja biologisesti merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Alueen pohjoisosassa sijaitseva vanha kotitarveottamisalue on jo metsittynyt. Kuva: Anne Lindholm 2013

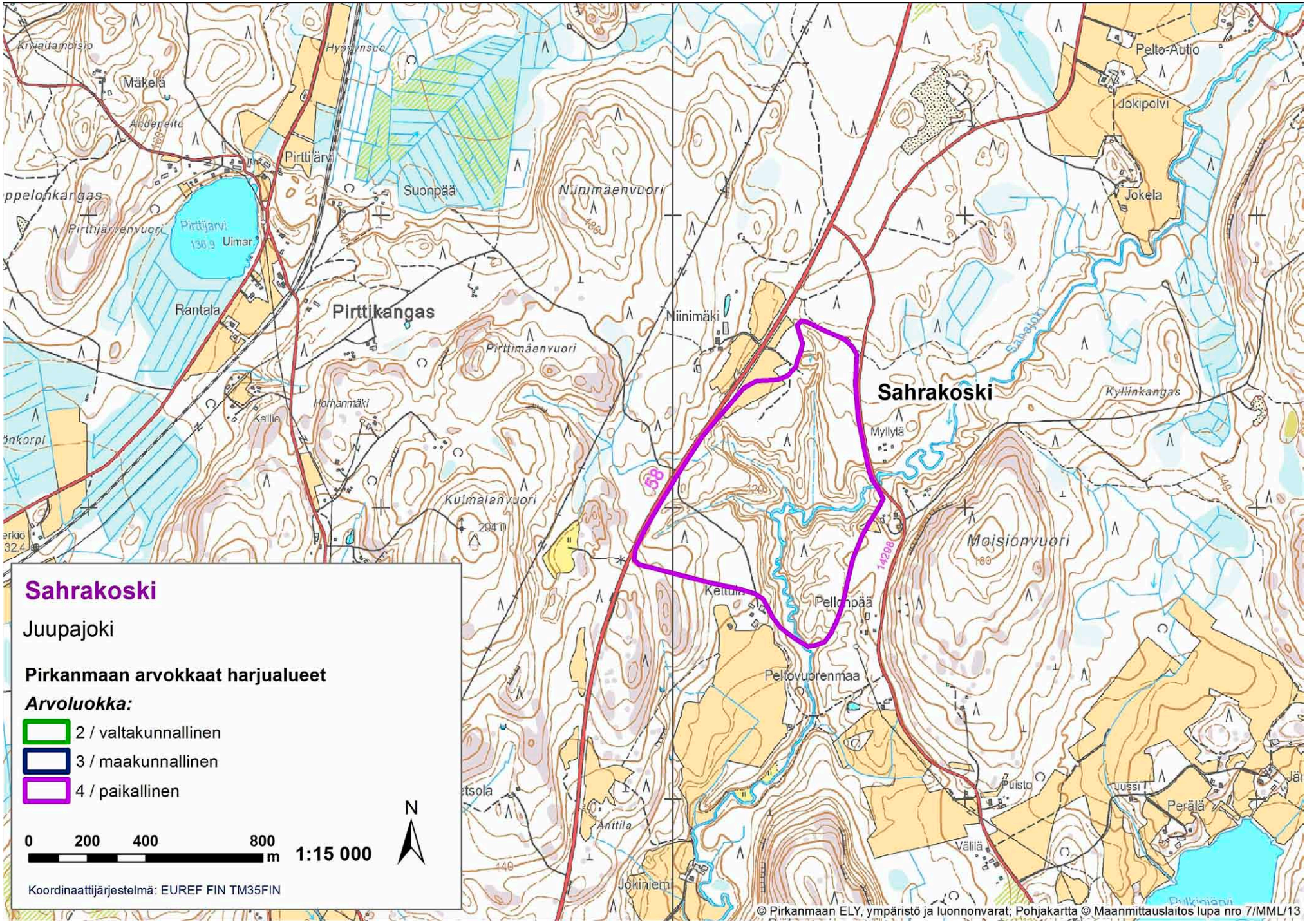
Sahrakoski
Juupajoki
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Pirttikangas
Sahrakoski
Niinimäki
Niinimäenvuori
Pirttimäenvuori
Kulmalanvuori
Moisionvuori
Kyllinkangas
Pelto-Autio
Jokipolvi
Jokela
Suonpää
Pirttijärvi
Pirttijärvenvuori
Rantala
Mäkelä
Andepelto
Hornanmäki
Kallio
Myllylä
Pellonpää
Peltovuorenmaa
Puisto
Perälä
Välilä
Anttila
Jokiniemi
Sahajoki
14298
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kaaponharju (Juupajoki)

Pinta-ala: 40,9 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Suomaisemaan, maantien maisema-alueeseen sekä osittain maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kaaponharju sijaitsee lähes pohjois-eteläsuuntaisessa harjujaksossa. Alue käsittää kapean, lievästi polveilevan selänteen, maantien leikkaaman harjudeltan sekä siihen liittyviä sivukumpuja ja –harjanteita, suppia ja sulamisvesiuomia. Alueen kaakkoisosassa on noin 300 x200 m kokoinen, jonkin verran kumpuileva harjudelta, jonka lakikorkeus on noin 148 m mpy. Sen itäsivulla, jäätikköjokiuomien erottamana on noin 400 m pitkä, 80-100 m leveä ja 10-15 m korkea, kumpuileva selänne. Deltan itäreunassa on suppaan liittyvä, noin 250 m pitkä sulamisvesiuoma. Kaaponharjun eteläpäässä on noin 200x150 m kokoinen osa harjudeltaa, jonka lakitasanne samoin on noin 148 m mpy. Kaaponharjun selänne on noin 700 m pitkä, 40-80 m leveä ja kohoaa ympäristöstään 10-15 m. Selänne on paikoin lähes tasalakinen, kapeammilta kohdilta alun perin ilmeisesti pyöreähkölakinen.

Alueen kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, valorinteen yläosassa paikoin kanervatyyppiä, harjudeltalla myös enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää, joskin kenttäkerroksessa on paikoin melko runsaasti mustikkaa. Pohjakerros on sammalvaltainen. Suopursua esiintyy paikoin laikkuina kenttäkerroksessa. Valorinteillä ja tien reunoilla on sianpuolukkalaikkuja, selänteen laen reunoilla variksenmarjaa, paikoin keltaliekoa ja kielokasvustoja sekä kangaskortetta alueen itäpuoliskossa. Puusto on enimmäkseen tukkipuuikäistä, osaksi myös nuorempaa, melko puhdasta mäntymetsää. Itäosan muotojen välisessä uomalaaksossa on luonnontilainen pieni neva.

Alueen läpi kulkee kantatie 58 ja pohjoiskärjessä maisemoitu maa-ainesten ottamisalue. Alueen lounaisreunassa on punakaartilaisten hautamuistomerkki. Deltan alueella on tehty metsänhakkuita. Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Aiemmin maantien eri puolilla sijainneet osa-alueet on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Varsinaisia rajausmuutoksia alueen ulkorajoihin ei kuitenkaan ole tehty.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

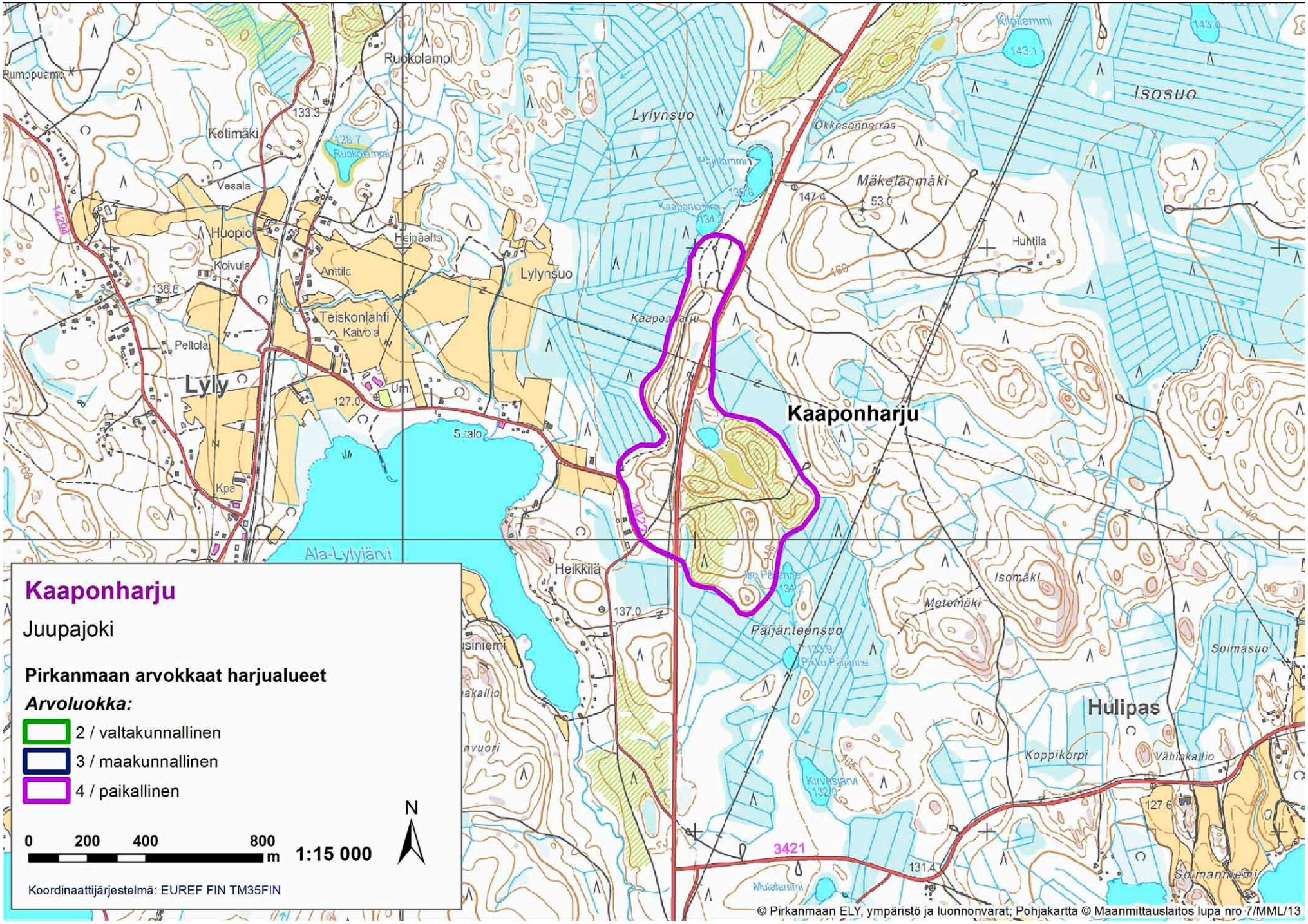
Kaaponharju
Juupajoki
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kaaponharju
Lylynsuo
Isosuo
Lyly
Ala-Lylyjärvi
Hulipas
Heikkilä
Päijänteensuo
Mäkelänmäki
Huhtila
Ruokolampi
Kotimäki
Vesala
Huopio
Koivula
Heinäaho
Anttila
Teiskonlahti
Kaivola
Peltola
Kpa
Um.
Statalo
Kilpilammi
Okkosenperras
Kaaponlampi
Kaaponharju
Isomäki
Matomäki
Solmasuo
Koppikorpi
Vähinkallio
Kirvesjärvi
Solmanniemi
Mustalammi
3421
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lakkaharju (Juupajoki)

Pinta-ala: 45,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Aluetta ei ole rajattu aiemmin

Lakkaharju on moreenipeitteinen kallioselänne, jonka kaakkoisrinteelle sekä sen etelä- ja itäpuolen alaville alueille on tuuli kerrostanut komeita dyyniselänteitä. Alue sijaitsee Juupajoen keskustaajamasta Korkeakoskesta noin kaksi kilometriä etelään ja Orivedeltä noin 11 kilometriä pohjoiseen. Vallitsevat tuulet ovat puhaltaneet luoteesta ja alueen dyynit ovat syntyneet, kun voimakkaat tuulet ovat kuljettaneet mukanaan runsaasti ainesta läheisestä korkeakosken deltasta. Alueen dyynit ovat pääsääntöisesti samansuuntaisia poikittaisdyynejä ja vain alavimmilla alueilla sijaitsevat selänteet ovat muodoltaan hieman mutkittelevia. Korkeustasolla 180 m mpy tavataan ylimmät dyynit ja alavimmat tason 150 m mpy alapuolella. Selänteet ovat pääasiassa 300-500 metrin pituisia, mutta pisin yhtenäinen dyyni on pituudeltaan yli kilometrin. Yksittäisten selänteiden korkeudet vaihtelevat pääsääntöisesti kolmen ja viiden metsin välillä. Korkeimmat dyynit sijoittuvat Lakkaharjun rinteeseen. Lakkaharjun tuulikerrostumat on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäviksi (arvoluokka 3; Mäkinen ym, 2011). Alue rajoittuu kaakkoissivultaan ojitettuun suohon.

Suurinta osaa dyyneistä peittää kasvatusmännikkö tai mäntytaimikko ja varttunutta metsää on vain alueen koillisosassa. Varttuneen metsän alueella kasvillisuus on tuoreen kankaan kuusettuvaa männikköä ja osin melko puhdasta, järeää kuusikkoa. Lahopuita ei ole ja aluskasvillisuus koostuu mustikasta ja puolukasta. Lisäksi variksenmarjaa ja kieloa esiintyy paikoin. Pohjakerros on täysin sammaleinen ja seinä- ja kynsisammalten ohella esiintyy kerros- ja sulkasammallaikkuja.

Mäntytaimikoissa ja kasvatusmänniköissä kasvaa sekapuuna paikoin koivua, kuusta, katajaa sekä suhteellisen runsaana harmaaleppää. Etelärinteiden aluskasvillisuus on puolukka- ja kanervavaltaista. Joillakin avoimilla paikoilla esiintyy sianpuolukkalaikkuja sekä hieman hietakastikkaa, kangaskortetta ja keltaliekoa. Kieloa kasvaa harvakseltaan. Puustotiheikössä pohjakerros on seinäsammalvaltaista, minkä lisäksi kynsisammalia esiintyy melko runsaasti. Poronjäkälää esiintyy lähinnä laikkuina etelärinteen vähäpuustoisilla alueilla. Maapohjaa on paikoin pintaäestetty, mutta jäljet ovat jo lähes kokonaan kasvaneet umpeen.

Puusto ja laajat taimikot estävät dyynien näkymisen ympäristöön ja rajoittavat samalla myös dyyneiltä avautuvia näkymiä ympäristöön. Metsäinen horisontti näkyy vain korkeimmilta kohdilta. Sisäisessä maisemassa on jonkin verran vaihtelevuutta metsä- ja taimikkoalueiden välillä. Rinteen alaosan dyyneissä on kaksi pientä kotitarveottamisaluetta ja lounaisimmassa rinteessä hakkuuaukea. Selänteitä pitkin kulkee muutamia polkuja.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausperusteet

Lakkaharjua ei ole rajattu aiemmin. Alueen dyynimuodostumat ovat edustavia ja ne on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi. Niiden säilyminen on siten tärkeää. Dyynit eivät sinänsä edusta tyypillistä harjumaisemaa, mutta liittyvät kuitenkin syntytavaltaan jääkauden jälkeisiin olosuhteisiin, jolloin maan paljastuttua meren alta ovat tuulet päässeet kerrostamaan sulamisvesien lajittelemaa ainesta dyyneiksi.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-2*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti ja biologisesti merkittävä

- Maisemallisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Lakkaharjun kasvillisuuden peittämät, valtakunnallisesti arvokkaat dyynit ovat vaikuttavan kokoisia. Kuva: Anne Lindholm, 2014

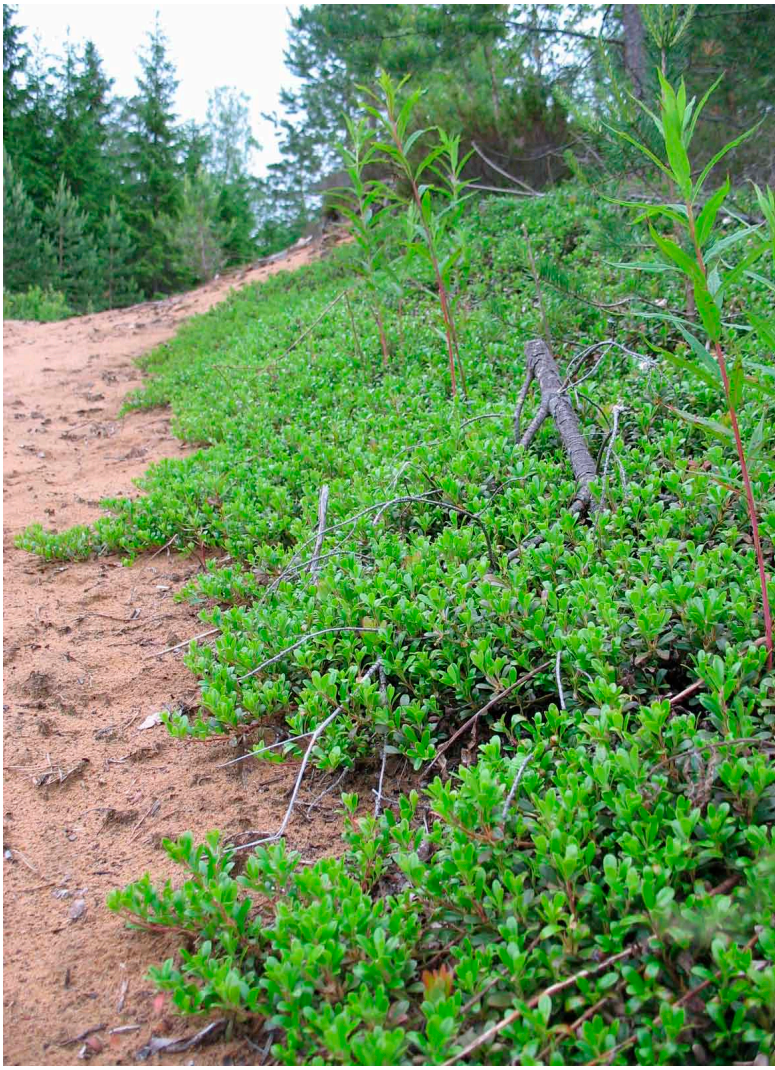

Kuva yllä: Lakkaharjun dyyneillä esiintyy sianpuolukkakasvustoja. Kuva: Anne Lindholm, 2014

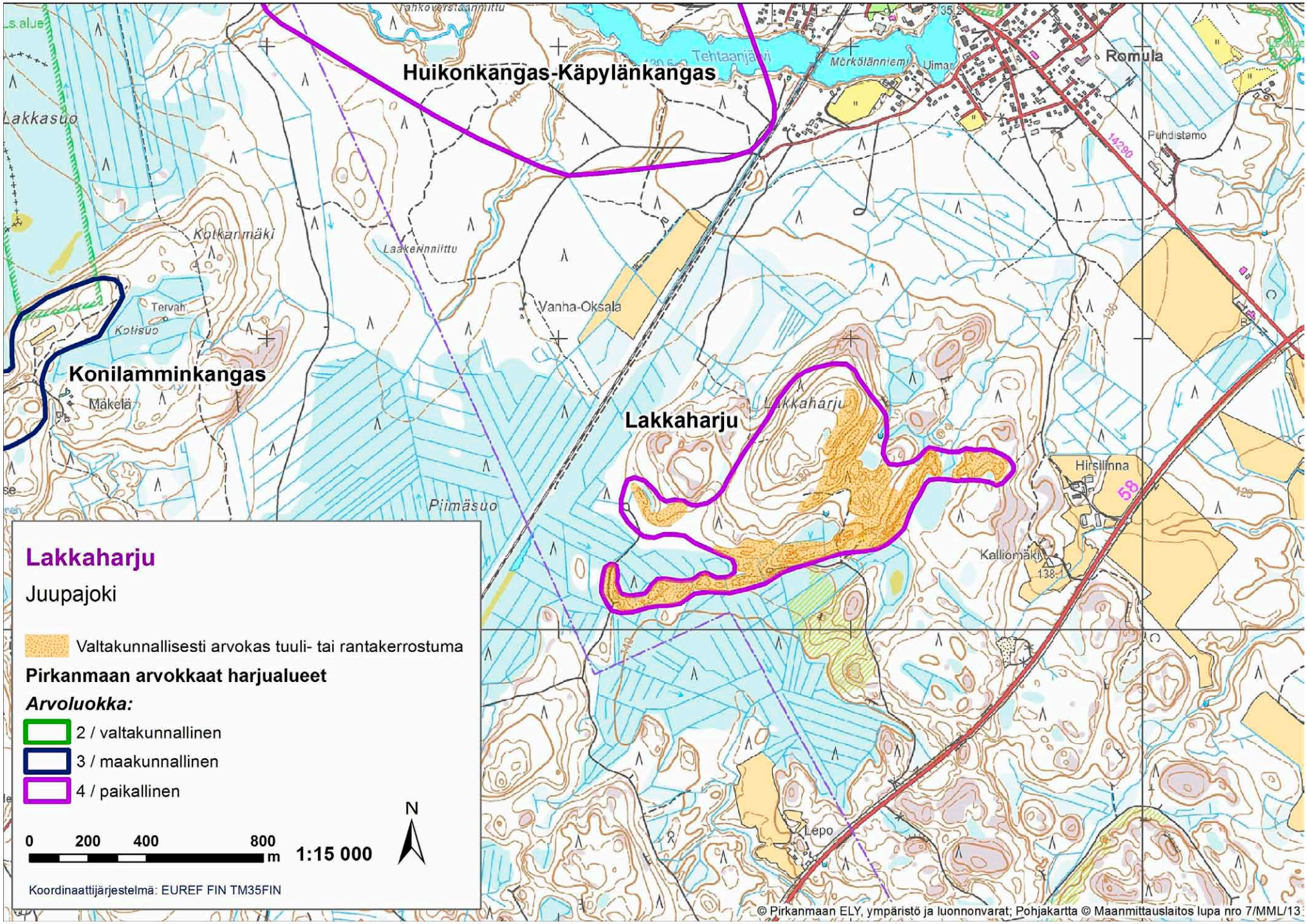
Huikonkangas-Käpylänkangas
Konilamminkangas
Lakkaharju
Lakkasuo
Kotkanmäki
Tervah
Kotisuo
Mäkelä
Laakeinniittu
Vanha-Oksala
Piimäsuo
Tehtaarjärvi
Mörkölänniemi
Romula
Puhdistamo
Hirsilinna
Kalliomäki
Lepo
Lakkaharju
Juupajoki
Valtakunnallisesti arvokas tuuli- tai rantakerrostuma
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuohunharju (Kangasala)

Pinta-ala:	48,4 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Kangasalan kirkonkylän kulttuurimaisemaan keskeisenä liittyvä, järvien välisellä kannaksella sijaitseva, osaksi myös valtatien maisema-alueeseen liittyvä Kuohunharju kuuluu Kosken-Tampereen saumamuodostumajaksoon. Alue käsittää osan suurehkoa selännettä, sen rinteillä on muutamia muinaisrantoja sekä melko edustavaa kasvillisuutta. Lähes luode-kaakkosuuntainen selänne on noin kaksi kilometriä pitkä, 200 m leveä ja noin 38 m korkea (Vesijärven pinnasta laskettuna). Selänne on varsin jyrkkärinteinen, muodoltaan lähes symmetrinen, osaksi tasalakinen ja osaksi ilmeisesti alun perin pyöreälakinen. Koillisrinteellä on kaksi selväpiirteistä muinaisrantojen kulutustörmää ja tasannetta noin 120 ja 115 m mpy sekä epäselvempi, osittain lohkareiseksi huuhtoutunut terassi ja törmä noin 100 m mpy. Lounaisrinteessä on selväpiirteinen kulutustörmä ja tasanne noin 115 m mpy. Selänteellä on muutamia siirtolohkareita ja koillisrinteen keskiosassa ainekseltaan moreenin kaltaista, huuhtoutunutta lohkareikkoa.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää, tosin melko vahvasti kulttuurivaikutusten muuntamaa. Paikoin esiintyy ahomansikkatyyppiä sekä pieniä aloja kuivaa rinnelehtoa ja käenkaali-mustikkatyyppiä. Kasvistoon kuuluvat mm. jalkasara, mäkilehtolusto, kangaskorte, kanervisara, lehtokuusama, taikinamarja ja sinivuokko. Puusto on vanhaa, puistomaista hongikkoa, alikasvoksena melko runsaasti kuusentaimikkoa.

Selänteen laella kulkee maantie, koillisrinteen tyvellä on runsaasti asuinrakennuksia, koillisrinteellä yksityisteitä ja sekä luoteis- että kaakkoispäät rajoittuvat asuinalueisiin. Kuohunharju on myös rajattu maisemanähtävyytenä valtakunnallisen maisematyöryhmän (MAPIO) Valtakunnalliset maisema-alueet –työssä osana Pirkanmaan harjumaisemia (Koski, 2014). Alue edustaa merkittävää kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä aluerajausta on laajennettu niin, että myös alueen länsi/luoteispuolella sijaitseva selänne on rajattu erillisenä alueena mukaan. Selänteen pituus on noin 250 metriä ja rajausten väliin jää noin 200 metrin pituinen alue, jolla sijaitsee muutamia asuinrakennuksia. Alueen rajausta on muutettu niin, että POSKI-hankkeessa rajattu erillinen selänne sisältyy nyt rajaukseen ja selänteet muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Asuinrakennusten ei ole katsottu vähentävän kohteen arvoa niin paljon, että ne pitäisi rajata ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva - ympäristöään hallitseva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

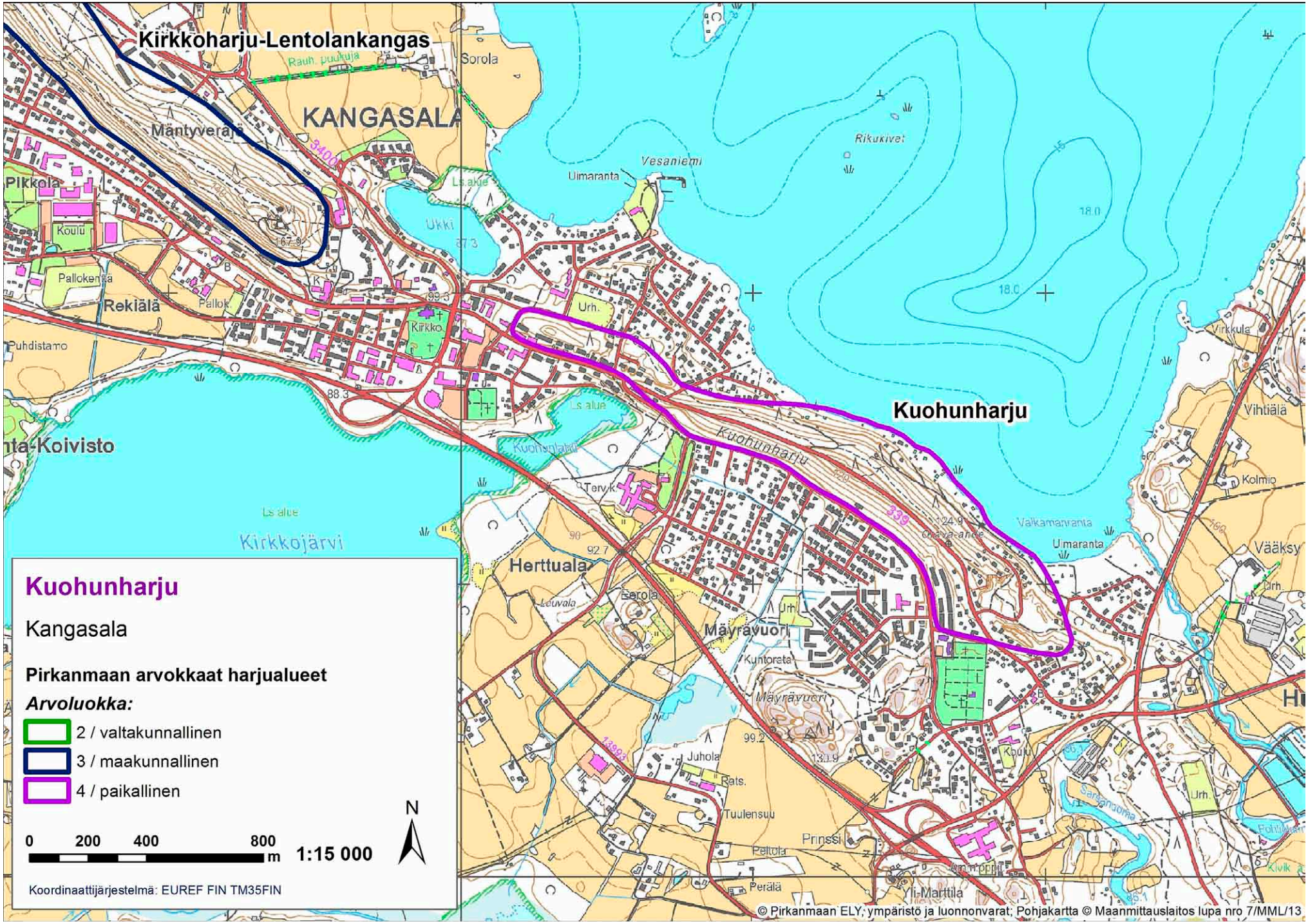

Kuohunharju

Kangasala

Pirkanmaan arvokkaat harjualueet

Arvoluokka:

- 2 / valtakunnallinen
- 3 / maakunnallinen
- 4 / paikallinen

0 200 400 800 m

1:15 000

N

Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN

Pikonlinna-Santasaari (Kangasala)

Pinta-ala:	27,8 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Pikonlinna-Santasaari liittyy Vesijärven vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan sekä Pikonlinnan sairaalan pihapiiriin. Pohjoispuolelta harjualue liittyy Kosken-Tampereen saumamuodostumajaksoon. Pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva alue koostuu runsaan kolmen kilometrin matkalla pienehköistä - keskikokoisista selänteistä ja niiden muodostamasta harjuniemestä sekä alueen pohjoispäässä kahdesta harjusaaresta (Santasaari ja Raippa).

Alueen eteläosassa on runsaan kilometrin pituinen, 20-80 m leveä ja 2-12 m korkea, jokseenkin polveileva ja paikoin kumpuileva selänne ja sairaala-alueen sivulla on osittain kallioperäkohouman itäsivulle kerrostunutta harjulaajentuman rinnettä. Rinteen korkeus on 10-13 m. Sairaala-alueen pohjoispuolella on noin 400 m pitkä, 50-100 m leveä ja 10-20 m korkea, pyöreähkölakinen ja kumpumaisena kohoava selänne, joka osin ulottuu Vesijärveen Lavonkärki-nimisenä harjuniemenä. Alueen pohjoisosassa Santasaari on runsaan kilometrin pituinen, 50-100 m leveä ja 5-10 m korkea, jonkin verran polveileva ja kumpuileva, Vesijärvestä harjusaarena kohoava selänne. Luoteisosassaan selänne madaltuu noin viisi metriä korkeaksi ja jakaantuu rinnakkaisiksi harjanteiksi ja kummuiksi. Alueen pohjoisin osa koostuu Raippa-nimisestä harjusaaresta, joka on noin 300 m pitkä, 30-60 m leveä ja noin 5-6 m korkea selänne. Selänteen rinteillä on paikoin nähtävissä nuori rantavalli tai kulutustörmä lähellä nykyistä rantaviivaa.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää, melko yleisesti kulttuurivaikutuksen muuttamaa. Paikoin esiintyy myös mustikkatyypin kangasmetsää. Puusto on alueen eteläosassa lehtipuuvaltaista sekametsää, keski- ja pohjoisosassa mäntyvaltaista sekametsää. Kenttäkerroksessa on varsinkin varjorinteellä melko runsaasti mustikkaa. Lisäksi kasvistoon kuuluvat sinivuokko, taikinamarja ja selänteen korkeimmilla kohdilla lehtokuusama.

Sairaala-alueen tuntumassa on rantavyöhykkeellä joitakin sairaalan virkistystoimintoihin liittyviä rakenteita, Santasaaren kaakkoispäässä on seurakunnan leirintäalue ja Levonkärjessä loma-asunto. Santasaaren pohjoispää on merkitty Kangasalan rantayleiskaavaan luonnonsuojelualueeksi (SL-1). Alue on Raippaa lukuun ottamatta Riun I luokan pohjavesialuetta. Rajauksen harjusaaret kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun Haralanharjun kulttuurimaisemaan (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen alkuperäiseen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva – selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

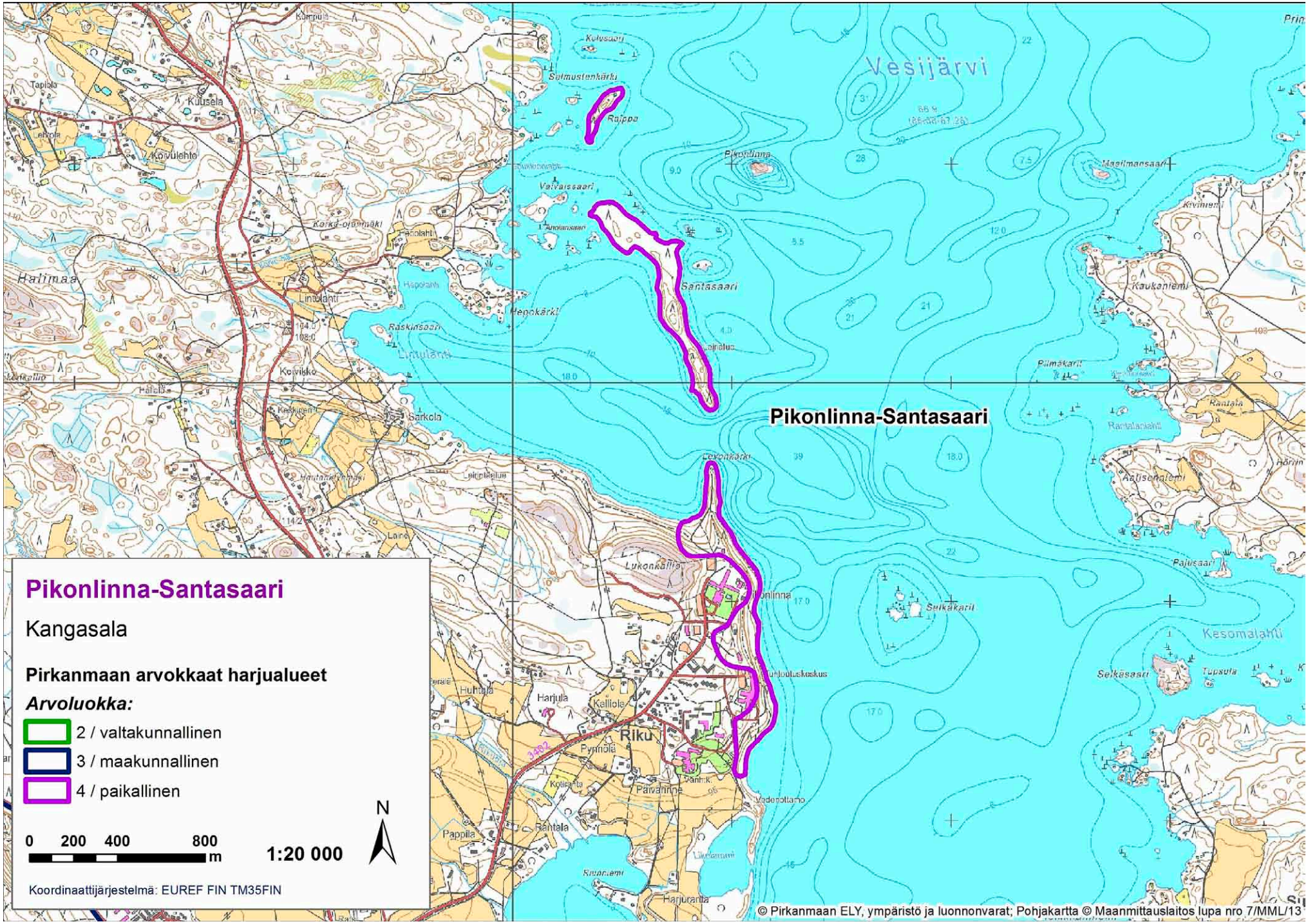
Pikonlinna-Santasaari
Kangasala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Vesijärvi
Pikonlinna
Santasaari
Valvaissaari
Rappa
Salmustenkärki
Hepokärki
Raskinsaari
Levonkärki
Lukonkällio
Selkäkarit
Kesomalahti
Selkäsaari
Tupsula
Pajusaari
Kaukaniemi
Maatilmansaari
Riku
Harjula
Kelliola
Pyhmölä
Päivärinne
Rantala
Pappila
Huhtala
Harjuranta
Kuusela
Tapiola
Kouvulehto
Halimaa
Linnulahti
Sarkola
Kolvisko
Korkeojanmäki
Kurppula
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Teivaskukkula (Kangasala)

Pinta-ala: 25,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Pienimuotoiseen suomaisemaan sekä kalliomaisemaan liittyvä Teivaskukkula on pohjois-eteläsuuntainen harjumuodostuma, joka koostuu rinnakkaisista kummuista ja niiden välisistä suppakuopista. Muodostuman aines on erittäin karkeaa, kivistä ja lohkareista soraa.

Kasvillisuus on heinittynyttä puolukkatyypin kangasmetsää, jonka sekalainen puusto koostuu männyistä, koivuista ja kuusista. Kenttäkerroksessa esiintyvät mustikka, puolukka, lillukka ja valtalajina metsäkastikka. Lisäksi itärinteellä kasvaa kevätlinnunhernettä.

Alueen läpi kulkee soratie ja alueella on muutamia ajoneuvopolkuja. Muodostuman itäreunassa on kaksi vanhaa maa-ainesten ottamisaluetta, joista ainesta on otettu metsäteihin. Kuopat ovat jo alkaneet metsittyä. Aineksen ylikartioiden vuoksi alue ei sovellu maa-ainesten ottamiseen (POSKI, 2001). Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon jokseenkin merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alue on rajattu ensimmäisen kerran POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä, eikä alueen maankäytössä ole sen jälkeen tapahtunut merkittäviä muutoksia. Alueen rajaukseen ei siten ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

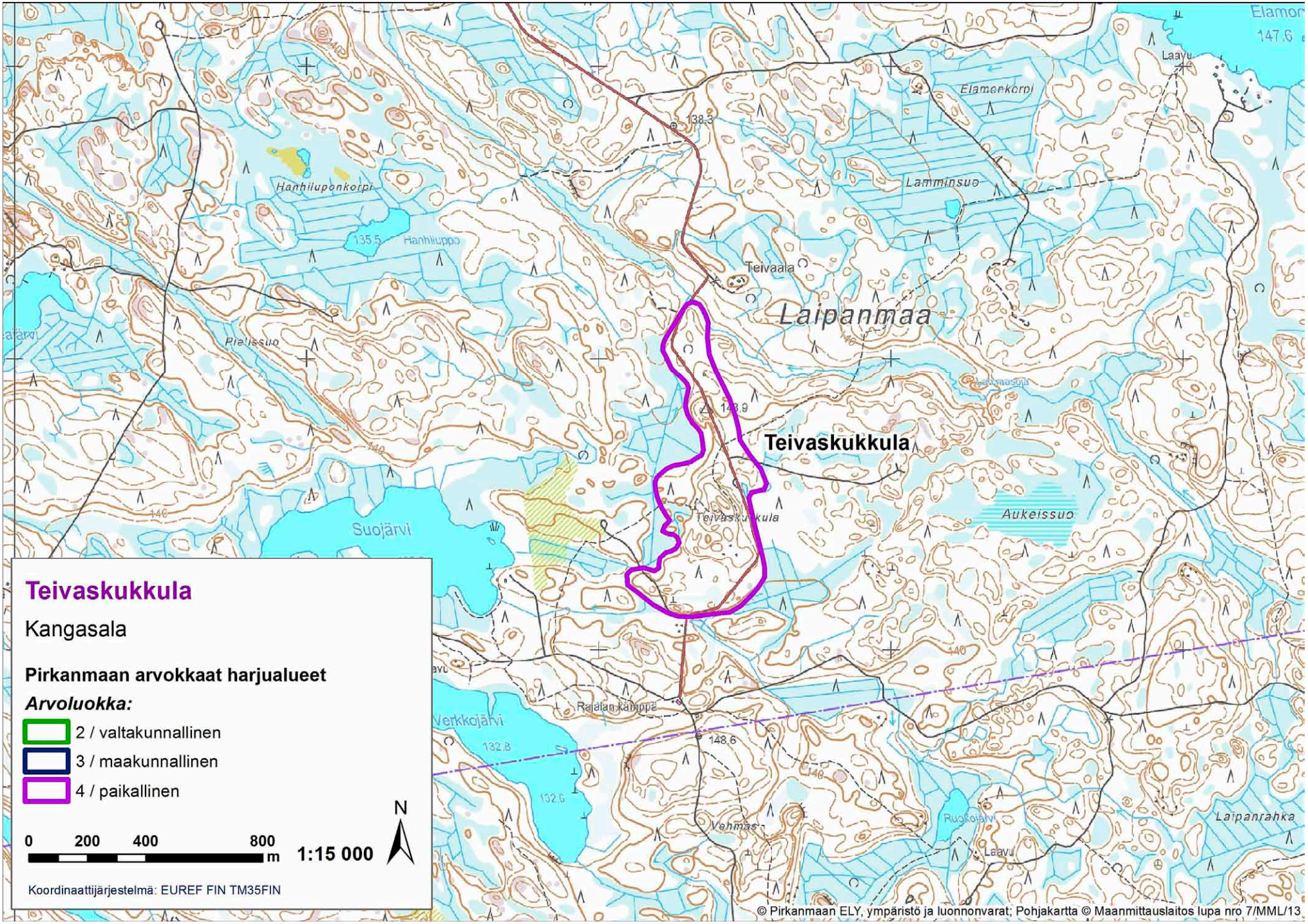

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Harjuntie (Kihniö)

Pinta-ala: 11,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Suomaisemaan liittyvä, pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva Harjuntie käsittää pienen, vajaan kilometrin pituisen selänteen, jonka leveys on 50-150 m ja korkeus noin viisi metriä. Rinteet ovat loivat ja lakikorkeus on 145-147 m mpy.

Kasvillisuus on variksenmarja-kanerva- ja variksenmarja-puolukkatyypin kangasmetsää. Puusto on mäntyvaltaista, osaksi taimikkoa ja nuorta puustoa. Selänteen korkeimmalla kohdalla kasvaa komeaa tukkipuumännikköä. Kenttäkerroksen valtalaji on variksenmarja. Pohjakerros on sammalvaltainen, mutta paikoin esiintyy suurehkoja poronjäkälälaikkuja.

Harjulla on ajoneuvopolku, ilmeisesti osa vanhaa kärrytietä, ja alueen molemmat päät rajoittuvat maa-ainesten ottamisalueisiin, joista osa on maisemoitu. Aluerajauksen sisäpuolella sijaitsee kaksi maa-ainesten ottamisaluetta, joista toinen on metsittymässä. Alue sijaitsee Linnankylä A:n I luokan pohjavesialueella.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään jokseenkin selvästi erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

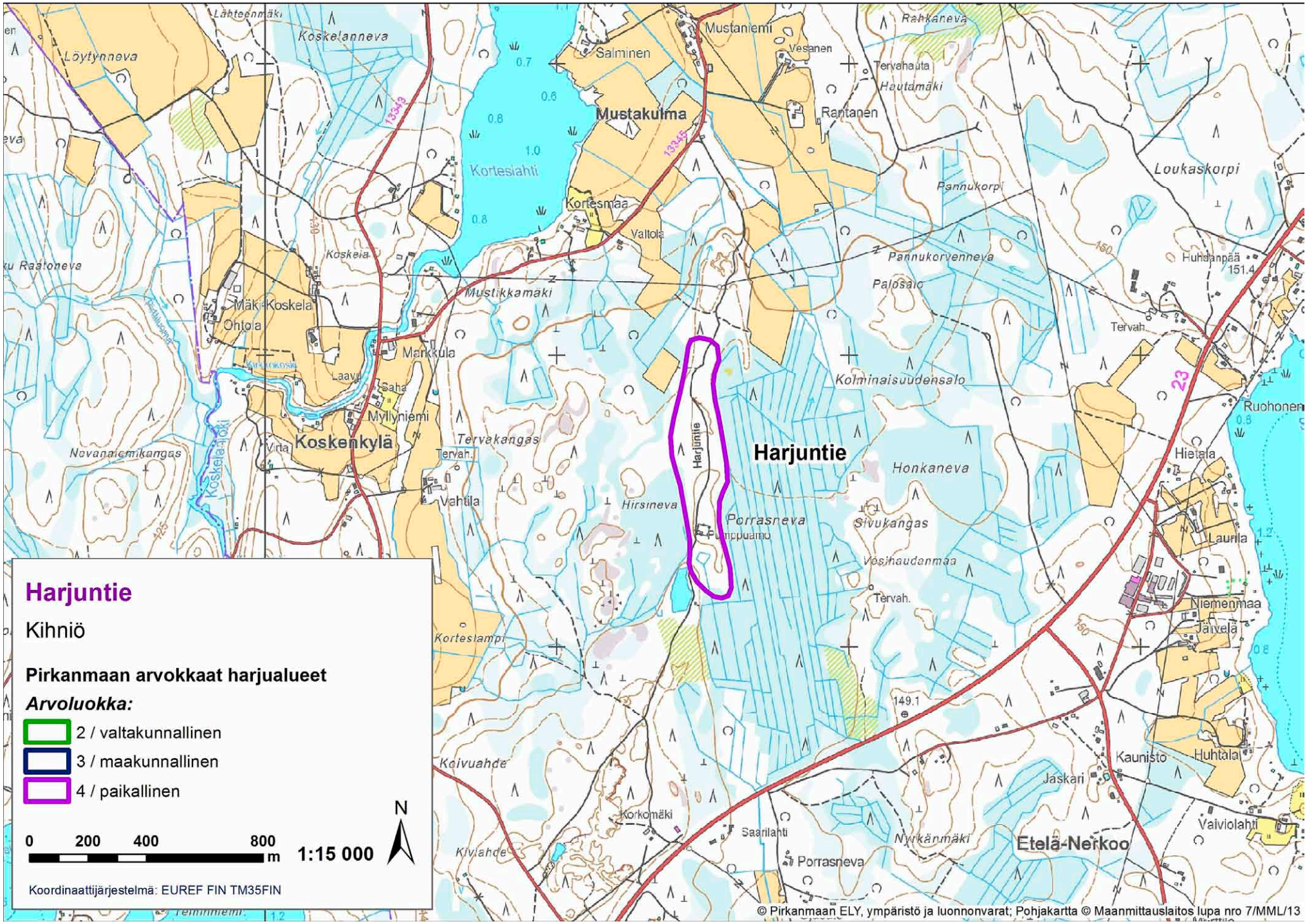
Harjuntie
Kihniö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Harjuntie
Mustakulma
Koskenkylä
Etelä-Nerkoo
Kortesiahti
Kortesmaa
Mustaniemi
Salminen
Vesanen
Rantanen
Tervahauta
Hautamäki
Rahkaneva
Loukaskorpi
Pannukorpi
Pannukorvenneva
Palosalo
Kolminaisuudensalo
Honkaneva
Sivukangas
Vosihaudanmaa
Porrasneva
Hirsineva
Tervakangas
Mustikkamäki
Koskela
Koskelanneva
Löytynneva
Lähteenmäki
Mäki-Koskela
Ohtola
Markkula
Myllyniemi
Vahtila
Novanaicmikangas
Koskelajoki
Korteslampi
Kaivuahde
Kivlahde
Korkomäki
Saarilahti
Nyrkänmäki
Jaskari
Kaunisto
Huhtala
Vaiviolahti
Niemenmaa
Jäivelä
Laurila
Hietala
Ruohonen
Huhdanpää
151.4
149.1
Tervah.
Valtola
Laavu
Saha
Virta
Pumppuamo
133-43
133-45
130
125
150
23
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuivaniemi-Liettinen (Kihniö)

Pinta-ala:	7,1 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Kankarinjärven vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä, pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva Kuivaniemi-Liettinen käsittää kolme erillistä selännettä: harjuniemen (Kuivaniemi) ja kaksi harjusaarta (Pikku Liettinen ja Iso Liettinen). Kuivaniemi on noin 500 m pitkä, 5 m korkea ja 50 m leveä selänne. Lievästi kumpuileva Pikku Liettinen on noin 200 m pitkä, 2-3 m korkea ja Iso Liettinen noin 500 m pitkä, 5 m korkea ja 50 m leveä. Rinteet ovat varsin loivat, laki paikoin lievästi kumpuileva. Suurin lakikorkeus on 135-137 m mpy. Rinteiden tyvellä lähellä nykyistä rantaviivaa on nuori rantavalli.

Kasvillisuus on variksenmarja-puolukkatyypin kangasmetsää, osaksi puolukkatyyppiä ja puusto on mäntyvaltaista sekametsää. Alueella sijaitsee muutamia loma-asuntoja ja Kuivaniemellä on ajoneuvopolku. Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva – selvästi erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

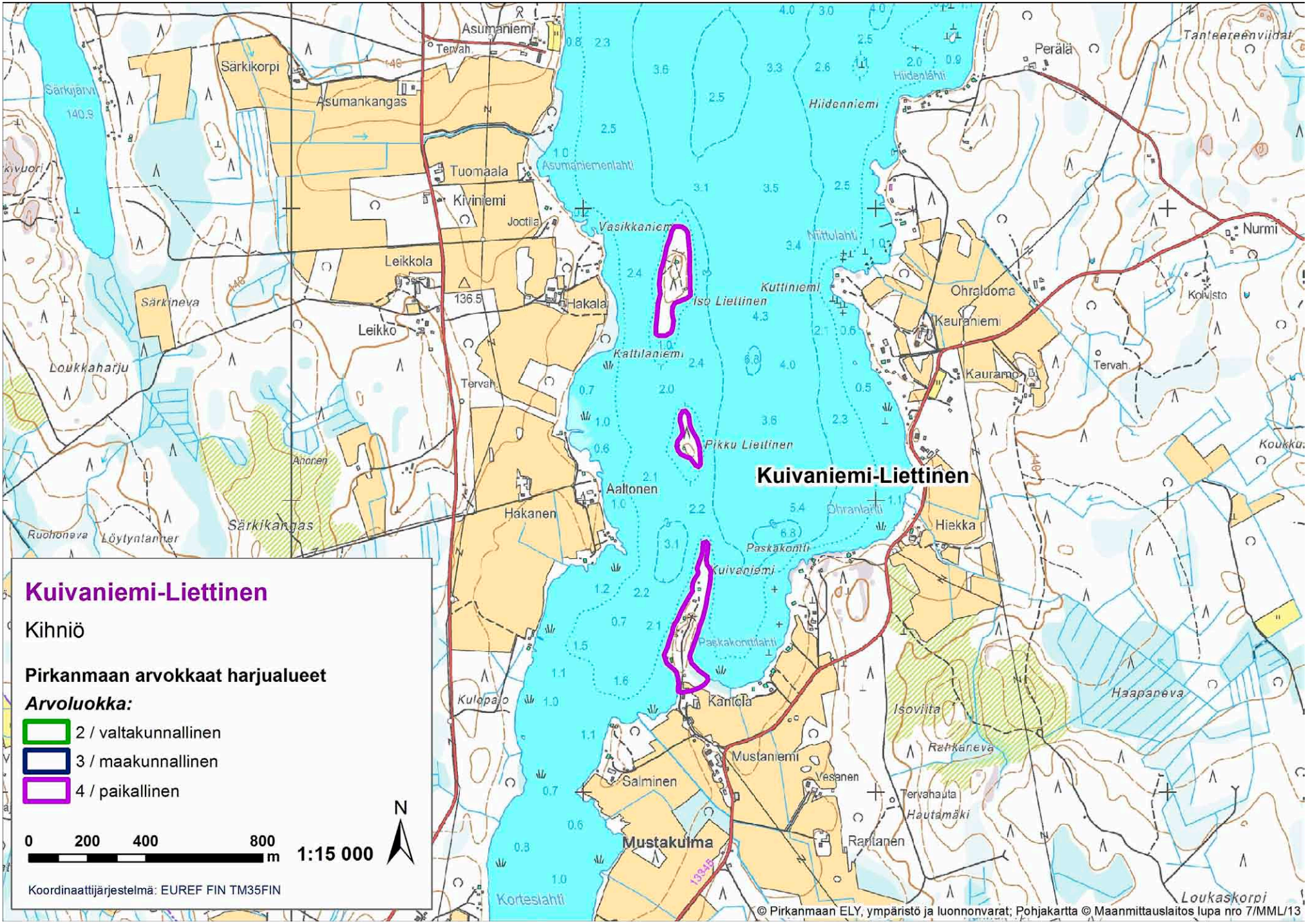
Kuivaniemi-Liettinen
Kihniö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Asumaniemi
Tervah.
Särkikorpi
Asumankangas
Tuomaala
Kiviniemi
Jootila
Leikkola
Leikko
Hakala
Vasikkaniemi
Iso Liettinen
Kuttiniemi
Kattilaniemi
Pikku Liettinen
Aaltonen
Hakanen
Paskakontti
Kuivaniemi
Paskakonttilahti
Kantola
Mustaniemi
Salminen
Mustakulma
Vesanen
Tervahauta
Hautamäki
Rantanen
Hiidenniemi
Hiidenlahti
Niittulahti
Perälä
Ohraldoma
Kauraniemi
Kauramo
Hiekka
Ohranlahti
Nurmi
Kolvisto
Tervah.
Isoviita
Rahkaneva
Haapaneva
Loukaskorpi
Korteslahti
Kulopalo
Loukkaharju
Särkineva
Ruohoneva
Löytyntanner
Anonen
Särkikangas
Kivuori
Särkijärvi
Tanteereenvillat
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Korhosenniemi-Huutoniemi (Kihniö)

Pinta-ala: 24,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Korhosjärven vesimaisemaan, maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Korhosenniemi-Huutoniemi kuuluu koillis-lounassuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää kaksi harjuniemeä: lounaanpuoleisen Korhosenniemen ja koillispuolisen Huutoniemen. Korhosenniemi koostuu kolmesta, toisiinsa liittyvästä rinnakkaisesta selänteestä ja Huutoniemi muodostuu kapeasta, kärjestään särkkämäisestä selänteestä. Selänteet ovat melko loivamuotoisia, noin 5-10 m korkeita ja Korhosenniemellä ne ovat osaksi hienosedimentin peittämiä. Lakikorkeus on 140-143 m mpy.

Kasvillisuus on luonnonmukaisena säilyneissä osissa variksenmarja-puolukka- ja variksenmarja-kanervatyypin kangasmetsää. Puusto on nuorehkoa - keski-ikäistä männikköä, osaksi myös kuusivaltaista sekametsää. Kenttäkerroksessa on runsaasti variksenmarjaa, paikoin mustikkaa sekä muutamin paikoin tiheitä suopursukasvustoja. Huomattava osa Korhosenniemestä on raivattu pelloksi. Alueella on muutamia asuinrakennuksia talousrakennuksineen, yksityistie sekä kaakkoiskulmassa uimaranta. Huutoniemen koillisosa rajoittuu vanhaan, metsittyneeseen maa-ainesten ottamisalueeseen.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen maankäytössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia alkuperäisen rajauksen jälkeen, eikä rajaukseen siten ole ollut tarvetta tehdä muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-3*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään jokseenkin selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

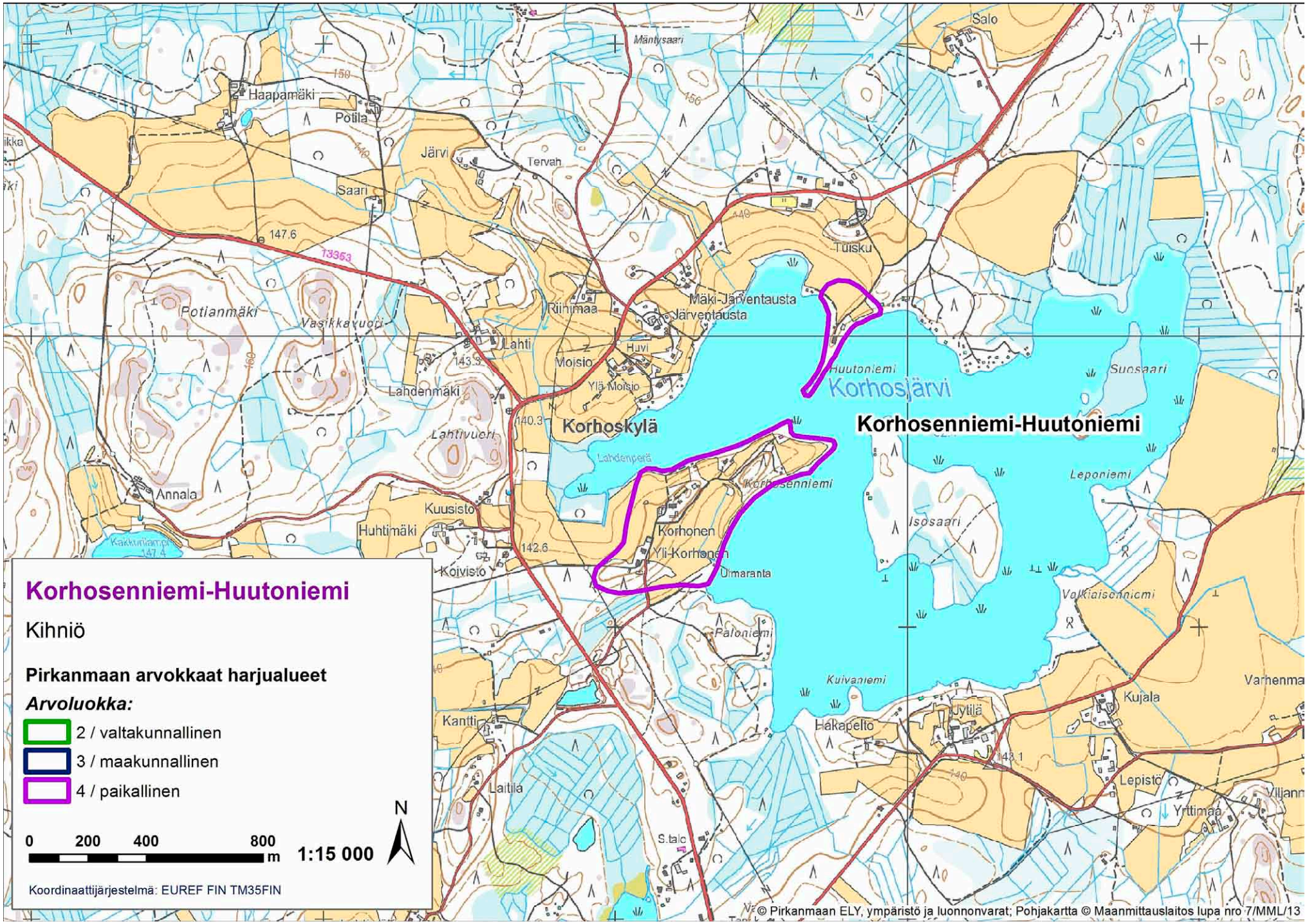

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Maailmansyrjä-Pitkäsaari (Lempäälä)

Pinta-ala:	28,9 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Maailmansyrjä-Pitkäsaari kuuluu Parolan-Lempäälän harjujaksoon ja koostuu Mäyhäjärven harjusaarista sekä järven rannalla olevasta selänteestä.

Saaret ovat varsin luonnontilaisia, kuusikkoisia ja pajukkoisen koivikon peittämiä. Maailmansyrjässä on asuinrakennuksia ja Sotavallan historiallisesti merkittävä kartano. Harjun yli kulkee maantie. Länsipäässä on tiheä mustikka-/käenkaali-mustikkatyypin kuusikko. Alueella on jonkin verran myös puolilehtoja, joissa kasvaa mm. lehtokuusamaa, taikinamarjaa, sinivuokkoa, metsäruusua ja kevätlinnunhernettä.

Pitkäsaari on osa Mäyhäjärvi-Koivistonjärven tärkeää lintualuetta (Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys, 2014). Alue on tärkeä muutonaikainen kerääntymäalue keväisin ja syksyisin ja alueen lintulajisto vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Keväisin alueella levähtäviä lintulajeja ovat mm. haapana, tavi, sinisorsa, jouhisorsa ja tukkasotka ja syksyisin mm. uivelo, telkkä ja tukkasotka. Varsinkin uiveloiden syksyiset levähdysmäärät ovat Pirkanmaan suurimpia.

Alue sijaitsee kokonaisuudessaan Lempäälä-Mäyhäjärvi C:n I luokan pohjavesialueella ja alueen keskiosassa sijaitsee Sotavallan vedenottamo. Kuljun-Marjamäen-Moision keskustan osayleiskaavassa harjurajauksen länsipuolelle on kaavoitettu maa-ainesten ottamisalueita (EO-alueet). Kyseiset ottamisalueet eivät näyttäisi olevan enää käytössä. Lisäksi harjualueen keskiosassa on vanha maa-ainesten ottamisalue.

Alueella on runsaasti kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnuksia sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen maankäytössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, eikä rajaukseen siten ole ollut tarvetta tehdä varsinaisia muutoksia. Rajauksen kanalta alueen ongelmakohtia ovat keskellä muodostumaa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue sekä maatila. Molemmat kohteet on sisällytetty mukaan uuteen rajaukseen, koska esim. maa-ainesten ottamisalue on jo poistunut käytöstä ja sen vieressä sijaitsee vedenottamo, joten ottotoimintaa alueelle tuskin enää tulee. Vanhojen ottamisalueiden jälkihoitoon tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. Maailmansyrjä-Pitkäsaari on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi harjualueeksi, joten myös maatila voi sisältyä rajaukseen heikentämättä kohteen arvoa merkittävästi.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva oikealla: Maailmansyrjän vanha maa-ainesten ottamisalue sijaitsee keskellä arvokasta harjualuetta. Kuva: Anne Lindholm, 2013

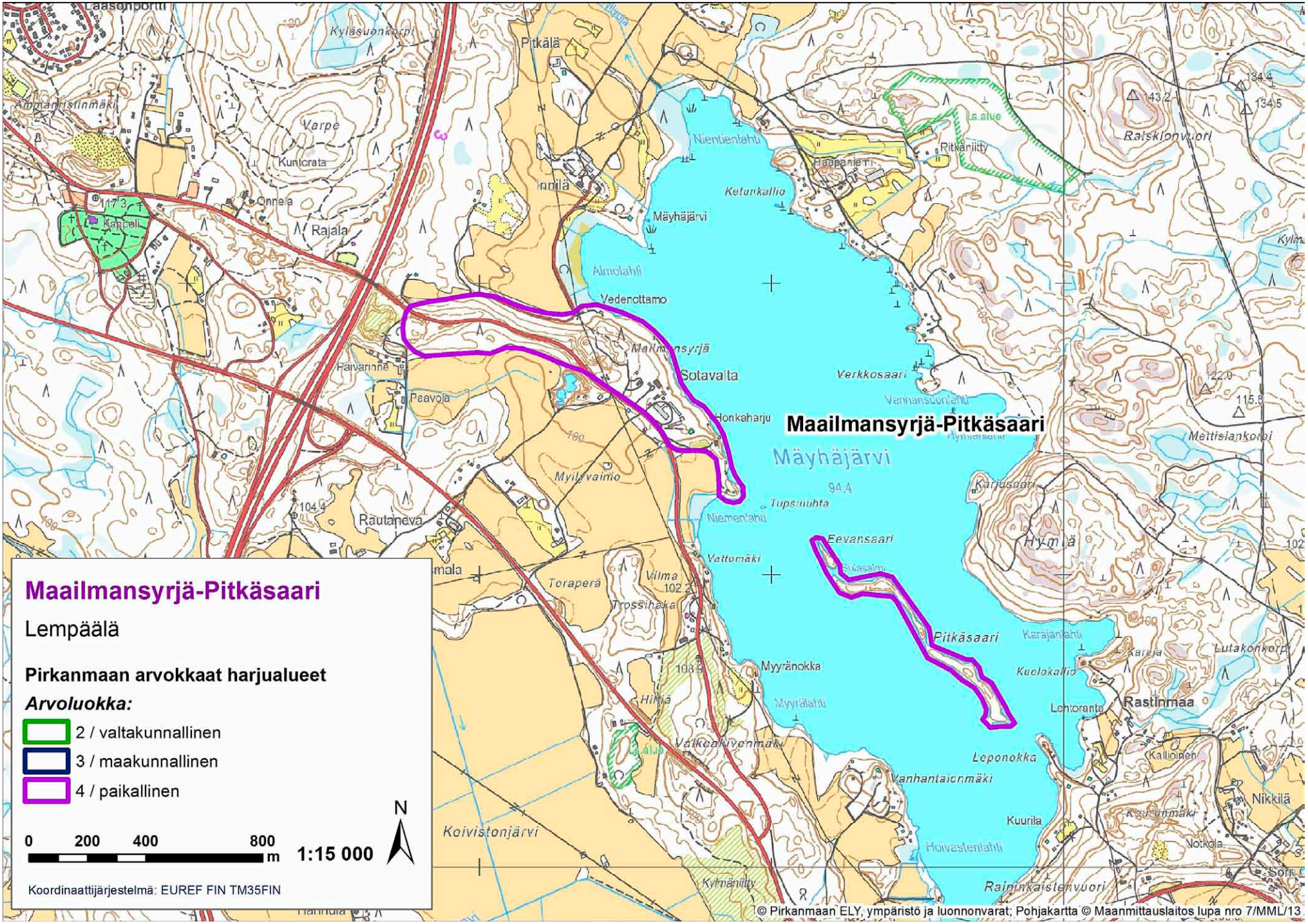
Maailmansyrjä-Pitkäsaari
Lempäälä
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Maailmansyrjä-Pitkäsaari
Mäyhäjärvi
Pitkäsaari
Sotavalta
Rastinmaa
Koivistonjärvi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hiidenhauta (Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 62,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osaksi suomaisemaan, tienvarsimaisemaan, maaseudun kulttuurimaisemaan ja vähäisessä määrin vesimaisemaan liittyvä Hiidenhauta kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää enimmillään lähes kilometrin levyisen harjulaajentuman, joka koostuu harjudeltasta, siihen liittyvistä selänteistä ja sivuharjanteista, kumpu- ja harjannemaastosta sekä muutamista supista, sulamisvesiuomista ja tasanteen pinnalla olevista dyynivalleista.

Muodostuman korkein osa on melko tasainen deltapinta, jolla on merkkejä sulamisveden virtauksesta. Deltapinnan korkeus on 140-145 m mpy. Tasanteen kaakkoisosassa on 1-2 m korkea dyyniharjanne, jossa on vallimainen rantadyyni ja tämän sisäpuolella kaksi kaarevaa dyyniharjannetta. Tasanteen eteläreunassa on vähäisiä rantavalleja korkeudella noin 140 m mpy. Itä- ja koillisreunassa on matala rantatörmä 135-140 m mpy ja sen koillispuolisella tasanteella joitakin loivia rantavalleja. Eteläosan kumpareilla on eolista hiekkaa peittohiekkana. Länsi- ja lounasrinteillä on kaksi - kolme rantavallia sekä muodostuman keskiosista lounaisreunalle ulottuva sulamisvesiuoma. Pohjoiskärjessä on Hiidenhaudan noin 150x100 m kokoinen, loivahkorinteinen ja runsaat 10 m syvä suppa ja sen koillissivulla noin 10 m korkea, melko tasalakinen selänne. Jakson pääselänteessä Hiidenhaudan länsisivulla on noin 300 m pitkä maa-ainesten ottamisalue, joka on osittain jo metsittynyt.

Kasvillisuus on suurimmaksi osaksi puolukka- ja kanervatyypin kangasmetsää, kuivimmilla kohdilla on pohjakerroksessa melko runsaasti poronjäkälälaikkuja. Tasanteen itäreuna on jonkin verran muuta aluetta viljavampi, hyvää puolukkatyyppiä. Muuten alueen puusto on pääosin nuorehkoa - keski-ikäistä mäntyvaltaista metsää, alueen itä- ja pohjoisosissa myös avointa tai taimikkoa. Kenttäkerroksen valtalajit ovat kanerva, puolukka ja mustikka sekä monin paikoin variksenmarja kasvustoina. Metsää on lannoitettu ja mustikka ja kielo ovat tämän seurauksena paikoin runsastuneet sekä maitohorsma ilmestynyt metsäkasvistoon. Kasvilajistoon kuuluvat lisäksi kangaskorte, kissankäpälä ja kapealehtiset kangaskeltanot.

Harjurajaus sijaitsee kokonaisuudessaan Salmentaka-Innala A:n I luokan pohjavesialueella. Harjualueen eteläosassa sijaitsee jälkihoidettu, noin 3 hehtaarin laajuinen maa-ainesten ottamisalue, jolla sijaitsee Innalan vedenottamo. Maantie kulkee länsiosan läpi. Lisäksi alueella on joitakin ajoneuvopolkuja.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on muokattu hieman luoteiskulmasta. Mukaan on sisällytetty vanha maa-ainesten ottamisalue, joka on jo poistunut käytöstä, siistikuntoinen ja metsittynyt.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Hiidenhaudan vanhalla maa-ainesten ottamisalueella kasvaa kissankäpälää. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva yllä: Alueen eteläosassa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on jälkihoidettu ja metsittynyt ja sinne on rakennettu Innalan vedenottamo. Kuva: Anne Lindholm, 2013

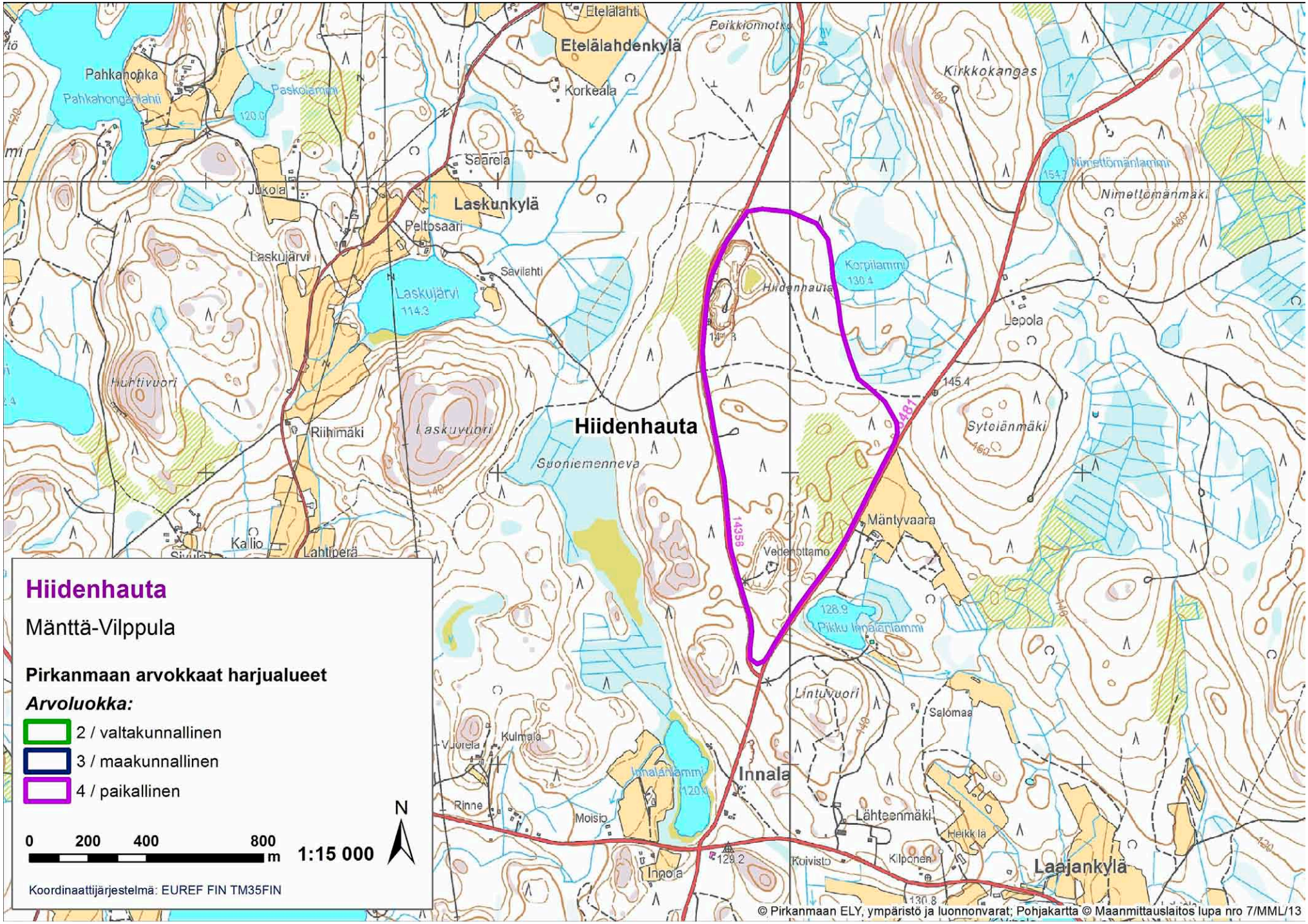
Hiidenhauta
Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Etelälahdenkylä
Etelälahti
Korkeala
Pahkahonka
Pahkahongänlahti
Paskolammi
Kirkkokangas
Saarela
Laskunkylä
Jukola
Peltosaari
Laskujärvi
Savilahti
Korpilammi
Hiidenhauta
Lepola
Nimettömänlammi
Nimettömänmäki
Huhtivuori
Riihimäki
Laskuvuori
Suoniemenneva
Sytoiänmäki
Mäntyvaara
Vetenottamo
Kallio
Lahtiperä
Pikku Innalanlammi
Lintuvuori
Salomaa
Kulmala
Innalanlammi
Innala
Rinne
Moisio
Lähteenmäki
Heikkila
Koivisto
Kilponen
Innola
Laajankylä
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Pitkäniemi (Mänttä-Vilppula, Virrat)

Pinta-ala: 17,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Pienehkön järven vesimaisemaan järveä jakavana niemenä, maaseudun kulttuurimaisemaan ja osaksi myös tienvarsimaisemaan liittyvä Pitkäniemi kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon ja koostuu Pitkäniemen ja Nälkäniemen harjuniemistä. Niemet käsittävät yhteensä runsaan kilometrin pituisen, polveilevan ja jonkin verran kumpuilevan, 5-10 m korkean ja 40-100 m leveän selänteen. Muodostuman lakikorkeus on niemen tyvipuolen kumpumaisella laajentumalla 133-135 m mpy, lähes 10 m Parannesjärven pinnasta. Korkeustasolla 125-130 m mpy on melko nuori rantavalli.

Kasvillisuus on pääasiassa puolukkatyypin tai variksenmarja-puolukkatyypin sekä kanervatyypin mäntyvaltaista sekametsää, joka on varsin luonnontilaista. Harjuja suosivista kasvilajeista alueella kasvavat kangaskorte ja keltalieko. Nälkäniemi on osaksi peltoa tai niittyä.

Alueen harjuniemistä Nälkäniemi sijoittuu Salmentaka-Innala B:n II luokan pohjavesialueelle. Alueen luoteiskärjessä on pienehkö kotitarveottamisalue, joka on jo alkanut metsittyä.

Pitkäniemen harjualueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomiin maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueella ei ole tehty mainittavia rajausmuutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuva yllä: Pitkänimen pohjoispään männikköä. Kuva: Nina Nenonen, 2013

Kuva yllä: Rajauksen pohjoispuolinen Särkänlampi kuvattuna harjurajauksen reunalta. Kuva: Nina Nenonen, 2013

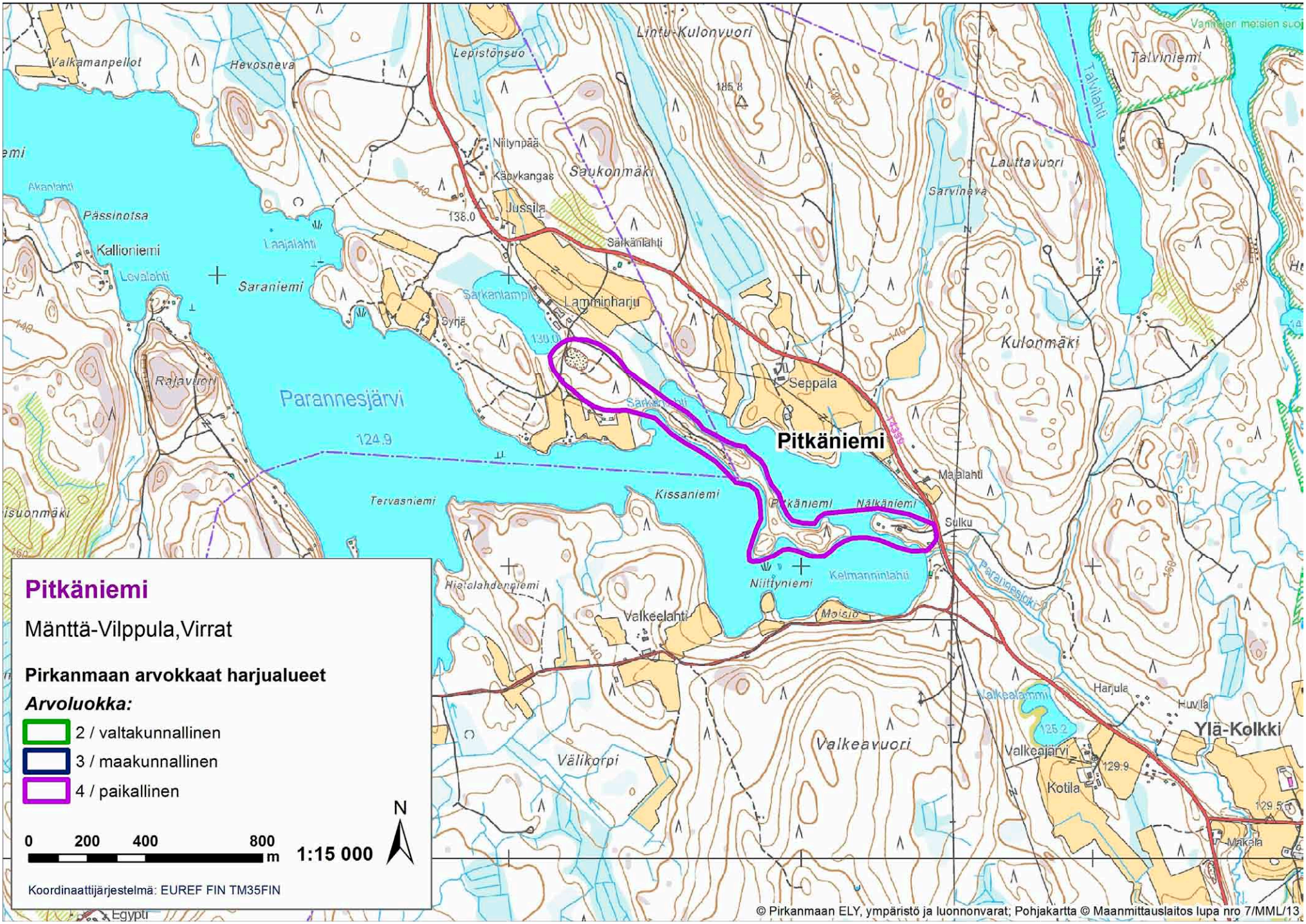
Pitkäniemi
Mänttä-Vilppula,Virrat
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Parannesjärvi
Pitkäniemi
Nälkäniemi
Kissaniemi
Tervasniemi
Saraniemi
Kallioniemi
Pässinotsa
Rajavuori
Kulonmäki
Lintu-Kulonvuori
Saukonmäki
Lauttavuori
Talviniemi
Valkeavuori
Valkeajärvi
Ylä-Kolkki
Seppälä
Sulku
Kelmanninlahti
Niittyniemi
Valkeelahti
Hietalahdenniemi
Välikorpi
Lamminharju
Jussila
Käpykangas
Niilynpää
Lepistönsuo
Hevosneva
Valkamanpellot
Akanlahti
Laajalahti
Levälahti
Sarvineva
Talvilahti
Harjula
Huvila
Kotila
Mäkelä
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Loilanniemi (Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 27,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Ukonselän vesimaisemaan liittyvä, pohjois-eteläsuuntaisena polveilevaan harjujaksoon kuuluva Loilanniemi käsittää noin kilometrin pituisen, 70-200 m leveän ja 5-15 m korkean, loivamuotoisen ja jonkin verran kaareilevan selänteen sekä osan selännelaajentumasta. Selänteen lakikorkeus on alueen eteläpuoliskossa 110-115 m mpy ja pohjoispuoliskossa 120-125 m mpy. Selänteen itärinteellä on leirintäalueen kohdalla ja sen eteläpuolella melko komea muinaisrannan törmä. Länsisivulla on harjutasannetta, jolla on useita hyvin selviä, peräkkäisiä rantavalleja. Loilanniemen eteläosassa on noin kolme metriä nykyistä vedenpintaa korkeammalla rantaterassi ja sen yläpuolella matala törmä. Niemen itäsivu on jokseenkin koko pituudeltaan hiekkarantaa. Niemen kärjessä on suippeneva särkkämuodostuma.

Kasvillisuus on puolukka- ja kanervatyypin kangasmetsää. Rantavyöhykkeellä esiintyy myös mustikkatyyppiä ja rantalehtomaista kasvillisuutta. Kenttäkerroksen valtalajit ovat kanerva, puolukka, variksenmarja ja mustikka. Selänteen korkeimmalla kohdalla on muutamia pienehköjä siirtolohkareita sekä länsisivun rantataitteessa rantalohkareita. Alueen eteläkärjessä on noin kaksi metriä korkea siirtolohkare. Puusto on alueen pohjoisosassa osaksi männikköä, osaksi taimikkoa ja nuorta mäntymetsää, alueen muissa osissa nuorehkoa - keski-ikäistä männikköä. Rantavyöhykkeellä on jonkin verran lehtipuita.

Niemen eteläosassa on käytöstä pois jäänyt ja metsittynyt maa-ainesten ottamisalue, jossa nykyisin sijaitsee Kolhon pohjavedenottamo. Alue sijaitsee kokonaisuudessaan Loilanniemen I luokan pohjavesialueella. Alueen keski- ja eteläosissa on joitakin loma-asuntoja.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

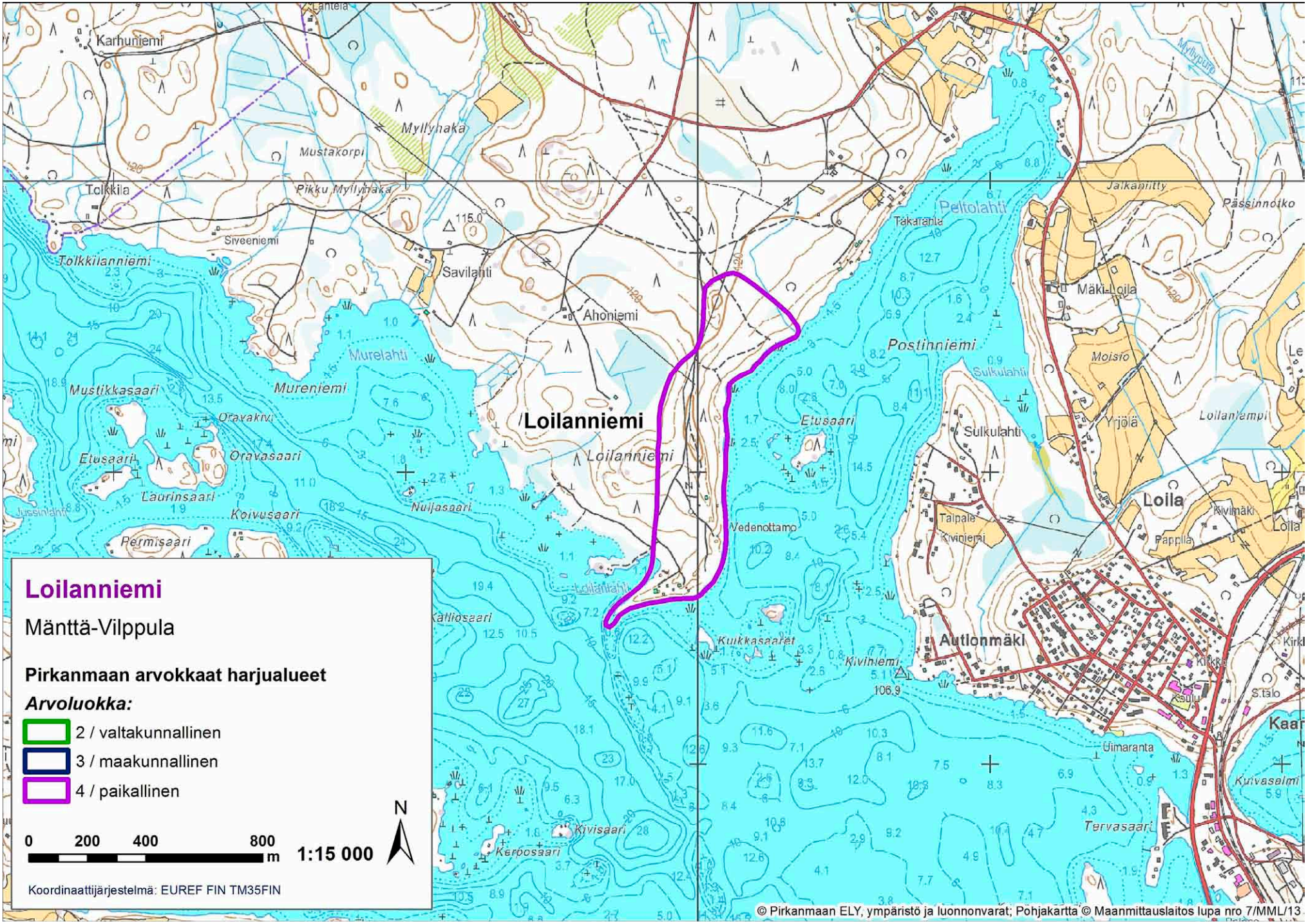
Loilanniemi
Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Karhuniemi
Myllyhaka
Mustakorpi
Pikku Myllyhaka
Tolkkila
Tolkkilanniemi
Siveeniemi
Savilahti
Ahoniemi
Murelahti
Mureniemi
Mustikkasaari
Oravakivi
Oravasaari
Etusaari
Laurinsaari
Koivusaari
Permisaari
Nuljasaari
Loilanniemi
Loilanlahti
Kalliosaari
Kerposaari
Kivisaari
Vedenottamo
Kuikkasaarat
Kiviniemi
Etusaari
Postinniemi
Sulkulahti
Sulkulahti
Peltolahti
Takaranta
Mäki-Loila
Moisio
Yrjölä
Loilanlempi
Jalkamitty
Pässinnotko
Loila
Taipale
Kiviniemi
Papplla
Kivimäki
Autionmäki
Kirkko
S.talo
Uimaranta
Tervasaari
Kuivasalmi
Kaari
Myllypuro
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Selkisaari (Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 10,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Ukonselän vesimaisemaan keskeisenä liittyvä, saarena harjujaksoon kuuluva Selkisaari käsittää noin 300 m pitkän, 50-150 m leveän ja korkeimmilta kohdiltaan noin viisi metriä rantaviivasta kohoavan selänteen. Luoteispuolisko on jonkin verran tasaantunut ja sen keskellä selänteessä on pieni suppa. Rannoilla on jonkin verran rantalohkareita ja saaren kaakkoisosassa on nuoria ja vastasyntyneitä eroosiotörmiä. Saaren kaakkoispäässä on hiekkaranta.

Kasvillisuus on puolukka- ja kanervatyypin kangasmetsää, puustoltaan männikköä ja mäntyvaltaista sekametsää, pääosin keski-ikäistä, osaksi nuorehkoa ja jokseenkin hakkaamatonta. Rannoilla on jonkin verran lehtipuita, pääasiassa koivuja. Saari on rakentamaton ja edustaa melko luonnonmukaista harjumaisemaa.

Alueella on kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole ollut tarvetta tehdä muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

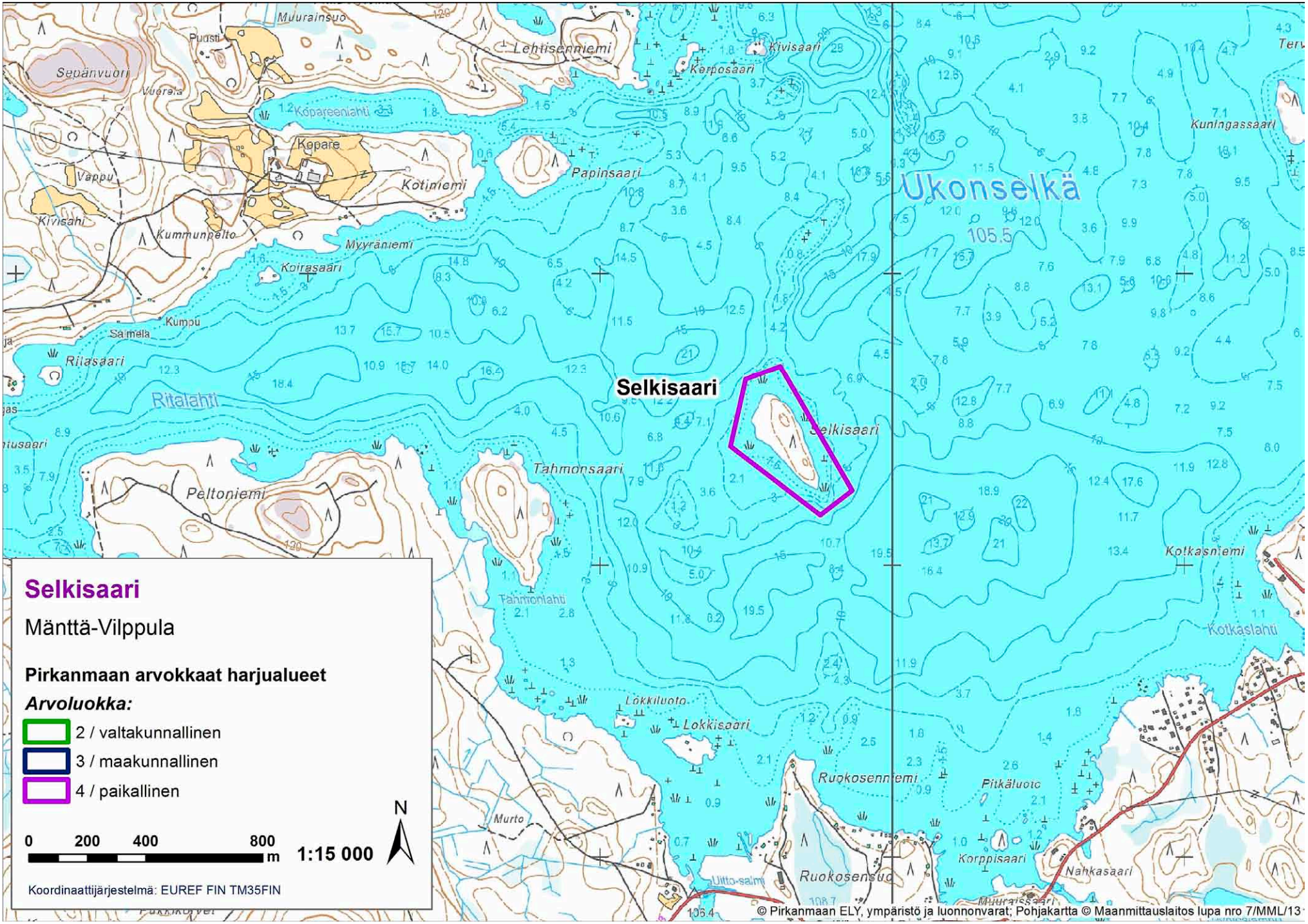
Selkisaari
Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Ukonselkä
105.5
Selkisaari
Ritalahti
Tahmonsaari
Tahmonlahti
Peltoniemi
Ritasaari
Kotiniemi
Papinsaari
Kivisaari
Kerposaari
Lehtisenniemi
Kopareenlahti
Kopare
Muurainsuo
Sepänvuori
Vuorela
Puusti
Vappu
Kivisahi
Kummunpelto
Myyräniemi
Koirasaari
Kumpu
Salmela
Kuningassaari
Kotkasniemi
Kotkaslahti
Lokkiluoto
Lokkisaari
Ruokosenniemi
Pitkäluoto
Korppisaari
Nahkasaari
Ruokosensuo
Murto
Uitto-salmi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kettukangas-Pollarinkangas (Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 85,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Pääosin muutettuun suomaisemaan, tienvarsimaisemaan ja osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kettukangas-Pollarinkangas kuuluu pohjois-eteläsuuntaisena polveilevaan harjujaksoon ja käsittää loivamuotoisia selänteitä, osan deltamaista harjulaajentumaa sekä selänteiden lievetasanteita rantavalleineen. Pollarinkangas sijaitsee alueen pohjoisosassa ja Kettukangas eteläosassa. Pollarinkankaalla on noin kilometrin pituinen, 200-300 m leveä ja osittain kallioperäkohouman sivulle kerrostunut epäsymmetrinen selänne. Sen laki on osittain tasainen, hiukan kumpuileva ja tasanteilla on muutamia matalia suppia. Rinteellä on joitakin rantavalleja korkeudella noin 145 m mpy. Kettukankaan eteläosassa on noin kilometrin pituinen, 5-10 m korkea ja 100-200 m leveä loivamuotoinen selänne, jonka länsireunassa kulkee maantie. Selänteen itäpuolella on pääosin ojitettu Jaakkoinsuo, jolla sijaitsee Metsäntutkimuslaitoksen kulttuurihistoriallisesti merkittävä koealue. Kettukankaan pohjoispuoliskossa on noin kilometrin levyinen harjulaajentuma, jonka keskiosassa on deltamainen, jonkin verran kumpuileva tasanne. Sen lakikorkeus on 145-150 m mpy. Kettukankaan etelä- ja itäsivulla on muutamia lähteitä.

Alueen kasvillisuus on pääosin kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää. Pollarinkankaan puusto on nuorehkoa - keski-ikäistä männikköä, harjun läpi kulkevan maantien länsipuolella on varsin kaunista hongikkoa ja Kettukankaalla osaksi vanhahkoa männikköä sekä osaksi taimikkoa, nuorta metsää ja avohakkuualoja. Alueen keskiosassa on ampumarata ja vanha maa-ainesten ottamisalue, joka on alkanut metsittyä. Harjua pitkin on rakennettu maantie ja alueella on metsäteiksi jääneitä osia vanhasta maantiestä sekä joitakin yksityisteiden ja ajoneuvopolkujen osia. Alue sijaitsee lähes kokonaan Pollarinkankaan II luokan pohjavesialueella.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja jossakin määrin luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Aiemmin kahdesta osasta koostunut rajaus on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Osa-alueiden välinen maasto sopii mukaan paikallisesti arvokkaaseen kokonaisuuteen, eikä avohakkuu ole este rajaamiselle. Lisäksi rajausta on hieman laajennettu Kettukankaan itä- ja eteläsivuilta siten, että se kattaa muodostuman reunoilla sijaitsevat lähteet.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-4*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva oikealla: Kettukangas-Pollarinkankaan pohjoisrajajan tuntumassa on sijainnut kaatopaikka, joka on jälkihoidettu täyttämällä ja istuttamalla männyntaimia. Kuva: Anne Lindholm, 2013

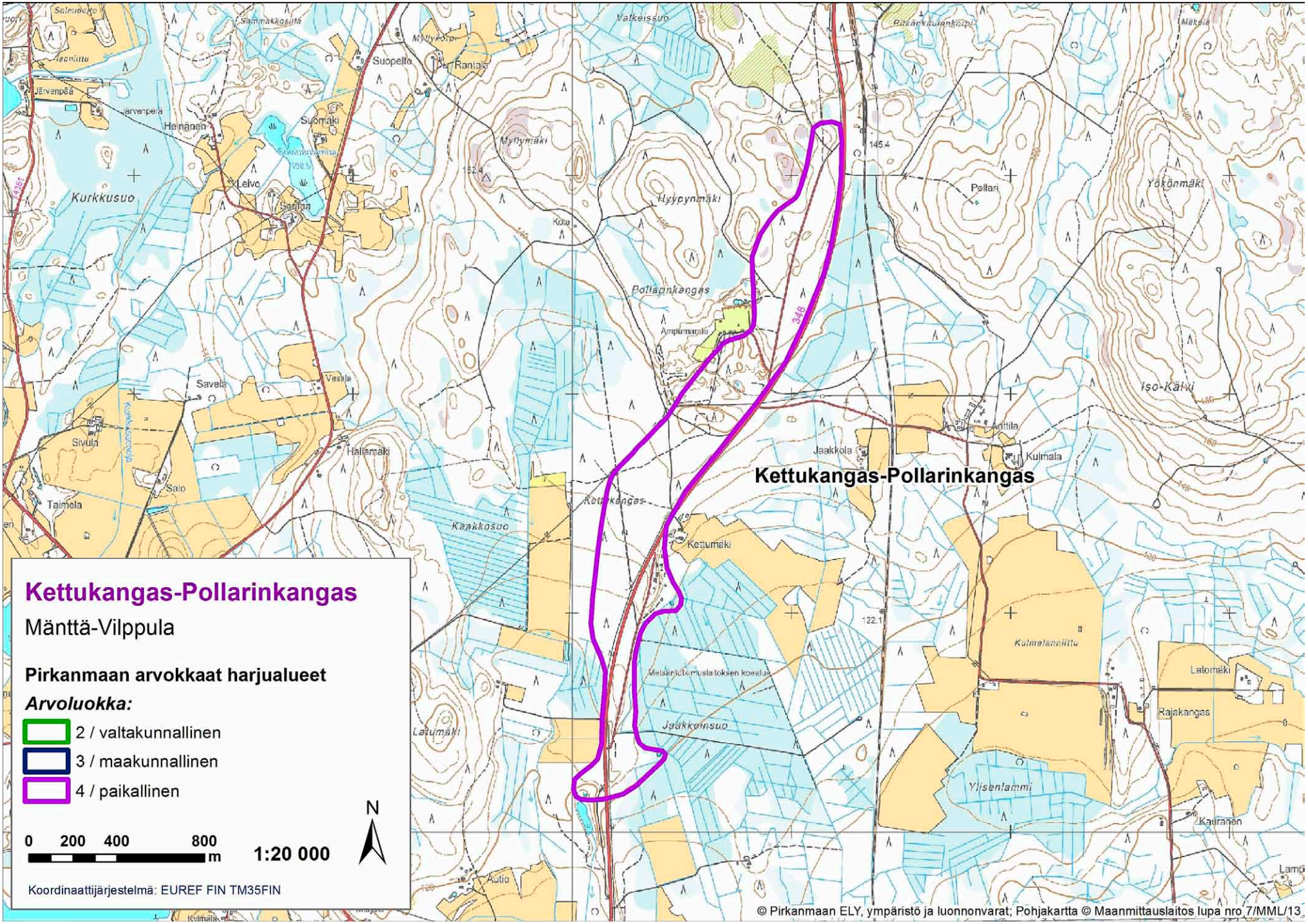
Kettukangas-Pollarinkangas
Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kurkkusuo
Kaakkosuo
Jaakkonsuo
Pollarinkangas
Kettukangas
Kettumäki
Jaakkola
Kulmala
Kulmalanniittu
Ylisenlammi
Latomäki
Rajakangas
Kauranen
Iso-Kälvi
Yökönmäki
Pollari
Hyypynmäki
Myllymäki
Valkeissuo
Suopelto
Rantala
Järvenpää
Järvenpera
Hannanen
Suomäki
Leivo
Savela
Vesala
Sivula
Salo
Taimela
Hallamäki
Latumäki
Autio
Anttila
Lamp
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hiekkaniemi-Hirviniemi (Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 48,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan liittyvä, epäyhtenäiseen harjujaksoon kuuluva Hiekkaniemi-Hirviniemi käsittää suurehkon, noin 25 m korkean ja laeltaan osaksi tasaantuneen harjukummun. Sen laella on jonkin verran huuhtoutunutta lohkareikkoa ja joitakin rantavalleja. Muodostuman pinnalla on myös paikoin moreenia peitteenä. Suurin lakikorkeus on noin 138 m mpy. Varsinkin länsirinteellä on useita edustavia, alekkaisia muinaisrantoja, kulutustörmiä ja tasanteita sekä rinteen alaosassa lähes nykyajan eroosiotörmä. Nykyisellä rantavyöhykkeellä on rantapalle.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää ja puusto nuorehkoa männikköä. Alueen itäpuoliskossa ja rinteiden alaosissa on myös kuusettunutta puolukkatyyppiä ja paikoin mustikkatyypin sekametsää. Kenttäkerroksen valtalajit ovat puolukka, mustikka, paikoin variksenmarja ja joissakin kohdissa valorinteillä sianpuolukka. Lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. pikkutalvikki, tähtitalvikki sekä muuta tavanomaista metsäkasvistoa. Harjualueen pohjoisreunassa on pienehkö, kotitarvekäyttöön rinnastettavissa oleva ottamisalue, josta ainesta on otettu metsäteille. Lounaiskulmassa on kivikautinen asuinpaikka.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka 4

MAL-luokka 1-2

Kulutuskestävyys 2-3

Toimenpideluokka 2-3

Ympäristöstään selvästi erottuva

Geologisesti ja maisemallisesti merkittävä

Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva oikealla Pikkutalvikki kuuluu Hiekkaniemi-Hirviniemen kasvilajistoon. Kuva: Anne Lindholm, 2013

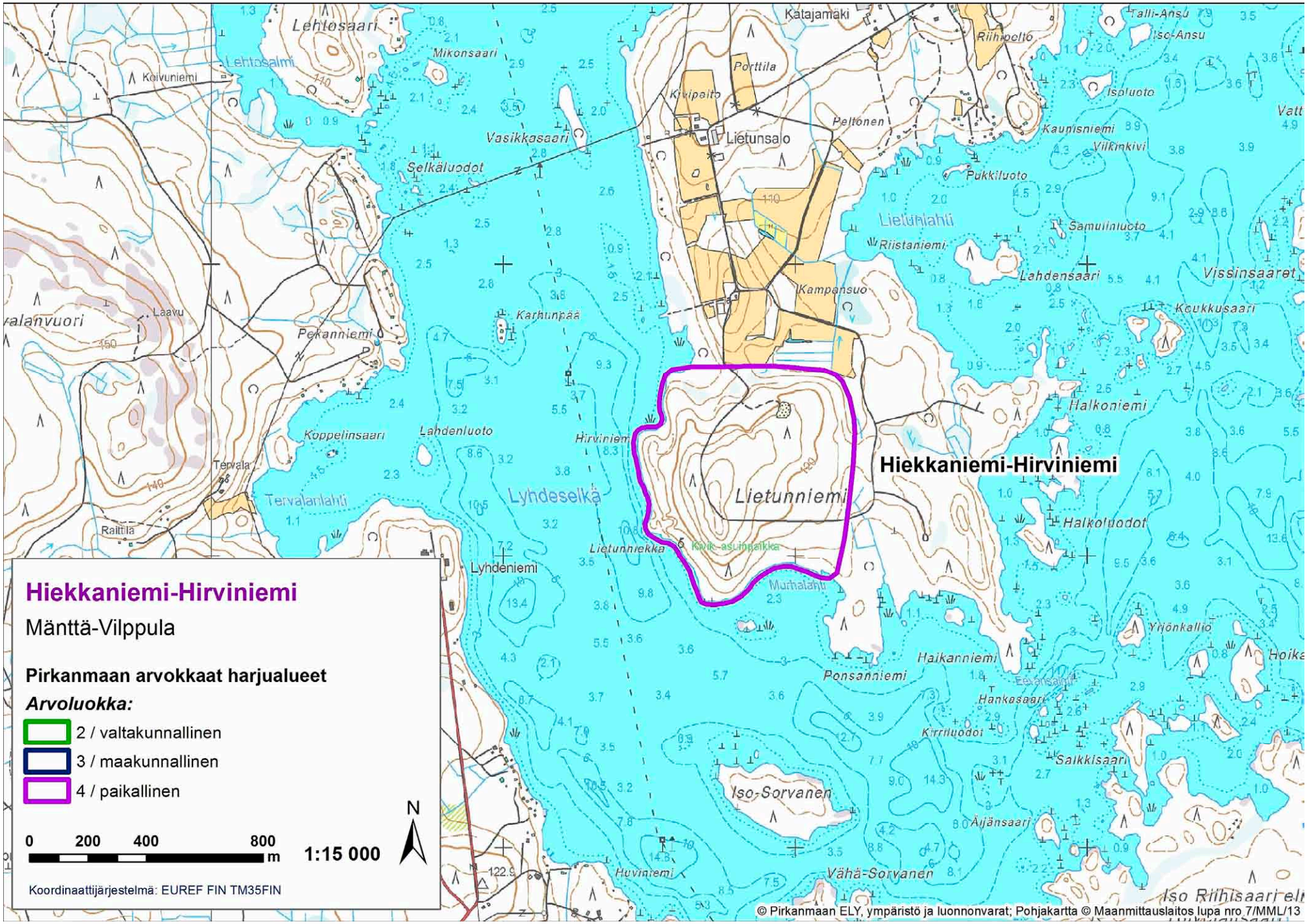
Hiekkaniemi-Hirviniemi
Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Hiekkaniemi-Hirviniemi
Lietunniemi
Lyhdeselkä
Lietunsalo
Lehtosaari
Vasikkasaari
Selkäluodot
Lietunlahti
Kampansuo
Halkoniemi
Halkoluodot
Haikanniemi
Ponsanniemi
Iso-Sorvanen
Vähä-Sorvanen
Lyhdeniemi
Tervalanlahti
Koppelinsaari
Lahdenluoto
Pekanniemi
Karhunpää
Mikonsaari
Lehtosalmi
Koivuniemi
Laavu
Tervala
Raittila
Porttila
Katajamäki
Riihipelto
Kivipelto
Peltonen
Kaunisniemi
Vilkinkivi
Pukkiluoto
Samuelinluoto
Riistaniemi
Lahdensaari
Vissinsaaret
Koukkusaari
Isoluoto
Talli-Ansu
Iso-Ansu
Yrjönkallio
Hankasaari
Kirriluodot
Salkkisaari
Äijänsaari
Huviniemi
Hirviniemi
Lietunniekka
Kivik. asuinpaikka
Muhalahti
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kirstinharju (Mänttä-Vilppula, Keuruu)

Pinta-ala: 27,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Pienen taajaman kulttuurimaisemaan, maaseudun kulttuurimaisemaan sekä maantien maisema-alueeseen liittyvä Kirstinharju kuuluu lähes pohjois-eteläsuuntaiseen, epäyhtenäiseen harjujaksoon. Alue käsittää osan noin 500 m leveästä, mahdollisesti deformoituneesta selännelaajentumasta, muodostuman kumpuilevaa lakea ja loivahkoa länsirinnettä sekä rinteellä olevan supan. Noin kilometrin pituisen harjurajauksen pohjoispuolisko ulottuu maakuntarajan ulkopuolelle, Keuruun kunnan alueelle. Muodostuman lakikorkeus on noin 158 m mpy ja korkeimmassa osassa on lakitasanne. Myös länsirinteellä on tasanne korkeudella noin 145-140 m mpy. Länsirinteen yläosassa maakunnanrajalla on noin 50x40 m laajuinen, 10-12 m syvä suppa.

Alueen eteläosan kasvillisuus on kuusi-mänty-koivu sekametsää, kasvillisuustyypiltään puolukka- ja mustikkatyypin kangasmetsää. Pohjoisosan kasvillisuus on nuorta, kuusivaltaista metsää.

Alueen länsiosa rajoittuu Raja-Ahon pientaloalueeseen ja eteläosa suurehkoon, jälkihoidettuun maa-ainesten ottamisalueeseen. Pohjoisosassa on ollut maa-ainesten ottamista, mutta kuopat ovat metsittyneet ja maisemoituneet melko hyvin. Alue sijaitsee Kirstinharjun I luokan pohjavesialueella ja alueen pohjoiskärjessä sijaitsee Leppäjärven vedenottamo

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on hieman laajennettu alueen etelä- ja itäosista, jolloin kokonaisuus on selkeämpi ja yhtenäisempi. Sekä muodostuman pohjois- että eteläosissa (etelässä harjurajauksen ulkopuolella) on vedenottamot, joten vanhoille maa-ainesten ottamisalueille tuskin on enää tulossa ottamistoimintaa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Kirstinharjun pohjoispään vanhat maa-ainesten ottamisalueet ovat metsittyneet ja kulku niille on estetty puomein. Kulun estäminen auttaa ehkäisemään erilaisten jätteiden tuontia vanhoille maa-ainesten ottamisalueille. Kuva: Anne Lindholm, 2013

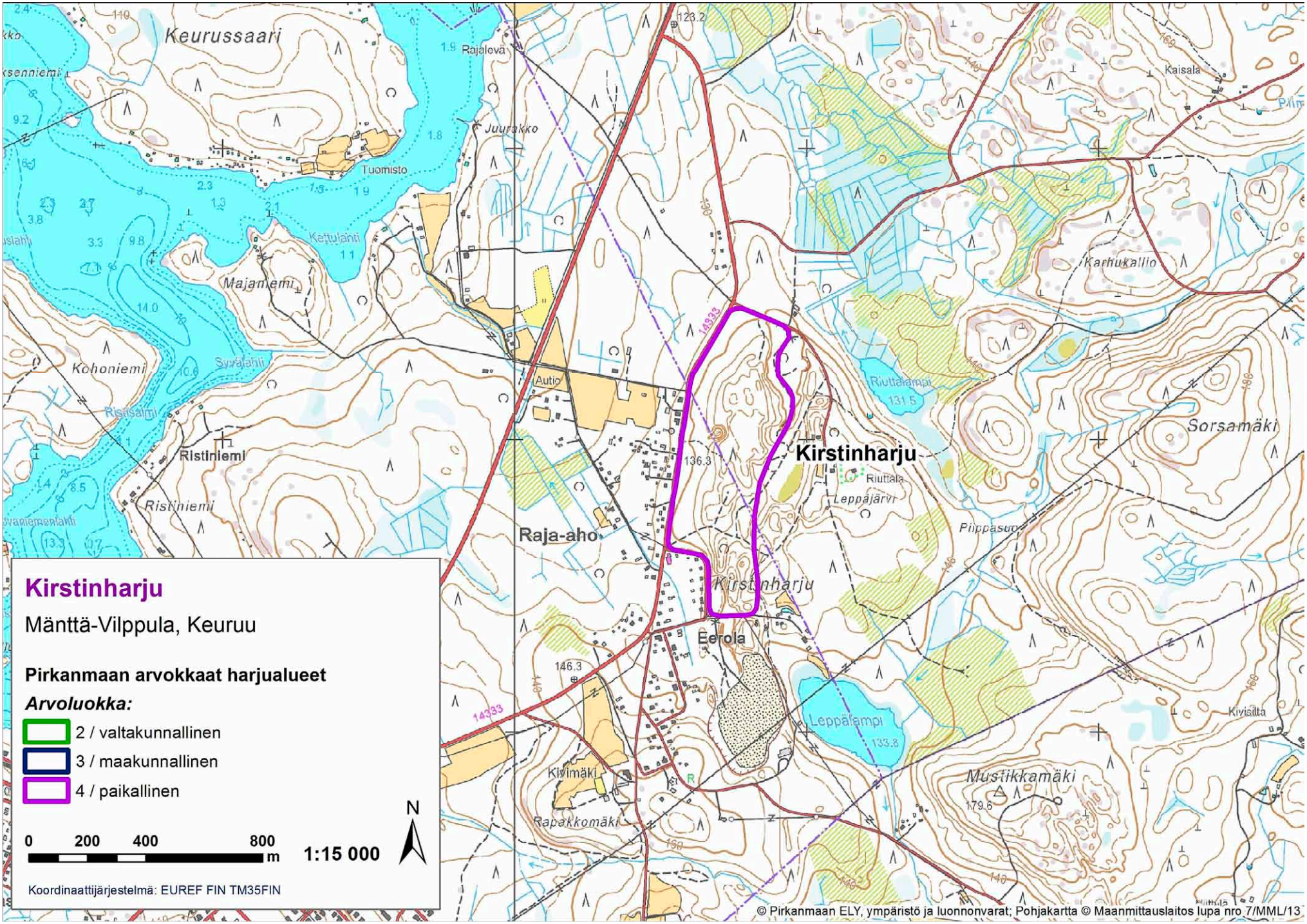
Kirstinharju
Mänttä-Vilppula, Keuruu
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Keurussaari
Rajalevä
Juurakko
Tuomisto
Kettulahti
Majaniemi
Kohoniemi
Syvälahti
Risusalmi
Ristiniemi
Autio
Raja-aho
Kirstinharju
Riuttala
Leppäjärvi
Riuttalampi
Eerola
Leppälampi
Kivimäki
Rapakkomäki
Mustikkamäki
Sorsamäki
Piippasuo
Kaisala
Karhukallio
Kivisilta
14333
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Viikinharju (Nokia)

Pinta-ala: 15,0 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001 (nimellä Kirkkoharju)

Itä-länsisuuntainen Kirkkoharju sijaitsee Maatialanharjun läntisenä jatkeena. Se on taajaman keskelle puistomaiseksi alueeksi jäänyt harjuselänne. Harju on kerrostunut jäätikön sulamisvaiheessa, jolloin kallioperän murroslaaksossa virranneen jäätikköjoen pohjalle kerrostui sekä karkeaa että hienoa ainesta. Muodostuman lakikorkeus on noin 117-110 m mpy.

Kirkkoharjun kasvillisuus on pääosin mustikka- ja käenkaali-mustikkatyypin tuoretta tai lehtomaista kangasta. Puusto koostuu pääosin vanhoista kuusista ja männyistä. Kasvilajistoon kuuluvat mm. terttuselja, vaahtera, tuomi, pihlaja, sinivuokko, valkovuokko, huopakeltano ja pukinjuuri. Kasvillisuus on erittäin kulttuurivaikutteista. Harjualueen linnustoon kuuluvat mm. kirjosieppo, varis, hernekerttu, räkättirastas, peippo, pajulintu, talitiainen, harakka ja viherpeippo.

Alueen itäpäässä sijaitsevat kirkko ja hautausmaa. Harjua ympäröivät asuin- ja teollisuusalueet. Lisäksi harjun pohjoispuolella on urheilukenttä. Harjuselännettä pitkin on kaivettu maakaasuputki, mutta kaivun jäljet ovat jo melko hyvin maastoutuneet ympäristöönsä. Alue on kartoitettu ja rajattu ensimmäisen kerran POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä, jolloin alueesta on käytetty nimitystä Kirkkoharju. Harju sijaitsee kokonaisuudessaan Maatialanharjun I luokan pohjavesialueella. Harjun itäosa sijoittuu Pyhäjärven-Nokianvirran-Kuloveden maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (Koski, 2014).

Alue sisältää kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä.

Rajausmuutokset

Aleen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia. Rajausta on paikoin tarkennettu maankäytön muutoksen mukaan. Alue on niin voimakkaasti kulttuurivaikutteinen, ettei sen luokitusta voi nostaa maakunnalliseen tai yhdistää Maatialanharjun rajaukseen. Harjualueen nimi on vaihdettu sekaannusten välttämiseksi Kirkkoharjusta Viikinharjuksi, koska paikallisesti harju tunnetaan juurikin tällä nimellä.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-4*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään erottuva
- Maisemallisesti merkittävä
- Geologisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva oikealla: Viikinharjun ja Maatialanharjun välistä, rajaamatonta ja puistomaiseksi muokattua aluetta. Ylhäällä oikealla kulkee maantie. Kuva: Anne Lindholm, 2013

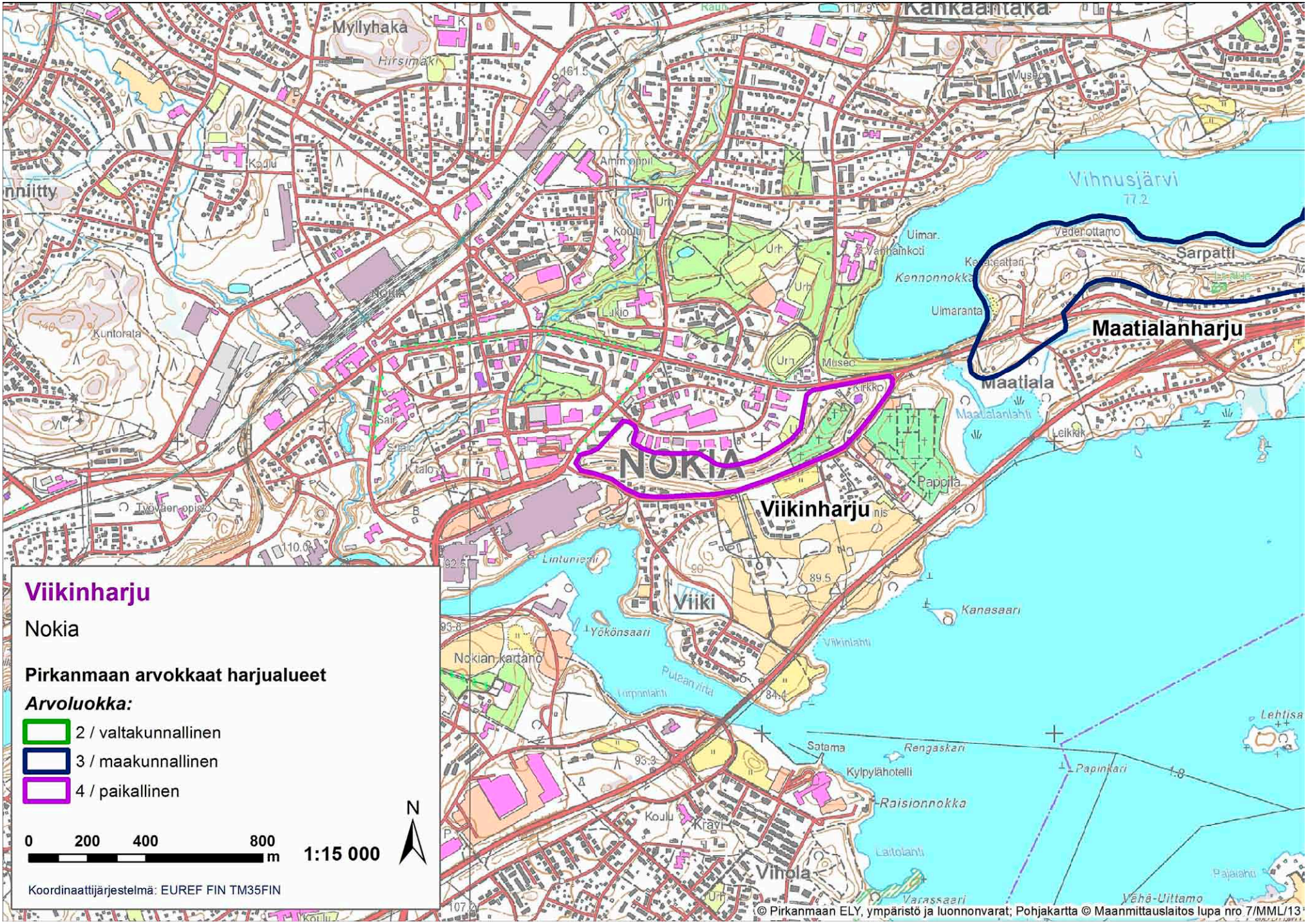
Viikinharju
Nokia
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Maatialanharju
Viikinharju
NOKIA
Vihnusjärvi
Sarpatti
Maatiala
Viiki
Vihola
Kankaantaka
Myllyhaka
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hiekkaharju (Orivesi)

Pinta-ala: 142,9 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osaksi suomaisemaan ja laajempaan hiekkamuodostumakokonaisuuteen liittyvä Hiekkaharju sijaitsee epäyhtenäisen, luode-kaakkosuuntaisen harjujakson lieveosassa ja liittyy myös Sisä-Suomen reunamuodostuman distaalivyöhykkeen laaksontäytteisiin. Alue käsittää runsaan kahden kilometrin pituisen, yhtenäisen dyyniharjanne- ja kumparejonon sekä deltatasannetta sen ympärillä. Kaareva dyyniharjanne on pääosin lounas-koillissuuntainen. Pääosassa aluetta dyynit ovat 2-3 m, paikoin 5 m korkeita ja alueen keskiosassa on joitakin rinnakkaisia harjanteita. Pohjoisosassa kumpuileva dyyniharjanne nousee noin kaksi metriä deltatasanteen pinnasta. Noin 500-100 metrin pituisia, kaarevia dyyniharjanteita on myös pääselänteen länsi/lounaispuolella. Muodostuman suurin lakikorkeus on noin 143 m mpy ja alueen pohjoispuoliskon tasanteen korkeus 137-140 m mpy. Alueella on muutamia pieniä sulamisvesiuomia ja raviineja, joista osa on nykyisten purojen synnyttämiä. Alueella kulkee maantie ja lisäksi alueen keskiosassa on muutama rakennus. Muuten alue on melko luonnontilainen.

Kasvillisuus on enimmäkseen kanervatyypin kangasmetsää ja kenttäkerroksessa on runsaasti poronjäkälälaikkuja, paikoin palleroporonjäkälää. Kielokasvustoja on harvakseltaan dyynien rinteillä. Kenttäkerros on kanervavaltainen. Puusto on nuorta mäntymetsää ja purojen varsilla on sekametsää ja pensaikkoa. Metsää uudistettaessa pohjakasvillisuus on jonkin verran muuttunut.

Alueen tuulikerrostumat on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi (arvoluokka 3; Mäkinen ym., 2011). Alue edustaa jossakin määrin kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Aluerajausta on laajennettu hieman pohjoisosasta ja melko laajasti eteläosasta. Laajennuksen myötä mukaan on rajattu alueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat valtakunnallisesti arvokkaat tuulikerrostumat, joiden säilyttäminen on tärkeää. Tuulikerrostumat lisäävät alueen geologista ja geomorfologista arvoa sekä monimuotoisuutta. Tuulikerrostumat myös liittyvät kiinteästi alueen syntyhistoriaan.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*1-2*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

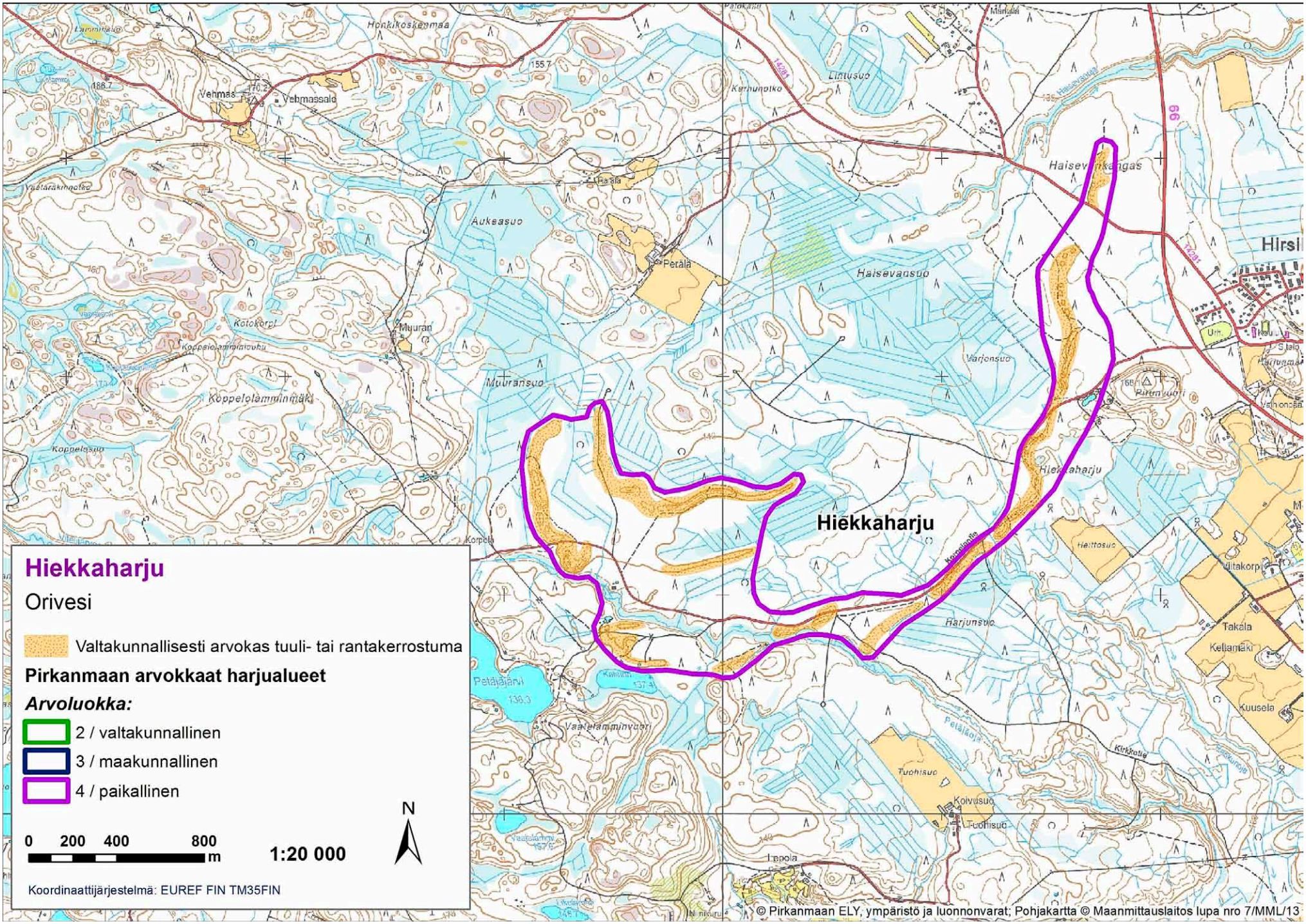
Hiekkaharju
Orivesi
Valtakunnallisesti arvokas tuuli- tai rantakerrostuma
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Hiekkaharju
Vehmas
Vehmassalo
Honkikoskenmaa
Aukeasuo
Petälä
Muuran
Kotokorpi
Koppelolammintaival
Koppelolammintaival
Koppelasuo
Muuransuo
Haisevansuo
Varjonsuo
Lintusuo
Kerhunoiko
Haisevankangas
Hirsi
Harjunsuo
Hiekkaharju
Heittosuo
Takala
Kellamäki
Kuusela
Petäjäjärvi
Vaalelamminvuori
Tuohisuo
Kolvusuo
Tuohisuo
Kirkkotie
Petäläoja
Ilmola
Koonlantie
Rimmivuori
Ritakorpi
Kaisala
Palokanti
Marttalai
Lammisalo
Vaitarakinoiko
Korpela
66
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Pitkäkari-Sorminiemi (Orivesi)

Pinta-ala: 20,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä, harjuniemistä ja pienistä harjusaarista sekä kannaksista koostuva Pitkäkari-Sorminiemi kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää pieniä selänteitä ja selännelaajentumia sekä osia sivulaajentumista. Eteläpuoliskossa Pitkäkarin alueella on noin 300 m pitkä, 20-100 m leveä ja 2-10 m korkea, jonkin verran kumpuileva selänne. Sen keskiosassa on kumpumainen laajentuma. Länsipuolella on maa-ainesten ottamisen rikkoman sivukummun noin 15 m korkea itärinne. Alueen pohjoispuoliskossa Sorminiemi on noin 400 m pitkä, 20-100 m leveä ja 2-10 m korkea, polveileva ja kumpuileva selänne. Sen keskiosissa on laajentuma, johon liittyy itäsivun pieni sivukumpu. Selänteen molemmilla sivuilla on kallioperäkohoumiin kiinni kasvaneet vetokannakset. Muodostuman korkeimmat kohdat kohoavat 115-120 m mpy eli noin 10-15 m Iso- ja Vähä-Löytäneen pinnasta.

Kasvillisuus on osaksi mäntyvaltaista sekametsää, osaksi lehtipuuvaltaista sekametsää sekä pensaikkoja, entisiä laidunmaita ja umpeen kasvavia niittyjä. Alueella on muutamia loma-asuntoja. Pitkäkarin vanha maa-ainesten ottamisalue on jo metsittymässä.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on jossakin määrin luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajausta on hieman laajennettu lounaisosasta siten, että Pitkäkarin sivukumpu on sisällytetty mukaan kokonaisuudessaan. Kumpu on osittain kaivettu, mutta kuoppa on jo metsittynyt ja voi siten sisältyä rajaukseen. Sivukummun rajaaminen mukaan on perusteltua, koska se on osa geomorfologista kokonaisuutta.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti jossakin määrin merkittävä

- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin - jokseenkin merkittävä

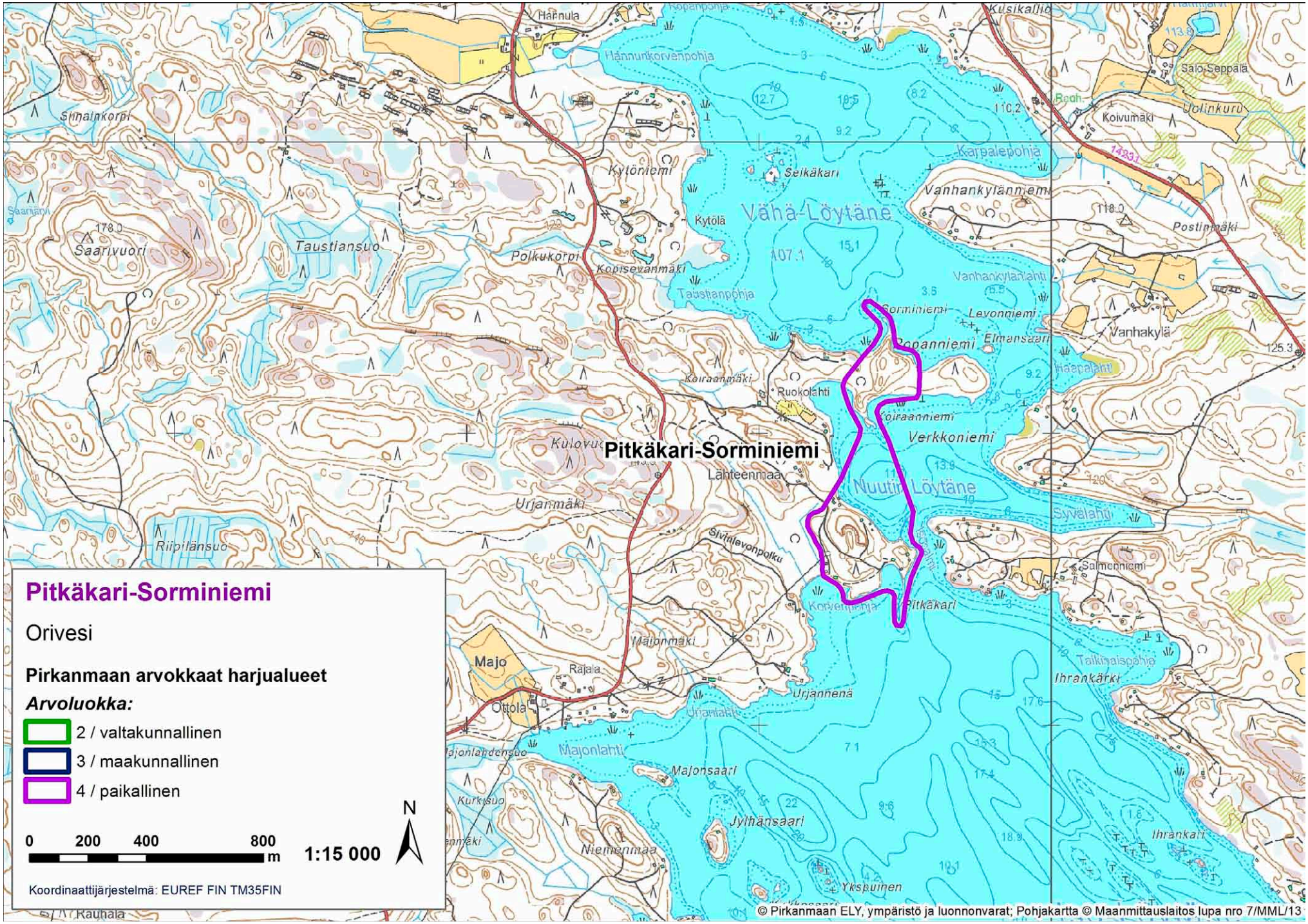
Pitkäkari-Sorminiemi
Orivesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Vähä-Löytäne
Nuutin Löytäne
Pitkäkari
Majo
Ottola
Majonlahti
Majonsaari
Jylhänsaari
Ihrankari
Ihrankärki
Verkkoniemi
Vanhankylänniemi
Vanhakylä
Taustiansuo
Saarivuori
Riipilänsuo
Kytöniemi
Kytölä
Selkäkari
Polkukorpi
Kopisevanmäki
Taustianpohja
Koiraanmäki
Ruokolahti
Koiraanniemi
Lähteenmaa
Urjanmäki
Majonmäki
Urjannenä
Urjanlahti
Majonlahdensuo
Kurkisuo
Niemenmaa
Ykspuinen
Kopsenniemi
Kopsenniemi
Syvälahti
Salmenniemi
Tailinpaispohja
Levonniemi
Elmansaari
Haapalahti
Vanhankylänlahti
Karpalepohja
Koivumäki
Postinmäki
Salo-Seppälä
Uolinkuru
Hännunkorvenpohja
Hännula
Kusikallio
Sinnainkorpi
Saarijärvi
Rauhala
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Harjukangas-Isosalonmäki (Parkano)

Pinta-ala: 28,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan, muutettuun suomaisemaan sekä maanteiden maisema-alueeseen liittyvä, kahdesta erillisestä osasta koostuva Harjukangas-Isosalonmäki kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää loivamuotoisen, osaksi laajentuneen, noin kilometrin pituisen, 150-200 m leveän ja 5-8 m korkean selänteen, Harjukankaan. Sen lakikorkeus on noin 152-153 m mpy. Alueen itäpuoliskon Isosalonmäki on drumliinimainen, lähes puoli kilometriä pitkä ja 100-200 m leveä sekä noin 10 m korkea selänne.

Harjukankaan selännettä pitkin on rakennettu maantie, jota alueen keskellä risteää toinen maantie. Harjukankaan pohjoispuoliskossa on metsittynyt maa-ainesten ottamisalue ja laajentumalla urheilukenttä. Isosalonmäen luoteisreunalla on pieni, metsittynyt maa-ainesten ottamisalue. Harjukankaan pohjoisosa sijoittuu Lapinneva pohjoisen II luokan pohjavesialueelle.

Alueella on jossakin määrin kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnuksia sekä jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pienimuotoisia muotoiluja eteläosan kohdalla, jossa mukaan on rajattu selkeämpi geologinen kokonaisuus.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

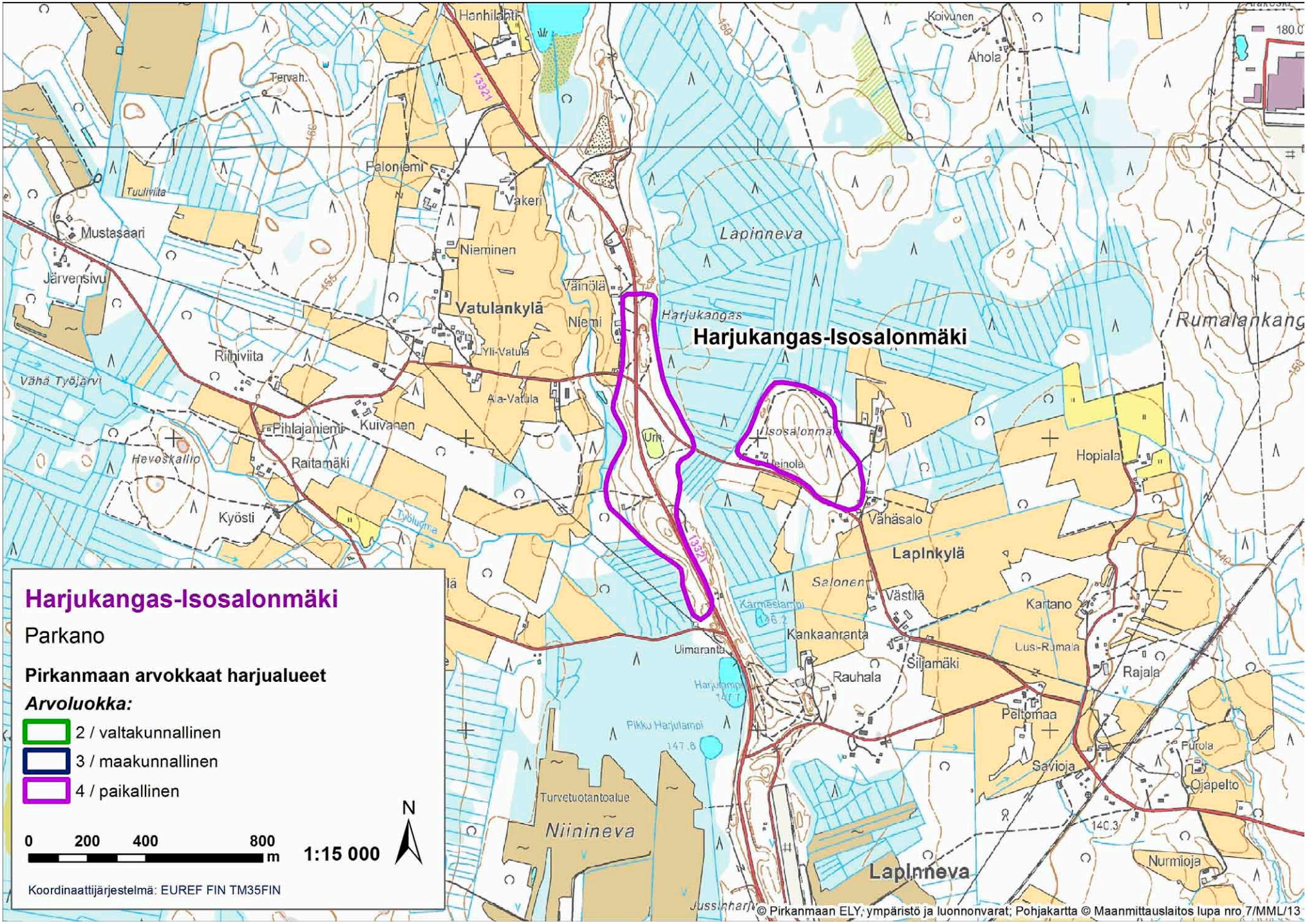
Harjukangas-Isosalonmäki
Parkano
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Hanhilahti
Koivunen
Ahola
Tervah.
Paloniemi
Vakeri
Tuuliviita
Mustasaari
Nieminen
Järvensivu
Väinölä
Vatulankylä
Niemi
Harjukangas
Lapinneva
Rumalankang
Yli-Vatula
Riihiviita
Vähä Työjärvi
Ala-Vatula
Kuivanen
Pihlajaniemi
Hevoskallio
Raitamäki
Kyösti
Isosalonmäki
Hopiala
Vähäsalo
Lapinkylä
Salonen
Västilä
Kartano
Kankaanranta
Uimaranta
Siljamäki
Rauhala
Uusi-Rumala
Rajala
Peltomaa
Savioja
Furola
Ojapelto
Turvetuotantoalue
Niinineva
Lapinneva
Nurmioja
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Isosaari-Viitasaari (Parkano)

Pinta-ala: 30,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vuorijärven vesimaisemaan ja eteläpäästään maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Isosaari-Viitasaari koostuu harjuniemestä ja kolmesta harjusaaresta. Pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva alue käsittää noin 1,3 km pitkän, hiukan kaarevan harjuniemen muodostavan selänteen, jonka leveys on 50-100 m ja korkeus Vuorijärven pinnasta 5-10 m. Selänteen laki on kapeahkon pyöreä ja jonkin verran kumpuileva. Viitasaari on noin 200 m pitkä, 100-150 m leveä ja noin viisi metriä korkea harjusaari. Korpisaari on noin 150x150 m kokoinen, Vuorijärven pinnasta noin 3 m kohoava selännelaajentuma. Sen pohjoispuolella on vielä noin 50x50 m kokoinen harjusaari, jaksoon kuuluva loivamuotoinen kumpare.

Kasvillisuus on mänty- ja kuusivaltaista sekametsää, pohjoisimmalla saarella lehtipuupensaikkoa. Isosaaressa on runsaasti loma-asuntoja, näille johtava yksityistie sekä siitä haarautuvia ajoneuvopolkuja. Isosaaren harjuniemi sijaitsee Lapinneva Pohjoisen II luokan pohjavesialueella.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

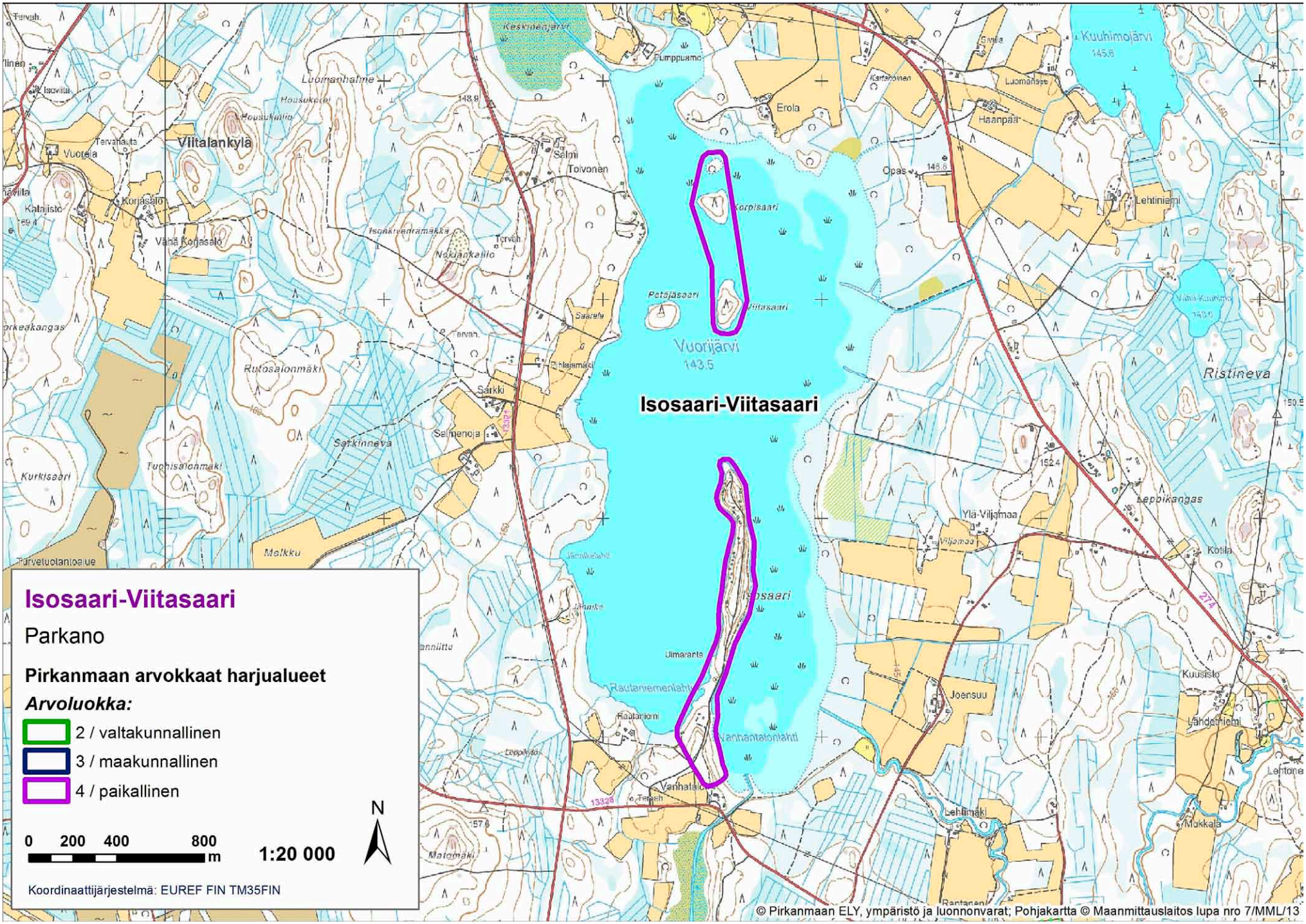
Isosaari-Viitasaari
Parkano
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Viitalankylä
Vuorijärvi
143.5
Kuuhimojärvi
Ristineva
Isosaari
Korpisaari
Petäjäsaari
Viitasaari
Rautaniemenlahti
Vanhantalonlahti
Joensuu
Ylä-Viljamaa
Erola
Haanpää
Lehtiniemi
Kuusisto
Lähdeniemi
Lehtonen
Mukkala
Lehtimäki
Kotila
Leppikangas
Sarkkinneva
Melkku
Kurkisaari
Rutosalonmäki
Tuohisalonmäki
Turvetuotantoalue
Sarkki
Salmi
Toivonen
Opas
Kartanoinen
Luomanhalme
Housukallio
Vähä Korjasalo
Korjasalo
Kalajisto
Vuorela
Tervahalta
Isovilta
Keskinenjärvi
Lumppuamo
Ulmaranta
Matomäki
Rantanen
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Jylhänmäki (Parkano)

Pinta-ala: 31,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan kahden pienen järven välissä sekä maantien maisema-alueeseen liittyvä Jylhänmäki kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen, paikoin katkeilevaan ja ilmeisesti deformoituneeseen harjujaksoon. Alue koostuu noin 400x500 m kokoisesta, noin 20 m viereisten järvien pinnasta kohoavasta deltamaisesta harjulaajentumasta tai harjudeltasta. Sen päälle on ilmeisesti kerrostunut lohkareista moreeniainesta. Muodostuman laki on noin 168 m mpy.

Kasvillisuus on kivikkoista variksenmarja-kanervatyypin kangasmetsää ja puusto mäntyvaltaista. Kenttäkerroksessa on runsaasti variksenmarjaa, lisäksi mustikkaa, kanervaa ja puolukkaa. Kivisyyden aiheuttamana esiintyy varsin suuria jäkälälaikkuja, joissa valtalajeina ovat harmaa- ja valkeaporonjäkälä. Paikoin esiintyy pieniä laikkuja palleroporonjäkälää. Sammalista runsaimmat ovat seinäsammal ja kynsisammal.

Alueen itäreuna rajoittuu valtatiehen, eteläosan läpi kulkee paikallistie ja muodostumassa on vanha maa-ainesten ottamisalue. Lisäksi muodostuman yli kulkee sähkölinja. Alueen eteläpuolella sijaitsee valtakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu moreenimuodostuma (arvoluokka 4), Kannonrannan drumliini (Mäkinen ym., 2007).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on jossakin määrin luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä -merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

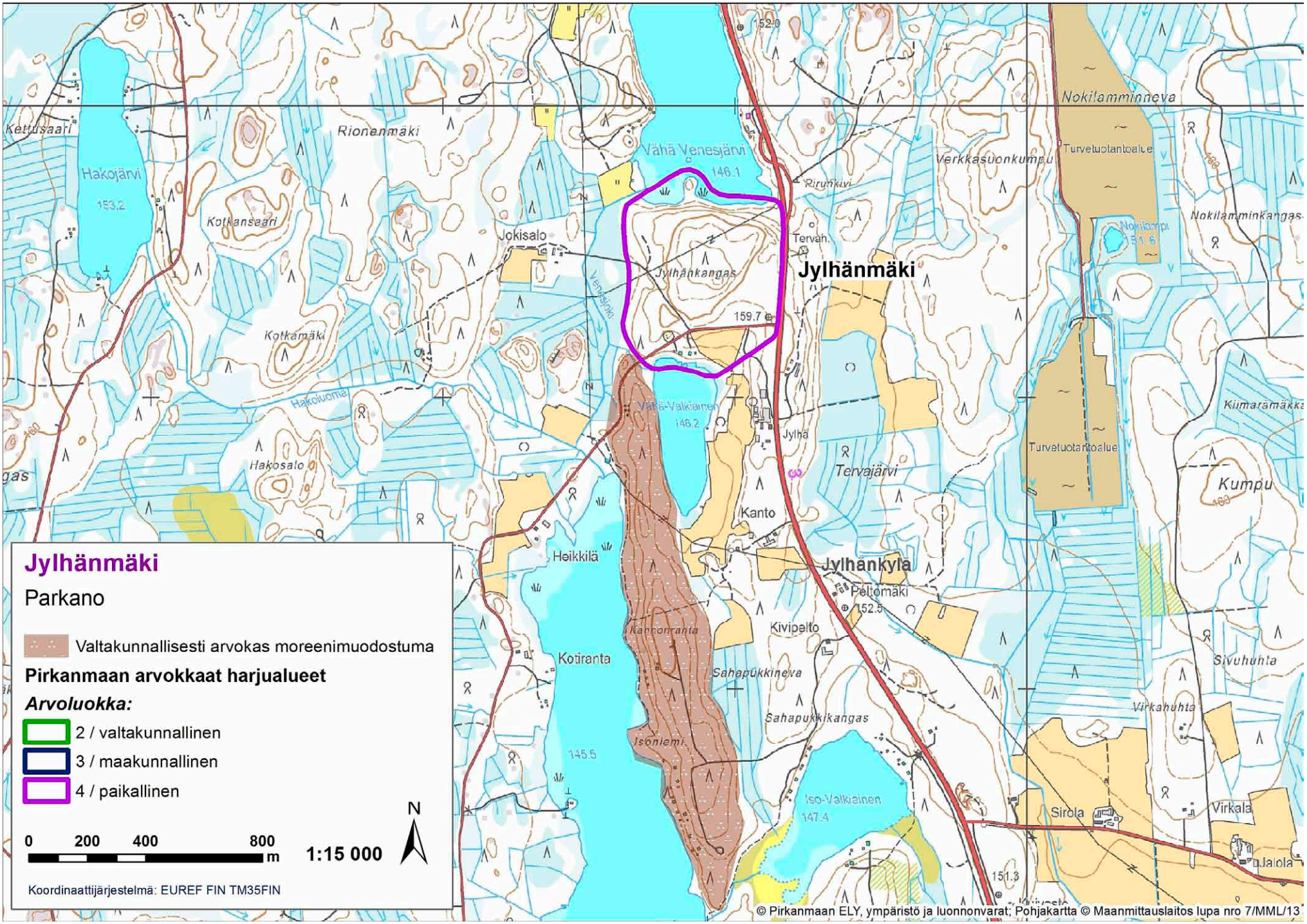
Jylhänmäki
Parkano
Valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Jylhänmäki
Jylhänkylä
Jylhänkangas
Vähä Venesjärvi
Tervajärvi
Kanto
Jylhä
Jokisalo
Heikkilä
Kotiranta
Kannonranta
Sahapukkineva
Sahapukkikangas
Isoniemi
Iso-Valkiainen
Vähä-Valkiainen
Peltomäki
Kivipelto
Hakojärvi
Kettusaari
Kotkansaari
Kotkamäki
Hakosalo
Hakoluoma
Rionenmäki
Nokilamminneva
Nokilamminkangas
Nokilampi
Turvetuotantoalue
Verkkasuonkumpu
Riunkivi
Kiimarämäkkä
Kumpu
Sivuhuhta
Virkahuhta
Siröla
Virkala
Jalola
Tervä
Venesjoki
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Naapunniemi (Parkano)

Pinta-ala: 14,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja suomaisemaan liittyvä Naapunniemi kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää loivasti kumpuilevan, melko loivarinteisen, vajaan kilometrin pituisen ja 100-200 m leveän selänteen. Sen korkeimmat kohdat kohoavat hieman alle 10 m Poikkeusjärven pinnasta. Suurin lakikorkeus on 153-154 m mpy.

Kasvillisuus on variksenmarja-kanervatyypin tai kanervatyypin kangasmetsää, puustoltaan varsinkin rantavyöhykkeessä tiheähköä männikköä. Variksenmarja on valtalaji rinteiden kenttäkerroksessa ja muodostuman laella taas enimmäkseen kanerva. Poikkeusjärven rannassa on kapea vyöhyke suopursurämettä.

Alueen pohjoiskärjessä on Naapunniemen talo, pohjoispuoliskossa muodostuman itärinteessä pieni, metsittynyt kotitarvekuoppa ja keskiosassa Poikkeusjärven rannalla on sijainnut seurakunnan leirikeskus (palanut tammikuussa 2014). Harjualueen halki kulkee tie.

Alueella on selkeät kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnukset sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään jokseenkin selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä -merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

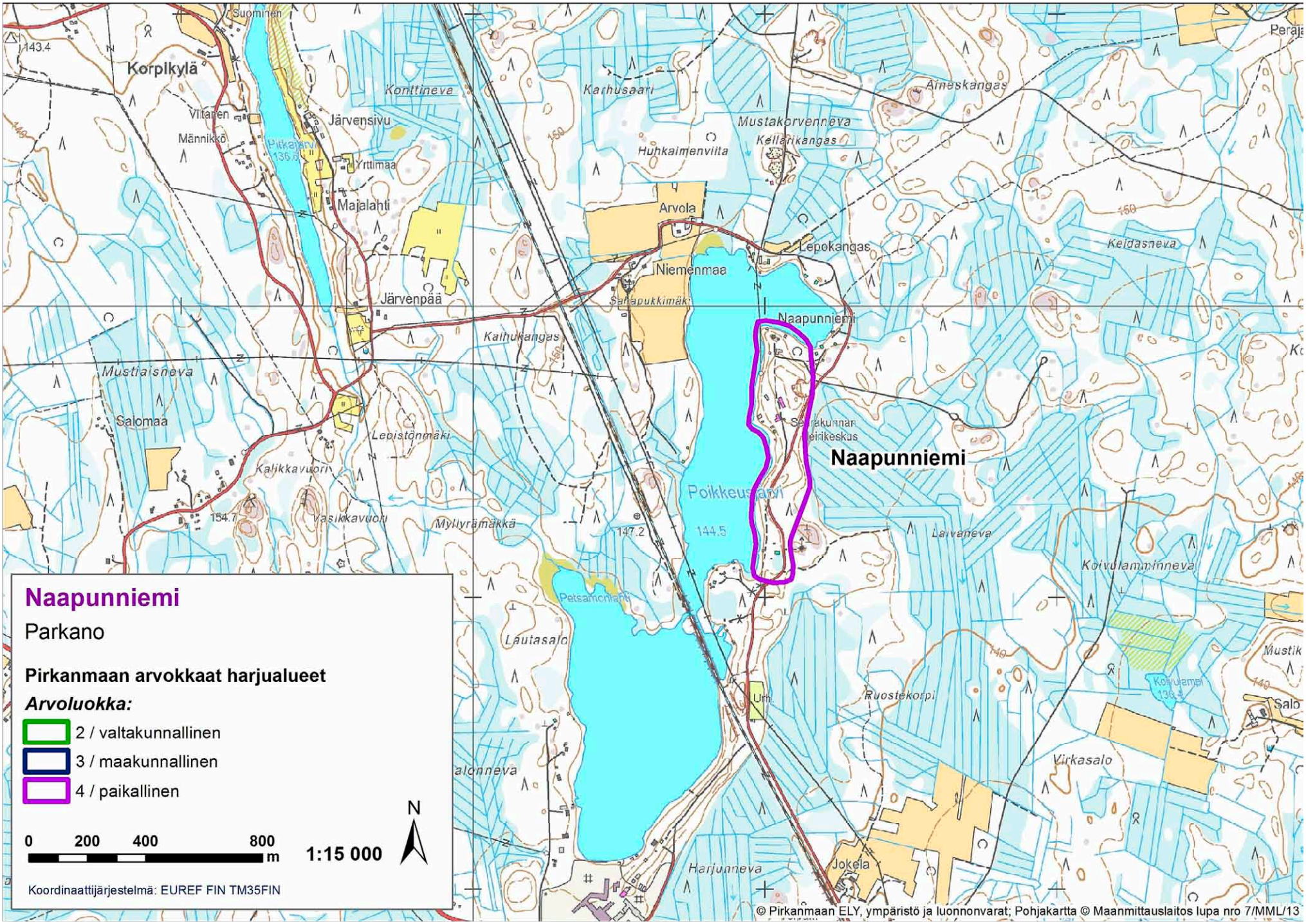
Naapunniemi
Parkano
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Korpikylä
Suominen
Vitanen
Männikkö
Järvensivu
Yrttimaa
Majalahti
Konttineva
Karhusaari
Mustakorvenneva
Kellarikangas
Huhkaimenviita
Aineskangas
Arvola
Lepokangas
Niemenmaa
Järvenpää
Naapunniemi
Kalhukangas
Mustiaisneva
Salomaa
Leppistönmäki
Kaljikkavuori
Vasikkavuori
Myllyrämäkkä
Poikkeusjärvi
144.5
147.2
Petsamonlahti
Lautasalo
Laiveneva
Koivulamminneva
Ruostekorpi
Virkasalo
Harjunneva
Jokela
Keidasneva
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Tornimäki (Parkano)

Pinta-ala: 66,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Suomaisemaan liittyvä Tornimäki kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen, jonkin verran polveilevaan harjujaksoon. Alue käsittää loivamuotoisia selänteitä sekä kalliokohouman päälle kerrostuneen harjulaajentuman. Harjulaajentuma on noin 1,5 km pitkä ja 300-500 m leveä, ja sen pohjoispuoliskossa on laajentunutta, melko tasaista selännettä. Lakikorkeus on noin 170 m mpy, joskin korkeimmat kohdat ovat kallioperäkohoumia verhoavaa ohutta sorakerrostumaa. Harju kulkee Tornimäen itäsivulla terassimaisena tasanteella. Itärinteellä on muinaisrannan tasanne 165-170 m mpy ja muutamia rantavalleja 160-165 m mpy.

Kasvillisuus on kanerva- ja puolukkatyypin, osin variksenmarja-puolukkatyypin kangasmetsää, puustoltaan nuorehkoa ja keski-ikäistä männikköä. Kenttäkerroksen valtalajit ovat kanerva, variksenmarja ja puolukka. Muodostuman sivuilla on pääosin ojitettuja rämeitä ja nevoja.

Alueen pohjoisrajan tuntumassa on vanhoja maa-ainesten ottamisalueita, joista ainakin osa on yhä kotitarvekäytössä ja osa yleisilmeeltään epäsiistejä.

Alue edustaa jossain määrin kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen pohjoispäästä on rajattu ulkopuolelle maa-ainesten ottamisalueet, jotka eivät enää edusta kaunista harjumaisemaa tai arvokasta harjuluontoa ja jotka ovat epäsiistissä kunnossa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Tornimäen harjumetsää alueen keskiosasta. Kuva: Anne Lindholm, 2013

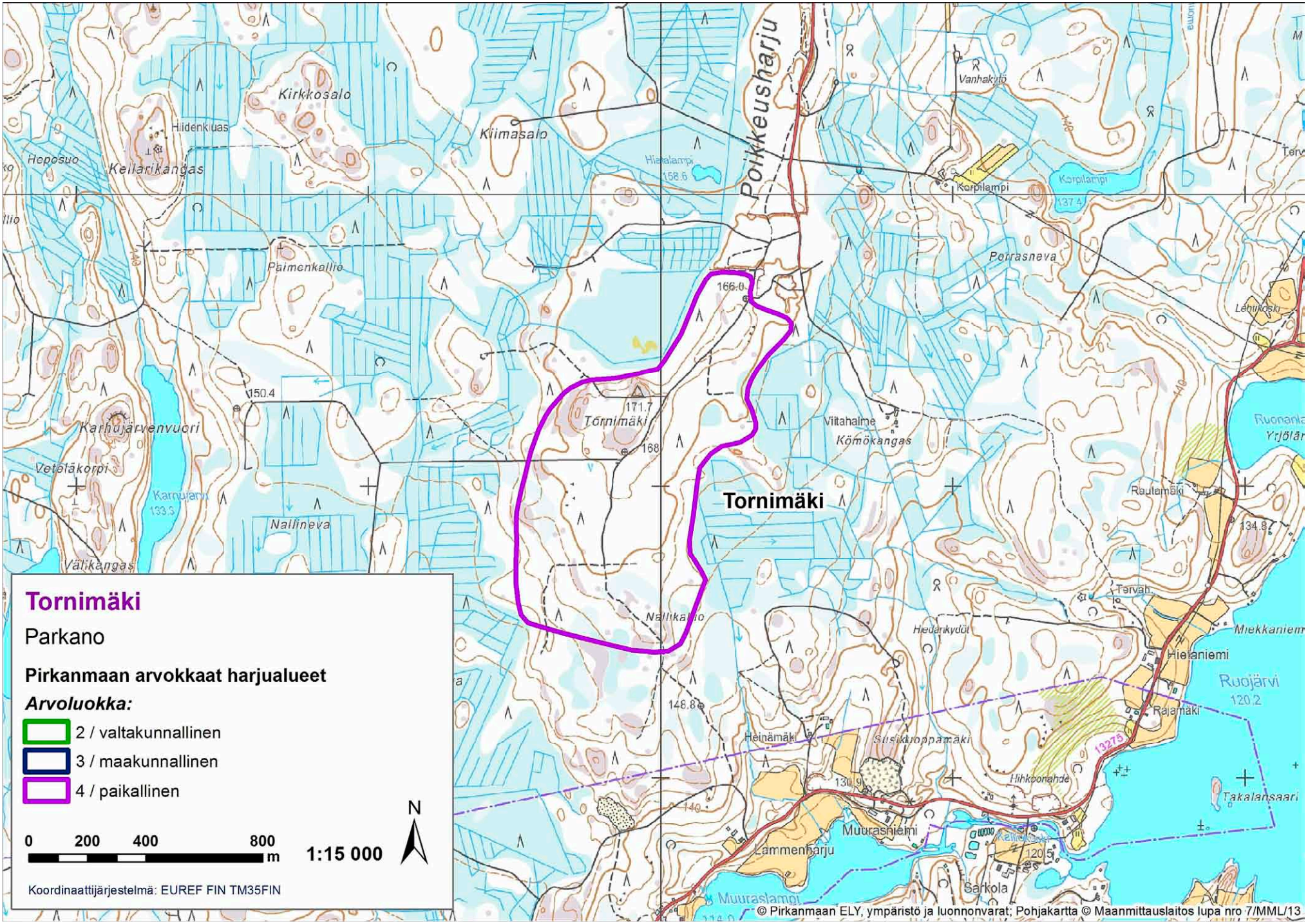
Tornimäki
Parkano
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Tornimäki
Pohkeusharju
Kirkkosalo
Kiimasalo
Kellarikangas
Paimenkallio
Karhujärvenvuori
Vetelälkorpi
Nallineva
Välikangas
Nallikallio
Viitahalme
Kömökangas
Porrasneva
Korpilampi
Vanhakytö
Rautamäki
Hiekaniemi
Ruojärvi
Rajamäki
Heinämäki
Susikuoppamäki
Hihkoniahde
Takalansaari
Muurasniemi
Lammenharju
Sarkola
Muuraslampi
Hiekalampi
Hedankydöl
Tervah.
Miekkaniemi
Lehikoski
Ruonanla
Yrjölär
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lätäkköneva-Ahvenlampi (Parkano)

Pinta-ala: 16,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osaksi suomaisemaan liittyvä sekä suorantaisen lammen sisältävä Lätäkköneva-Ahvenlampi kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää noin kilometrin matkalla loivahkomuotoisen, mutta korkeimmalta kohdalta melko kapealakisen selänteen sekä sen sivulla tasanteita ja jaksoon kuuluvaa, osin terassimaista tasannetta. Alueen eteläpäässä on pääselänteen ja sivuharjanteen välisen supan pohjoispuolisko. Selänteen lakikorkeus on noin 143 m mpy.

Kasvillisuus on variksenmarja-puolukkatyypin ja puolukka-mustikkatyypin mäntyvaltaista kangasmetsää. Alueen pohjoisosassa on myös kuusivaltaista metsää. Ahvenlammen rannat ovat nevaa ja rämettä ja Lätäkkönevan länsisivulla on pääosin ojitettu neva.

Alueen pohjoisosa on Lapinneva etelän I luokan pohjavesialuetta ja eteläpuolisko kuuluu Lapinneva-Lapiolahden II luokan pohjavesialueeseen. Harjuselännettä pitkin kulkee tie ja alue rajoittuu pohjoispäästään suurehkoon maa-ainesten ottamisalueeseen.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva
- Geologisesti jossakin määrin – jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

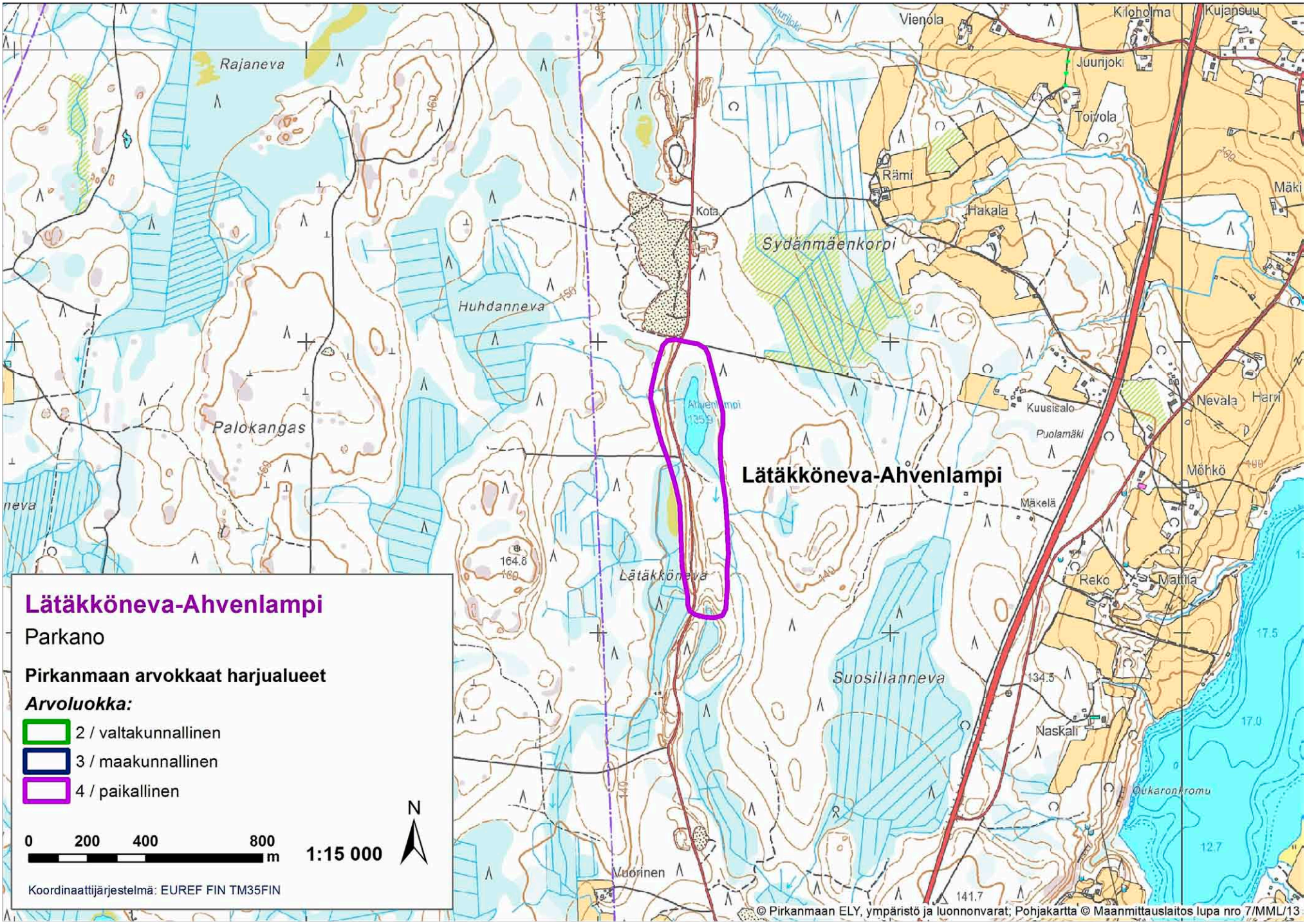
Lätäkköneva-Ahvenlampi
Parkano
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Rajaneva
Huhdanneva
Palokangas
Sydänmäenkorpi
Lätäkköneva
Suosillanneva
Ahvenlampi
135.9
Vienola
Kiloholma
Kujansuu
Juurijoki
Toivola
Rämi
Hakala
Kota
Mäki
Kuusisalo
Puolamäki
Nevala
Harri
Möhkö
Mäkelä
Reko
Mattila
Naskali
Oukaronkromu
Vuorinen
164.6
134.5
141.7
17.5
17.0
12.7
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Köykkäänharju-Eskolanharju (Pälkäne)

Pinta-ala:	39 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan sekä osaksi vesimaisemaan liittyvä Köykkäänharju-Eskolanharju kuuluu lähes luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon. Köykkäänharju muodostaa alueen pohjoispuoliskon ja Eskolanharju eteläpuoliskon. Harjujaksoa noin kahden kilometrin pituudelta käsittävä alue koostuu keskikokoisista, jonkin verran polveilevista ja kumpuilevista selänteistä, selännelaajentumista, muutamista supista ja sivukummuista. Eskolanharjun itärinteellä on pieni muinaisrannan rantataive korkeudella 105-110 m mpy. Selänteet ovat 10-20 m korkeita, paikoin varsin jyrkkärinteisiä ja osittain epäsymmetrisiä, koska jakso on kerrostunut kallioperän murroslaaksoon. Suurin lakikorkeus on Eskolanharjulla noin 123 m mpy ja Köykkäänharjulla noin 130 m mpy.

Eskolanharjun keskiosat ja eteläpuolisko ovat melko luonnonmukaista harjumaisemaa, kasvillisuudeltaan mustikkatyypin, paikoin käenkaali-mustikkatyypin mäntyvaltaista sekametsää. Valorinteellä on lähinnä puolukkatyypin mäntymetsää, samoin muodostuman laella. Kasvistoon kuuluvat kenttäkerroksessa mm. sinivuokko, yövilkka, sarjatalvikki, kielo, keltalieko ja riidenlieko sekä paikoin laikkuina sianpuolukka ja variksenmarja sekä muodostuman laella olevan polun varsilla hirvenjäkälä. Köykkäänharjun itärinteellä on mustikkatyypin – käenkaali-mustikkatyypin ja paikoin lehtomaista kuusivaltaista sekametsää, jonka kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. sinivuokko, kevätlinnunherne, sarjatalvikki, oravanmarja, käenkaali, metsäimarre ja nuokkutalvikki. Rehevimmillä paikoilla kasvaa sudenmarjaa ja pensaskerroksessa taikinamarjaa.

Köykkäänharjulla on kaksi pienehköä maa-ainesten ottamisaluetta, jotka ovat osaksi metsittyneitä ja osittain kotitarvekäytössä. Eskolanharjun luoteiskärjessä on pieni maa-ainesten ottamisalue ja harjualueen poikki kulkee maantie. Köykkäänharjulla on useampia hakkuualoja. Alue sijoittuu pohjoisosaansa lukuun ottamatta maakunnallisesti arvokkaalle Pälkäneen kulttuurimaisema-alueelle (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaus on aiemmin koostunut kahdesta osa-alueesta, mutta uudessa rajauksessa ne on yhdistetty kokonaisuudeksi (näin on tehty jo aiemman POSKI-hankkeen yhteydessä 2001). Harjuselänne kulkee osa-alueiden välissä kapeana, mutta ympäristöstään selvästi erottuvana ja kokonaisuuteen sopivana. Ympäristöstään erottuminen korostuu erityisesti Oksijärven pintaan verrattuna. Alue myös edustaa kaunista maisemakuvaa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta jossakin määrin - jokseenkin merkittävä

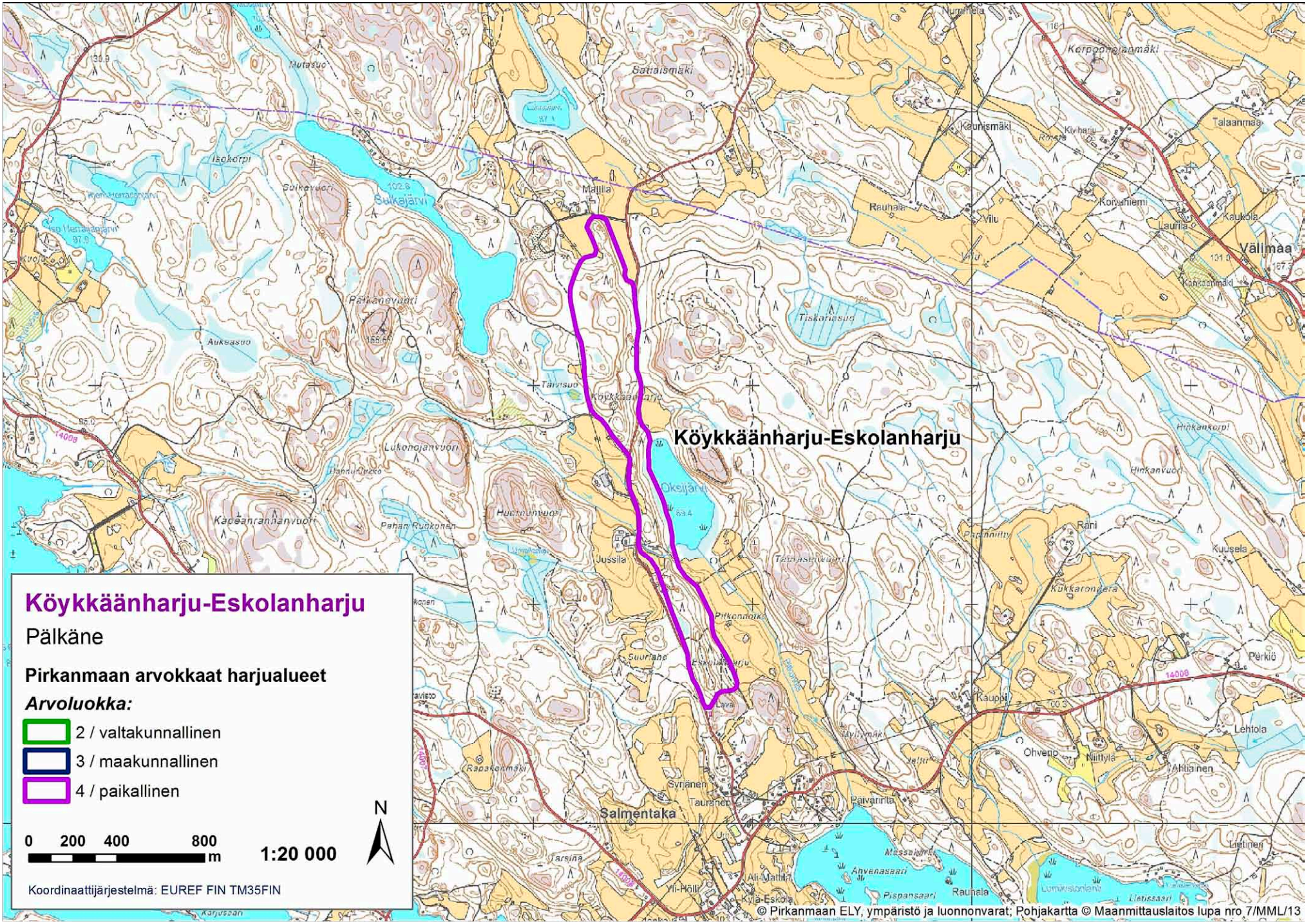
Köykkäänharju-Eskolanharju
Pälkäne
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Köykkäänharju-Eskolanharju
Salmentaka
Välimaa
Oksijärvi
Sulkajärvi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Karinkärki (Pälkäne)

Pinta-ala:	10,1 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990 (nimellä Kuurunkärki-Karinkärki)
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001 (nimellä Kuurunkärki-Karinkärki)

Vesimaisemaan ja perinteiseen maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Karinkärki kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon Kosken-Tampereen saumamuodostumavyöhykkeen pohjoissivulla. Runsaan kilometrin pituinen alue käsittää 2-10 m korkeita, loivamuotoisia selänteitä, selännekumpareita sekä erittäin selväpiirteisiä vanhan Pälkäneveden rantatörmiä ja huuhtoutuneita kivikoita. Selänteen korkeimmat kohdat ovat noin 90 m mpy.

Kasvillisuus on osaksi kivistä puolukkatyypin kangasmetsää ja puustoltaan sekametsää. Varsinkin niemen tyvipuolella ja kaakkoisosassa esiintyy paikoin lehtomaista, kulttuurivaikutteista sekametsää ja käenkaali-oravanmarjatyyppiä. Lisäksi laikkuina esiintyy keto- ja niittykasvillisuutta. Kasvistoon kuuluvat mm. sudenmarja ja taikinamarja.

Alueella on useita loma-asuntoja, näille johtavia yksityis-/metsäteitä, metsittyneitä kotitarvekuoppia sekä jonkin verran maatalouteen liittyviä rakenteita. Karinkärkeä pitkin kulkee sähkölinja. Alue sijaitsee maakunnallisesti arvokkaalla Pälkäneen kulttuurimaisema-alueella (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Lisärakentamisen tulee sopeutua maisemaan.

Rajausmuutokset

Rajaus on aiemmin koostunut neljästä osa-alueesta, joista kolme eteläisempää on vanhassa POSKI-hankkeessa (2001) jätetty kokonaan rajaamatta. Rajaamatta jätetyistä alueista kaksi sisältää lähinnä loma-asutusta ja rantaa, eikä niiden katsota edustavan varsinaista harjumaisemaa. Alueet ovat myös erittäin pienialaisia ja pirstaleisia kokonaisuuteen nähden. Nämä alueet on myös tarkistetussa rajauksessa jätetty pois, ja rajaus käsittää nyt vain Karinkärjen harjuniemen. Rajaamatta jätetyistä alueista eteläisin (Kuurunkärki) sen sijaan sisältää kaunista maisemakuvaa ja sillä voidaan katsoa olevan rajausperusteita. Kuurunkärki on yhdistetty sen eteläpuolisen alueen, maakunnallisesti arvokkaan Syrjänharju-Konkinharjun kanssa, jonka kanssa alue muodostaa luonnollisen, geologisen ja maisemallisen kokonaisuuden.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jokseenkin merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

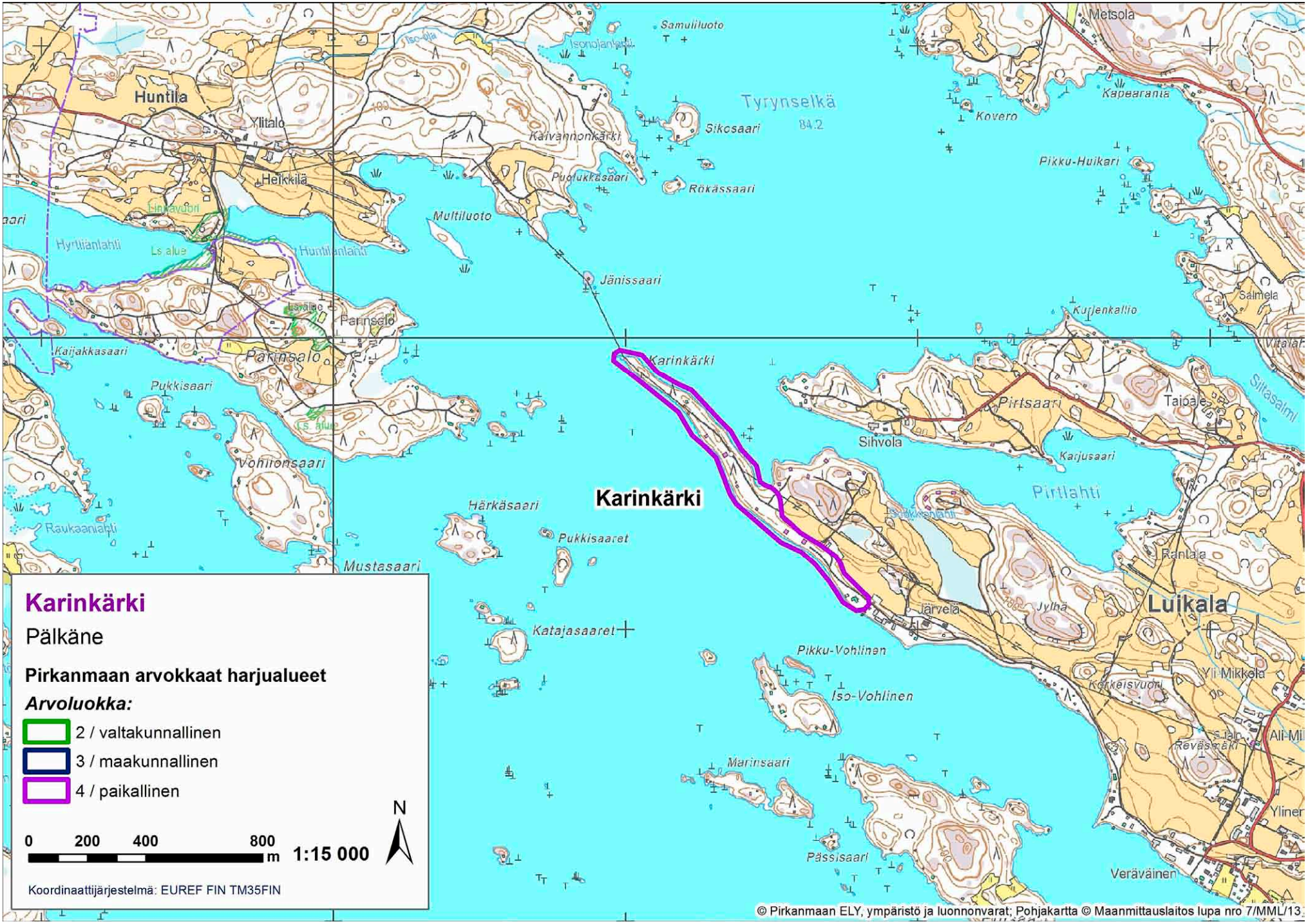
Karinkärki
Pälkäne
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Karinkärki
Huntila
Ylitalo
Heikkilä
Parinsalo
Tyrynselkä
Samuliluoto
Kaivannonkärki
Sikosaari
Puolukkasaari
Rökässaari
Multiluoto
Jänissaari
Kaijakkasaari
Pukkisaari
Vohlinsaari
Härkäsaari
Pukkisaaret
Mustasaari
Katajasaaret
Pikku-Vohlinen
Iso-Vohlinen
Marinsaari
Pässisaari
Pirtsaari
Sihvola
Karjusaari
Pirtlahti
Taipale
Kujenkallio
Salmela
Siltasalmi
Kovero
Kapearanta
Pikku-Huikari
Metsola
Ranlala
Luikala
Jylhä
Korkeisvuori
Yli Mikkola
Ali-Mi
Yliner
Veräväinen
Hyrtiläntahti
Huntiläntahti
Ls alue
Linnavuori
Raukaanlahti
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Tuliharju (Pälkäne)

Pinta-ala:	14,7 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Kukkian vesimaisemaan ja Kuohijoen kylän kulttuurimaisemaan liittyvä Tuliharju kuuluu eteläkaakko-pohjoisluode -suuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää kumpumaisen selännelaajentuman, jonka pituus on noin 800 m, leveys 200-300 m ja korkeus 20-25 m. Muodostuman melko tasainen laki kohoaa noin 120 m mpy ja nousee lähes 35 m Kukkian pinnasta. Lounas- ja länsirinteillä on joitakin rantamuodostumia, terasseja ja valleja korkeustasolla 110-100 m mpy ja muodostuman koillisrinteellä osaksi kivisiä terasseja 115-110 m mpy. Muodostuman melko tasaisella laella on lievää rantavallien aiheuttamaa aaltoilua.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, paikoin esiintyy lieviä kuivan puolilehdon piirteitä. Kenttäkerros on valorinteellä täysin puolukkavaltainen, varjorinteellä on myös melko runsaasti mustikkaa. Valorinteen pohjakerroksessa on jonkin verran poronjäkälälaikkuja ja polun varsilla hirvenjäkälää. Kasvistoon kuuluvat mm. mäntykukka, kalliokielo ja sarjatalvikki. Länsirinteellä on lisäksi kielokasvustoja, paikoin lehtokuusamaa ja muodostuman laen eteläosassa runsaasti häränsilmää. Puusto on nuorehkoa - keski-ikäistä männikköä ja osaksi mäntyvaltaista sekametsää.

Alueen lounaisrajalla on kylän ja koulun urheilukenttä ja koulurakennus, urheilukentän vieressä metsittynyt maa-ainesten ottamisalue ja alueen pohjoisosassa metsittymässä oleva maa-ainesten ottamisalue. Selänteellä on avohakkuualoja. Alue sijoittuu kokonaisuudessaan Tuliharjun II luokan pohjavesialueelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty suuria muutoksia ja rajaus noudattaa pääosin aiemman POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä tehtyä rajausta. Eteläosan urheilukenttä on rajattu ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Tuliharjun keskiosissa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue ei ole enää käytössä. Alueen jyrkkiä luiskia on loivennettu ja alue on jo alkanut metsittyä. Kuva: Anne Lindholm, 2013

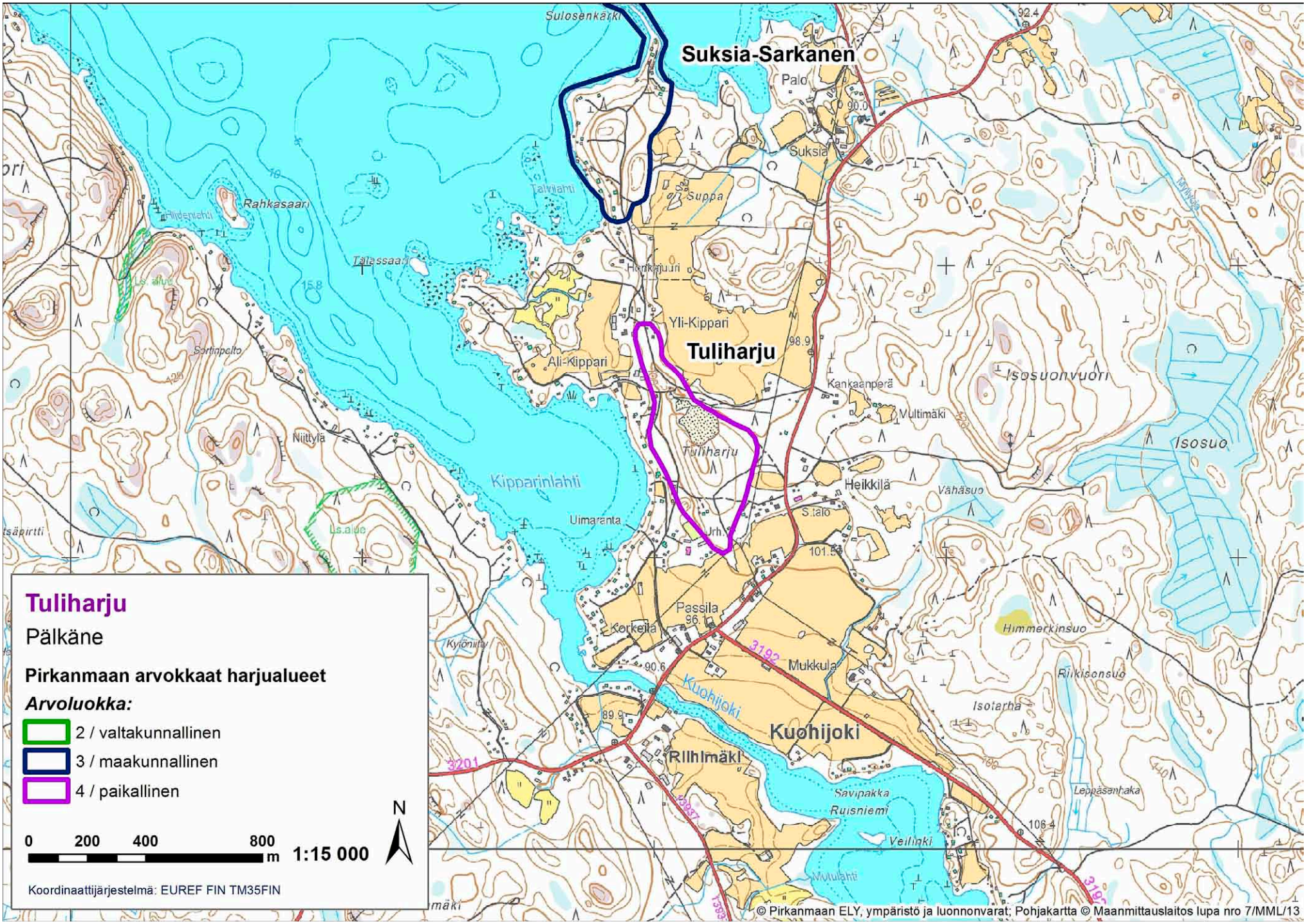
Suksia-Sarkanen
Tuliharju
Kuohijoki
Rilhimäki
Tuliharju
Pälkäne
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Sulosenkäiki
Palo
Suksia
Suppa
Talviahti
Rahkasaari
Hildenlahti
Talassaari
Henkajuuri
Yli-Kippari
Ali-Kippari
Sortinpelto
Niittylä
Kipparinlahti
Uimaranta
Kankaanperä
Vultimäki
Isosuonvuori
Isosuo
Heikkilä
Vähäsuo
S.talo
Passila
Korkeila
Mukkula
Himmerkinsuo
Riikisensuo
Isotarha
Leppäsenhaka
Savipakka
Ruisniemi
Veilinki
Mutulahti
Kyiönniitu
Kuohijoki
3192
3201
3037
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Korhonkärki (Pälkäne)

Pinta-ala: 27,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Osaksi vesimaisemaan ja osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Korhonkärki sijaitsee Pälkäneen luoteisosassa ja on osa luode-kaakkosuuntaista harjujaksoa. Harjun kaakkoisosassa on lohkareinen harjukumpu (Korhonvuori), joka jatkuu harjuniemenä (Korhonkärki) Mallasvedessä. Harjualueen pituus on noin 1,6 kilometriä ja leveys noin 100-200 metriä. Alue kohoaa ympäristöstään noin 10-20 metriä ja muodostuman laki on paikoin kapeahko.

Alueen halki kulkee maantie ja sähkölinja. Alue rajoittuu paikoin peltoihin ja paikoin haja-asutukseen. Alueen keskiosissa on maisemoitu ja metsittymässä oleva maa-ainesten ottamisalue. Alue on rajattu ensimmäisen kerran POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti ja monikäytön kannalta merkittävä

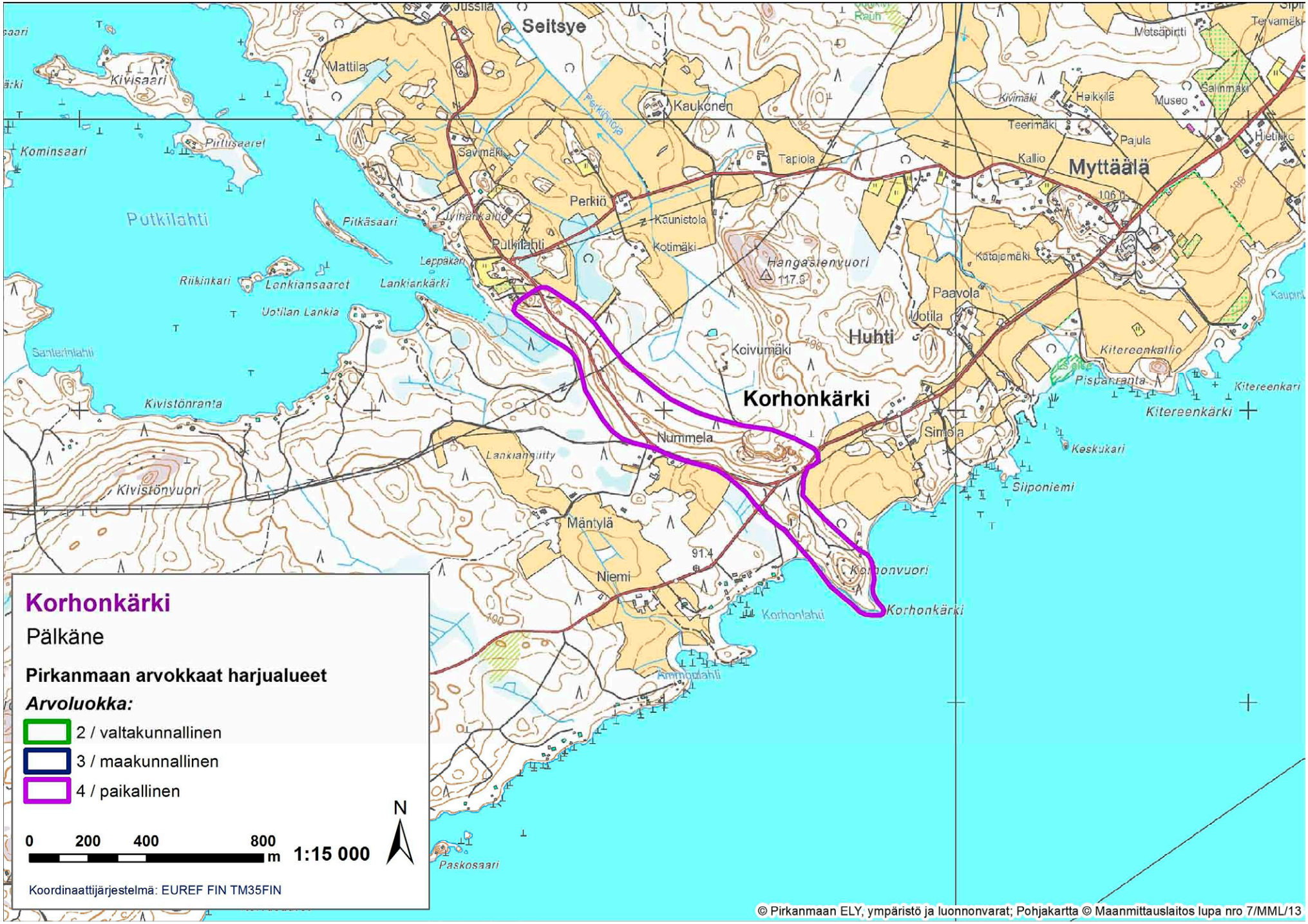

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuuroharju-Tuomelanharju (Ruovesi)

Pinta-ala: 180,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Kuuroharju-Tuomelanharju kuuluu pääsuunnaltaan luode-kaakkosuuntaiseen, Sisä-Suomen reunamuodostuman proksimaalivyöhykkeen harjujaksoon. Alue käsittää keskikokoisia ja pienehköjä harjuselänteitä sekä osan harjulaajentumasta, joka keskimmäisestä osastaan on maa-ainesten ottamisalueena.

Alueen eteläpäässä on reunamuodostuman proksimaalimaastoa, rinnakkaisia kumpuja ja harjanteita sekä näiden välisiä suppia. Lisäksi kallioperäkohoumien väliseen laaksoon on kerrostunut harjanne, suppajono ja laaksontäytemäinen tasanne. Eteläosan reunamuodostumaan liittyvä proksimaaliselänne on noin 500 m pitkä, 50-100 m leveä ja 10-15 m korkea. Maantien pohjoispuolella on noin 300 m pituinen osa samaa selännettä, joka on noin 15 m korkea, pyöreähkölakinen ja jonkin verran kumpuileva.

Kuuroharjun keskiosassa on alun perin ollut selännelaajentuma, johon liittyy jaksoon nähden poikittainen harjanne. Alueen keskiosassa on laajentuman itärinnettä, joka on noin 20 m korkea ja siinä on muinaisrannan törmä ja tasanne korkeudella noin 135-140 m mpy. Kuuroharjun pohjoispuolisko on noin 20 m korkea, laelta hieman kumpuileva, pyöreähkölakinen ja melko jyrkkärinteinen selänne, jonka leveys on noin 100 metriä. Selänteen rinteiden tyvellä on lohkareinen muinaisranta noin 140 m mpy ja sen alapuolella tasanne, jolla on 2-3 loivamuotoista rantavallia.

Tuomelanharju on noin kilometrin pituinen, 100 m leveä ja 15 m korkea, pyöreähkölakinen selänne aluerajauksen pohjoisosassa. Länsirinteellä on rinteen puolivälissä muinaisrannan terassi korkeudella noin 130 m mpy ja rinteen tyvellä paikoin heikosti kehittynyt rantavalli.

Alueen kasvillisuus on puolukkatyypin/variksenmarja-puolukkatyypin sekä karuimmilla kohdilla kanervatyypin kangasmetsää. Selänteiden laella ja varjorinteiden yläosissa kenttäkerroksessa on runsaasti variksenmarjaa, muuten pääosin puolukkaa ja kanervaa. Valorinteillä kasvaa myös sianpuolukkaa. Alueen eteläosassa on paikoin varsin luonnonmukaista, mäntyvaltaista metsää, muuten alueella on melko paljon pienehköjä avohakkuu- ja taimikkoaloja.

Kuuroharjun keskiosan rikkoo noin kilometrin pituinen, 17 hehtaarin kokoinen ja lähes yhtenäinen maa-ainesten ottamisalue. Kuuroharjun eteläisimmän osan läpi kulkee maantie ja lisäksi alueella kulkee yksityistie ja lukuisia ajoneuvopolkuja. Tuomelanharjun eteläpäässä on kaksi kotitarvekuoppaa. Kuuroharju-Tuomelanharju sijaitsee kokonaisuudessaan Jäminkipohjan I luokan pohjavesialueella. Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaus on alun perin koostunut kahdesta, noin 200-300 m päässä toisistaan sijainneesta osa-alueesta. Osa-alueet on nyt yhdistetty ja aluetta laajennettu hieman Kuuroharjun keskiosasta länteen. Laajennuksen tarkoituksena on korvata hieman keskiosasta maa-ainesten ottamisen myötä menetettyä aluetta. Osa-alueiden yhdistämistä puoltaa se, että alue sijoittuu Lamminjärven rantavyöhykkeeseen ja muodostaa hienon maiseman vettä vasten, vaikka järvi pienehkö onkin. Lisäksi alueella on vain muutamia asuinrakennuksia, jotka eivät erityisesti heikennä alueen maisemallista arvoa. Kuuroharjun keskiosassa on laaja, toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue, jonka ulkopuolelle rajaaminen on ongelmallista. Alueen kohdalla on siten päädytty poikkeuksellisen ratkaisuun ja rajaukseen on piirretty reikä ottamisalueen ympärille. Kuuroharju-Tuomelanharjua ei ole yhdistetty sen kaakkoispuolella sijaitsevan Ryövärinkuopan maakunnallisesti arvokkaan harjualueen kanssa, koska rajausten välissä sijaitseva toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue laskisi erityisesti Ryövärinkuopan maakunnallista arvoa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-4*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva – selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Tuomelanharjun kapeaa harjuselännettä. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Viereisen sivun kuva: Kuuroharju-Tuomelanharjun keskellä sijaitseva laaja maa-ainesten ottamisalue, joka on rajattu ”reikänä” arvokkaan harjualueen ulkopuolelle. Kuva: Anne Lindholm, 2013

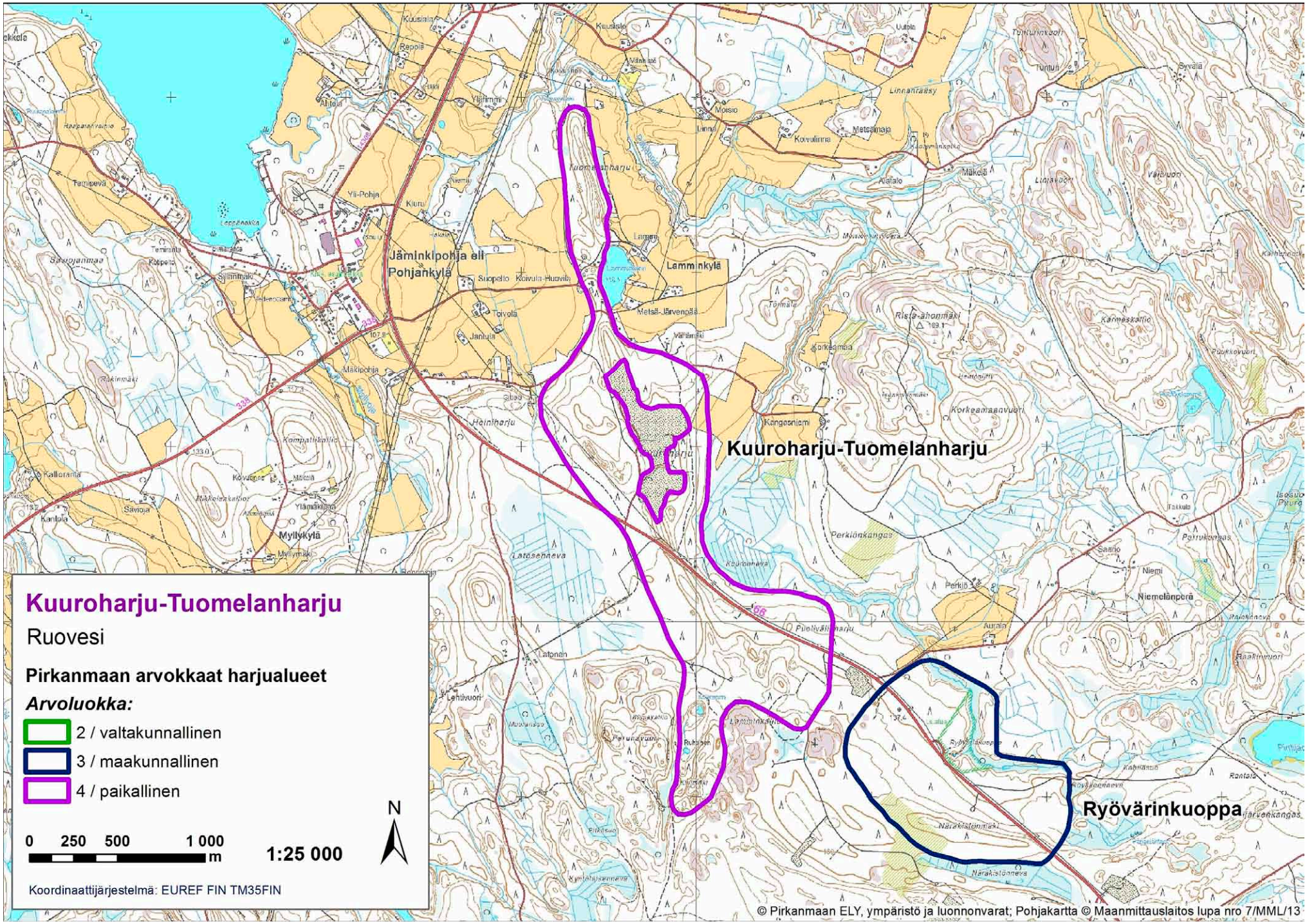
Kuuroharju-Tuomelanharju
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 250 500 1 000 m
1:25 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kuuroharju-Tuomelanharju
Ryövärinkuoppa
Jäminkipohja eli Pohjankylä
Lamminkylä
Myllykylä
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kautunharju-Nuijaharju (Ruovesi)

Pinta-ala: 70,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Ruoveden keskustan kulttuurimaisemaan, vesimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Kautunharju-Nuijaharju kuuluu pääsuunnaltaan luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää pääosan deltamaisesta selännelaajentumasta sekä siihen liittyvän, kaarevan, paikoin kapealakisen ja melko jyrkkärinteisen harjuselänteen.

Kautunharjun laajentuma on noin 200x400 m kokoinen ja sen laki kohoaa korkeudelle 135-140 m mpy. Itärinteellä on muinaisrantojen törmiä ja tasanteita noin 135, 130 ja 120-125 m mpy. Nuijaharjun selänne on kaareva, noin kilometrin pituinen, 100-200 m leveä ja 20-30 m korkea. Muodostuman laki kohoaa noin 45 m itäpuolisen Ruoveden Pöytäselän pinnasta. Korkeimman kohdan pohjoisreunassa on matala rantatörmä ja tasanne noin 125-130 m mpy. Pohjoiskärjen itäreunalla on lohkareinen muinaisranta 125-130 m mpy ja alempana pieniä tasanteita ja valleja 120-125 ja 115-120 m mpy. Selänteen kapeahko laki on varsin lohkareinen ja paikoin esiintyy lähes kaksi metriä korkeita lohkareita. Suppajärvet Kaleton ja Pikku-Kaleton sijaitsevat alueen luoteisosassa.

Kasvillisuus on puolukkatyypin kangasmetsää, keskiosassa laen kuivimmilla kohdilla ja itärinteellä esiintyy myös kanervatyyppiä. Kenttäkerroksen valtalajit ovat puolukka, mustikka ja kanerva. Puusto on nuorehkoa tai osaksi keski-ikäistä männikköä, paikoin harvennushakattua ja alueen pohjoisosassa on myös taimikkoa.

Kautunharjun eteläpäässä on metsittymässä oleva maa-ainesten ottamisalue ja harjun poikki kulkee maantie. Pohjois- ja länsireunat rajoittuvat asuinalueisiin. Kautunharju-Nuijaharju sijoittuu kokonaisuudessaan Kirkkokankaan I luokan pohjavesialueelle ja alueen eteläosassa sijaitsee Kautun vedenottamo. Osa harjusta sijoittuu myös valtakunnallisesti arvokkaalle Ruoveden reitin kulttuurimaisemien alueelle (Koski, 2014). Harjualueella on myös suurta merkitystä virkistysalueena.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia: eteläosasta on otettu mukaan pääosin metsittynyt maa-ainesten ottamisalue, jossa toiminta on loppunut ja kasvillisuus palaamassa. Lisäksi kuopan läheisyydessä (300 m) on vedenottamo, joten uutta ottamistoimintaa ei kyseiselle alueelle todennäköisesti ole tulossa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

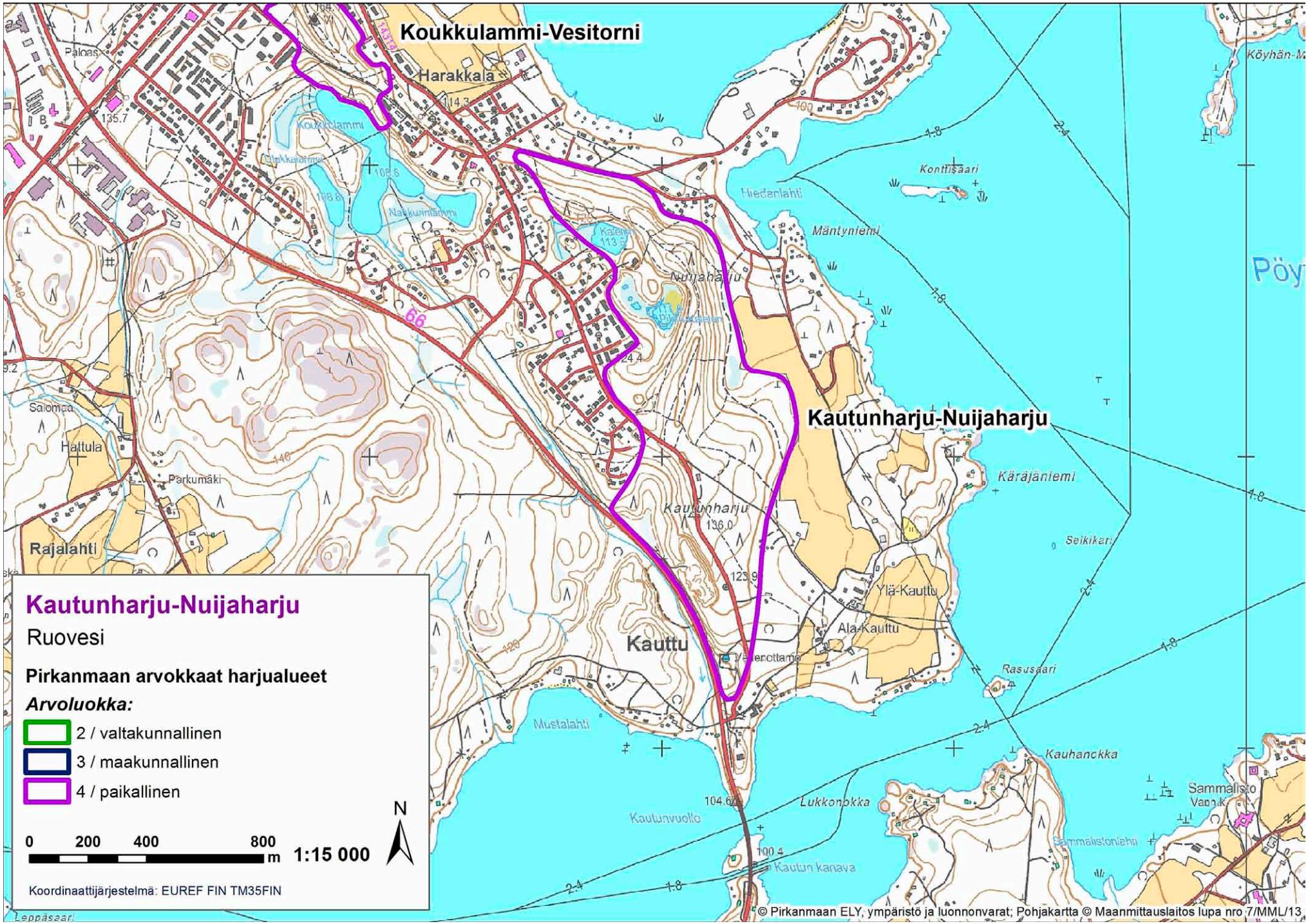
Koukkulammi-Vesitorni
Harakkala
Kautunharju-Nuijaharju
Kautunharju
Kauttu
Ylä-Kauttu
Ala-Kauttu
Rajalahti
Hattula
Salomaa
Parkumäki
Palonas
Koukkulammi
Naakunmlammi
Nuijaharju
Hiedanlahti
Mäntyniemi
Kontiisaari
Käräjäniemi
Seikikari
Rasusaari
Kauhanokka
Lukkonokka
Mustalahti
Kautunvuolle
Kautun kanava
Sammalisto
Leppäsaari
Köyhän-M
Pöy
66
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13
Kautunharju-Nuijaharju
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN

Koukkulammi-Vesitorni (Ruovesi)

Pinta-ala: 10,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Koukkulammi-Vesitorni liittyy Ruoveden keskustan kulttuurimaisemaan ja vesimaisemaan ja kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää osan suurehkosta selänteestä. Runsaan puolen kilometrin pituisen alueen leveys on 150-200 m ja selänteen laki kohoaa noin 50 m Ruoveden pinnasta sekä 37 m Koukkulammin pinnasta. Molemmat rinteet ovat varsin jyrkät ja länsirinteen keskivaiheilla on muinaisrannan tasanne, jolla on katu. Alueen luoteispuolella on asuinrakennuksia.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, karuimmalla valorinteellä esiintyy myös kanervatyyppiä. Rinteellä on laajahkoja sianpuolukkakasvustoja.

Harju rajoittuu länsi-lounaassa Koukkulammiin ja idässä asuinrakennuksiin. Alueen läpi kulkee katu ja selänteen korkeimmalla kohdalla on vesitorni. Alueella on merkitystä virkistysalueena. Koukkulammi-Vesitorni sijoittuu kokonaisuudessaan Kirkkokankaan I luokan pohjavesialueelle sekä osittain valtakunnallisesti arvokkaalle Ruoveden reitin kulttuurimaisemien alueelle (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen on tehty vain pientä hienosäätöä asuinalueiden kohdalla.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-2*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

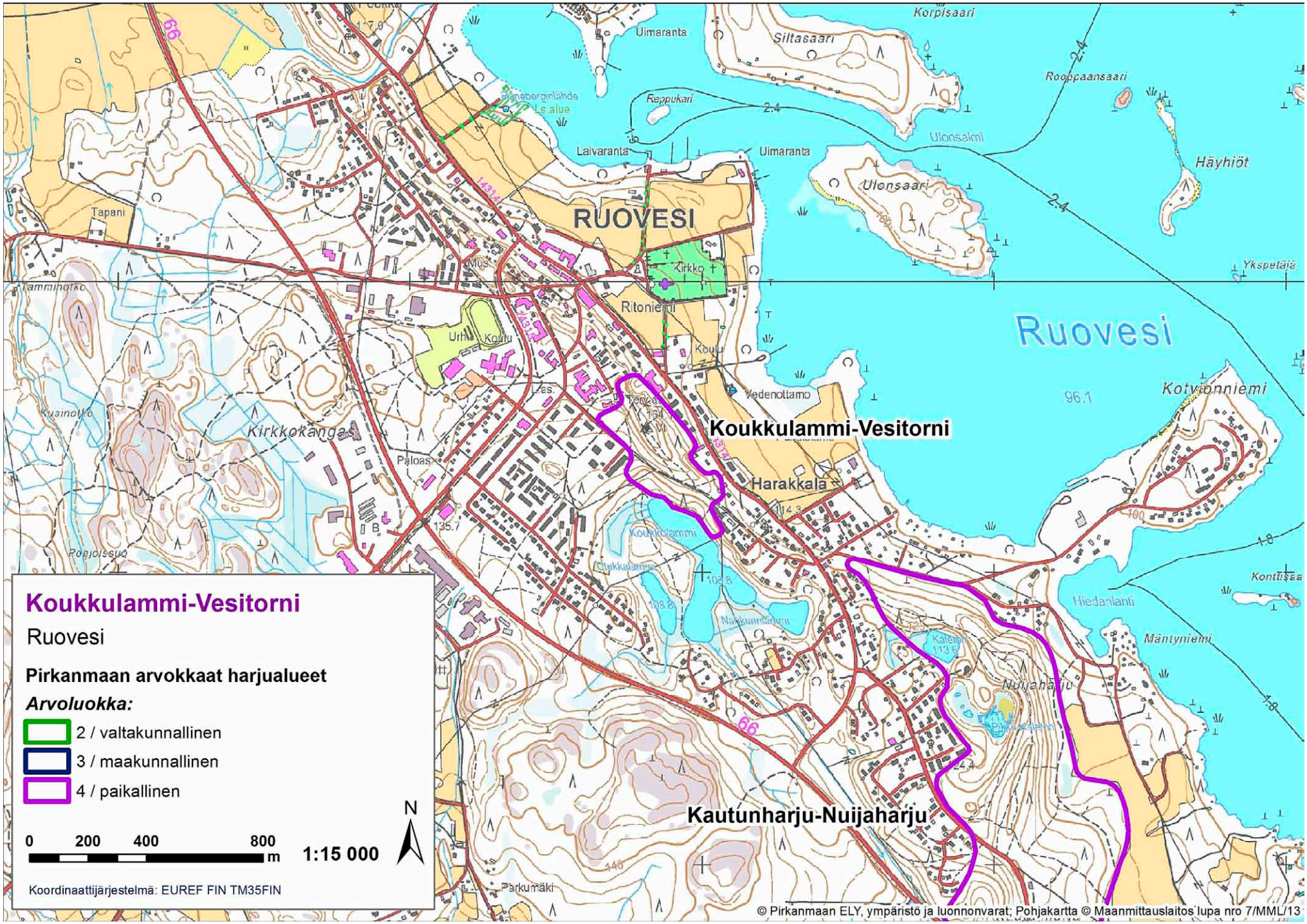
Koukkulammi-Vesitorni
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
RUOVESI
Ruovesi
Koukkulammi-Vesitorni
Harakkala
Kautunharju-Nuijaharju
Kirkkokangas
Kotvionniemi
Häyhiöt
Siltasaari
Korpisaari
Rooppaansaari
Ulonsaari
Ulonsalmi
Reppukari
Laivaranta
Uimaranta
Ritoniemi
Kirkko
Koulu
Vedenottamo
Tapani
Paloas
Koukkulammi
Hiedanlahti
Mäntyniemi
Nuijaharju
Parkumäki
Ykspetäjä
Kontiisaa
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Peskanharju-Iloisetmäet (Ruovesi)

Pinta-ala: 216,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osaksi vesimaisemaan ja osaksi muutettuun suomaisemaan sekä tienvarsimaisemaan liittyvä Peskanharju-Iloisetmäet kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää suurehkon, deltamaisen harjulaajentuman, sen kapenevassa eteläkärjessä rantavalleja ja –tasanteita, mahdollisesti tuulen kasaamia eolisia valleja, joitakin loivamuotoisia suppia ja muodostuman pinnalla muutamia siirtolohkareita. Alueen pohjoiskärjessä on peruskalliokohouma.

Noin kaksi kilometriä leveän laajentuman lakikorkeus on noin 150 m mpy ja korkeimmat kumpareet noin 155 m mpy. Tasanteen keskellä on pohjois-eteläsuuntainen, vajaan kilometrin pituinen, 100-200 m levyinen ja noin viisi metriä korkea harjanne, joka eteläpäässään kaartuu vallimaisena lounaaseen. Laajentuman eteläkärjessä on osa Peskanharjuun kuuluvaa harjannetta, joka on noin 300 m pitkä, 50-100 m leveä, 2-5 m tasanteesta kohoava ja pyöreähkölakinen. Sen laella on jonkin verran lohkareita. Harjanteen itärinteellä on rantatörmä ja tasanne tasolla 146-148 m mpy. Itä- ja lounaisrinteillä on rantatasanteet tasolla noin 140 m mpy ja alempana mahdollisesti rantavalleja.

Kasvillisuus on enimmäkseen kanervatyypin ja rinteiden alemmissa osissa puolukkatyypin kangasmetsää. Kenttäkerrokseltaan kasvillisuus on kanerva- ja puolukkavaltaista, joillakin harjanteilla ja kumpareilla on variksenmarjakasvustoja. Puusto on paikoin keski-ikäistä tai vanhahkoakin mäntymetsää, mutta alueen keskiosan tasanteella kuitenkin pääosin nuorta metsää.

Tasanteen itäreunassa on käytössä oleva, laajeneva maa-ainesten ottamisalue ja rajauksen ulkopuolella koillisosassa on kalliokiviaineksenottamisalue. Alueen läpi kulkee perusparannettu maantie ja lisäksi alueella on paikallistie, kaksi yksityistietä sekä ajoneuvopolkuja. Alue sijaitsee kokonaisuudessaan Nuottiharju B:n II luokan pohjavesialueella.

Alueella on kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnuksia sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty pienimuotoisia muutoksia. Eteläosan reunaa on hieman laajennettu, jolloin muodostuman geologinen kokonaisuus tulee rajatuksi yhtenäisemmin ja lisäksi kaakkoisosa rajautuu nyt peltoalueeseen, jolloin muodostuu luonnollinen maisemaraja. Koillisosasta on rajattu kalliokiviaineksen ottamisalue ulkopuolelle (lupa voimassa 2020 asti). Keskiosan maa-ainesten ottamisalueet ovat myös hieman ongelmallisia (toisessa lupa 2016 asti), mutta alueiden rajaaminen ulkopuolelle on vaikeaa. Alueella tulisi noudattaa rajoitetun oton periaatetta, jolloin ottamista voidaan harjoittaa olemassa olevilla ottamisalueilla luvan mukaisesti, mutta uusia, luonnontilaisia alueita ei enää tulisi avata ottamistoiminnalle. Alueen itäreunan rajausta on laajennettu hieman niin, että se tulee järven rantaan kiinni ja muodostaa hienon maisemallisen rajapinnan järven kanssa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*3*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

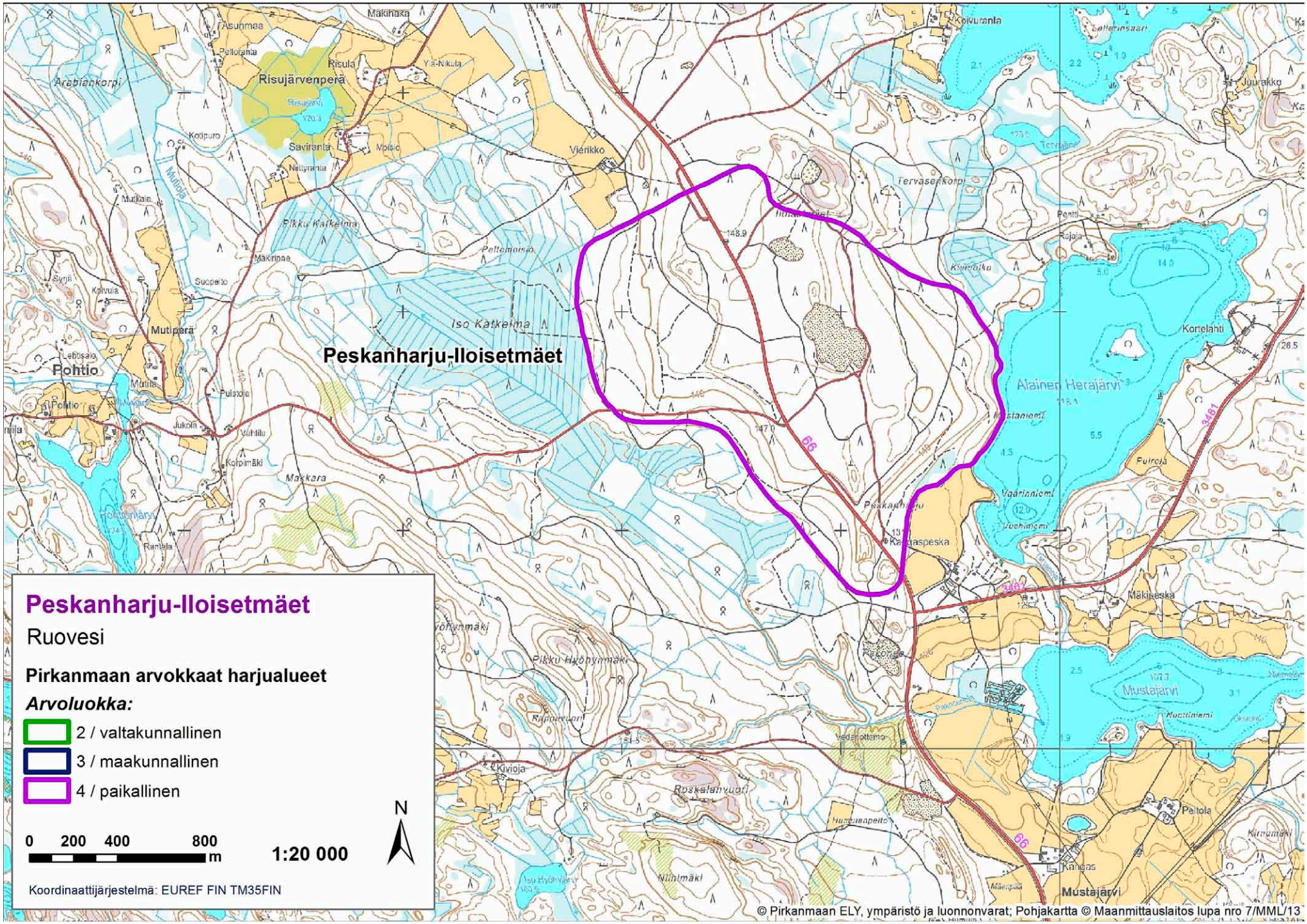
Peskanharju-Iloisetmäet
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Iso Katkelma
Pikku Katkelma
Pohtio
Mutiperä
Risujärvenperä
Alainen Herajärvi
Mustajärvi
Kangas
Paltola
Kivioja
Roskalanvuori
Niihlmäki
Pikku Hyöhynmäki
Makkara
Peskanharju
Kangaspeska
Mäkipeska
Kortelahti
Tervaselkänpi
Vierikko
Saviranta
Arabiankorpi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kukkokangas (Ruovesi, Virrat)

Pinta-ala: 37,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Tienvarsimaisemaan ja osittain kallioperäkohoumiin liittyvä Kukkokangas kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää osan kallioperälaaksoon kerrostunutta, laaksontäytemäistä harjumuodostumaa, sen korkeimmassa osassa kaareilevan harjanteen sekä joitakin suppia ja rantavalleja.

Kaareileva keskiharjanne on noin kilometrin pituinen, 5-10 m korkea ja pyöreähkölakinen. Sen keskiosassa ja kaakkoisosassa on sivuhaarat sekä kaakkoisosassa myös poikittainen harjanne. Harjanteen itäsivulla on kolme soistunutta suppaa. Lounaisrinteellä on muinaisrannan törmä ja tasanne tasolla noin 135 m mpy ja joitakin heikohkoja rantavalleja noin 140-145 m mpy.

Kasvillisuus on kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää. Harjanteella on paikoin variksenmarjakasvustoja. Puusto on nuorehkoa, paikoin keski-ikäistä mäntymetsää sekä melko laajalti nuorta metsää.

Alueella on kaksi maa-ainesten ottamisaluetta: toisessa toiminta on loppunut ja toinen on yhä ottamiskäytössä. Lisäksi aluerajaus rajoittuu etelässä toiminnassa olevaan maa-ainesten ottamisalueeseen. Lännessä alue rajoittuu maantiehen ja itä-koillisessa kallioalueeseen. Alue sijoittuu kokonaisuudessaan Kukkokankaan I luokan pohjavesialueelle.

Alueella on kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnuksia sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on tarkennettu länsireunalta, jossa sijaitsee aiemmin pois rajattu maa-ainesten ottamisalue. Alue ei kuitenkaan ole enää ottamiskäytössä, se on osittain jälkihoidettu ja kasvillisuus palaamassa alueelle. Kohteen eteläosassa on toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue, joka on myös rajattu mukaan, koska sen ympärillä on yhä arvoja, jotka kuuluvat rajauksen sisään (mm. suppa kuopan pohjoispuolella, sekä selännettä ja harjulaajentumaa lännessä, etelässä ja idässä).

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuva alla: Kukkokankaan keskiosissa sijaitsevalla maa-ainesten ottamisalueella on tehty jälkihoitotoimenpiteitä. Kuva: Anne Lindholm, 2013

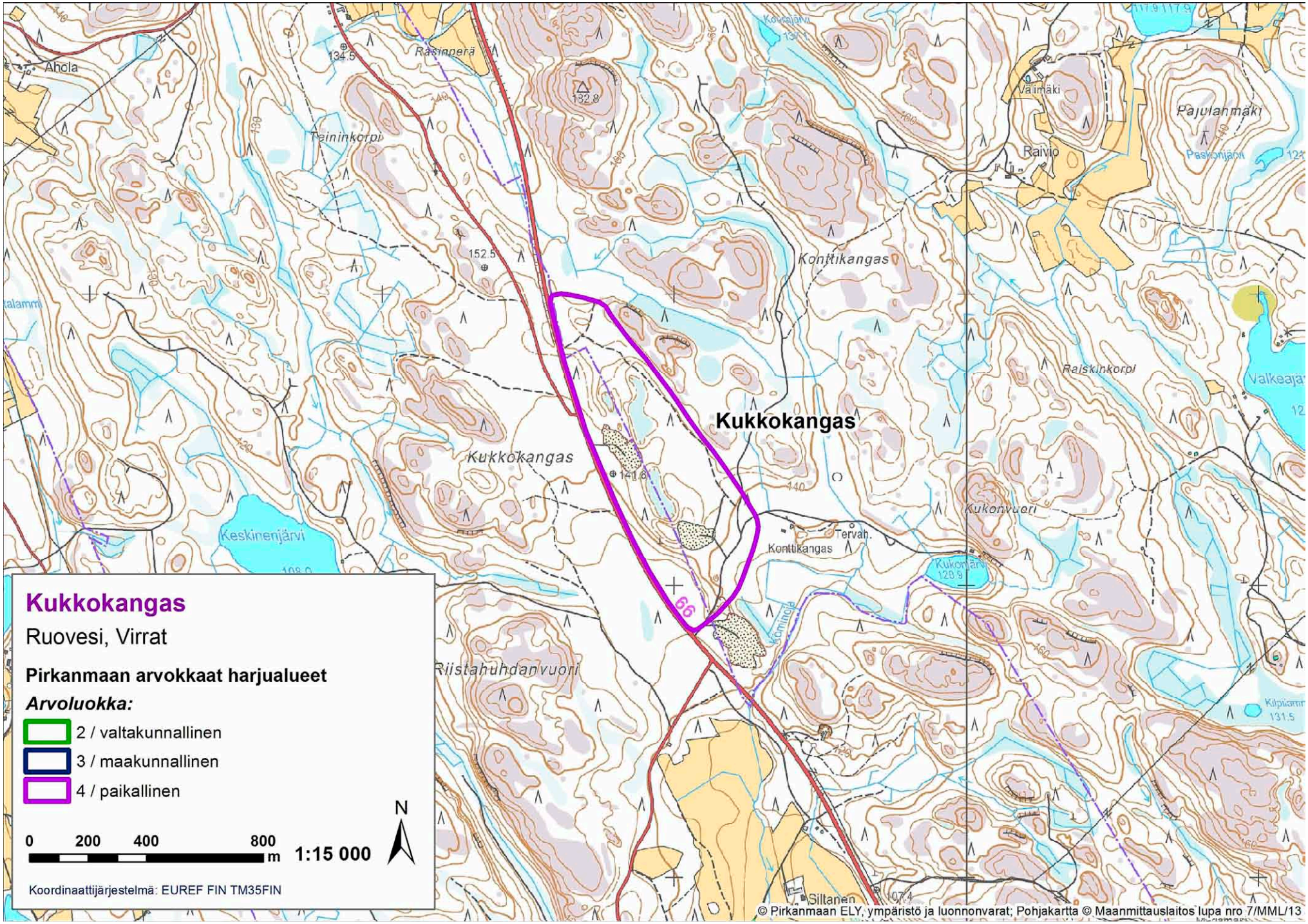
Kukkokangas
Ruovesi, Virrat
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kukkokangas
Kukkokangas
Konttikangas
Konttikangas
Raiskinkorpi
Kukonvuori
Pajulanmäki
Raivio
Valimäki
Ahola
Teininkorpi
Räsinperä
Keskinenjärvi
Riistahuhdanvuori
Siltanen
Tervah.
66
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Karkausniemi (Ruovesi)

Pinta-ala:	22,2 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan avoimia selkävesiä jakavalla kannaksella liittyvä Karkausniemi kuuluu epäyhtenäiseen, pohjois-eteläsuuntaiseen, suureen kallioperälaaksoon kerrostuneeseen harjujaksoon. Alue käsittää kallioperäkohoumien välisen, noin 250 m leveän ja 400 m pitkän harjukannaksen. Se on muodoiltaan varsin loivapiirteinen ja nousee enimmillään noin viisi metriä Ruoveden pinnasta. Laajentumatyyppisen kannaksen eteläsivulla on vedenalainen harjanne, jonka korkein kohta, Paskokari, on lähes 100 m pitkä ja 10-15 m leveä särkkämäinen harjusaari. Karkausniemen molemmilla sivuilla on kaarevat hiekkarannat ja näiden taustalla joitakin rantavalleja.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin, osaksi mustikkatyypin kangasmetsää. Alue edustaa varsin luonnonmukaista harjumaisemaa. Alueella on useita loma-asuntoja ja alueen eteläosa sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle Ruoveden reitin kulttuurimaisemien alueelle (Koski, 2014).

Karkausniemi edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja vähäisessä määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jossakin määrin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

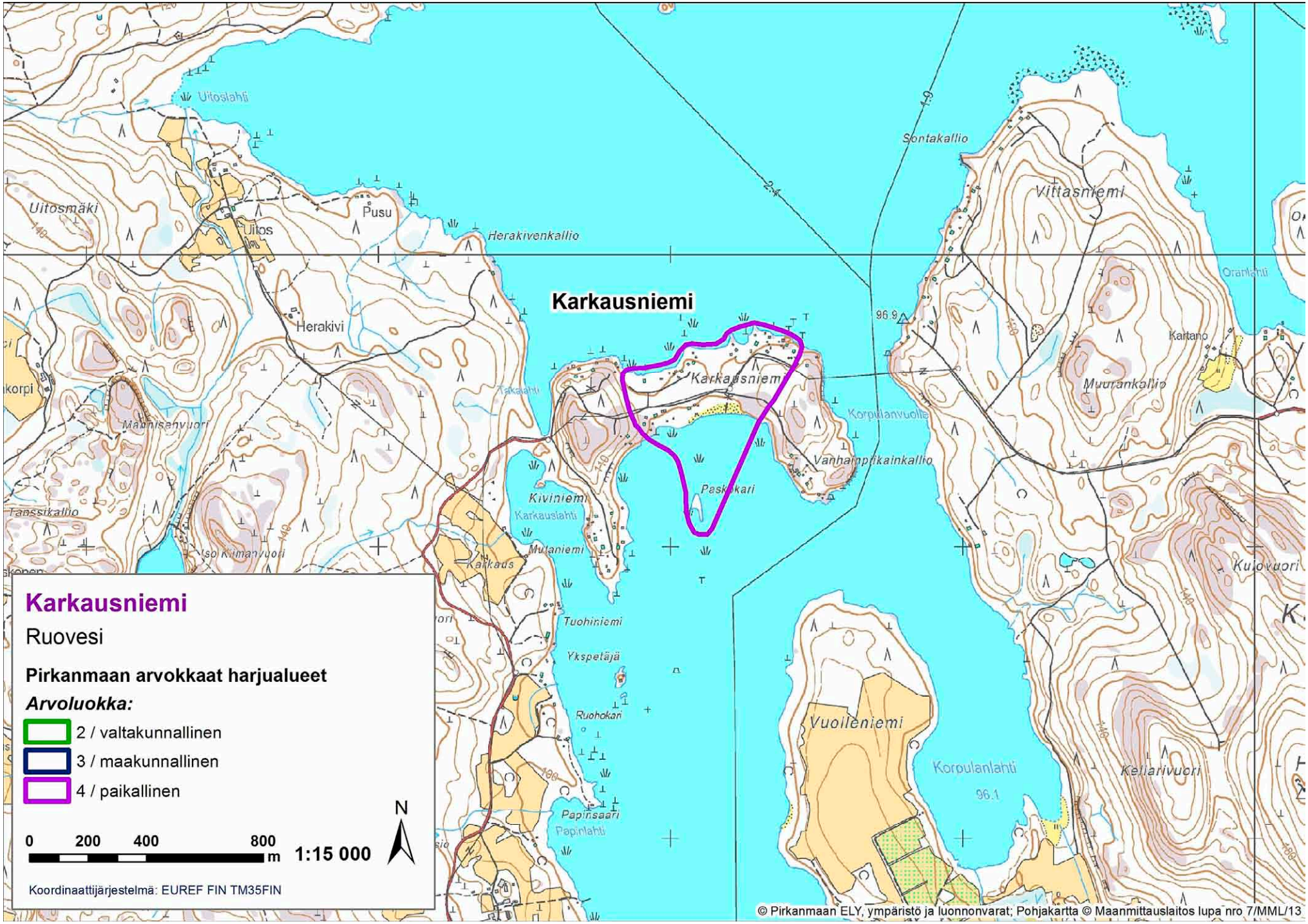

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Leppäkangas (Ruovesi, Mänttä-Vilppula)

Pinta-ala: 169,0 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Tienvarsimaisemaan liittyvä, paikoin pienipiirteistä vesi- ja suomaisemaa sisältävä Leppäkangas kuuluu pääsuunnaltaan pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon. Alue koostuu suurehkosta harjudeltasta, jolla on selväpiirteisiä sulamisvesiuomia, suppia sekä muinaisrantoja ja paikoin varsin näyttävää harjumetsää.

Muodostuman lakitasanteet kohoavat noin 160 m mpy ja tasanteilta alkaa useita lounaaseen ja kaakkoon suuntautuvia sulamisvesiuomia. Osaksi sulamisvesiuomiin liittyvinä muodostuman pinnassa on pienehköjä suppia. Länsirinteen yläosassa lakitasanteen reunassa noin 160 m mpy on rantavalli, sen alapuolella rantatasanne ja sillä kaksi rantavallia 155 m mpy. Länsi- ja lounaisrinteen yläosassa on muinaisrannan törmä ja sen alapuolella terassi 155-160 m mpy. Muodostuma sijaitsee varsin korkealla ja sen länsirinteeltä on näkymä Tarjannevedelle saakka.

Kasvillisuus on pääosin kanervatyypin kangasmetsää ja variksenmarjaa esiintyy kenttäkerroksessa runsaasti. Pohjakerroksessa on monin paikoin poronjäkälälaikkuja. Alueen länsiosassa on suorantainen lampi, Kankaanlammi (noin 200x500 m). Puusto on osaksi vanhahkoa mäntymetsää, osaksi nuorta metsää ja taimikkoa. Lisäksi alueella on avohakkuualoja.

Alueen läpi kulkee maantie ja yksityistie sekä lisäksi joitakin ajoneuvopolkuja. Alueella on muutamia pienehköjä maa-ainesten ottamisalueita ja alue rajoittuu laajempiin ottamisalueisiin etelässä sekä pohjoisluoteessa Kulonmäen ja Lattonevan välisellä alueella. Leppäkankaan pohjoisosa sijaitsee Leppäkangas C:n I luokan pohjavesialueella ja sillä sijaitsee Makkoskylän vedenottamo. Leppäkankaan eteläosa sijaitsee Leppäkangas A:n II luokan pohjavesialueella.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on laajennettu kattamaan Makkoskylän vedenottamon ympäristö, jossa kasvaa kaunista harjukangasta ja loivasti nousevassa rinteessä on rantakerrostumia. Suurimmat maa-ainesten ottamisalueet on rajattu ulkopuolelle. Alueen eteläosaan jää kuitenkin rajauksen sisään vielä toiminnassa olevia ottamisalueita. Niiden ja ulkopuolelle rajattujenkin ottamisalueiden kohdalla olisi perusteltua noudattaa rajoitetun oton periaatetta, jonka perusteella ainesta saisi ottaa olemassa olevilta alueilta lupaehtojen mukaisesti, mutta kuoppaa ei tulisi enää laajentaa luonnontilaisille alueille.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään melko selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Makkoskylän vedenottamon ympäristössä on kaunista harjukangasmetsää Kuva: Nina Nenonen, 2013

Kuva alla: Leppäkankaan keskellä sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on rajattu arvokkkaan harjualueen ulkopuolelle. Kuva: Anne Lindholm, 2013

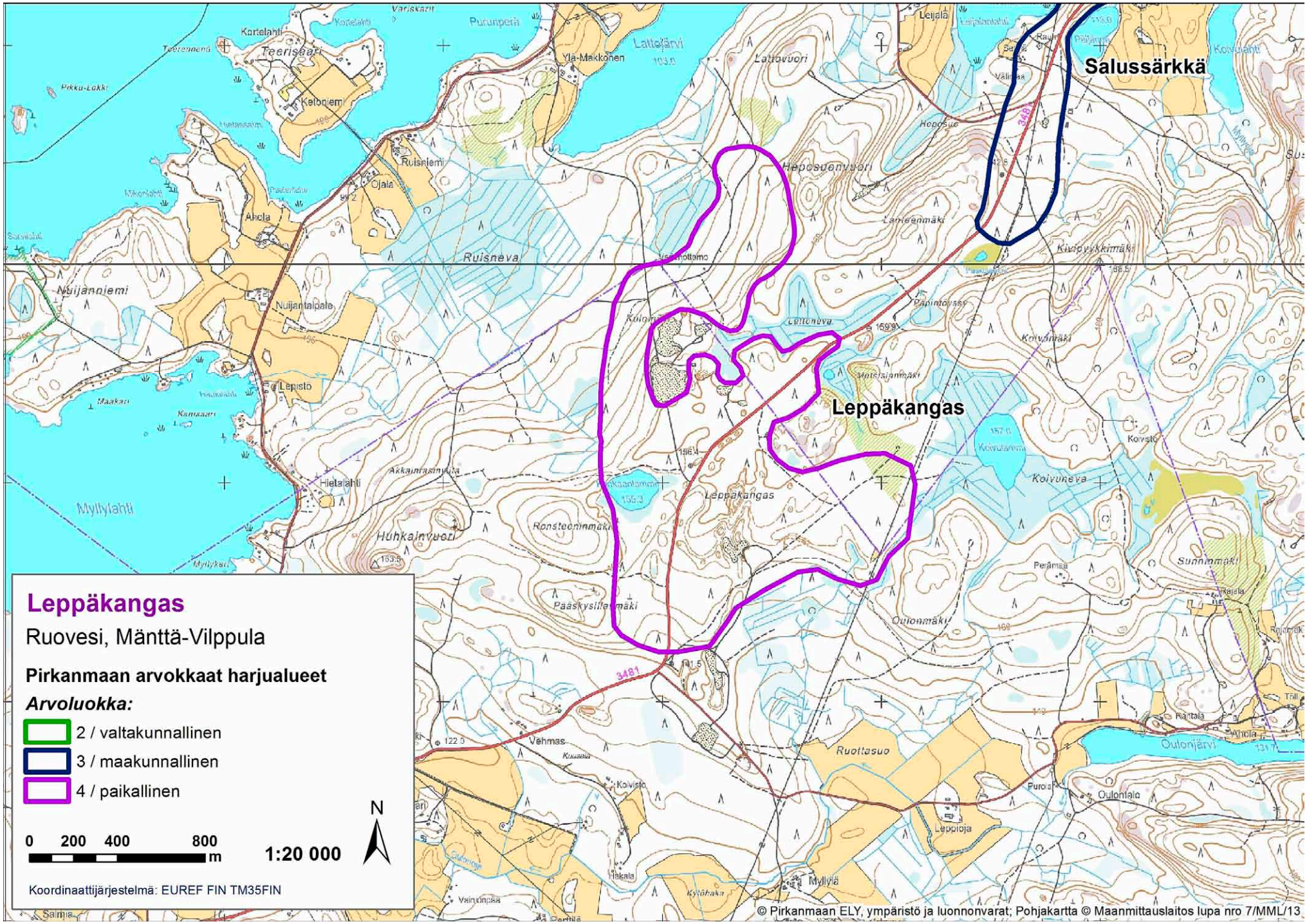
Salussärkkä
Leppäkangas
Leppäkangas
Ruovesi, Mänttä-Vilppula
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuivajärvi-Valkeajärvi (Ruovesi)

Pinta-ala: 47,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja osaksi suomaisemaan liittyvä Kuivajärvi-Valkeajärvi kuuluu epäyhtenäiseen, kallioperän murroslaaksoon kerrostuneeseen harjujaksoon sekä Sisä-Suomen reunamuodostumavyöhykkeeseen. Alue käsittää kaksiosaisen harjudeltan, siihen liittyviä rinnakkaisia proksimaaliharjanteita, useita sivukumpuja ja –harjanteita sekä sulamisvesiuomia. Alueen keskellä on pohjois-eteläsuuntainen, lähes kilometrin pituinen supista ja sulamisvesiuomista koostuva laakso. Muodostuman lakitasanne sijaitsee noin 160 m mpy, ja noin 20 m viereisten järvien pinnasta. Alue rajoittuu lounaassa Kuivajärveen ja pohjoisessa Valkeajärveen.

Kuivajärveen laskeutuva rinne on varsin jyrkkä ja sillä kasvaa vanhaa männikköä. Muuten kasvillisuus on puolukkatyypin ja kanervatyypin kangasta, joka on kenttäkerrokseltaan heinittynyt. Alueella aikoinaan suoritetun avohakkuun aiheuttama pienilmastonmuutos näkyy myös suppien ja uomien pohjan kastikkakasvustona; vasta ylempänä rinteellä kasvaa mäntyjä. Alueen läpi kulkevan maantien pohjoispuolella on vanha maa-ainesten ottamisalue, joka on jo metsittymässä. Kuivajärven rannalla on loma-asuntoja.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

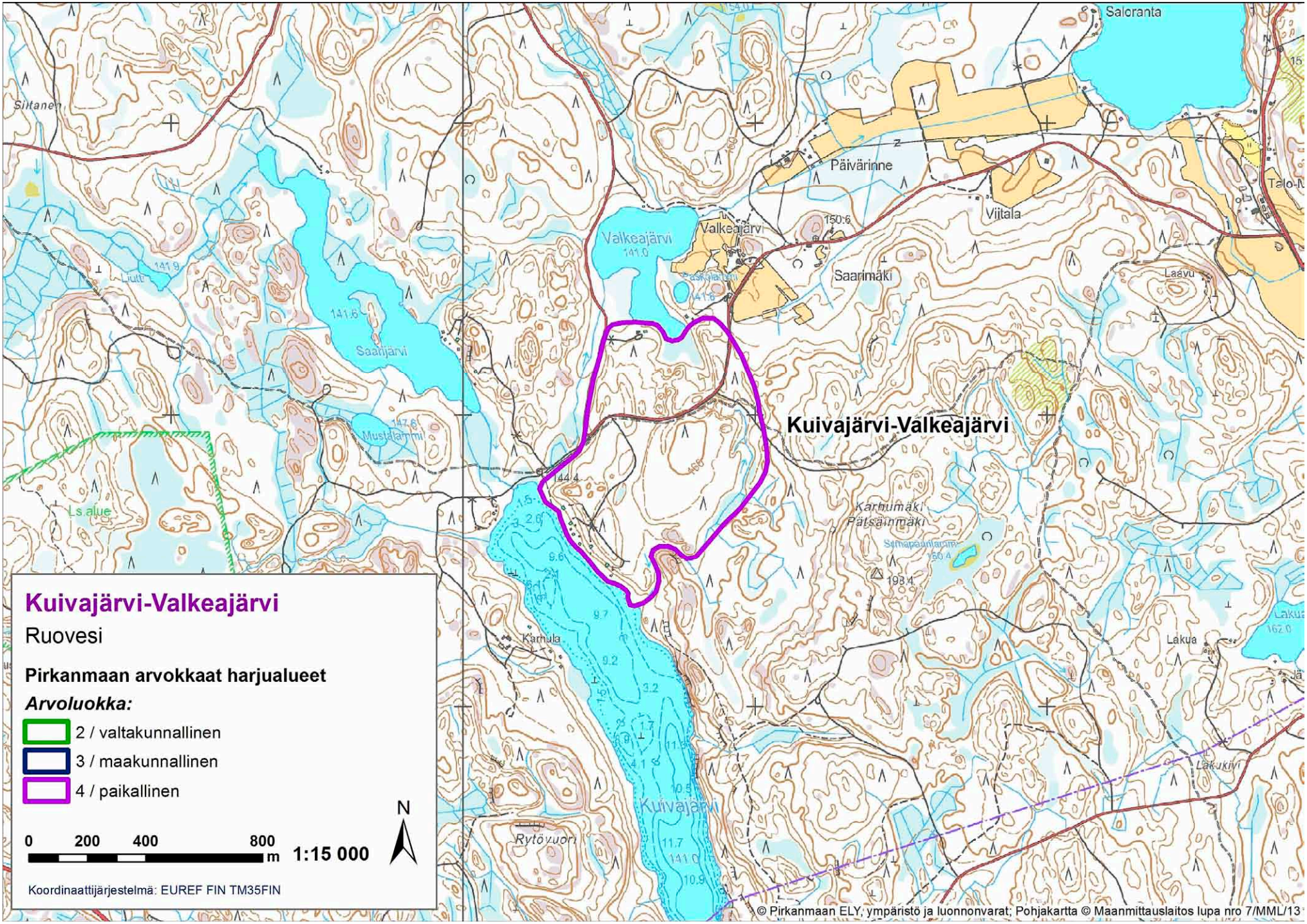
Kuivajärvi-Valkeajärvi
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Saloranta
Päivärinne
Vijtala
Valkeajärvi
Saarimäki
Laavu
Saarijärvi
Mustalammi
Karhumäki
Pätsäinmäki
Karhula
Lakua
Lakukivi
Kuivajärvi
Rytövuori
Ls.alue
Siltanen
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Santakangas (Ruovesi)

Pinta-ala: 73,9 ha
Alkuperäinen rajaus: Aluetta ei ole rajattu aiemmin

Osaksi suomaisemaan ja osaksi kallioperäkohoumiin liittyvä Santakangas sijoittuu Sisä-Suomen reunamuodostumavyöhykkeeseen ja sijaitsee Siikakankaan sandurdeltan eteläpuolella. Muodostumalla onkin yhteinen syntyhistoria Siikakankaan kanssa. Santakangas on laakea, noin 50 hehtaarin kokoinen, pääosin hiekasta koostuva muodostuma, jonka pinta on paikoin soistunutta ja paikoin esiintyy kalliopaljastumia. Santakankaan laakean tasanteen lakikorkeus on noin 163-165 m mpy, josta kalliopaljastumat kohoavat vielä noin 5-10 metriä. Muodostuman pinnalla on lajittunutta, glasifluviaalista hiekkaa ohuena kerroksena. Etelä- ja kaakkoisosissa on hiekkakerroksen alla muutaman metrin paksuinen sorakerros. Pohjavesi sijaitsee melko lähellä maanpintaa ja päävirtaussuunta on kohti kaakkoa. Santakangas rajoittuu luoteessa Siikanevan luonnonsuojelualueeseen ja etelässä ja idässä kallio- ja moreenialueisiin.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin mäntykangasta, mutta paikoin esiintyy kuusta alikasvoksena. Muodostuman eteläosassa esiintyy myös lehtipuita ja paikoin esiintyy lehtikuusta. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti puolukkaa ja kanervaa ja etelä-kaakossa kenttäkerros on heinittynyt. Pohjakerros on sammalvaltainen, mutta etenkin muodostuman pohjoispuoliskossa esiintyy paikoin suurehkojakin jäkälälaikkuja.

Santakangas on säilynyt melko luonnontilaisena, eikä alueella ole maa-ainesten ottamisalueita tai asutusta. Alueella sijaitsee Suomen ensimmäinen rauhoitettu siirtolohkare, Ollinkivi. Muodostuman halki kulkee hiekkatie ja muutamia metsäautoteitä. Lisäksi alueella on tehty jonkin verran metsänhakkuita.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon jokseenkin merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausperusteet

Melko luonnontilaisena säilynyt Santakangas täyttää paikallisesti arvokkaan harjumaiseman tunnusmerkit. Alue sisältää kaunista maisemakuvaa ja sillä sijaitsee erikoisia luonnonesiintymiä, kuten Suomen ensimmäinen rauhoitettu siirtolohkare, Ollinkivi. Metsähallituksen lähes kokonaan omistamalla alueella on myös merkitystä virkistysalueena ja se toimii porttina Siikanevan suoalueen retkeilyreitistöille. Geologisesti alueen merkitys liittyy kiinteästi viereisen Siikakankaan syntyyn ja kerrostumiseen sekä Sisä-Suomen reunamuodostumaa, jonka syntyhistorian yksityiskohdat ovat vielä pääosin selvittämättä. Alueen pohjavedellä saattaa olla vaikutusta ympäristöönsä (Siikaneva).

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva
- Geologisesti, maisemallisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva yllä vasemmalla: Santakankaalla sijaitsee Ollinkivi, Suomen ensimmäinen rauhoitettu siirtolohkare. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva yllä oikealla: Santakankaan luoteiskulmasta aukeaa kaunis näkymä Siikanevan suojellulle suoalueelle. Samasta paikasta pääsee myös yhdelle Siikanevan retkeilyreiteistä. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva alla: Santakankaan harjumetsissä esiintyy piakoin jäkälälaikkuja. Kuva: Anne Lindholm, 2013

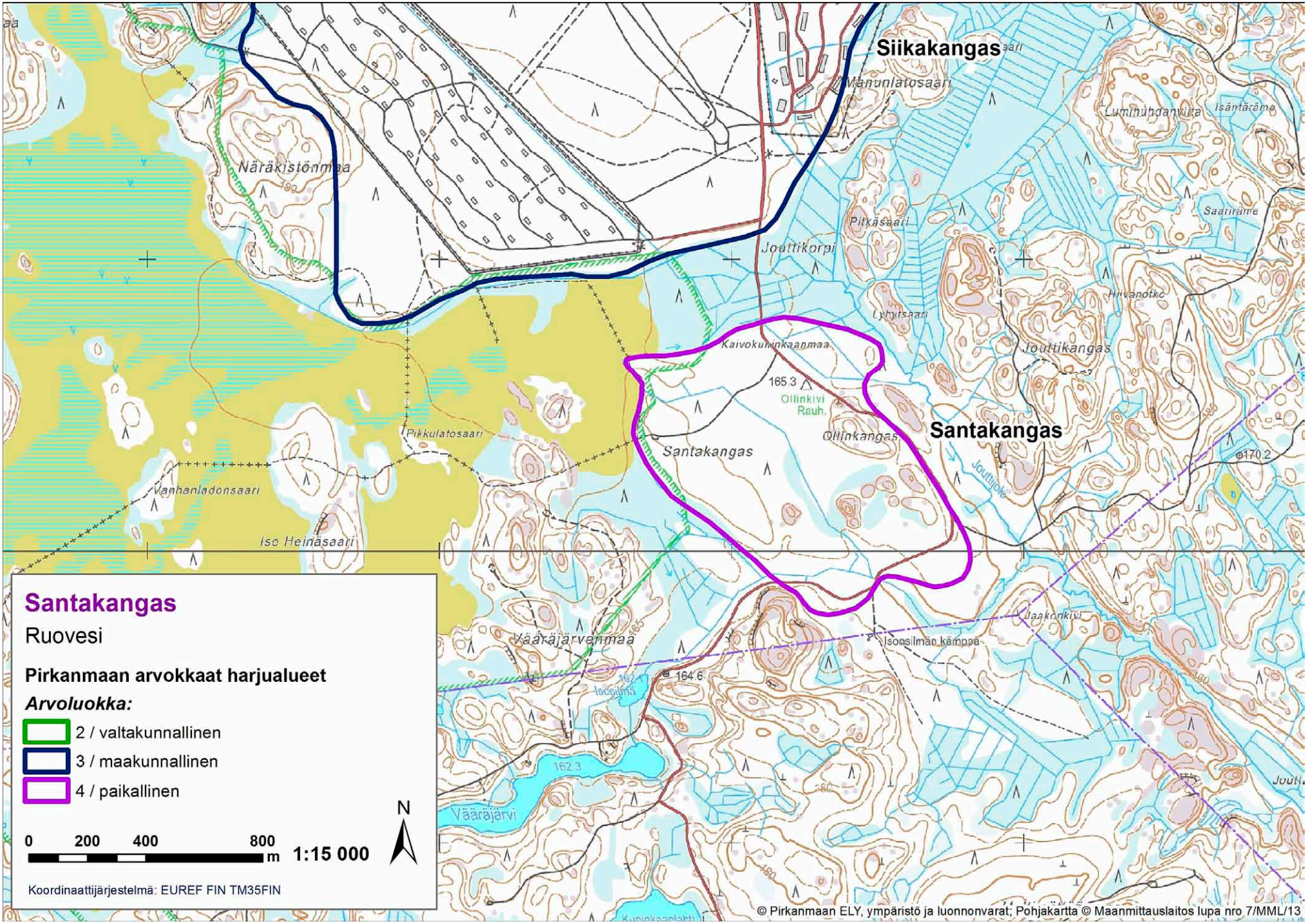
Santakangas
Ruovesi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Siikakangas
Manunlatosaari
Näräkistönmaa
Pitkäsaari
Jouttikorpi
Lyhytsaari
Kaivokuninkaanmaa
Jouttikangas
Ollinkivi
Rauh.
Ollinkangas
Santakangas
Pikkulatosaari
Vanhanladonsaari
Iso Heinäsaari
Vääräjärvenmaa
Vääräjärvi
Isonsilmän kämppä
Jaakonkivi
Jouttijoki
Luminuhdanviita
Isäntäräme
Saariräme
Hirvanotko
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Houhajärvi (Sastamala)

Pinta-ala: 48,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja tienvarsimaisemaan sekä osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Houhajärvi rajoittuu koko pituudeltaan Houhajärven pohjoisrantaan. Alue käsittää luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon kuuluvan, loivasti kaartuvan ja melko loivamuotoisen, noin 2,5 km pitkän, 5-15 m korkean ja 100-200 m leveän selänteen, selännelaajentuman alueen luoteispäässä sekä kumpuilevan, noin 400 m pitkän rinnakkaisselänteen alueen kaakkoisosassa. Muodostuman lakikorkeus on noin 110 m mpy eli noin 17 m Houhajärven pinnasta.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin, puustoltaan männikköistä tai mäntyvaltaista kangasmetsää. Karuimmilla kohdilla esiintyy myös kanervatyyppiä. Eniten käytetyillä alueilla pintakasvillisuus on hyvin kulunutta. Alueen kaakkoisosan läpi kulkee maantie ja sähkölinja ja lisäksi pohjoisreuna rajoittuu maantiehen. Houhajärven rannalla on runsaasti loma-asuntoja ja alue rajoittuu molemmista päistään vanhoihin maa-ainesten ottamisalueisiin. Myös alueen keskiosassa on pieni, vanha ottamisalue. Kaikki vanhat maa-ainesten ottamisalueet ovat jo metsittyneet. Alue sijoittuu Houhajärvi A:n I luokan pohjavesialueelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen keskiosassa on ollut maa-ainesten ottamisalue, joka on jakanut alkuperäisen rajauksen kahteen osa-alueeseen. Ottamisalue on jo metsittynyt ja osa-alueet on siten yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Lisäksi rajausta on korjattu niin, että se ulottuu länsisivullaan koko matkaltaan rantaan, jolloin harjualue muodostaa maisemallisen rajapinnan vesistön kanssa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuva yllä: Harjurajaus on aiemmin jakautunut kahteen osa-alueeseen, joiden välissä olevalla pienialaisella kaistaleella on ollut maa-ainesten ottamisalue. Ottamisalue e ole ollut käytössä pitkään aikaan, ja se on jo metsittynyt eikä ole este osa-alueiden yhdistämiselle yhdeksi kokonaisuudeksi. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva yllä: Houhajärven harjumetsää. Kuva: Anne Lindholm, 2013

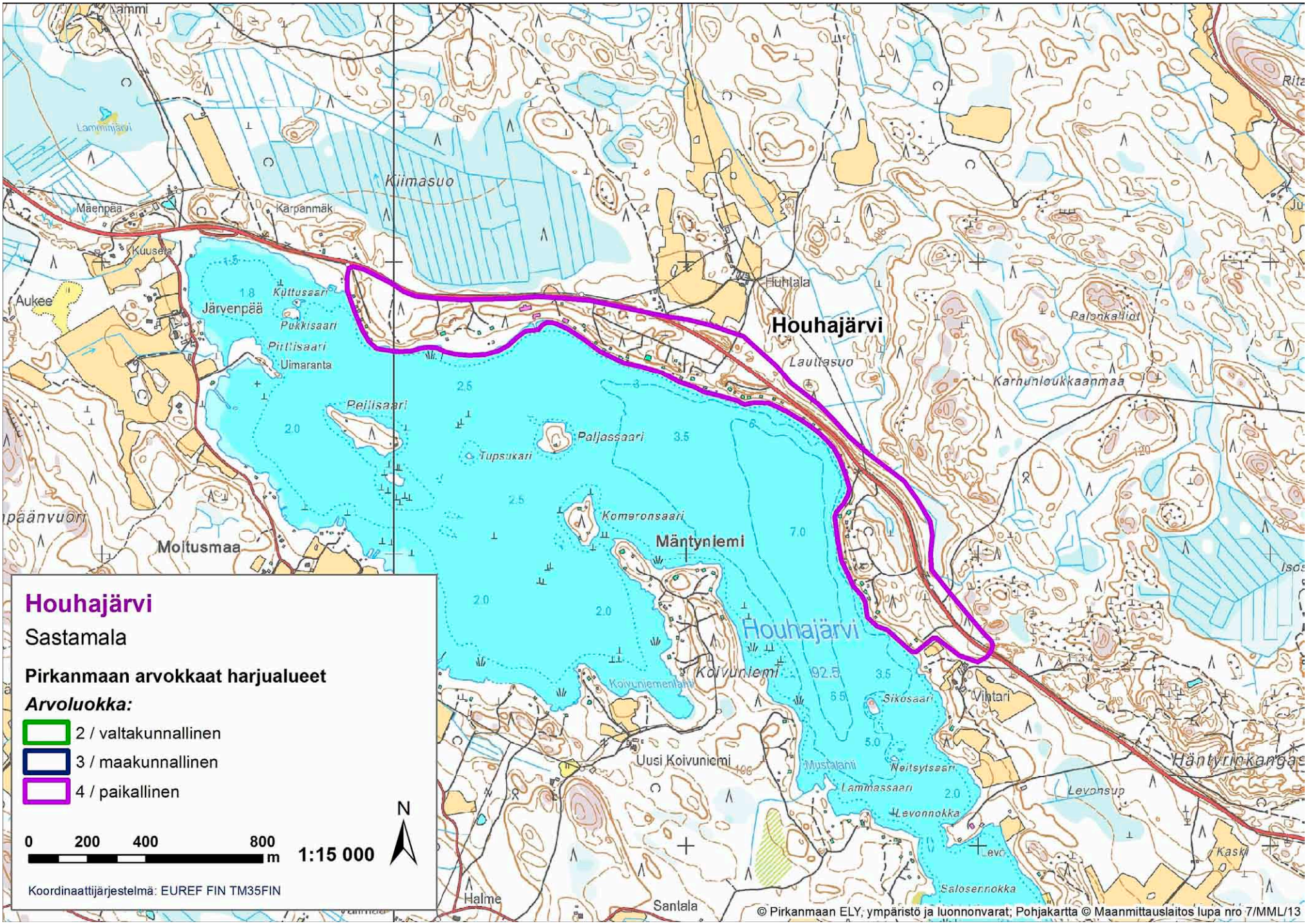
Houhajärvi
Sastamala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kiimasuo
Mäenpää
Karpanmäk
Kuusela
Aukee
Järvenpää
Kuttusaari
Pukkisaari
Pirttisaari
Uimaranta
Peilisaari
Paljassaari
Tupsukari
Komeronsaari
Mäntyniemi
Moitusmaa
Huhtala
Houhajärvi
Lauttasuo
Karhunloukkaanmaa
Koivuniemi
Koivuniemenlahti
Uusi Koivuniemi
Sikosaari
Vihtari
Mustalahti
Neitsytsaari
Lammassaari
Levonnokka
Levonsup
Saloennokka
Halme
Sanlala
Häntyrinkangas
Kaski
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Rajamäki (Sastamala)

Pinta-ala: 17,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan, osaksi vesimaisemaan ja suureksi osaksi tienvarsimaisemaan liittyvä Rajamäki on Suodenniemen kautta kulkevan harjujakson matala ja läntisin osa. Harju kohoaa ympäristöstään noin kymmenen metriä ja se muodostuu peräkkäisistä kummuista. Lännessä harju laajenee Sudenkuopan deltaksi. Kasvillisuus on pääosin puolukka- ja mustikkatyypin mäntykangasta. Varsinkin tienvarsilla kasvaa myös lehtipuita, kuten koivuja ja kenttä/pohjakerros on paikoin heinittynyt.

Alueen itäpäässä on jonkin verran asutusta ja alue rajoittuu pääosin peltoihin, länsipäässä myös maa-ainesten ottamisalueeseen. Harjualueen läpi kulkee paikallistie. Rajamäen itäkärki rajoittuu Suodenniemen maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisema-alueeseen (Koski, 2014).

Alue edustaa jossakin määrin kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia, esimerkiksi länsipäässä sijaitseva, toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue on rajattu kokonaan ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

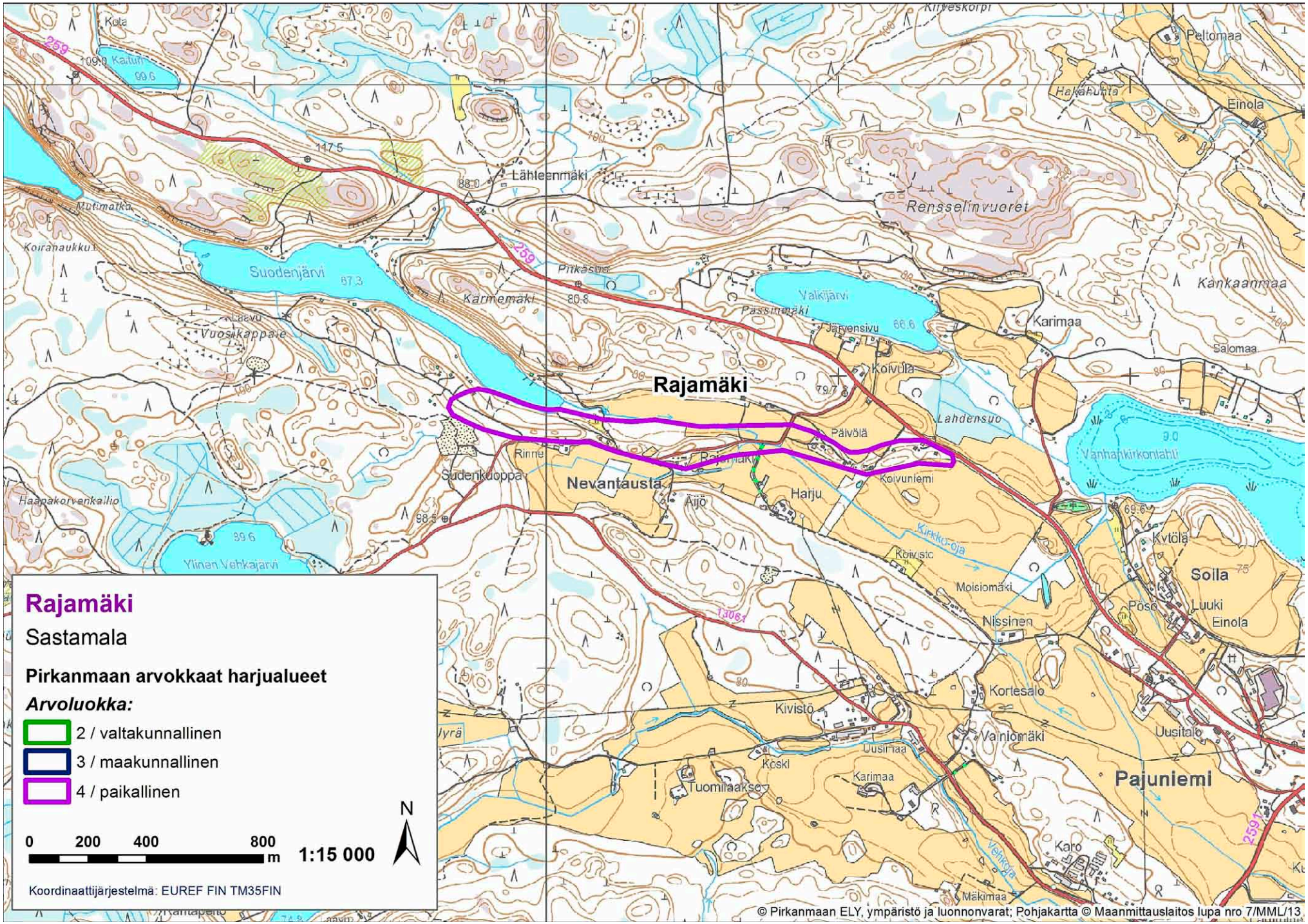
Rajamäki
Sastamala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Rajamäki
Nevantausta
Suodenjärvi
Valkijärvi
Rensselinvuoret
Kankaanmaa
Vanhankirkontahti
Pajuniemi
Solla
Lähteenmäki
Kärnemäki
Pitkäsuo
Pässinmäki
Järvensivu
Koivulla
Lahdensuo
Pälvölä
Koivuniemi
Harju
Äijö
Rinne
Sudenkuoppa
Kirkko-oja
Koivisto
Moisiomäki
Nissinen
Kortesalo
Kivistö
Vaniomäki
Uusimaa
Koski
Karimaa
Tuomilaakso
Karo
Mäkimaa
Kytölä
Pöso
Luuki
Einola
Uusitalo
Salomaa
Peltomaa
Hakakuhta
Kiiveskorpi
Kola
Kaituri
Mutimatka
Koiranaukku
Vuosikappale
Haapakorvenkallio
Ylinen Vehkajärvi
Vehkajärvi
Vehkoja
259
1306
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Jyrmysharju (Sastamala)

Pinta-ala: 30,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Pienen maaseututaajaman ja viljelysmaiden muodostamaan kulttuurimaisemaan, tienvarsimaisemaan ja osaksi vesimaisemaan liittyvä Jyrmysharju on osa Suodenniemen kautta kulkevaa harjujaksoa kirkonkylän itäpuolella. Harju on matala ja loivarinteinen ja sen länsipäässä on asutusta.

Kasvillisuus on mäntyvaltaista kangasmetsää. Pohjakerroksessa esiintyy sammalta, jäkälää ja kanervaa. Varsinkin maa-ainesten ottamisalueet ovat heinittyneitä. Maantie kulkee alueen läpi ja keskiosassa maantien pohjoissivulla on metsittymässä oleva maa-ainesten ottamisalue. Lisäksi alueen keskiosissa on kaksi kotitarve-ottamisaluetta ja kuntorata. Alue sijaitsee Suodenniemen kirkonkylän I luokan pohjavesialueella ja sillä sijaitsee Suodenniemen vedenottamo. Harjurajaus sijaitsee Suodenniemen maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen kupeessa (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia. Alueen keskellä oleva maa-ainesten ottamisalue on poistunut käytöstä ja se voi siten sisältyä rajaukseen. Maa-ainesten ottamisalueen ympäristössä on kuntorata, joten alueella on myös virkistyskäyttöarvoja.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti ja biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Maisemallisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Alueen keskellä sijaitseva maa-ainesten ottamisalue ei ole enää käytössä. Alue on alkanut metsittyä reunoilta, mutta pohjan kasvillisuus ei ole vielä palannut. Varastokasat tulisi alueelta siivota pois. Kuopan tuntumassa kulkee harjualueella kiertävä kuntorata. Kuva: Anne Lindholm, 2013

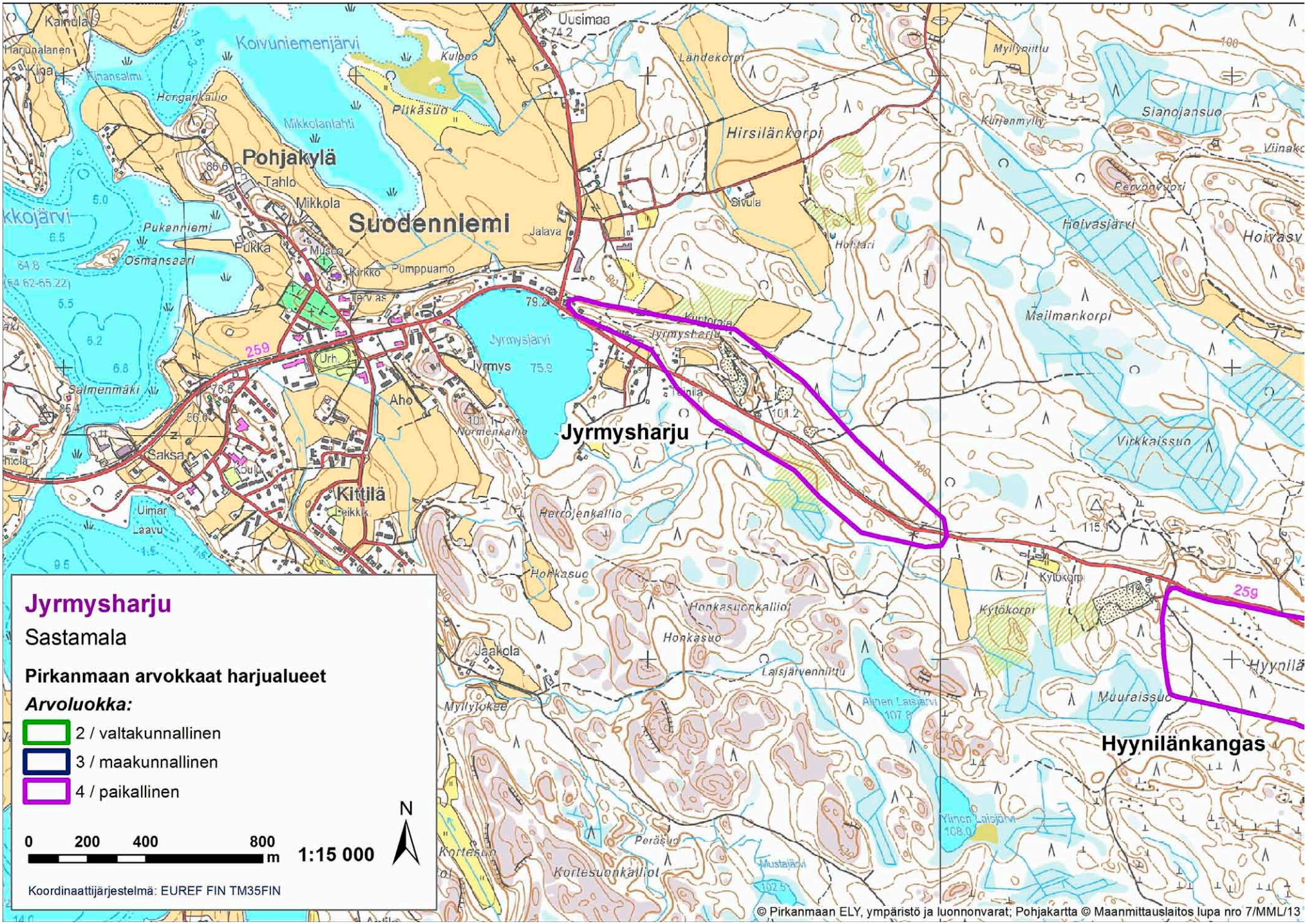

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hyynilänkangas (Sastamala)

Pinta-ala: 45,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä, Mouhijärven-Suodenniemen harjujaksoon kuuluva loivarinteinen Hyynilänkangas käsittää harjumuodostuman eteläreunan ja lohkareisia muinaisrantoja. Puusto on tiheää männikköä. Metsätyyppi on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää ja kenttäkerros on paikoin kanervavaltainen. Hyynilänkangas on lähialueen viimeisimpiä tyypillisen harjukasvillisuuden alueita.

Muodostuman laella kulkee maantie ja tien pohjoispuolella on lukuisia vanhoja maa-ainesten ottamisalueita. Harjualueen itäpää rajoittuu maa-ainesten ottamisalueeseen ja lisäksi viereiselle entiselle maa-ainesten ottamisalueelle on perustettu motocross-rata. Harjualueella on tehty laajoja avohakkuita. Harjurajaus sijoittuu Hyynilänkankaan I luokan pohjavesialueelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia: toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue sekä epäsiisti motocross-rata on rajattu kokonaan ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti, biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Hyynilänkankaan itäpäässä sijaitseva motocross-rata on rajattu arvokkaan harjualueen ulkopuolelle.

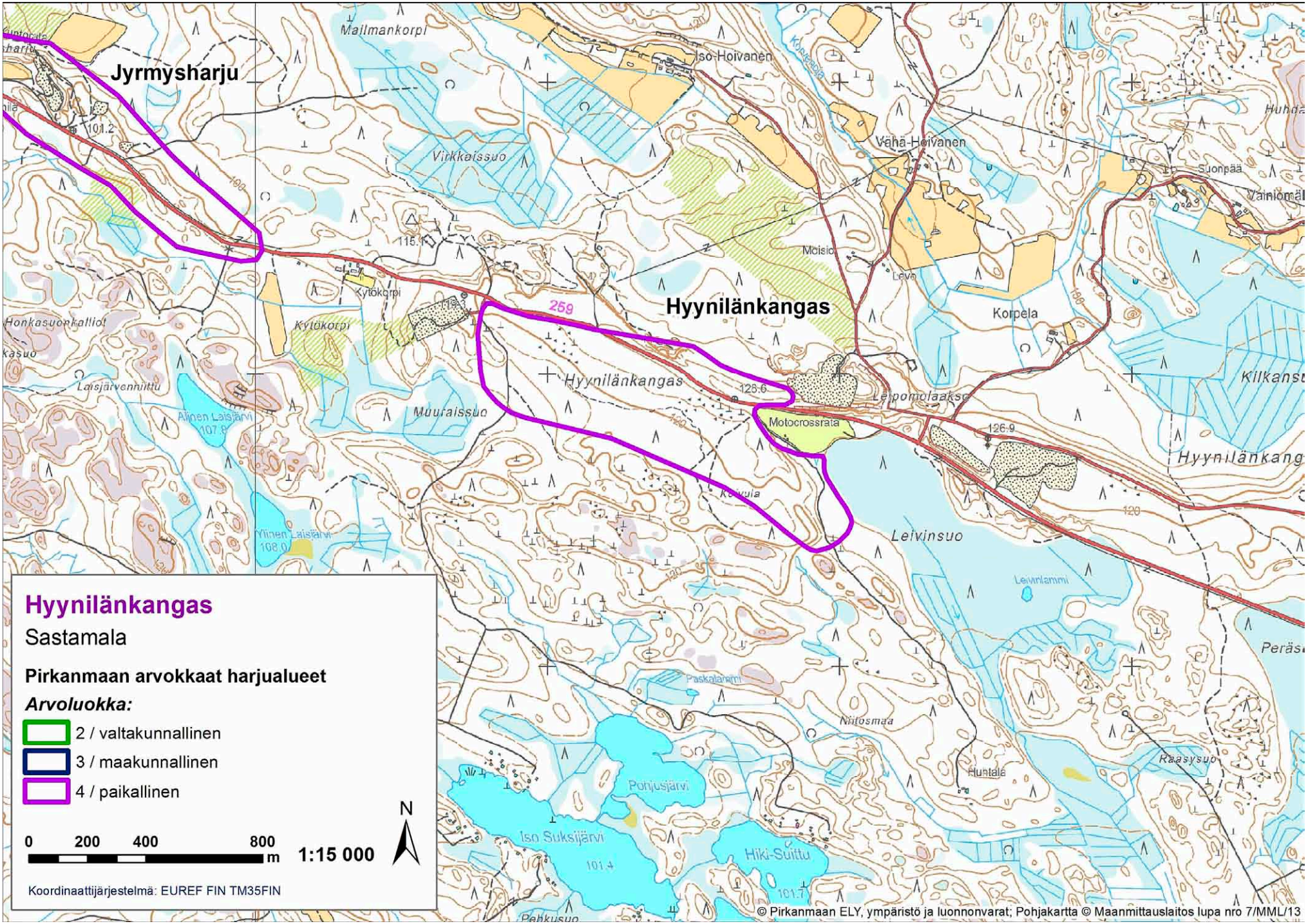

Hyynilänkangas

Sastamala

Pirkanmaan arvokkaat harjualueet

Arvoluokka:

- 2 / valtakunnallinen
- 3 / maakunnallinen
- 4 / paikallinen

Aakkulanharju (Tampere)

Pinta-ala:	12,6 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Taajaman asunto- ja teollisuusalueiden kulttuurimaisemaan sekä tienvarsimaisemaan liittyvä Aakkulanharju kuuluu Tampereen saumamuodostumajaksoon ja käsittää osan lähes 30 m korkeasta saumaharjuselänteestä. Alue muodostuu noin kilometrin pituisesta selänteestä, jonka leveys on noin 50-100 metriä. Muodostuman lakikorkeus on noin 113 m mpy. Selänteellä kasvaa puistomaista, vanhaa hongikkoa. Kasvillisuus on kulttuurivaikutteista.

Alueen luoteispää rajoittuu hautausmaahan ja vanhaan maa-ainesten ottamisalueeseen, jolla nykyisin sijaitsee Messukylän golfkenttä. Kaakkoispää rajoittuu maa-ainesten varastointialueeseen. Harjun selänteellä kulkee katu ja sen varsilla on runsaasti pientaloasutusta. Alue on Aakkulanharjun I luokan pohjavesialuetta ja sillä sijaitsee Messukylän vedenottamo.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa..

Rajausmuutokset

Alkuperäisen rajauksen osa-alueet on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Aiemmissa rajauksissa alueella sijaitsevat talot on jätetty kokonaan rajauksen ulkopuolelle, mutta nyt mukaan on rajattu harjurinteessä (alueen keskellä) sijaitsevia pientaloja, koska rinne on tässä kohdin kaikkein jyrkin ja selkeimmin ympäristöstään erottuva ja siten (taloista huolimatta) rajauksen maisemallisesti edustavin osa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-4*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

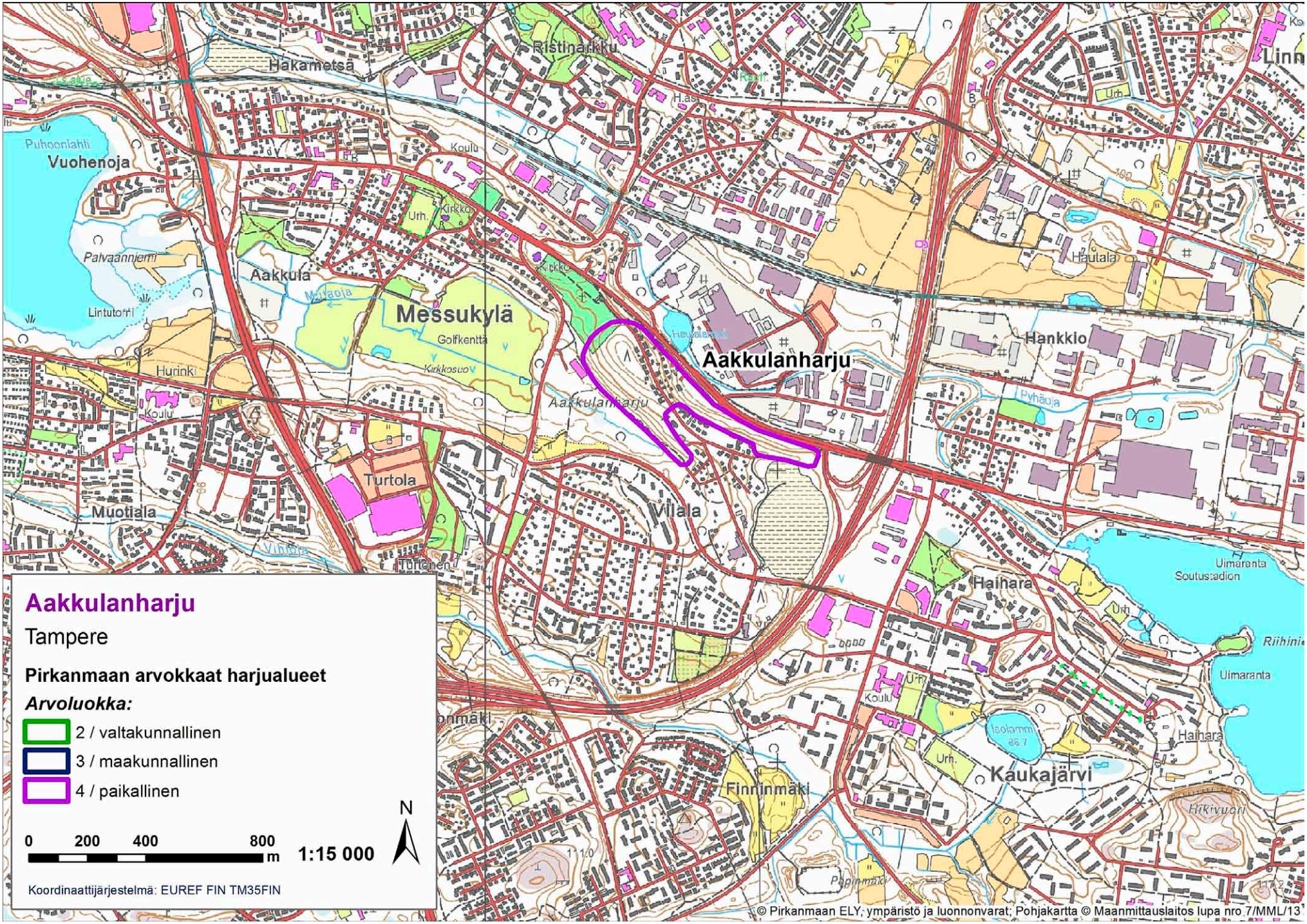

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Epilänharju (Tampere)

Pinta-ala:	38,7 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Taajaman kulttuurimaisemaan, vesimaisemaan ja liikenneväylien maisema-alueeseen kuuluva Epilänharju on osa Tampereen saumamuodostumaa Lielahden ja Epilän välillä. Harjun lakikorkeus on 152,5 m mpy ja se kohoaa ympäristöstään noin 50 metriä. Selänteen pohjoisreuna on lohkareinen, moreenimainen ja kuusikkoa kasvava. Etelärinteellä on männikköä ja maantien varressa on runsaasti asutusta. Harjulta on kauniit näkymät Tohloppijärvelle, Näsijärvelle ja Pispalanharjulle.

Alue rajoittuu eteläsivultaan asutusalueeseen ja pohjoissivultaan rautatiehen ja teollisuusalueeseen. Luoteiskulmassa sekä Lielahden asemalla on vanhoja maa-ainesten ottamisalueita, jotka ovat maisemoituneet ja metsittyneet. Kaakkoispäässä on voimalaitos. Epilänharju on myös voimakkaassa retkeilykäytössä. Alue sijoittuu Epilänharju-Villilä A:n I luokan pohjavesialueelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on hieman tarkennettu ja laajennettu sekä kaakkoispäästä että luoteispäästä. Rajaus noudattelee pääpiirteissään aikaisemman POSKI-hankkeen (2001) yhteydessä tehtyä rajausta.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-4*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

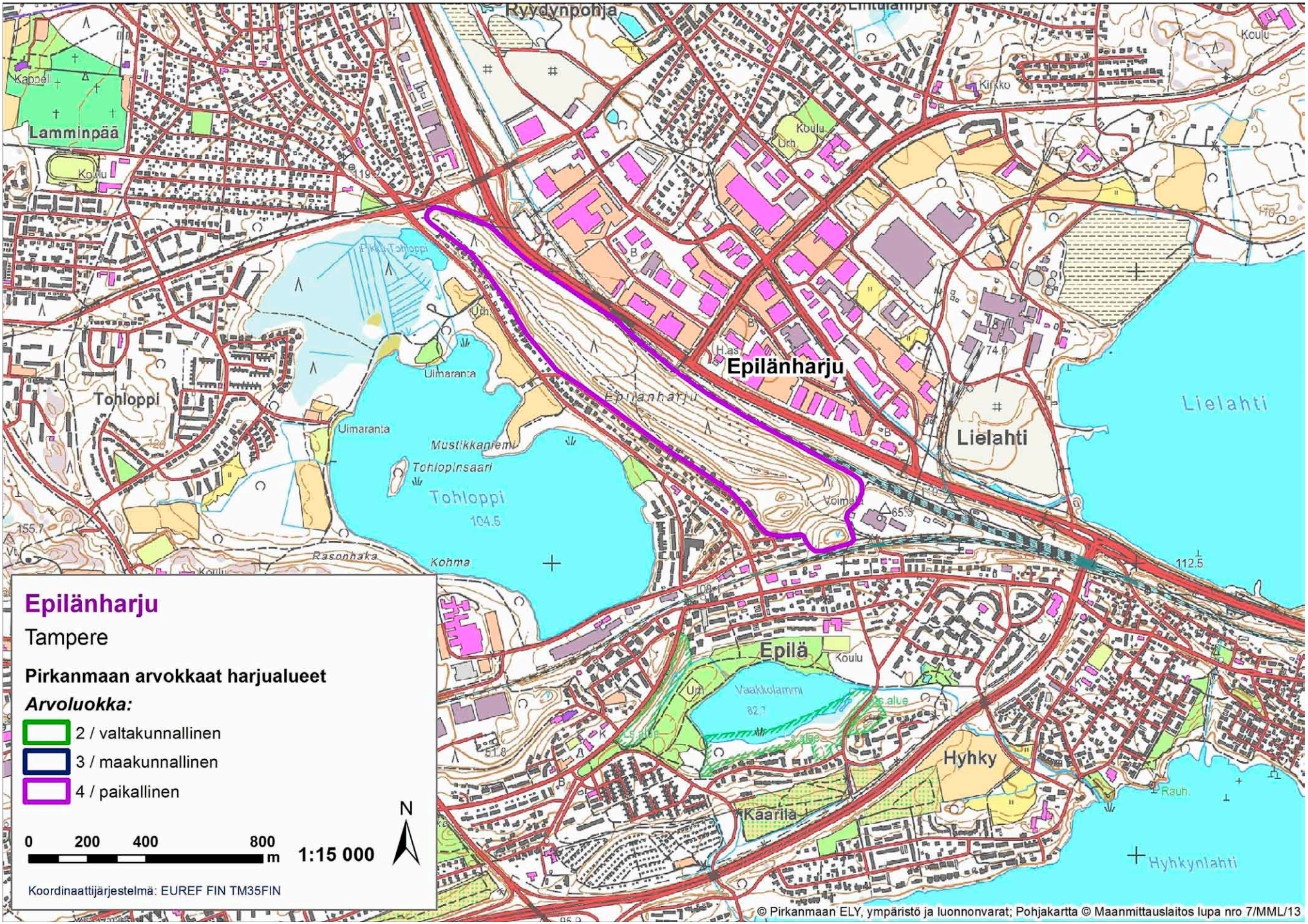
Epilänharju
Tampere
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Ryydynpohja
Lamminpää
Tohloppi
Epilänharju
Lielahti
Epilä
Hyhky
Käärilä
Hyhkynlahti
Mustikkaniemi
Tohlopinsaari
Kohma
Rasonhaka
Uimaranta
Vaakkolammi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Vetämäkannanniemi (Tampere)

Pinta-ala:	17,2 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Näsijärven pohjoisosan vesimaisemaan liittyvä Vetämäkannanniemi kuuluu Sisä-Suomen (Näsijärven-Jyväskylän) reunamuodostumaan. Alue käsittää noin kilometrin pituisen kaarevan harjuniemen, joka muodostuu 10-100 m leveästä, 2-5 m korkeasta ja paikoin lievästi kumpuilevasta harjanteesta. Niemen keskiosassa on lähes itä-länsisuuntainen, noin 150 m pitkä, 20-30 m leveä ja noin viisi metriä korkea selänne. Niemen molemmilla sivuilla on 0,5-1,5 m Näsijärven pinnasta kohoavat nuoret rantavallit. Koillisosassa on luode-kaakkosuuntainen, noin 250 m pitkä ja 2-5 m korkea harjanne ja sen lounaispuolella kaareva hiekkaranta.

Kasvillisuus on puolukkatyypin, osin kivikkoista kangasmetsää, joka on paikoin melko voimakkaasti kenttäkerrokseltaan heinittynyttä. Puusto on pääosin männikköä, osaksi kuusivaltaista ja niemen kärkiosassa lehtipuuvaltaista sekametsää. Variksenmarja muodostaa laikkukasvustoja varsinkin alueen koillisosassa ja niemen kärkiosassa kasvaa paikoin taikinamarjaa.

Alue edustaa melko luonnonmukaista harjumaisemaa ja vain harjun itäpäässä on muutamia asuinrakennuksia sekä uimaranta.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

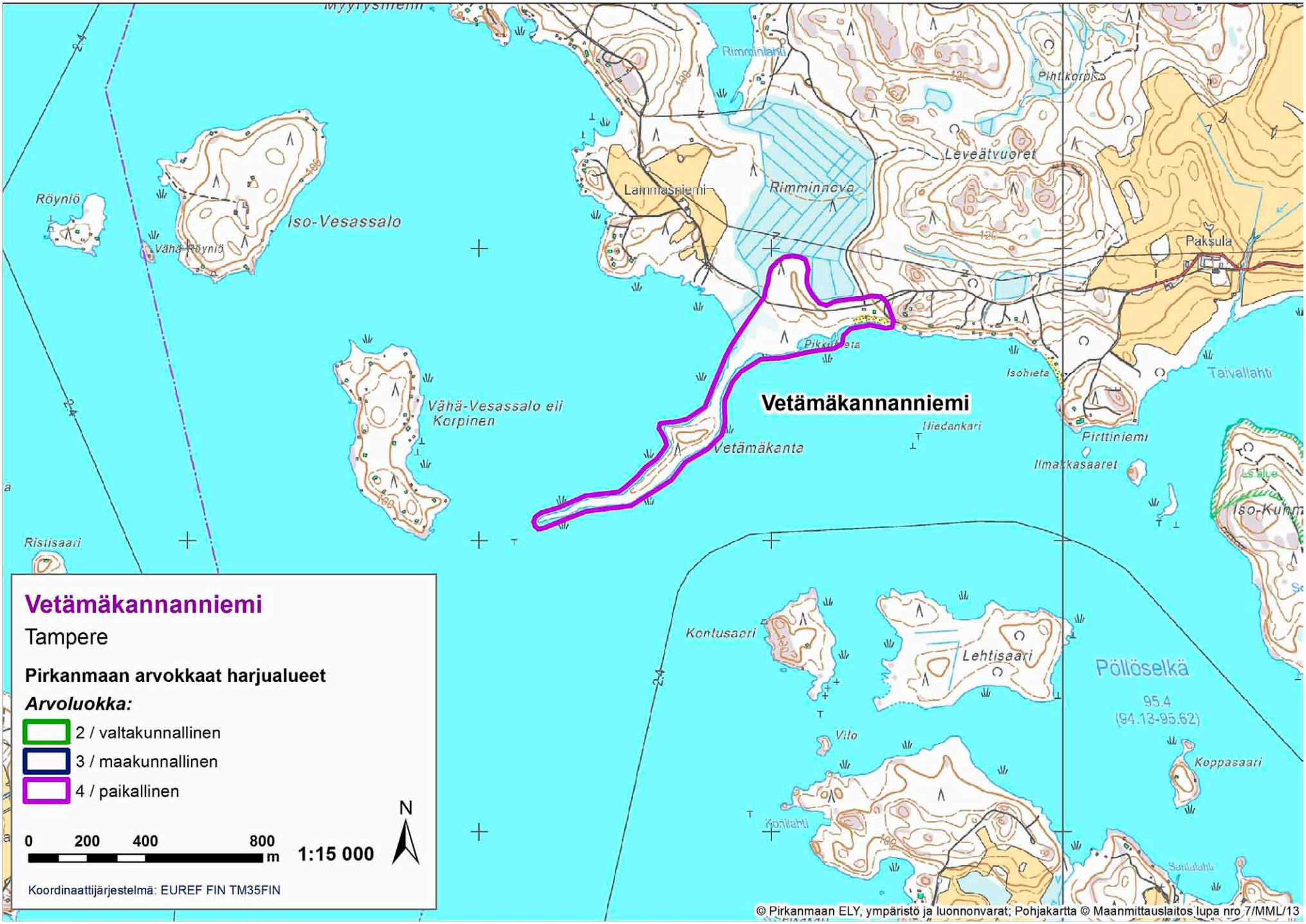
Vetämäkannanniemi
Tampere
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Röyniö
Vähä-Röyniö
Iso-Vesassalo
Vähä-Vesassalo eli Korpinen
Risiisaari
Rimminlahti
Lammasniemi
Rimminneva
Leveätvuoret
Pihtikorpi
Paksula
Pikkuhieta
Isohieta
Taivallahti
Vetämäkanta
Hiedankari
Pirttiniemi
Ilmakkasaaret
Iso-Kuhm
Kontusaari
Lehtisaari
Pöllöselkä
95.4
(94.13-95.62)
Koppasaari
Vilo
Konilahti
Santalahti
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Helvetinhauta (Tampere)

Pinta-ala:	28,6 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Osittain suomaisemaan ja maaseudun yksittäisasutuksen kulttuurimaisemaan liittyvä, pienimuotoista vesi- ja suomaisemaa sisältävä Helvetinhauta kuuluu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää vajaan kilometrin matkalla kumpuilevaa, laajentunutta selännettä sekä noin 400-500 m leveän selännelaajentuman osan. Laajentuman keskellä olevan lakiharjanteen korkein kohta on noin 163 m mpy. Alueen keskellä on noin 15 m syvä suppa, jonka pohja on jonkin verran soistunut. Mullinsilmänlampi on lounaissivultaan avoimessa supassa. Selänteen korkeimman laen länsisivulla on rantatörmä korkeudella noin 160 m mpy, samoin korkeimman kohdan kaakkoiskärjessä on pieni törmä ja tasanne noin 160 m mpy.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin mäntykangasta ja mäntyvaltaista sekametsää, rinteiden alaosissa myös mustikkatyyppiä. Helvetinhaudassa on tiheä alikasvoskuusikko. Kuivimmilla valorinteillä on pieniä laikkuja kanervatyyppiä. Kenttäkerroksen valtalajit ovat puolukka, kanerva ja mustikka, paikoin esiintyy sianpuolukkaa ja variksenmarjaa sekä keltaliekoa.

Alue rajoittuu pohjoisessa noin 500 m pitkään maa-ainesten ottamisalueeseen, jonka eteläosa on yhä jonkinasteisessa käytössä. Lännessä, etelässä ja idässä alue rajoittuu suo- ja kallioalueisiin. Helvetinhaudan itäreunassa on kotitarvekuoppa ja Mullinsilmän kaakkoispuolella noin hehtaarin kokoinen, osittain maisemoitu maa-ainesten ottamisalue. Lisäksi harjua pitkin kulkee yksityistie ja länsireunassa on suurjännitelinja. Lisäksi alueelle on kaavoitettu Aitolahti-Teiskon rantaosayleiskaavassa kaksi maa-ainesten ottamisaluetta (EO).

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

POSKI-hankkeessa (2001) mukaan rajattu pohjoisosa on uudessa rajauksessa jätetty ulkopuolelle, koska alue on käytännössä kavettu pois, eikä siellä katsota enää olevan paikallisesti arvokkaan harjualueen arvoja. Uusi rajaus noudattelee siis pitkälti alkuperäistä (Pirkanmaan harjuluonto, 1990).

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-4*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Helvetinhaudan harjumetsää. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva alla: Helvetinhaudan selännettä. Kuva: Anne Lindholm, 2013

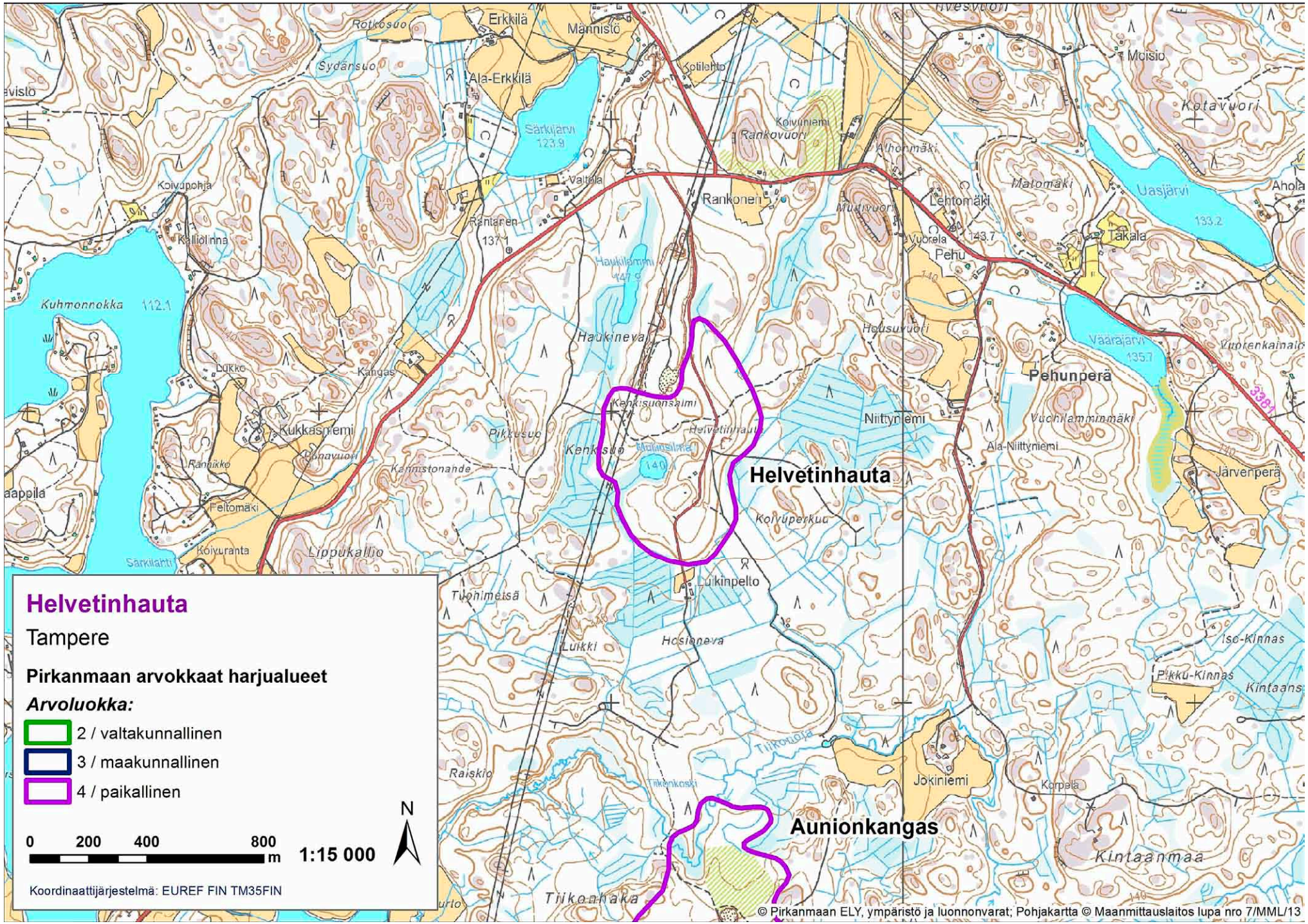
Helvetinhauta
Tampere
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Helvetinhauta
Aunionkangas
Erkkilä
Människö
Ala-Erkkilä
Sydänsuo
Rotkosuo
Kotilehto
Särkijärvi
Valtola
Rankonen
Rankovuori
Koivuniemi
Alhonmäki
Malomäki
Lehtomäki
Muurivuori
Vuorela
Pehu
Uasjärvi
Takala
Ahola
Kotavuori
Mäisio
Koivupohja
Kalliolinna
Rantanen
Haukilammi
Haukineva
Kuhmonnokka
Lukko
Kangas
Kukkasniemi
Rannikko
Pikkusuo
Kenksuo
Kenksuonsaimi
Helvetinhauta
Niittyniemi
Ala-Niittyniemi
Vuohlamminmäki
Pehunperä
Vääräjärvi
Vuorenkainalo
Järvenperä
Kaappila
Feltomäki
Koivuranta
Lippukallio
Koivuperkuu
Lukinpello
Tuohimetsä
Luikki
Hosineva
Iso-Kinnas
Pikku-Kinnas
Kintaans
Tiikonjoki
Raiskio
Tiikenkoski
Jokiniemi
Kompela
Kintaanmaa
Tiikonhaka
Hosuvuori
Muotsilmä
Kannistonande
Kaappila
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Aunionkangas (Tampere)

Pinta-ala:	76,1 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Pääosin muutettuun suomaisemaan liittyvä Aunionkangas kuuluu lähes pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää loivasti kaartuvan ja loivarinteisen, runsaan kilometrin pituisen, 100-250 m leveän ja 10-15 m korkean selänteen sekä sen pohjoispäässä 300x300 m kokoisen harjulaajentuman. Harjulaajentumalla on neljän 5-15 m syvän supan ryhmä ja suppien välissä kapeat harjanteet. Muodostuman lakikorkeus on 150 m mpy ja se kohoaa noin 15 m muodostumaa ympäröivistä soista. Länsirinteellä on kaksi alekkaista rantavallia korkeuksilla 147 ja 142 m mpy. Lisäksi itärinteellä on valli korkeustasolla noin 147 m mpy.

Kasvillisuus on melko tasaisesti puolukkatyypin kangasmetsää, valorinteellä parissa kuivimmassa kohdassa kanervatyyppiä. Kenttäkerros on puolukka- ja kanervavaltainen, paikoin esiintyy sianpuolukkaa ja monin paikoin variksenmarjaa, keltaliekoa, kieloa sekä muutamassa paikassa lakitasanteella myös suopursua.

Puusto on pääosin tukkipuuikäistä, jokseenkin täystiheää männikköä, eteläosassa nuorta mäntymetsää ja aivan eteläisimmässä osassa tiheää, kuusivaltaista sekametsää. Alueen pohjoispäässä on vanha maa-ainesten ottamisalue, joka on suurimmaksi osaksi metsittymässä, vain ottamisalueen pohjoiskärki on vähäisessä kotitarvekäytössä. Eteläpään poikki kulkee parannettu metsätie, lisäksi harjua pitkin kulkee metsätie. Pohjoisosassa, varsinkin suppien ympäristössä, on tehty avohakkuita. Alue on Aunionkankaan II luokan pohjavesialuetta.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Uudessa rajauksessa on mukailtu POSKI-rajausta (2001), jossa aluetta on laajennettu hieman pohjoiseen. Alueella sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on pienentynyt ja osa siitä alkanut jo metsittyä, joten se voi siten sisältyä paikallisesti arvokkaan kohteen rajaukseen. Muita varsinaisia rajausmuutoksia ei ole tehty.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti jossakin määrin – jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva yllä: Aunionkankaan keskiosissa on kaunista harjumetsää. Kuva: Anne Lindholm, 2013

Kuva alla: Aunionkankaan suppa-alueella on tehty metsänhakkuita. Kuva: Anne Lindholm, 2013

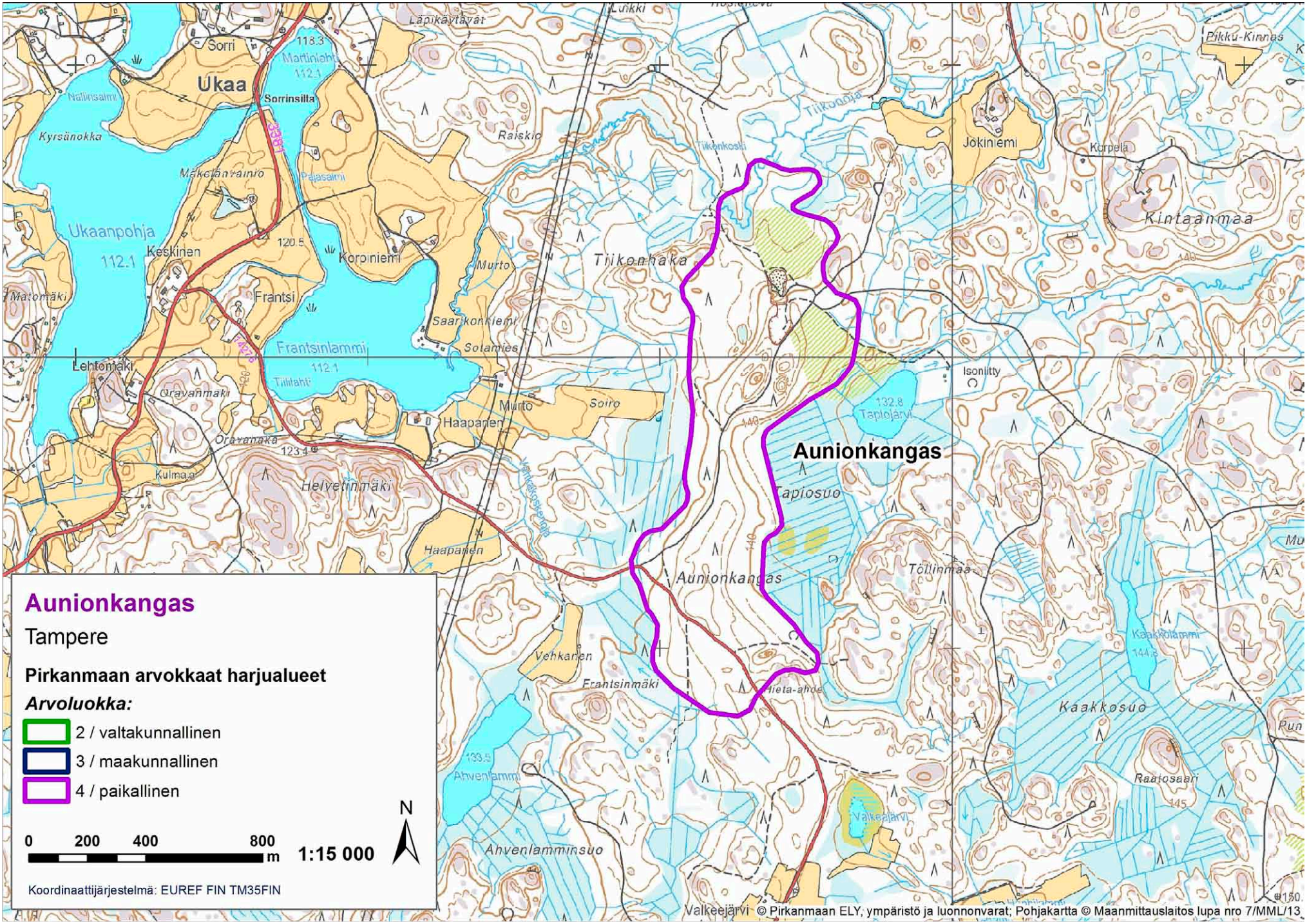

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Rääkkykangas (Tampere)

Pinta-ala: 61,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Rääkkykangas on kapea, kaksihaarainen ja pääosin maisemallisesti kaunis ja tärkeä maalaismaiseman osatekijä, joka liittyy alueelle tyypilliseen pienipiirteiseen metsä- ja peltomaisemaan. Rajauksen välittömässä tuntumassa on muinaishautoja. Rääkkykangas on osa Sisä-Suomen reunamuodostumaa.

Itäosassa on varttunutta kuusikkoa, jossa on sekapuuna vähän mäntyä ja koivua. Kasvillisuus on pääosin mustikkatyyppiä ja pienialaisesti myös tuoreen lehdon kasvillisuuteen liittyvää. Lisäksi esiintyy puolukkatyyppiä. Alueen keskiosassa on myös nuorta varttuvaa puustoa, joka koostuu koivusta ja männystä. Muutoin puusto on varttunutta ja kuusivaltaista.

Harjanne on maisemassa melko hallitseva. Kohteelta avautuu paikoin myös kauniita näkymiä ympäristön maalaismaisemiin. Sisäistä maisemakuvaa rikkovat maa-ainesten ottamisalueet, joita on erityisesti alueen itärajalla ja sen tuntumassa. Pieniä maa-ainesten ottamispaikkoja on myös alueen muissa osissa, kuten Aakkulaan vievän tien varrella. Harjun maisemallisesti merkittävin osa on Kaanaa-Velaatta tien varrella. Kaanaa-Murotie on kokonaisuudessaan maisemiltaan edustava tie ja siihen pitäisikin kiinnittää huomiota maa-ainesten ottamisen suunnittelussa ja sen jälkeisessä maisemointityössä.

Rääkkykankaan metsät ovat pääosin varttuneita sekä melko tasarakenteisia ja hoidettuja. Lisäksi alueella on useita taloja, teitä ja osin myös peltoa. Rajauksen sisällä on joitakin pieniä suopainanteita. Alue sijoittuu kokonaisuudessaan Rääkkykankaan I luokan pohjavesialueelle. Noin kahden kilometrin päässä rajauksesta koilliseen Vehkajärven ympäristössä on kolme tunnettua muinaishautaa, esimerkiksi Metsisianmäen muinaishauta.

Alue sisältää kaunista maisemakuvaa, jossakin määrin luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Maankäytössä ei ole alkuperäisen rajauksen jälkeen tapahtunut suuria muutoksia, joten rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia. Rajausta on hieman korjattu siten, että maa-ainesten ottamisalueet ja maankaatopaikka rajautuvat kokonaan ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti ja monikäytön kannalta merkittävä

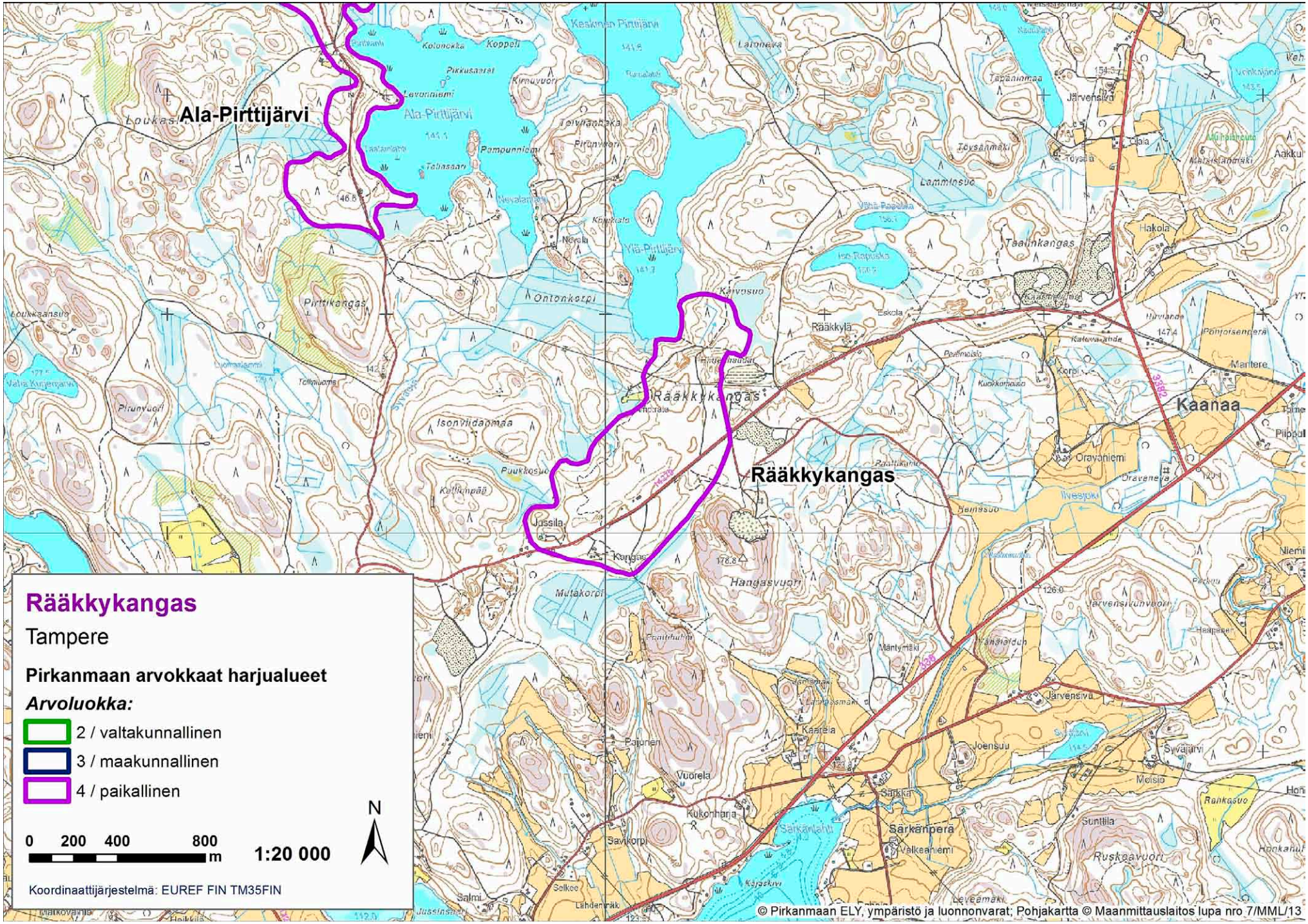
Ala-Pirttijärvi
Rääkkykangas
Kaanaa
Rääkkykangas
Tampere
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Ala-Pirttijärvi (Tampere)

Pinta-ala:	34,3 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Ala-Pirttijärvi sijoittuu pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon ja koostuu peräkkäisistä, kapeahkoista selänteistä ja pienistä harjulaajentumista. Alue on noin 1,4 kilometrin pituinen ja sen leveys vaihtelee 90 ja 400 metrin välillä. Harju kohoaa ympäristöstään noin 10 metriä ja sen lakikorkeus on noin 147 m mpy. Muodostuman aines on POSKI-hankkeessa (2001) tehtyjen tutkimusten mukaan huonosti lajittunutta ja moreenimaista.

Alue rajoittuu idässä pääosin Ala-Pirttijärveen ja etelässä suohon. Lännessä ja pohjoisessa muodostumaa ympäröivät suot ja kalliomaat. Alueen halki kulkee paikallistie ja alueella on muutama asuin- ja lomarakennus, mutta muutoin alue on melko luonnontilainen.

Alueella on kanista maisemakuvaa ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnuksia sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti ja monikäytön kannalta merkittävä

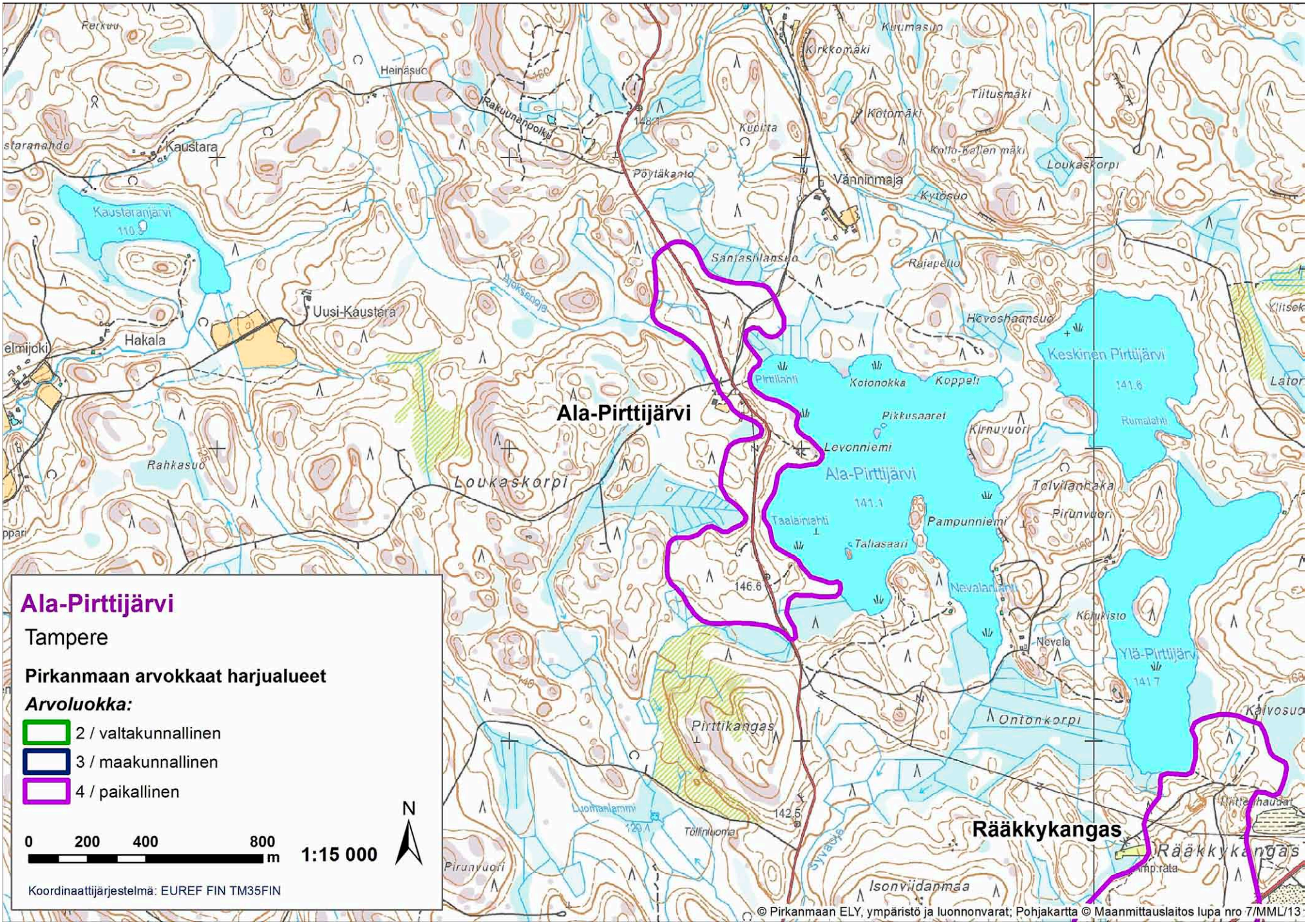
Ala-Pirttijärvi
Tampere
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Ala-Pirttijärvi
Rääkkykangas
Keskinen Pirttijärvi
Ylä-Pirttijärvi
Kaustara
Uusi-Kaustara
Hakala
Loukaskorpi
Vänninmaja
Pirttikangas
Isonviidanmaa
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Jussarinharju (Urjala)

Pinta-ala: 15,0 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Suomaisemaan ja vesimaisemaan (kosteikkomaisemaan) liittyvä Jussarinharju kuuluu luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää 5-15 m korkean selänteen, sivuharjanteita ja –kumpareita sekä suppia. Harju jatkuu Kanta-Hämeen seutukaava-alueella Forssan kaupungissa.

Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, ja lisäksi esiintyy melko runsaasti kanervatyyppiä. Monin paikoin esiintyy variksenmarjalaikkuja ja lisäksi paikoin häränsilmää. Alueen kaakkoisosan läpi kulkee yksityistie, jonka varressa on kaksi pientä kotitarveottamisaluetta. Alueella on tehty melko laajoja metsänhakkuita. Jussarinharju sijoittuu Rämsänkulman II luokan pohjavesialueelle.

Alueella on kauniin maisemakuvan ja luonnon merkittävien kauneusarvojen tunnukset ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia. Maakunnan ulkopuolella sijaitsevaa harjujakson osaa ei ole tässä selvityksessä rajattu tai kartoitettu.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

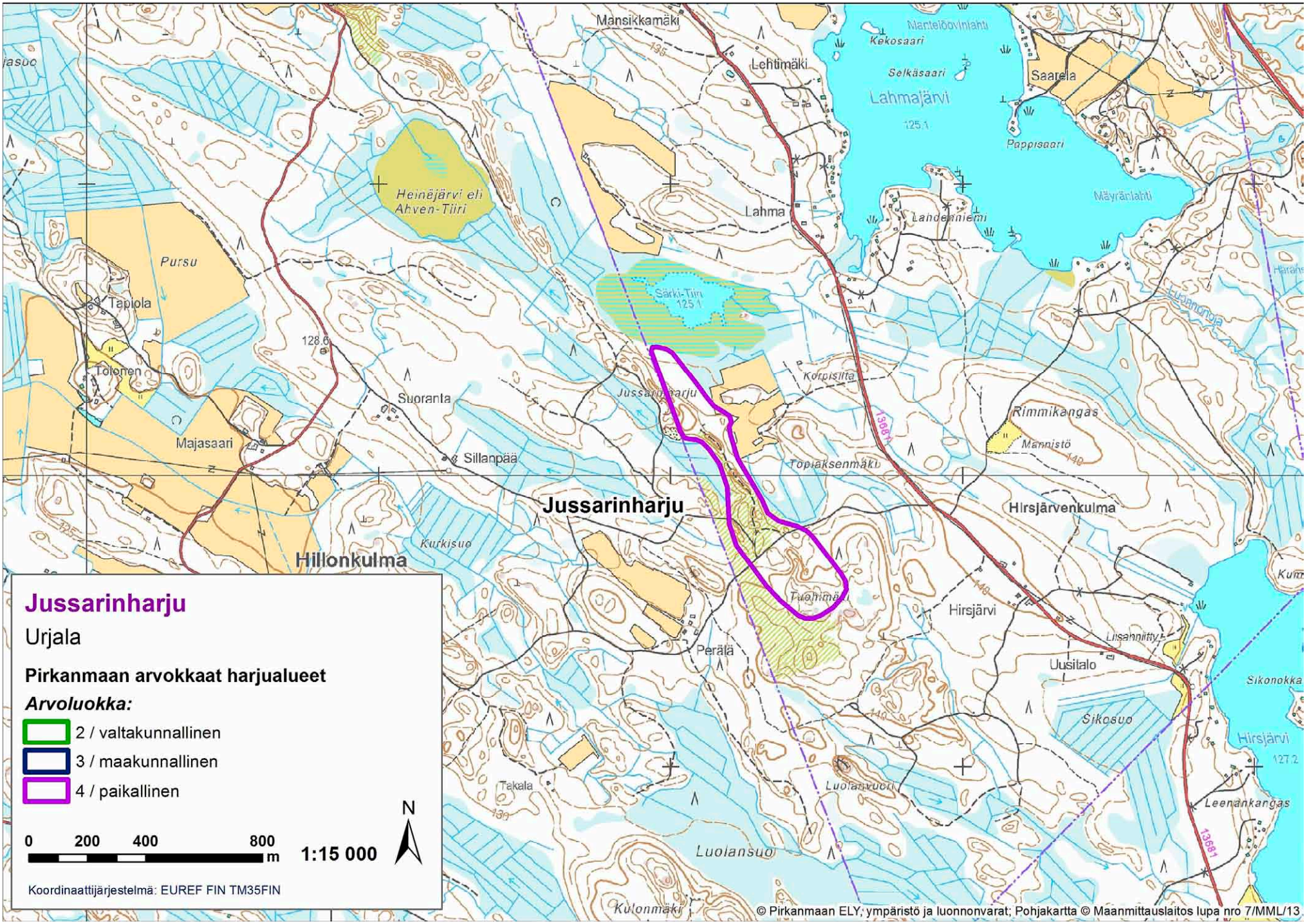
Jussarinharju
Urjala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Mansikkamäki
Lehtimäki
Kekosaari
Selkäsaari
Lahmajärvi
Saarela
Pappisaari
Mäyränlahti
Landenniemi
Lahma
Heinäjärvi eli Ahven-Tiiri
Pursu
Tapiola
Tolonen
Suoranta
Majasaari
Sillanpää
Jussarinharju
Korpisilta
Rimmikangas
Mannistö
Topiaksenmäki
Hirsjärvenkulma
Hillonkulma
Kurkisuo
Tuohimäki
Hirsjärvi
Perälä
Uusitalo
Sikosuo
Sikonokka
Takala
Luolanvuori
Luolansuo
Leenankangas
Kulonmäki
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Uurtaanharju (Urjala)

Pinta-ala: 18,0 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja suomaisemaan sekä osittain maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Uurtaanharju on Urjalan kautta kulkevan luode-kaakkosuuntaisen harjujakson osa Uurtaanjärven lounaispuolella ja Lahmajärven koillispuolella. Alue koostuu kapeasta ja matalasta harjuselänteestä rinnakkaisselänteineen sekä sivudeltasta, jossa on suurehko maa-ainesten ottamisalue. Uurtaanharjun kaakkoisosassa on osa harjulaajentumaa sekä matalahkoja, kumpuilevia rinnakkaisharjanteita, näiden välisiä lampia ja soita, kallioperäkohouman sivulle kerrostunut terassimainen harjumuodostuma sekä tästä kaakkoon osaksi tasalakinen, osaksi kumpuileva, noin kymmenen metriä korkea selänne. Kohde liittyy mittavampaan harjuun Hämeenlinnan puolella.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää, yleensä varsin heinittynyttä. Kasvistoon kuuluvat mm. lehtokuusama, lehmus, sinivuokko ja taikinamarja, joten paikoin esiintyy myös puolilehtomaisia piirteitä. Lisäksi alueen kaakkoisosassa on paikoin kanervatyypin kangasta, variksenmarjakasvustoja ja paikoin häränsilmää.

Alue sijoittuu Uurtaanharju-Maanpykälän II luokan pohjavesialueelle. Alueen eteläosassa on kaksi pienehköä maa-ainesten ottamisaluetta. Lounaiskulmassa on muutamia asuinrakennuksia ja kyläkauppa. Harjun laella kulkee maantie. Alueen luoteiskärjessä on muodostumaan kaivettu pohjavesilampi.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia. Maakunnan ulkopuolella sijaitsevaa harjujakson osaa ei ole tässä selvityksessä rajattu tai kartoitettu.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

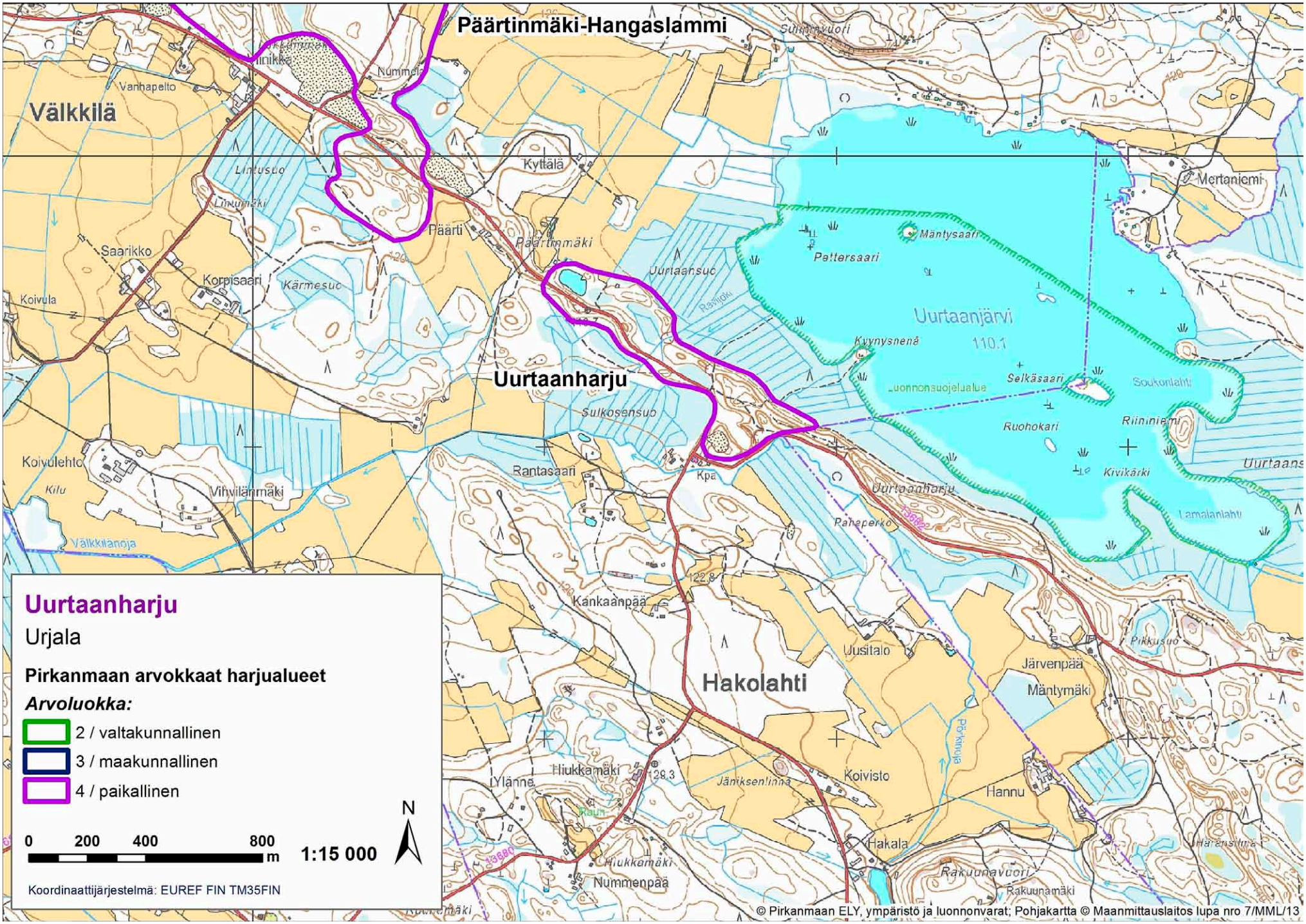
Päärtinmäki-Hangaslammi
Uurtaanharju
Hakolahti
Uurtaanjärvi
Uurtaanharju
Urjala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Päärtinmäki-Hangaslammi (Urjala)

Pinta-ala: 100,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osittain vesimaisemaan ja suomaisemaan sekä maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Päärtinmäki-Hangaslammi on osa Urjalan kautta kulkevaa harjuselännettä Välkkilän kylässä. Pääjakso on matala, yleensä alle 15 m korkea ja siihen liittyy rinnakkaisia selänteitä, sivudeltoja ja erillisiä kumpuja. Harju on isovarpuisten rämeiden ympäröimä ja pohjoisessa on Hangaslammi. Tien läheisyydessä on useita hakkuualueita, joilla on heinittynyttä puolukkatyypin nuorta männikköä. Alueen eteläpäässä on maa-ainesten ottamisalueita, joista osa on toiminnassa. Päärtinmäki-Hangaslammi sijoittuu osittain Uurtaanharju-Maanpykälän II luokan pohjavesialueelle.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty vain pieniä muutoksia. Eteläosan toiminnassa olevat ja kunnostusta vaativat maa-ainesten ottamisalueet on rajattu ulkopuolelle. Lisäksi rajausta on hieman tarkennettu erityisesti kaakkoispäästä.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti, maisemallisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

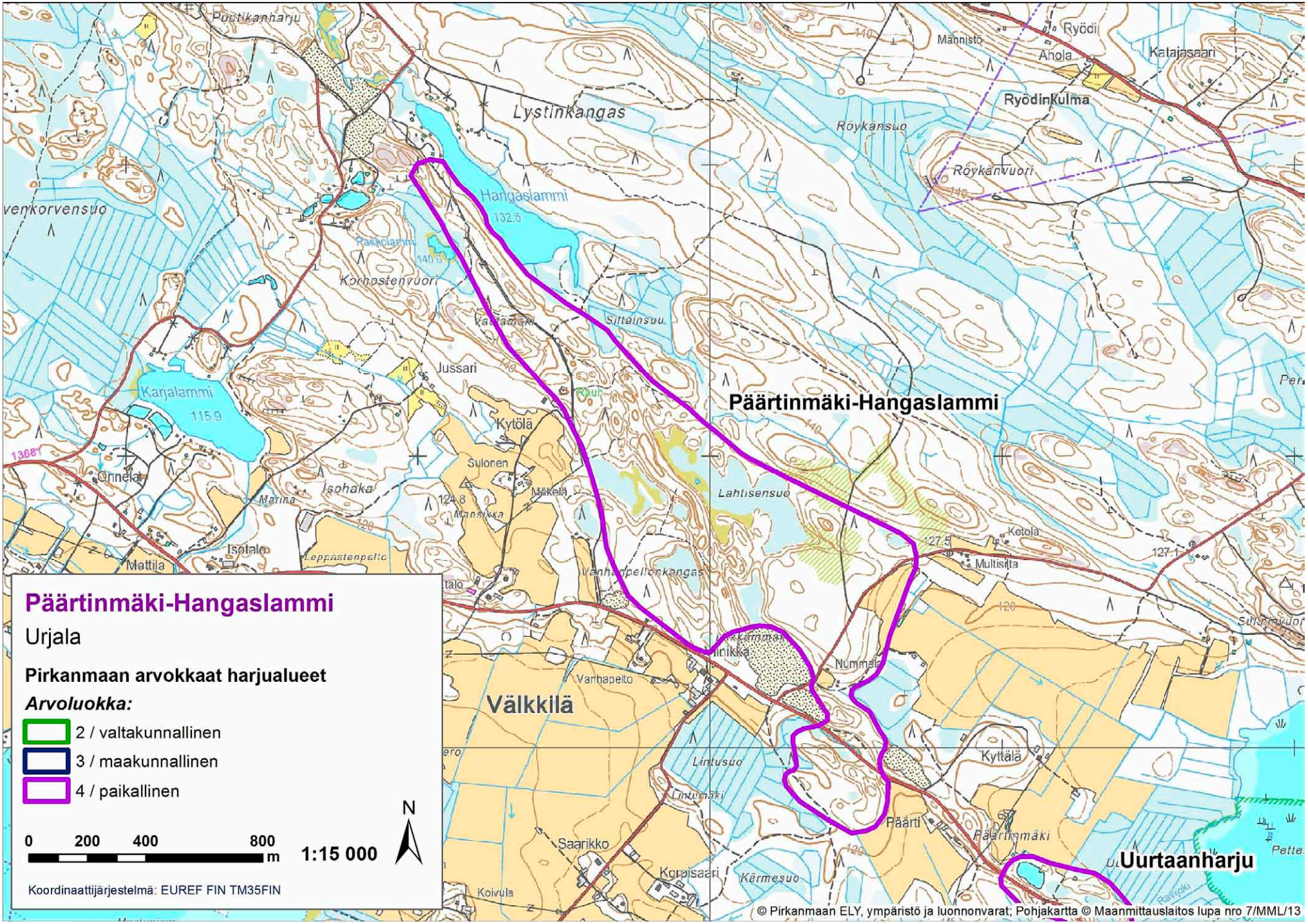
Päärtinmäki-Hangaslammi
Urjala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Lystinkangas
Hangaslammi
Ryödinkulma
Röykansuo
Röykänvuori
Päärtinmäki-Hangaslammi
Lahtisensuo
Kytölä
Jussari
Karjalammi
Korhostenvuori
Siltainsuu
Ketola
Multisilta
Nummela
Kyttälä
Päärti
Päärtinmäki
Uurtaanharju
Lintusuo
Lintumäki
Saarikko
Korpisaari
Kärmesuo
Koivula
Vanhapelto
Vanhanpellonkangas
Sulonen
Mäkelä
Isohaka
Isotalo
Mattila
Onnela
Leppästenpelto
Mäntsikka
Marina
Puutikanharju
Mänistö
Ryödi
Ahola
Katajasaari
Raskolammi
Vaskamäki
Rauh
Per
Pette
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Juurtinkangas (Urjala)

Pinta-ala: 26,9 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan, tienvarsimaisemaan ja osaksi Kortejärven vesimaisemaan liittyvä Juurtinkangas kuuluu Urjalan-Halkivahan harjujaksoon ja käsittää deltan ja siihen liittyvän syöttöharjun. Harju on peltojen ympäröimä ja noin 20 m ympäristöstään kohoava.

Harjulla kasvaa vanhaa mäntymetsää ja metsätyyppi on puolukkatyypin kangas. Luoteisosa on heinittynyt ja alueen lajistoon kuuluvat mm. metsälauha, kielo ja sinivuokko. Tikkamäen rinteillä on tiheä lehtikuusikko. Deltan osittain pelloksi raivatulla lounaisosalla on osittain käytössä oleva maa-ainesten ottamisalue. Harjualue sijoittuu Juurtinkankaan II luokan pohjavesialueelle sekä maakunnallisesti arvokkaalle Urjalan kulttuurimaisema-alueelle (Koski, 2014). Harjua pitkin kulkee maantie, jonka lähellä on kaksi vanhaa ja metsittynyttä kotitarveottamisaluetta. Lounaassa harjualue rajoittuu laajahkoon maa-ainesten ottamisalueeseen, joka on osittain yhä toiminnassa ja paikoin epäsiistissä kunnossa mm. romujen varastoinnin takia.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Harjurajauksen tuntumassa sijaitsevien maa-ainesten ottamisalueiden maisemointi edellyttää melko perusteellista suunnitelmaa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään melko selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

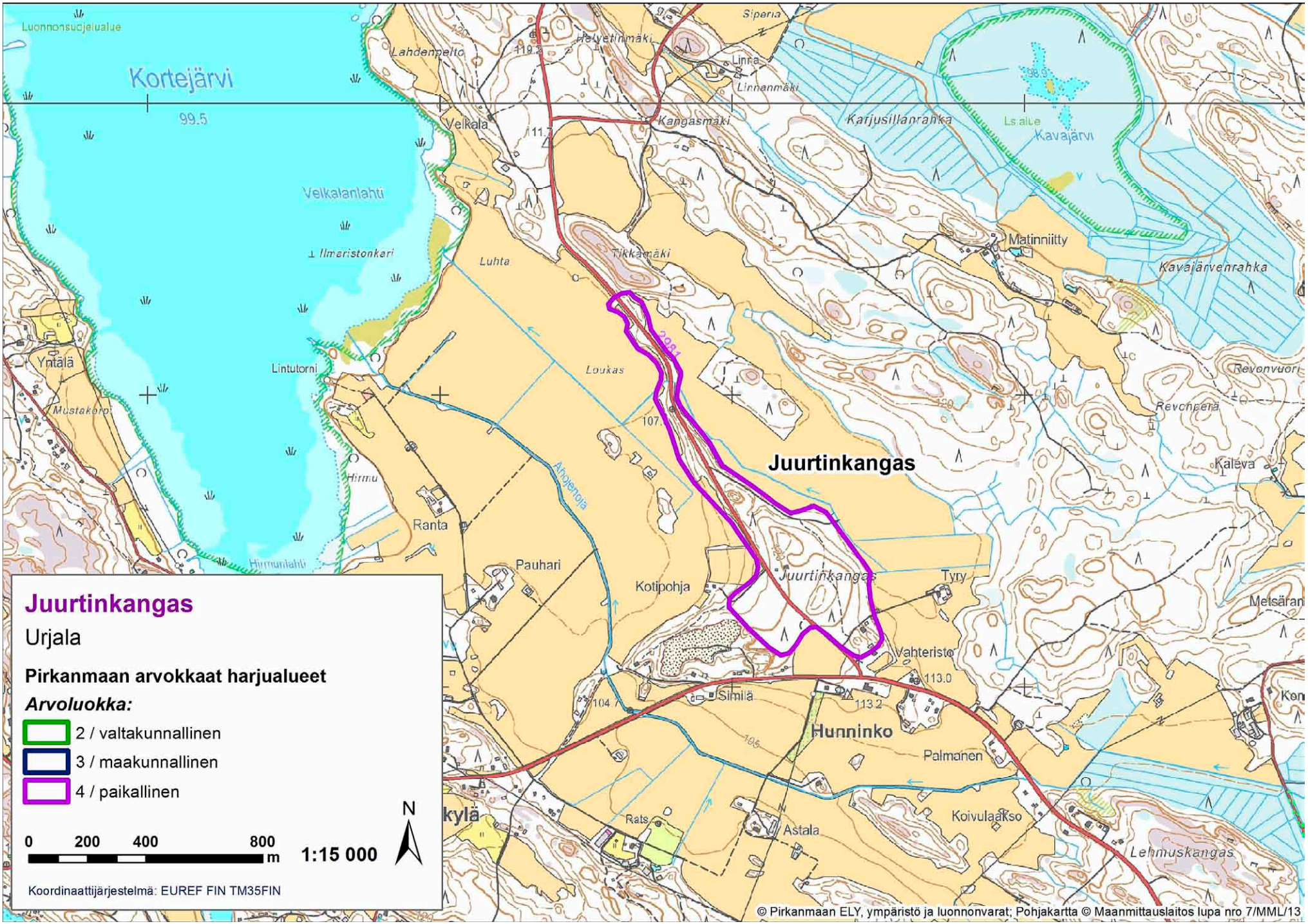
Juurtinkangas
Urjala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kortejärvi
Velkalanlahti
Luonnonsuojelualue
Lahdenpelto
Helvetinmäki
Siperia
Linna
Linnanmäki
Kangasmäki
Karjusillanranka
Kavajärvi
Velkala
Tikkamäki
Luhta
Matinniitty
Kavajärvenranka
Yntälä
Lintutorni
Loukas
Revonvuori
Revonpenä
Juurtinkangas
Kaleva
Ranta
Pauhari
Kotipohja
Tyry
Metsäran
Vahteristo
Similä
Hunninko
Palmanen
Rats
Astala
Koivulaakso
Lehmuskangas
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Isomäki (Urjala)

Pinta-ala: 49,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan, maaseudun kulttuurimaisemaan, tienvarsimaisemaan ja osaksi suomaisemaan liittyvä Isomäki kuuluu Urjalan-Halkivahan luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon ja käsittää loivarinteisen selännemuodostuman Kikurinjärven länsi/eteläpuolella. Alueella on noin kaksi kilometriä pitkä, 100-200 m leveä ja 10-20 m korkea selänne. Sen suurin lakikorkeus on noin 145 m mpy. Muodostuman kaakkoispuolisko on kerrostunut osittain peruskalliokohouman päälle.

Kasvillisuus on lounaisrinteellä pääosin heinittynyttä puolukkatyypin kangasmetsää ja koillisrinteellä enimmäkseen heinittynyttä mustikkatyypin kangasta; puustoltaan mäntyvaltaista sekametsää tai männikköä. Pitkänsuonkallion kohdalla selänteellä kasvaa häränsilmää. Isomäen eteläreunalla on vanhalla maa-ainesten ottamisalueella moottorirata ja pienlentokenttä. Honkolan kartanon omistamalla maalla on komea vanha männikkö (heinittynyt puolukkatyyppi). Maantie kulkee harjun laella tai sivustalla. Harjualue sijoittuu Kallionkulman II luokan pohjavesialueelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen lounaisosassa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on rajattu ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään melko selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

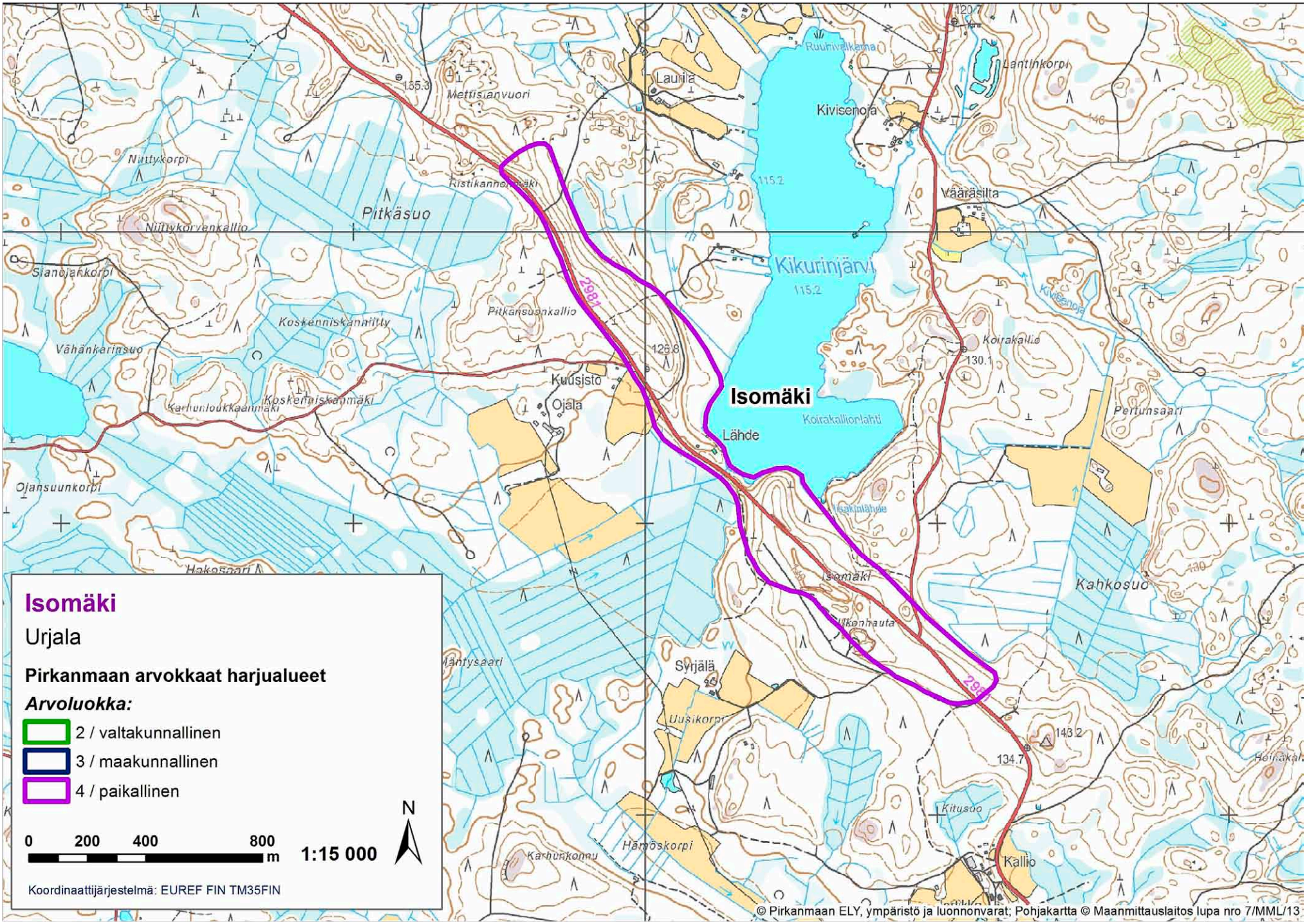

© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Jeltinkangas-Pirttilamminkangas (Urjala)

Pinta-ala: 242,0 ha

Alkuperäiset rajaukset: Pirkanmaan harjuluonto, 1990 (erillisinä alueina Jeltinkangas ja Lamminmäki-Kulonharju)

Avoimeen suomaisemaan, metsäiseen ja ojitettuun suomaisemaan sekä maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä Jeltinkangas-Pirttilamminkangas on osa harjujaksoa, joka kulkee luode-kaakkosuuntaisena ja kohtalaisen yhtenäisenä kaakkoon Urjalan keskustaan asti ja siitä eteenpäin kohti Teuroa.

Jeltinkankaan alueella harjurajaus koostuu kahdesta harjuselänteestä: itäisestä Jeltinkankaan pääselänteestä ja läntisestä, Halkivahan suunnasta tulevasta sivuharjusta. Harjuselänteet yhdistyvät Jeltinkankaan kohdalla. Selänteiden sivuilla on erillisiä harjukumpuja ja lohkareikkoja. Muodostumassa on etenkin Jeltinkankaan kohdalla useita suppia, joista syvimpiä ovat Kirnu ja Pata. Jeltinkankaan pääselänteen aines on heikosti lajittunutta. Muodostuma on koko harjujakson parhaiten luonnontilaisena säilynyt osa. Jeltinkankaalta kaakkoon kohti Pirttilamminkangasta ja Lamminmäkeä harju jatkuu matalana ja kapeana. Siinä on myös useita rinnakkaisselänteitä ja sivudeltoja (mm. Kulonharjun alue). Harjussa on myös useita matalahkoja suppia, joista itäisin on rajauksen ulkopuolella sijaitseva Sudenkuoppa, joka on maa-ainesten ottamisen seurauksena tuhoutunut lähes kokonaan. Lisäksi selänteiden välissä on soistunut Pirttilammi. Muodostuman lakikorkeus on noin 146 m mpy.

Jeltinkankaan ja Halkivahan harjuselänteiden metsät ovat nuoria, heinittyneitä puolukkatyypin männiköitä ja lohkareisella, moreenimaisella Lamminmäellä esiintyy myös puolukkatyypin kuusikkoa. Moreenimaisilla osilla, etenkin Jeltinkankaalla ja sen pohjoisosissa esiintyy myös mustikkatyypin kuusikoita, joissa esiintyy sinivuokkoa ja kieloa. Lisäksi esiintyy poronjäkäliköitä. Jeltinkankaan itäpuolella oleva Sarkasuo on edustava neva.

Pirttilamminkankaalla kasvaa harjumasmaloa maantien reunalla paikoin melko runsaastikin. Lisäksi harjumasmaloa esiintyy jonkin verran Pirttilamminkankaan ja Kulonharjun välissä sijaitsevan vanhan maa-ainesten ottamisalueen reunamilla. Keltamaitetta esiintyy tienvarsilla ja maa-aineskuoppien reunoilla Pirttilamminkankaalla ja Kulonharjulla. Häränsilmää esiintyy Pirttilamminkankaalla ja kissankäpälää Pirttilamminkankaalla maantien varressa. Alueen lounaiskärjessä Paarikiven kohdalla rinteellä kasvaa keltamaitetta ja metsämaarianheinää. Harju on pääosin ojitettujen nevojen ympäröimä.

Harjujaksoa pitkin kulkee maantie ja Halkivahasta tuleva tie kulkee läntisen sivuharjuselänteen kapeaa lakea pitkin. Lisäksi alueella on metsäautoteitä ja ajoneuvopolkuja. Harjualue rajoittuu kaakossa ja luoteessa maa-ainesten ottamisalueisiin ja lisäksi Kulonharjulla on ottamisalueita. Kulonharjun pohjoisosissa on ampumarata. Harjurajaus sijoittuu Jeltinkangas A:n I luokan ja Jeltinkangas B:n II luokan pohjavesialueille. Jeltinkangas A:lla sijaitsee Halkivahan vedenottamo.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Erityisesti harjumasmaloesiintymien säilyminen on tärkeää.

Rajausmuutokset

Jeltinkankaan ja Lamminmäki-Kulonharjun paikallisesti arvokkaat harjualueet on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Alkuperäisten rajausten välinen maakaistale oli hyvin pienialainen, eikä se geologisesti, biologisesti tai maisemallisesti eroa oleellisesti arvokkaana rajatuista alueista. Lisäksi alueella osittain sijainnut maa-ainesten ottamisalue on jo alkanut metsittyä. Rajausta on kavennettu hieman kaakkoispäästä, josta ulkopuolelle on rajattu epäsiisti maa-ainesten ottamisalue. Samoin Jeltinkankaan pohjoispäästä on rajattu ulkopuolelle toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue. Pirttilamminkankaan ja Pirttilammin väliin jää rajauksen sisäpuolelle vielä toiminnassa olevia maa-ainesten ottamisalueita, mutta alueen harjumasmaloesiintymien vuoksi alueita ei ole perusteltua rajata ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva - selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

Kuva yllä: Osa Jeltinkangas-Pirttilamminkankaalla sijaitsevista maa-ainesten ottamisalueista on jälkihoidettu ja ne alkavat jo sulautua maisemaan hyvin. Kuva: Anne Lindholm, 2014

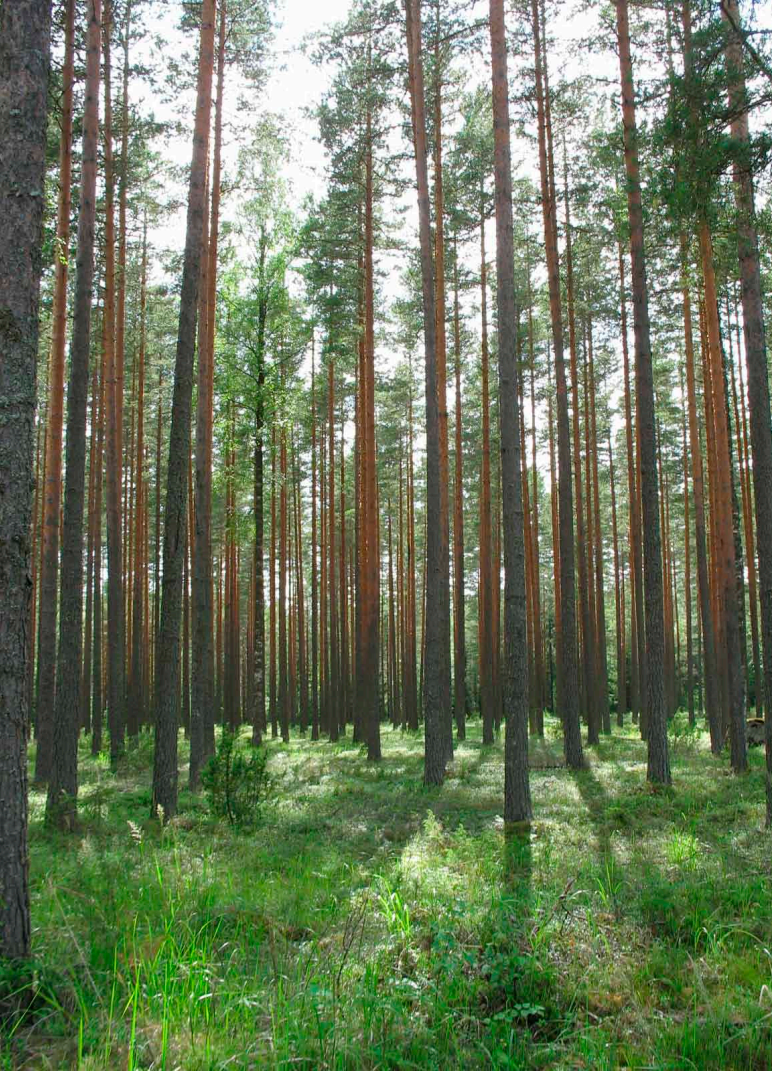

Kuva yllä vasemmalla: Pirttilamminkankaan harjumetsämaisemaa. Kuva: Anne Lindholm, 2014

Kuva yllä oikealla: Jeltinkangas-Pirttilamminkankaalla on arvoa myös tienvarsimaisemana. Kuva: Anne Lindholm, 2014

Kuva alla vasemmalla: Pirttilamminkankaalla kasvaa maantien reunassa ja vanhojen maa-ainesten ottamisalueiden ympäristöissä rauhoitettua harjumasmaloa. Kuva: Anne Lindholm, 2014

Kuva alla oikealla: Alun perin Jeltinkankaan ja Lamminmäki-Kulonharjun (eli Pirttilamminkankaan) harjualueet oli rajattu erillisinä kohteina, joiden väliin jäi hyvin pienialainen alue rajaamatonta harjumaisemaa. Kuvassa on maisemaa rajaamattomalta alueelta, joka on nyt päivitetyissä rajauksissa sisällytetty mukaan arvokkaaseen harjualueeseen. Harju ei tällä alueella oleellisesti poikkea geologisilta, biologisilta tai maisemallisilta arvoiltaan ympäröivästä alueesta. Kuva: Anne Lindholm, 2013

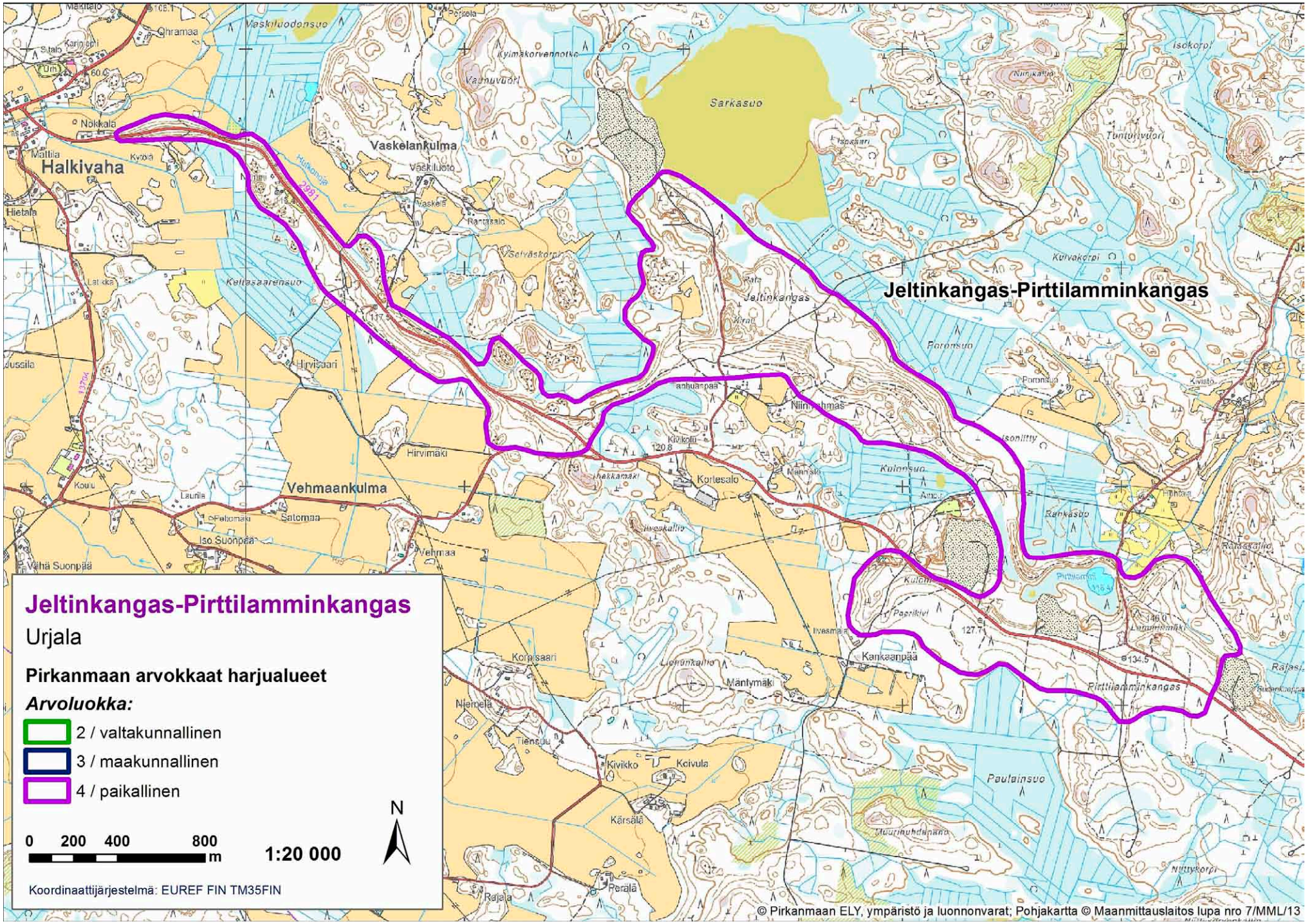
Jeltinkangas-Pirttilamminkangas
Urjala
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Halkivaha
Vaskelankulma
Vehmaankulma
Sarkasuo
Jeltinkangas
Pirttilamminkangas
Paulainsuo
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Mäntysaaret-Mainiemi (Valkeakoski)

Pinta-ala: 42,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vanajanselän länsiosan vesimaisemaan sekä maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Mäntysaaret-Mainiemi kuuluu Hämeenlinnan kautta kulkevaan ja Vanajanselällä haarautuvaan, Kylmäkoskea kohti jatkuvaan harjujaksoon. Mäntysaaret-Mainiemen harjualue on matala, erillisten kumpujen muodostama jakso, joka koostuu harjuniemestä ja kolmesta harjusaaresta. Aines on kasvillisuudesta päätellen heikosti lajittunutta. Kasvillisuus on erikoista kataja-leppämetsää sekä heinittynyttä puolukkatyypin männikköä ja niittyä. Alueella on useita rakennuksia ja yksityisteitä. Harjualue rajoittuu idässä vanhaan maa-ainesten ottamisalueeseen, joka on jo metsittynyt. Alue sijoittuu kokonaisuudessaan Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (Koski, 2014). Harjusaarista Mäntysaari ja Typäs ovat luonnonsuojelualuetta.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään melko selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

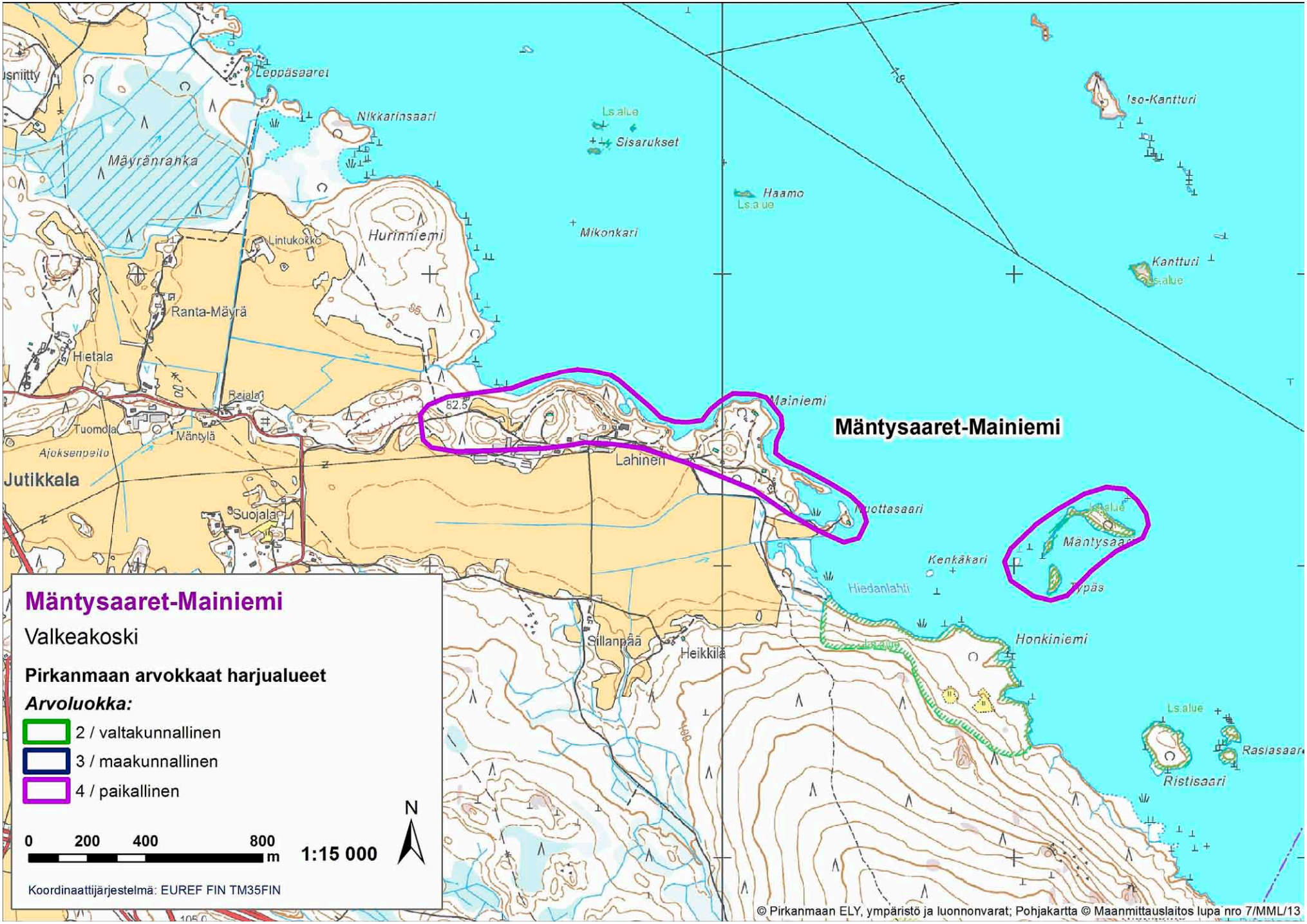
Mäntysaaret-Mainiemi
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Mäntysaaret-Mainiemi
Mainiemi
Lahinen
Ruottasaari
Mäntysaari
Kenkäkari
Hiedanlahti
Honkiniemi
Ristisaari
Raslasaari
Iso-Kantturi
Kantturi
Haamo
Sisarukset
Mikonkari
Nikkarinsaari
Leppäsaaret
Hurinniemi
Lintukorkko
Mäyränrahka
Ranta-Mäyrä
Hietala
Rejala
Tuomola
Mäntylä
Ajoksenpelto
Jutikkala
Suojala
Sillanpää
Heikkilä
Ls.alue
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Selkäsaaret-Oitinkinnas (Valkeakoski)

Pinta-ala: 40,7 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Selkäsaaret-Oitinkinnas on osa Hämeenlinnan kautta kulkevaa harjujaksoa, joka jakautuu Vanajavedellä neljäksi harjuhaaraksi. Harju kulkee Hattulan Ruskeankärjestä järven pohjalla noin 15 m korkuisena selänteenä ja nousee pintaan Pyterin ja Selkäsaarten harjusaarina ja muodostaa noin kilometrin pituisen Oitinkintaan niemen. Harjuniemen lakikorkeus on noin 97,5 m mpy eli noin 19 metriä Vanajaveden pinnasta. Harjuniemi ja -saaret ovat keskellä Vanajavettä sijaitsevina maisemallisesti merkittäviä.

Niemen tyvellä kasvaa vuorijalavia ja useita kynäjalavia, joista suurin osa on rauhoitettu. Metsätyyppi on osittain heinittynyttä puolukka- ja mustikkatyyppiä. Lisäksi esiintyy osittain puolilehdon ja puolukkatyypin sekoitusta. Paikoin esiintyy käenkaali-mustikkatyypin kuusimetsiä, lehtipuu-/pensaikkolehtoa ja katajikkoa. Kasvilajistoon kuuluvat lähinnä lehtokasveista mm. taikinamarja, kuusama, sinivuokko, terttuselja, mustakonnanmarja, punaherukka, paatsama, lehtonurmikka ja sudenmarja sekä harjulajistosta mm. kanervisara, sormisara, mäkilehtoluste, mäkitervakko, nuokkukohokki, kalliokielo, ahomansikka ja aholeinikki.

Oitinkintaan harjuniemessä on useita loma-asuntoja ja niille johtava yksityistie. Lisäksi Pyterin harjusaarella on loma-asuntoja. Oitinkinnas sijoittuu Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisemaalueelle (Koski, 2014). Pyterin harjusaari sijaitsee maakunnan rajalla siten, että puolet siitä kuuluu Valkeakosken kuntaan ja loput Hattulan ja Hämeenlinnan kuntiin.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

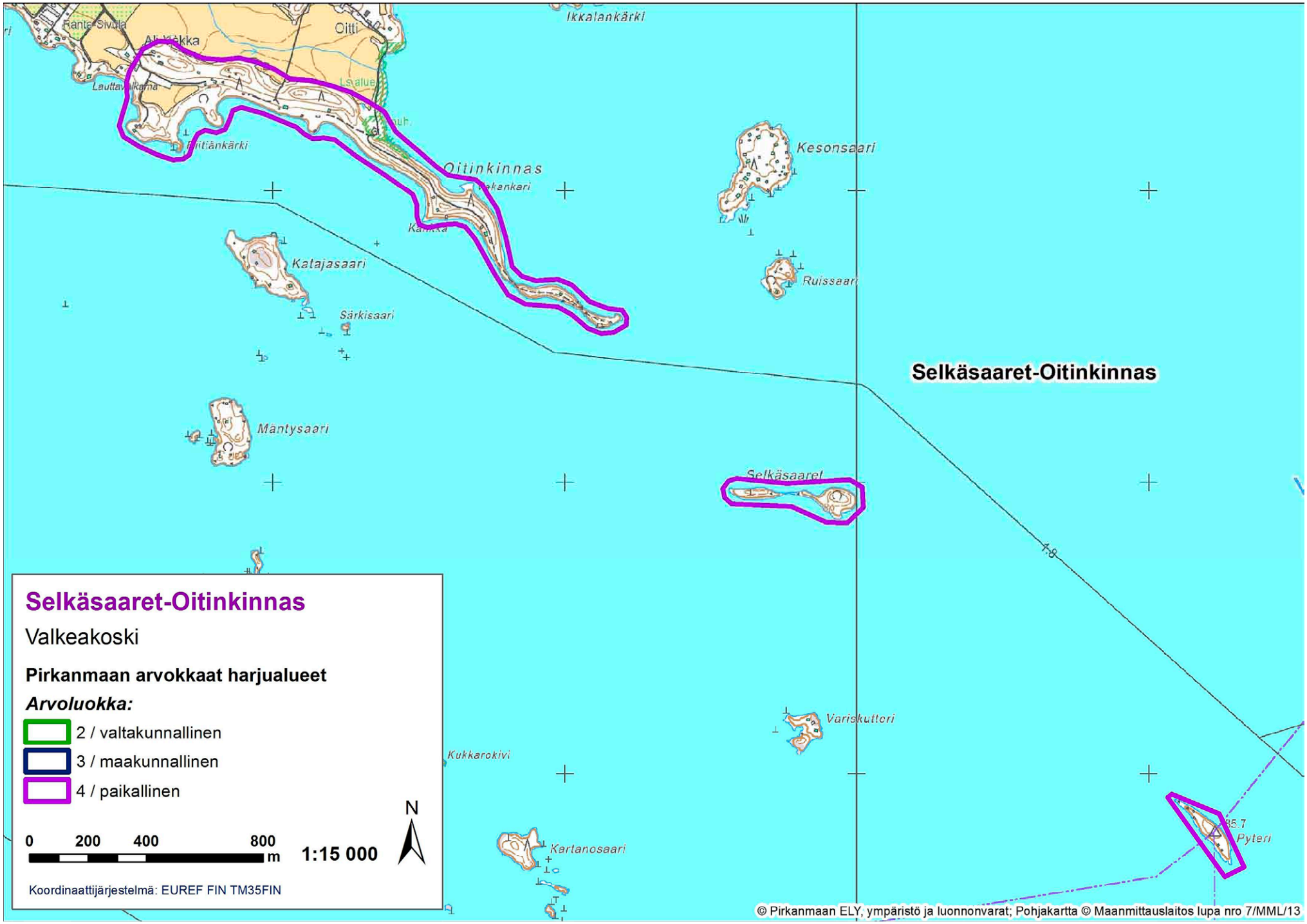
Selkäsaaret-Oitinkinnas
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Ikkalankärki
Oitti
Oitinkinnas
Kesonsaari
Ruissaari
Katajasaari
Särkisaari
Mäntysaari
Selkäsaaret
Variskuttori
Kukkarokivi
Kartanosaari
Pyteri
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Helkavuori (Valkeakoski)

Pinta-ala:	37,4 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan, maaseudun kulttuurimaisemaan ja historialliseen kulttuurimaisemaan liittyvä Helkavuori on osa Hämeenlinnan-Sääksmäen harjujaksoa Ritvalassa. Harju sijaitsee Vanajaveden rannalla ja se on loivarinteinen erillinen harjumäki, jonka lakikorkeus on 117,5 m mpy.

Alueen kaakkoisosassa on vanha maa-ainesten ottamisalue, joka on metsittynyt. Alueella on useita teitä, runsaasti asutusta ja pellot ympäröivät harjua monin paikoin. Alue on perinteinen helavalkeapaikka, jolta on kauniit näkymät Vanajavedelle. Alue sijaitsee kokonaisuudessaan Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaalla kulttuurimaisema-alueella (Koski, 2014).

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajauksesta on tarkennettu hieman peltojen kohdalta alueen kaakkoispäästä. Muita mainittavia muutoksia ei ole tehty.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

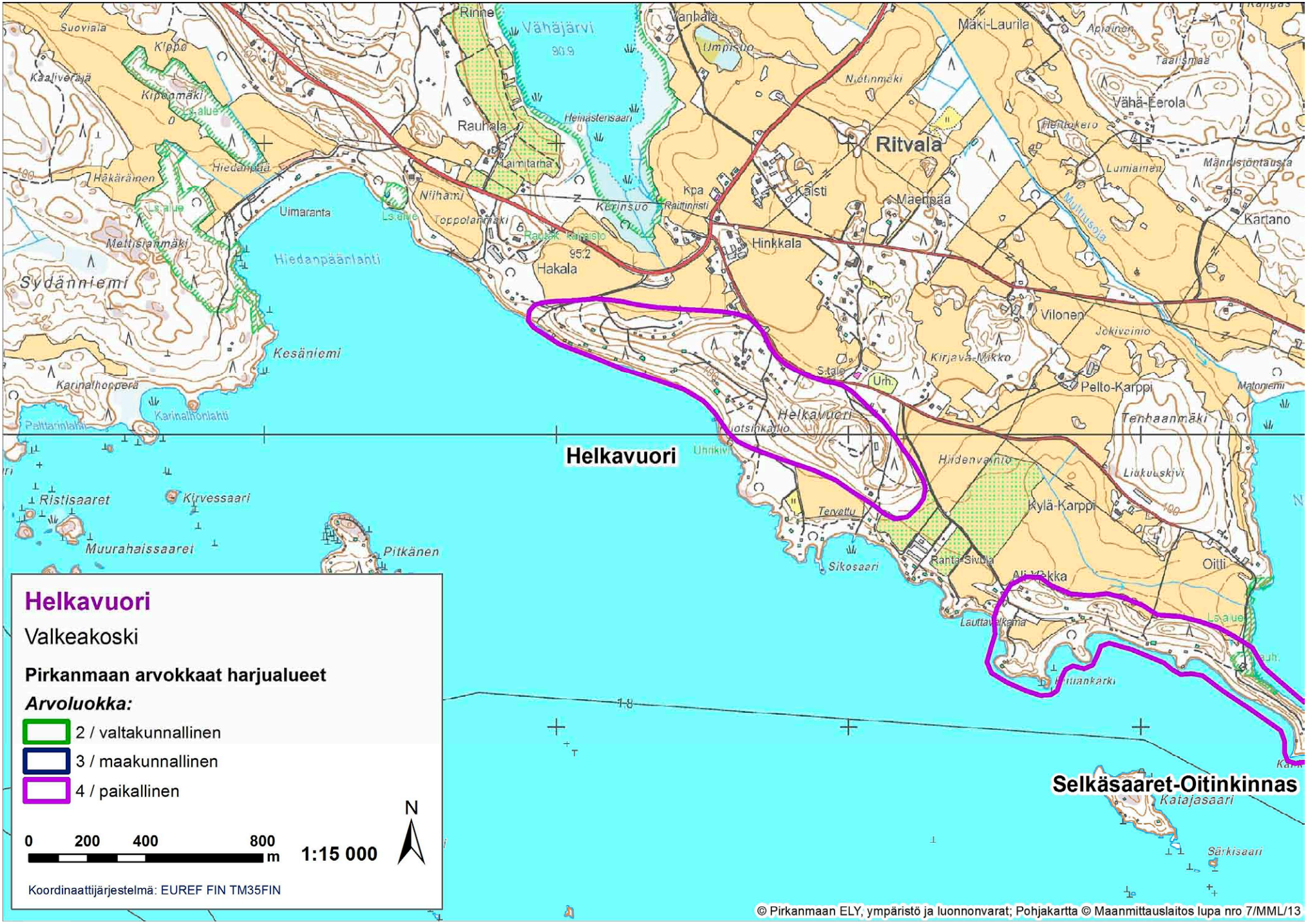
Helkavuori
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Helkavuori
Selkäsaaret-Oitinkinnas
Ritvala
Vähäjärvi
Hiedanpäänlahti
Sydänniemi
Kesäniemi
Ristisaaret
Kirvessaari
Muurahaissaaret
Pitkänen
Sikosaari
Kylä-Karppi
Pelto-Karppi
Vilonen
Kirjava-Mikko
Tenhaanmäki
Oitti
Kartano
Vähä-Eerola
Mäki-Laurila
Hinkkala
Hakala
Rauhala
Kaisti
Maehpää
Uimaranta
Katajasaari
Särkisaari
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lukonmäenharju (Valkeakoski)

Pinta-ala: 17,3 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan ja osin vesimaisemaan liittyvä Lukonmäenharju on Hämeenlinnan kautta kulkevan harjujakson lyhyt sivuhaara Sääksmäen Ritvalan pohjoispuolella. Pohjois-eteläsuuntainen harju kohoaa ympäristöstään noin kymmenen metriä ja sillä on matala, suopohjainen suppa. Harjun itäreuna rajoittuu pääosin peltoihin. Harjun laella kulkee yksityistie ja kohteen pohjoispäässä on rauhoitettu puu. Kasvillisuus harjulla on puolukkatyypin männikköä. Alue on melko luonnontilainen eikä sillä sijaitse asutusta. Alue on Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisema-aluetta (Koski, 2014).

Alueella on jossakin määrin kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3-4*

- Ympäristöstään jossakin määrin erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

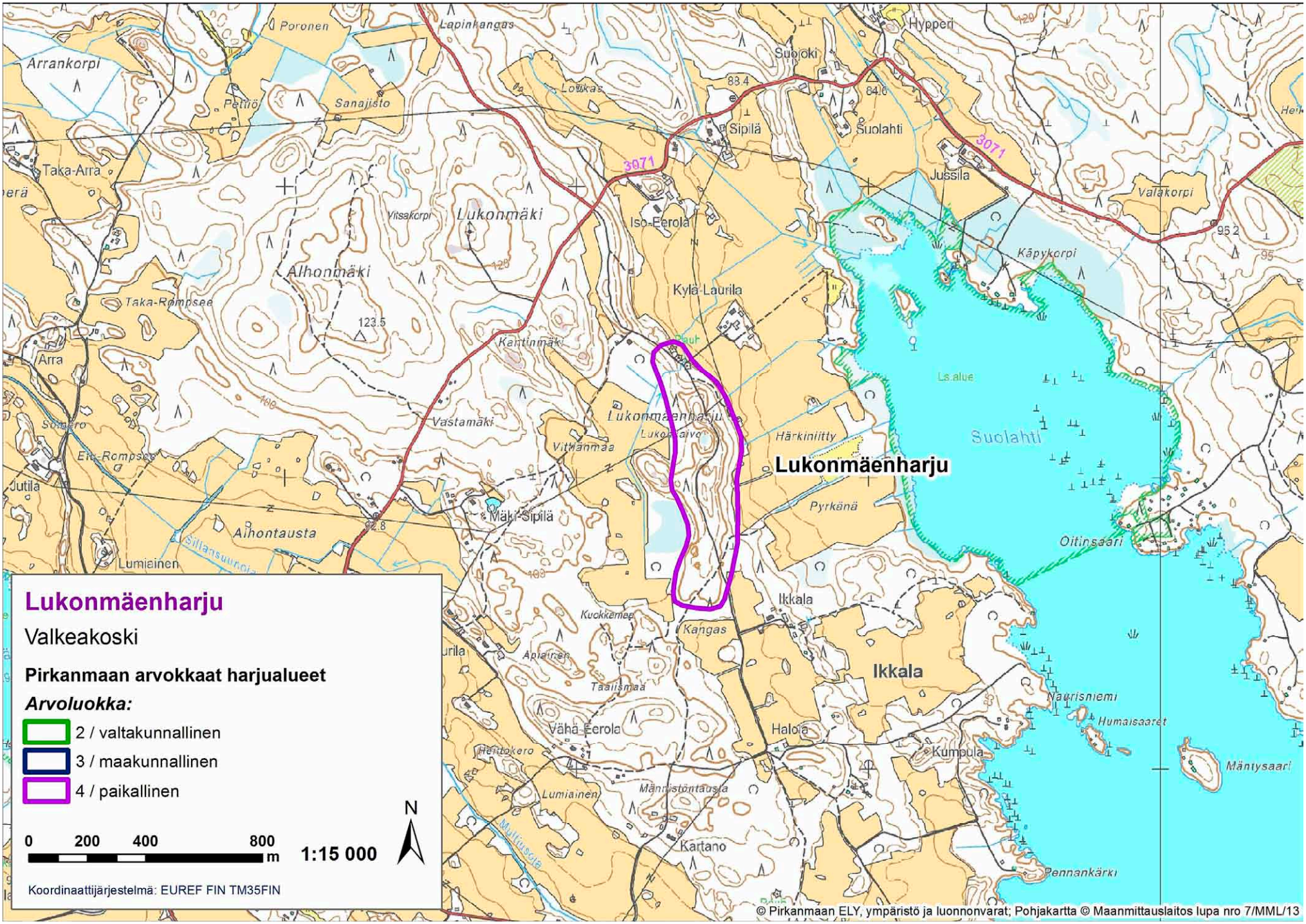
Lukonmäenharju
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Lukonmäenharju
Suolahti
Ikkala
Lukonmäki
Alhonmäki
Kylä-Laurila
Iso-Eerola
Sipilä
Suojoki
Hypperi
Jussila
Valakorpi
Käpykorpi
Arrankorpi
Taka-Arra
Arra
Taka-Rompsee
Etu-Rompsee
Jutila
Alhontausta
Lumiainen
Mäki-Sipilä
Vastamäki
Kantinmäki
Vitsakorpi
Vähä-Eerola
Haloja
Kumpula
Kartano
Oitinsaari
Mäntysaari
Pennankärki
Humaisaaret
Naurisniemi
Pyrkänä
Härkiniitty
Kangas
Kuokkamäki
Täällismaa
Apiainen
Heitokero
Männistöntausta
Vitmänmaa
Lapinkangas
Poronen
Petiö
Sanajisto
Loukas
3071
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Huittulanharju (Valkeakoski)

Pinta-ala: 15,0 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Huittulanharju on osa Hämeenlinnan-Sääksmäen harjujaksoa Sääksmäen itäpuolella. Kohteen itäpuolella on Rironmäen harjudelta, josta Huittulanharju jatkuu Rapolaan kapeana, noin 20 m ympäristöstään kohoavana selänteenä. Alueella on muutamia taloja ja yksityistie. Alueen kaakkoispää rajautuu vanhaan maa-ainesten ottamisalueeseen. Huittulanharju sijoittuu Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (Koski, 2014). Kohteen luoteispuolisko on Sääksmäen I luokan pohjavesialuetta.

Harjulla on puolukkatyypin männikköä sekä pienialaisia niittyjä tai ketoja. Koillisrinteellä on mäntyvaltaista mustikkatyypin sekametsää. Paikoin esiintyy puolilehtomaisia piirteitä. Kasvistoon kuuluvat mm. mäkilehtoluste, mäkitervakko, sormisara, lehtokuusama sekä jonkin verran ahojen ja ketojen lajistoa.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka *4*
MAL-luokka *2*
Kulutuskestävyys *3-4*
Toimenpideluokka *3*
- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jossakin määrin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

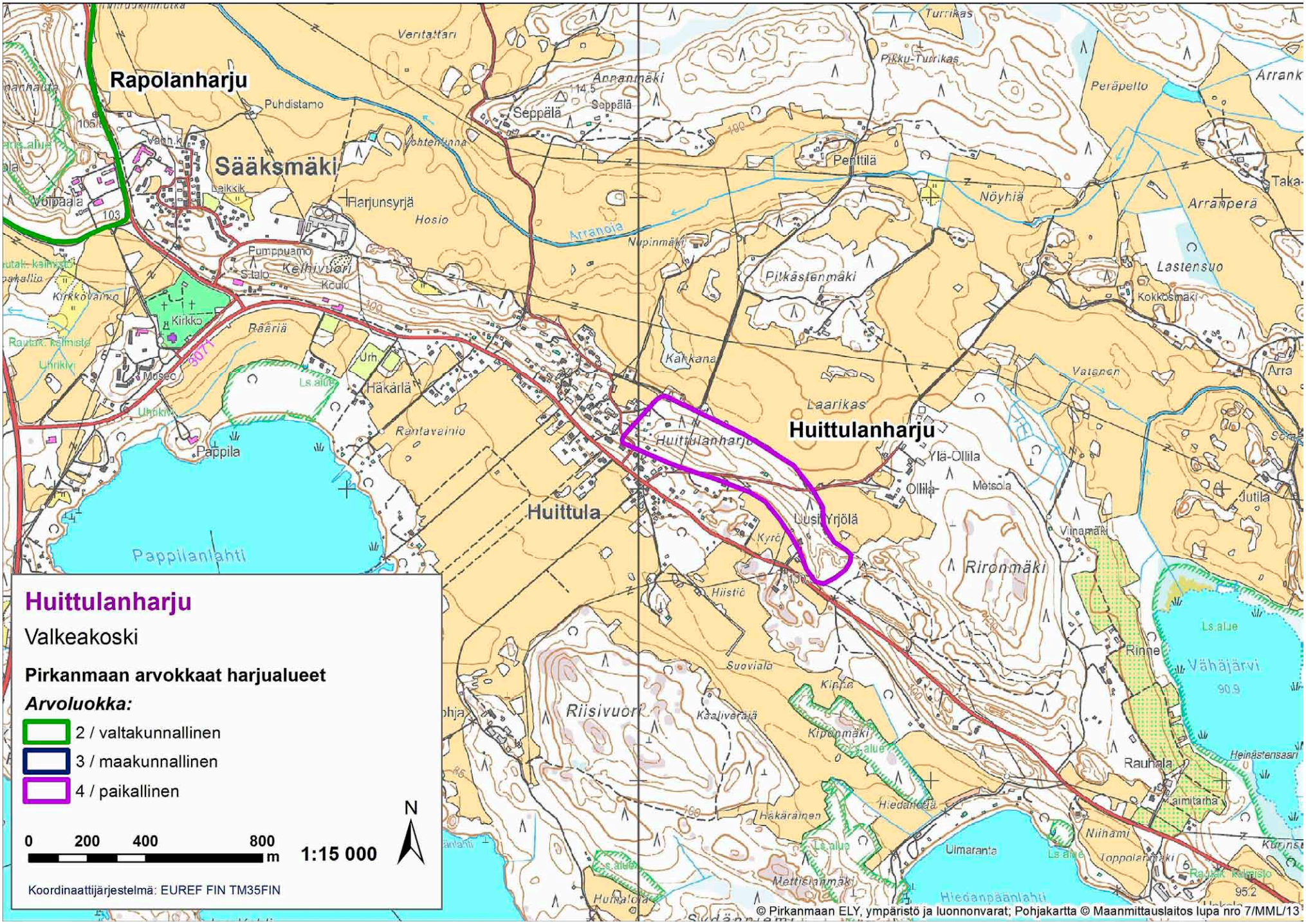
Rapolanharju
Sääksmäki
Huittulanharju
Huittula
Riisivuori
Pappilanlahti
Vähäjärvi
Rironmäki
Huittulanharju
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kaira-Kankaankärki (Valkeakoski)

Pinta-ala: 48,3 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kaira-Kankaankärki on osa Hämeenlinnan-Sääksmäen-Lempäälän harjujaksoa Valkeakosken Rantoossa. Harju kulkee Vanajaveden pohjassa ja kohoaa Rantoossa noin 15 m ympäristöstään kohoavaksi kapeaksi selänteeksi. Alue käsittää noin kolmen kilometrin matkalla harjuniemeksi muuttuvan harjuselänteen ja lisäksi kaksi pientä harjusaarta (Kaira ja Vähä-Kaira).

Harjulla on sekä mänty- että kuusimetsiä (käenkaali-mustikkatyyppi, käenkaali-oravanmarjatyyppi ja mustikkatyyppi), joissa esiintyy runsaasti katajaa ja niittykasvillisuutta. Kasvistoon kuuluvat mm. sormisara ja terttuselja. Rantavyöhykkeellä kasvaa tervaleppää. Kulttuurinvaikutteisuus kasvillisuudessa on huomattava. Harjuselänteen ja harjuniemen alueella on useita taloja ja yksityisteitä. Kairan harjusaarella on laavu ja Vähä-Kairan saarella loma-asutusta. Harjuselänteen luoteispäässä on kotitarvekuoppa sekä pieni, metsittynyt maa-ainesten ottamisalue. Harjuniemen kärki on luonnonsuojelualuetta. Alue sijoittuu Nikkarinhanko-Liuttula B:n II luokan pohjavesialueelle.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee huomioida maankäytön suunnittelussa. Alueen käytön ohjaamiseen vaikuttaa myös luonnonsuojelulaki.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

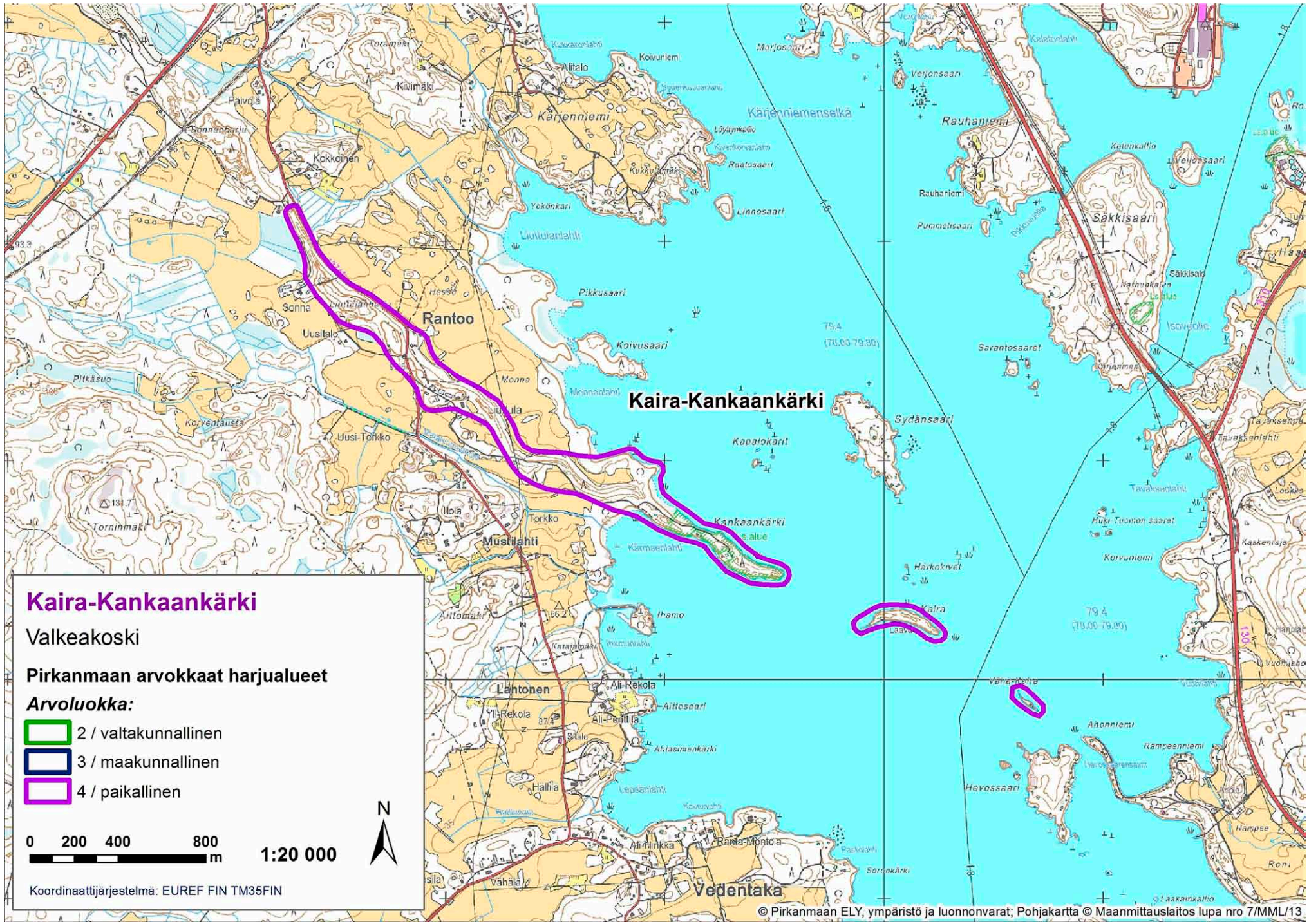
Kaira-Kankaankärki
Valkeakoski
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Rantoo
Mustilahti
Lahtonen
Vedentaka
Kärjenniemi
Kärjenniemenselkä
Rauhaniemi
Säkkisaari
Kankaankärki
Kaira
Sydänsaari
Kapalokari
Koivusaari
Pikkusaari
Linnosaari
Hevossaari
Korvaniemi
Ahonniemi
Rämpeenniemi
Sarantosaaret
Veijonsaari
Merjosaari
Koivuniemi
Kokkonen
Sonna
Uusitalo
Uusi-Torkko
Torkko
Ilola
Ihamo
Ali-Rekola
Yli-Rekola
Aittosaari
Ali-Hinkka
Rantamontola
Vähälä
Halfila
Lepsänlahti
Kärmäenlahti
Torninmäki
Pitkäsuo
Korventausta
Päivölä
Kivimäki
Alitalo
Monna
Liukula
Hessö
Yökönkari
Raatosaari
Löytynkallio
Kukkulamäki
Liuhdianlahti
Merjosaari
Veijonsaari
Kalatonlahti
Rauhariemi
Pummelisaari
Kelonkallio
Säkkisaari
Isoveljet
Sarantosaaret
Tavaksenlahti
Hukkuvien saaret
Korvaniemi
Kaskenkaja
Häkkokivet
Ahonniemi
Rämpeenniemi
Hevossaari
Rämpse
Roni
Vähä-Rekola
Aittomäki
Karajamäki
Ihamo
Ihamonlahti
Sorsankärki
Parkkiahi
Kaukolahti
Kukkonlahti
Kukkonlahti
Torniniemi
Torniniemi
Torniniemi

Ruoketjärven harju (Virrat, Ylöjärvi)

Pinta-ala: 5,5 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja osaksi suomaisemaan liittyvä, ilmeisesti supra-akvaattiseen eli vedenpinnan yläpuolelle kerrostuneeseen harjujaksoon kuuluva Ruoketjärven harju käsittää runsaan puolen kilometrin pituisen, polveilevan selänteen, paikoin rinnakkaisharjanteita ja näiden välisiä matalia suppia ja suppajonoja. Selänne on 2-3 m korkea, korkeimmilta kohdiltaan pyöreähkölakinen, muutoin pääosin tasainen. Suurin lakikorkeus noin 193 m mpy, noin neljä metriä järven pinnasta. Selänteen länsisivulla on järven nykyisen rannan 0,5-1 m korkea eroosiotörmä. Niemen kärki on hyvin matala ja soistunut.

Kasvillisuus on enimmäkseen variksenmarja-puolukkatyypin ja variksenmarja-kanervatyypin männikkökangasta, puustoltaan melko vanhaa, joskin karuudesta johtuen matalaa. Puuston keskikorkeus on 12-14 m. Rantavyöhykkeen tuntumassa myös kangasmaalla kasvaa suopursua ja juolukkaa. Rantojen isovarpurämereunuksella tavataan myös suopursua sekä vaiveroa. Pohjakerroksessa on paikoin poronjäkälälaikkuja ja melko runsaasti hirvenjäkälää. Niemen pohjoispuoliskossa on retkipaikka, jonka alueella kenttäkerros on lähes yksinomaan puolukkaa ja seassa jonkin verran mustikkaa. Niemen kärjen keskellä on vanha, noin 25 neliömetrin kokoinen kotitarvealue, jota sittemmin on käytetty nuotiopaikkana.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Niemen metsä suositellaan säilytettäväksi aarnimetsänä.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-2*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jossakin määrin - jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

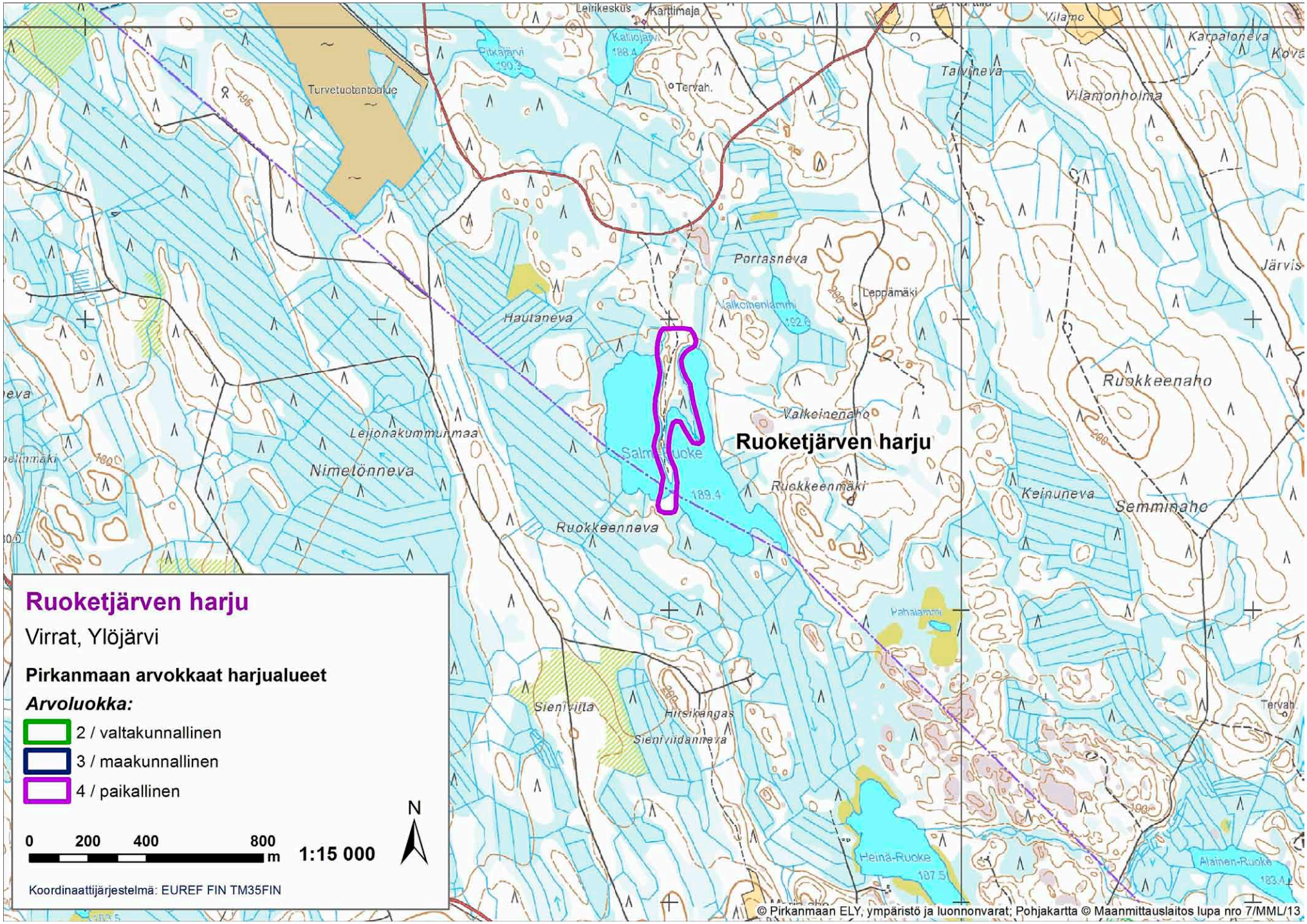
Ruoketjärven harju
Virrat, Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Ruoketjärven harju
Leirikeskus
Kartimaja
Kalliojärvi
188.4
Pitkäjärvi
189.3
Tervah.
Turvetuotantoalue
Vilamo
Karpaloneva
Talvineva
Vilamonholma
Porrasneva
Leppämäki
Valkoinenlammi
192.6
Hautaneva
Ruokkeenaho
Valkoinenaho
Leijonakummunmaa
Nimetönneva
Salmiruoke
189.4
Ruokkeenmäki
Keinuneva
Semminaho
Ruokkeenneva
Pahalammi
Sienivilta
Hirsikangas
Sienivildanneva
Tervah.
Heinä-Ruoke
187.5
Alainen-Ruoke
183.4
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Pihtiharju (Virrat)

Pinta-ala: 23,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Varsin avoimen suomaisemaan liittyvä Pihtiharju kuuluu pohjois-luode - etelä-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon ja on supra-akvaattisen alueen harjujen tyypillinen edustaja. Alue käsittää noin 1,2 km matkalla polveilevan, ainekseltaan lohkareisen, melko jyrkkärinteisen, mutta osaksi tasalakisen, 2-7 m korkean selänteen. Sen suurin lakikorkeus on noin 195 m mpy, noin 10 m Pihtinevan ja Pihtilammen pinnoista. Selänteen länsipuolella on sivukumpareita ja pieniä harjanteita, eteläosassa itäsivulla sivukumpareita. Lounaisosassa on jakson länsisivulla loivasti kumpuileva sivulaajentuma. Eteläosa on 5-10 m korkea, polveileva ja ainekseltaan lohkareinen selänne. Korkeimmilta kohdiltaan se on melko kapealakinen ja jyrkähkörinteinen.

Alueen kasvillisuus on pääosin variksenmarja-puolukkatyypin kangasmetsää, melko yleisesti kivistä ja paikoin louhikkoista. Kenttäkerroksen valtalaji on variksenmarja, lisäksi esiintyy puolukkaa, mustikkaa ja kanervaa. Paikoin esiintyy keltaliekoa ja suopursua sekä pohjakerroksessa seinäsammalta ja poronjäkälälaikkuja. Puusto on paikoin keski-ikäistä karun kankaan mäntymetsää, osaksi nuorehkoa mäntymetsää. Harjun länsisivulla on nevareunainen Pihtilampi. Alueen koillisreunalla on metsätie, luoteiskärki rajoittuu maa-ainesten ottamisalueeseen ja harjua reunustavat suot on pääosin ojitettu. Alueen luoteispuolella on laaja Pihtinevan turvetuotantoalue.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva – selvästi erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

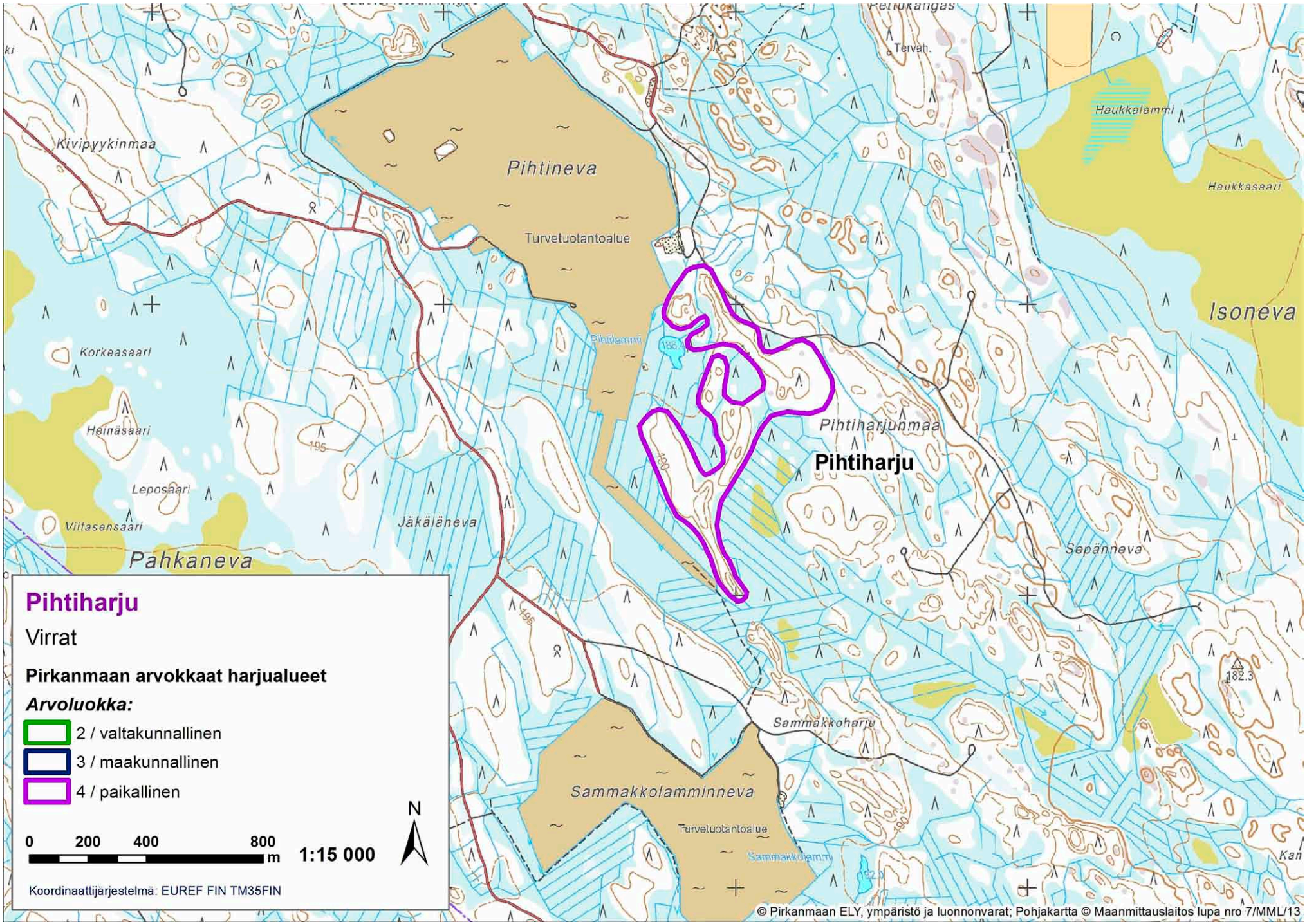
Pihtiharju
Virrat
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Pihtineva
Turvetuotantoalue
Kivipyykinmaa
Korkeasaari
Heinäsaari
Leposaari
Viitasensaari
Pahkaneva
Jäkäläneva
Pihtiharjunmaa
Pihtiharju
Sepänneva
Isoneva
Haukkalammi
Haukkasaari
Sammakkoharju
Sammakkolamminneva
Turvetuotantoalue
Sammakkolammi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hyypänkukkula (Virrat)

Pinta-ala: 30,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osaksi muutettuun suomaisemaan liittyvä, epäyhtenäiseen ja lähes pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon kuuluva Hyypänkukkula käsittää muodoltaan jonkin verran drumliinimaisen, mahdollisesti deformoituneen selänteen ja sen sivuilla sijaitsevia harjutasanteita. Selänne on noin 600 m pitkä, 100-150 m leveä ja sen korkein kumpare kohoaa noin 20 m ympäristöstään. Rinteet ovat varsin jyrkät. Itäsivulla selännekumpareen tyvellä on tasanne sekä noin sadan metrin matkalla kolme peräkkäistä, varsin kookasta rantavallia korkeustasolla noin 175 m mpy. Lounaisrinteessä on muinaisrannan törmä ja tasanne tasolla noin 180 m mpy. Tasanteen reunasta alaspäin alkaa toinen, ainakin yhtä selvä rantatörmä, jonka tyvi on noin 175 m mpy. Kumpareen koillispuolisella tasanteella on rantavallikenttä, jolla on 4-5 peräkkäistä, noin metrin korkuista rantavallia. Muodostuman korkein kumpare on todennäköisesti supra-akvaattinen. Aines on varsinkin länsirinteellä ainakin pinnalta hieta-hiesupitoista moreenia. Länsirinne on täynnä vanhoja ketun- tai mäyränkoloja.

Kasvillisuus on osaksi puolukkatyypin ja variksenmarja-puolukkatyypin kangasmetsää, karuimmilla kohdilla variksenmarja-kanervatyypin kangasta. Variksenmarjaa on varsin runsaasti kenttäkerroksessa. Selänteen mäntymetsä on harvennettu osaksi tiheähköön siemenpuuasentoon, osaksi se on väljennettyä tukkipuumännikköä. Itäsivulla on mäntytaimikkoa.

Tasanteen koillisreunassa on vanha, metsittynyt maa-ainesten ottamisalue. Alue sijoittuu Hyypänkukkulan I luokan pohjavesialueelle ja alueella sijaitsee Kurjenkylän vedenottamo. Harjun poikki kulkee sähkölinja.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajausta on hieman laajennettu etelään, jotta mukaan rajautuu koko muodostuma.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin – jokseenkin merkittävä
- Monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

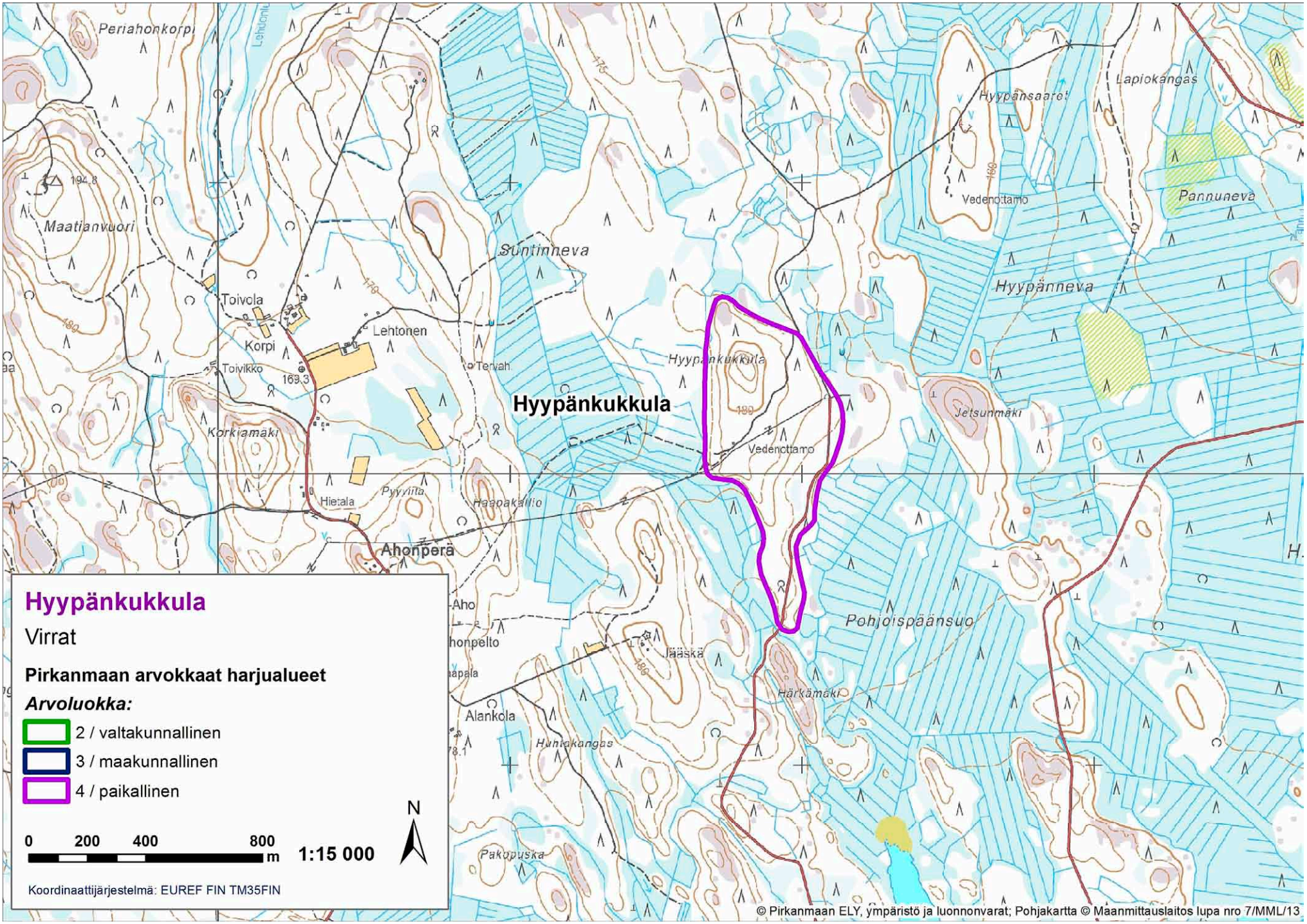
Hyypänkukkula
Virrat
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Periahonkorpi
Maatianvuori
Toivola
Korpi
Toivikko
Lehtonen
Korkiamäki
Suntinneva
Hyypänkukkula
Vedenottamo
Hyypänsaaret
Lapiokangas
Pannuneva
Hyypänneva
Jetsunmäki
Pohjoispäänsuo
Hietala
Pyyvirta
Haapakallio
Ahonperä
Aho
Jääskä
Härkämäki
Alankola
Huhtakangas
Pakopuska
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kangasjärvenharju (Virrat)

Pinta-ala: 6,4 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kangasjärvenharju käsittää noin 800 m pitkän, 50-100 m leveän ja 15-25 m korkean, varsin jyrkkärinteisen ja kapeahkolakisen selänteen. Selänteen länsirinteellä on muinaisrannan terassi ja törmä 130-125 m mpy ja rantatasanne korkeudella noin 120 m mpy.

Kasvillisuus on kuivahkon puolukkatyypin kangasta ja karuimmilla kohdilla valorinteillä kanervatyyppiä. Itärinteellä ja länsirinteen alaosissa on myös mustikkatyypin kangasta. Sianpuolukkalaikkuja esiintyy valorinteellä, lisäksi kenttäkerroksessa on paikoin variksenmarjaa. Puusto on keski-ikäistä - vanhahkoa männikköä ja mäntyvaltaista sekametsää. Alueen läpi kulkee paikallistie, pohjoispäässä on muutama loma-asunto ja eteläpää rajoittuu laajaan maa-ainesten ottamisalueeseen, johon on sijoitettu myös teollisuusrakennuksia. Kangasjärvenharju sijoittuu kokonaisuudessaan Jähdyspohjan I luokan pohjavesialueelle.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen pohjoisosan rajaus on säilytetty ennallaan, mutta eteläosasta rajausta on pienennetty jättämällä laaja maa-ainesten ottamis- ja teollisuusalue harjualueen ulkopuolelle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka *4*
MAL-luokka *1-2*
Kulutuskestävyys *1-3*
Toimenpideluokka *2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuvateksti: Kangasjärvenharjun alkuperäisen rajauksen eteläosassa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on rajattu arvokkaan harjualueen ulkopuolelle, koska sille sijoittuu teollisuutta. Arvokas harjualue sijoittuu teollisuusrakennuksista oikealle, kuvan ulkopuolelle. Kuva: Anne Lindholm, 2013

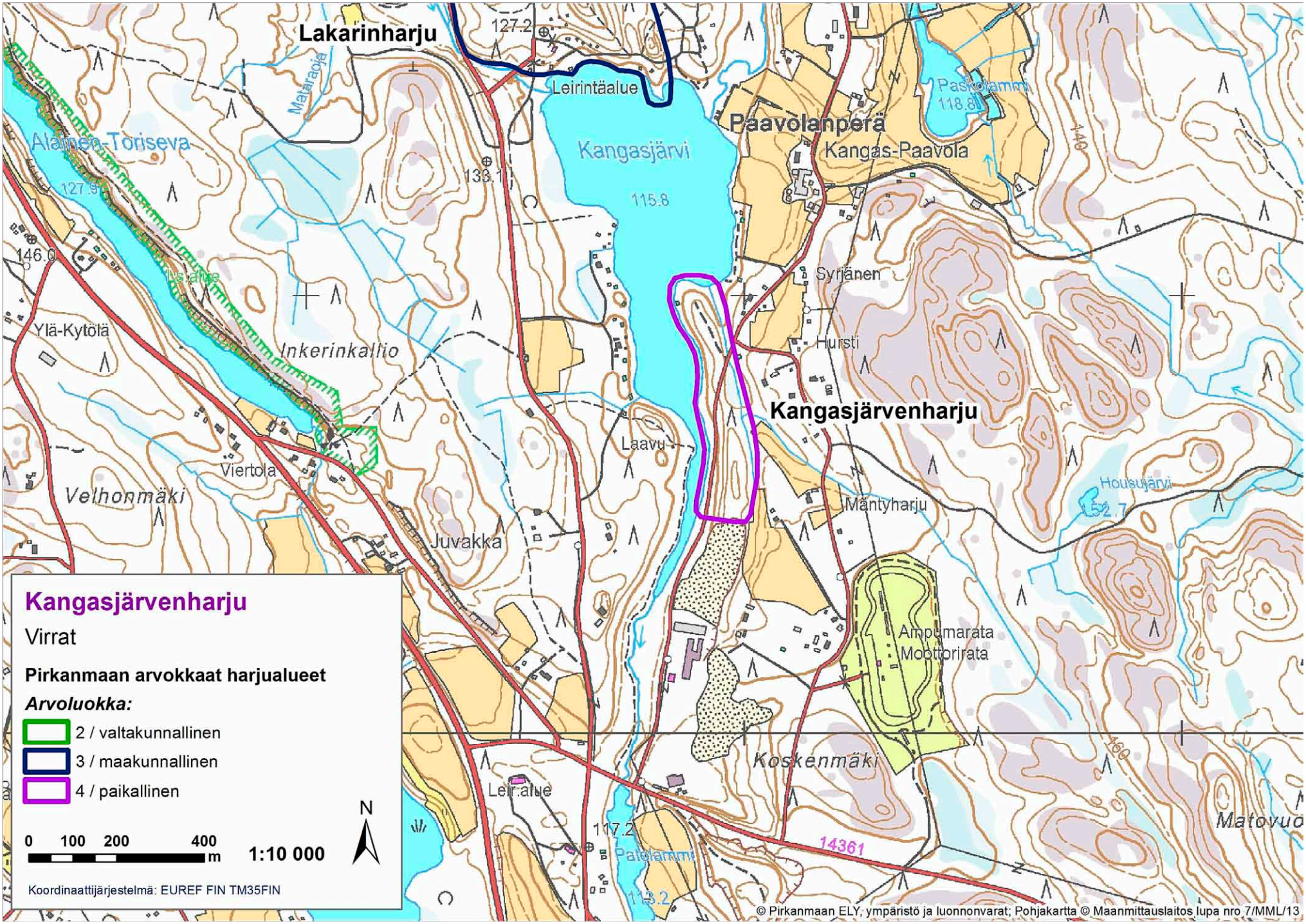

Kangasjärvenharju

Virrat

Pirkanmaan arvokkaat harjualueet

Arvoluokka:

- 2 / valtakunnallinen
- 3 / maakunnallinen
- 4 / paikallinen

0 100 200 400 m

1:10 000

N

Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN

Saukkolammenharju (Virrat)

Pinta-ala: 44,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan ja suomaisemaan liittyvä, etelä-kaakko - pohjois-luodesuuntaiseen harjujaksoon kuuluva Saukkolammenharju sijoittuu Virroilta Ruovedelle kuuluvaan harjujaksoon, joka vuoroin kulkee kalliomäkien rinteillä tai niiden ylitse ja vuoroin kallioiden välisissä painanteissa, joissa on myös soistuneita osia. Saukkolammenharju käsittää tästä harjujaksosta noin 1,5 km osuuden, jolla on polveileva, 5-7 m korkea selänne, harjudeltamainen laajentuma alueen luoteisosassa, joitakin suppia, sivukumpuja ja –laajentumia sekä kaakkoisosassa sivuharju, jonka pituus on noin 300 m. Muodostuman lakikorkeus on 160-165 m mpy. Selänteen rinteet ovat loivahkot ja laki on alun perin ollut melko tasainen. Muodostuman itäpuolella on soiden ympäröimä Saukkolampi ja länsiosassa melko luonnontilaisena säilynyt Ryppysuo.

Kasvillisuus on kanerva- ja variksenmarja-puolukkatyypin tai laihan puolukkatyypin kangasmetsää. Puusto on pääosin tukkipuuikäistä männikköä ja osaksi nuorempaa metsää. Selänteen itärinteen kenttäkerros on variksenmarjavaltainen, seassa on jonkin verran huonokuntoiselta vaikuttavaa kanervaa ja lisäksi esiintyy mustikkaa ja puolukkaa. Pohjakerros on seinäsammalvaltainen, ja jonkin verran esiintyy myös poronjäkälälaikkuja. Alueen pohjoisosassa on vanha maa-ainesten ottamisalue ja lounaiskulma rajoittuu vanhaan maa-ainesten ottamisalueeseen. Saukkolammenharju sijaitsee Isovuoren II luokan pohjavesialueella. Harjua pitkin kulkee maantie.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen on tehty pienimuotoisia muutoksia siten, että länsirajaa on hieman laajennettu kattamaan Ryppysuon pieni suoalue kokonaan (alkuperäisessä rajauksessa suo oli mukana osittain). Geologisesti suolla ja harjulla on pohjavesiyhteys ja lisäksi tälle harjujaksolle on tyypillistä, että se kulkee vuoroin kallioiden rinteillä ja vuoroin kallioiden välisissä painanteissa, joihin liittyy myös suoalueita. Siten rajauksen aluekokonaisuus edustaa hyvin paikallista harjumaisemaa.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään erottuva, paikoin selkeästi erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuva alla: Alueen pohjoisosassa sijaitseva maa-ainesten ottamisalue on jälkihoidettu ja männyntaimet ovat alkaneet kasvaa. Kuva: Nina Nenonen, 2013

Kuva yllä: Alueen eteläosassa sijaitsee Ryppysuo. Kuva: Nina Nenonen, 2013

Kuva alla: Saukkolammenharju rajoittuu itäosastaan Saukkolampeen. Kuva: Nina Nenonen, 2013

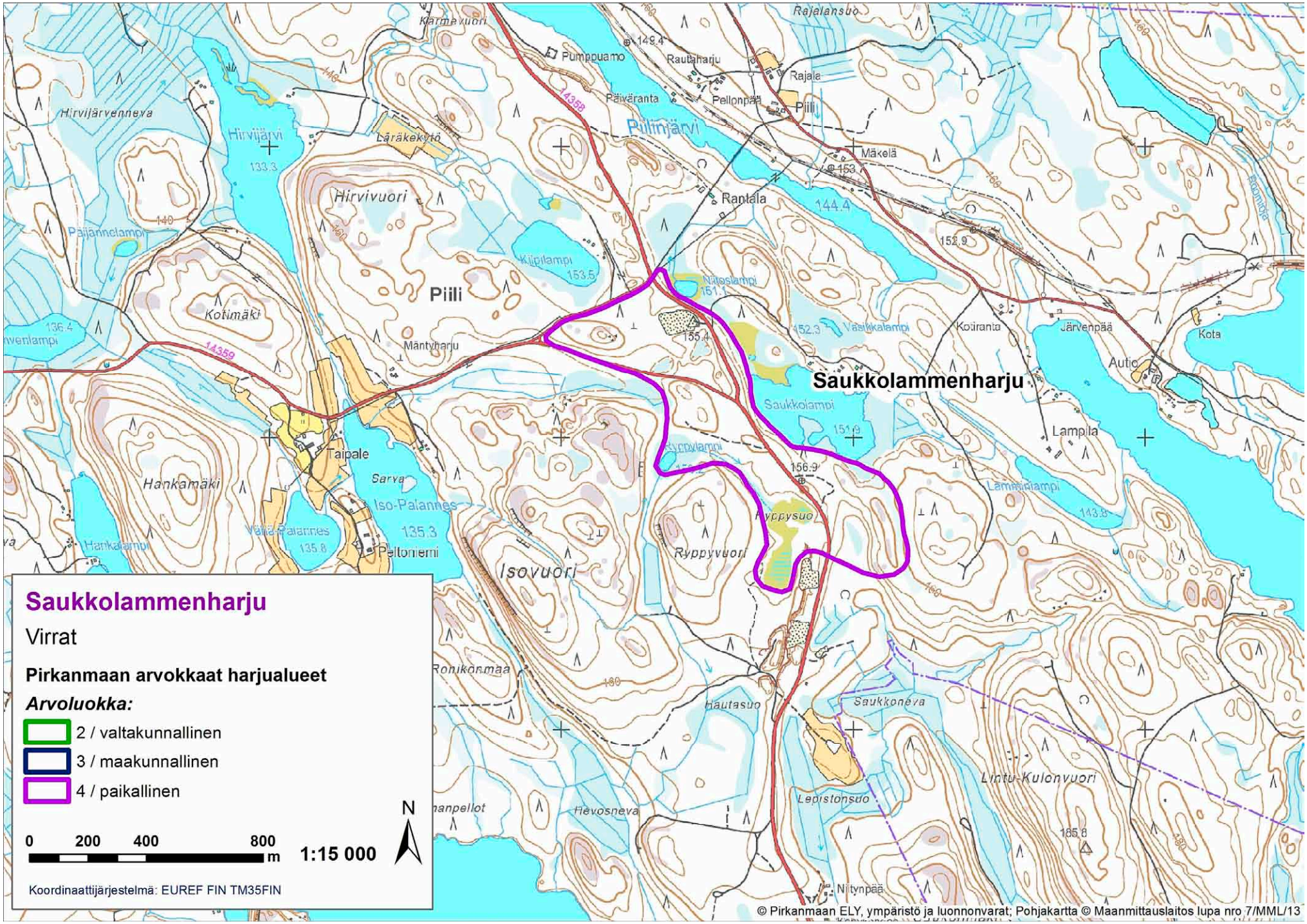
Saukkolammenharju
Virrat
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Saukkolammenharju
Piili
Piilinjärvi
Hirvijärvi
Hirvijärvenneva
Hirvivuori
Läräkekytö
Kotimäki
Mäntyharju
Taipale
Sarva
Iso-Palannes
Vähä-Palannes
Pelttoniemi
Hankamäki
Isovuori
Ryppyvuori
Ryppysuo
Saukkolampi
Rantala
Mäkelä
Rajala
Pellonpää
Päiväranta
Pumppuamo
Rautaharju
Rajalansuo
Koiranta
Järvenpää
Autio
Kota
Lampila
Häutasuo
Saukkoneva
Lintu-Kulonvuori
Lepistonsuo
Hevosneva
Niitynpää
Läräkekytö
Päijännelampi
Kiipilampi
Niitoslampi
Väsiikalampi
Lämmilampi
Hankalampi
Ronikonmaa
Karmavuori
14358
14359
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Niemenkangas (Ylöjärvi, Hämeenkyrö)

Pinta-ala:	40,7 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Osaksi suomaisemaan ja osaksi maanteiden maisema-alueeseen liittyvän Niemenkankaan rajaus käsittää Sisä-Suomen reunamuodostuman pohjoispuolella sijaitsevan matalan ja tasalakisen harjudeltan. Sen lakikorkeus on noin 130 m mpy ja muodostuman pinnalla on joitakin vallidyynejä. Kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää. Laella esiintyy myös kanervatyypin kangasta. Alueen kaakkoisreunalla sijaitsee Sauninlähde, joka on ollut tarujen lähde ja arvokas luontokohde. Lähteen luonnontilaisuus on kärsinyt mm. ojitusten ja vedenoton vuoksi, mutta olisi mahdollisesti kunnostettavissa.

Pääosa Niemenkankaasta kuuluu Ylöjärven kuntaan. Hämeenkyrön kuntaan kuuluu kaistale muodostuman eteläosasta. Alueella on muutamia asuinrakennuksia, maantie ja pari metsätietä sekä mainittujen kuntien rajapiste Sauninlähteen kohdalla. Lähteen rannalle on pystytetty historiallinen rajapaalu, joka on aikoinaan osoittanut kahden läänin (Turun ja Porin lääni sekä Hämeen lääni), kolmen kunnan (Hämeenkyrö, Ylöjärvi ja Viljakkala) ja kuuden kylän rajapistettä. Rajapaaluun on kaiverrettu vuosiluku 1776.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti, maisemallisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

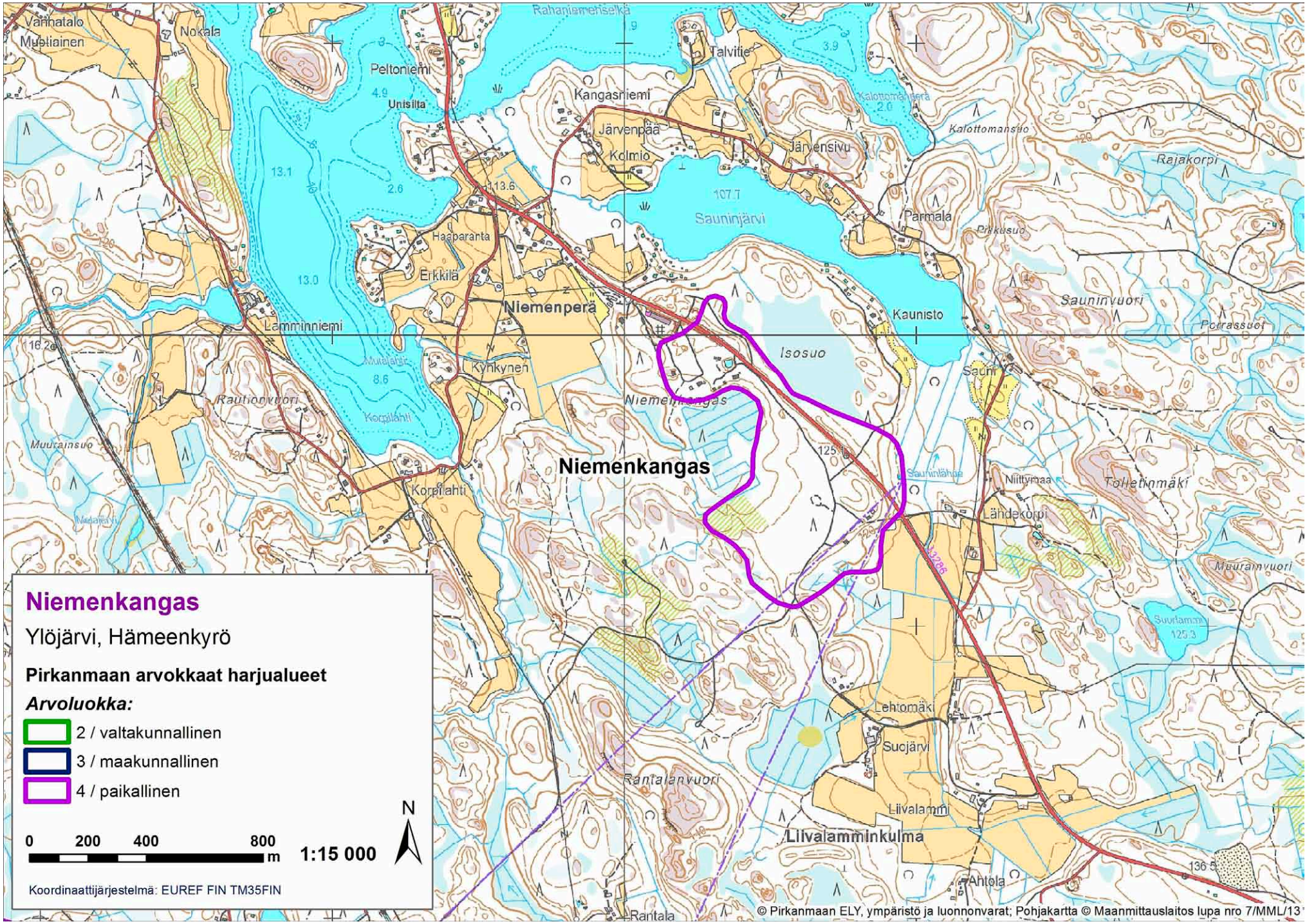
Niemenkangas
Ylöjärvi, Hämeenkyrö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Niemenkangas
Niemenperä
Sauninjärvi
Rahaniemenselkä
Peltoniemi
Unisilta
Kangasniemi
Järvenpää
Kolmio
Talvitie
Järvensivu
Kalottomansuo
Rajakorpi
Parmala
Pirkkusuo
Sauninvuori
Porrassuot
Kaunisto
Isosuo
Sauni
Haaparanta
Erkkilä
Lamminniemi
Kyhkynen
Rautionvuori
Muurainsuo
Korpilahti
Niittymaa
Lähdekorpi
Tolletinmäki
Muurainvuori
Lehtomäki
Sucjärvi
Rantalanvuori
Liivalammi
Liivalamminkulma
Ahtola
Rantala
Varhatalo
Muotiainen
Nokala
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kolikangas (Ylöjärvi)

Pinta-ala:	60,0 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Maaseudun kulttuurimaisemaan ja jokilaaksomaisemaan liittyvä Kolikangas käsittää Sisä-Suomen reunamuodostumaan kuuluvia, pääosin moreenista muodostuvia peräkkäisiä selänteitä. Paikoitellen aines on kuitenkin lajittunutta, joskaan alueella ei ole syviä leikkauksia. Alueen keskiosat ovat soistuneet.

Kasvillisuus on kohteen eteläosissa mäntyvaltaista puolukkatyypin sekametsää, mäntytaimikkoa ja pohjoisosissa vanhaa aarnimaista mustikka- ja käenkaali-mustikkatyypin kuusikkoa. Rinteillä esiintyy lehtokasvillisuuttakin, kuten sinivuokkoa, kieloa, oravanmarjaa, metsäimarretta ja kultapiiskua.

Kolikankaalla on muutamia asuinrakennuksia ja ajoneuvopolkuja. Alueen itäpäässä on harjoitettu pienimuotoista maa-ainesten ottamista, joskin ottamisalueet ovat jo alkaneet metsittyä. Länsipäässään Kolikangas rajoittuu peltoalueisiin.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään jokseenkin selvästi erottuva

- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

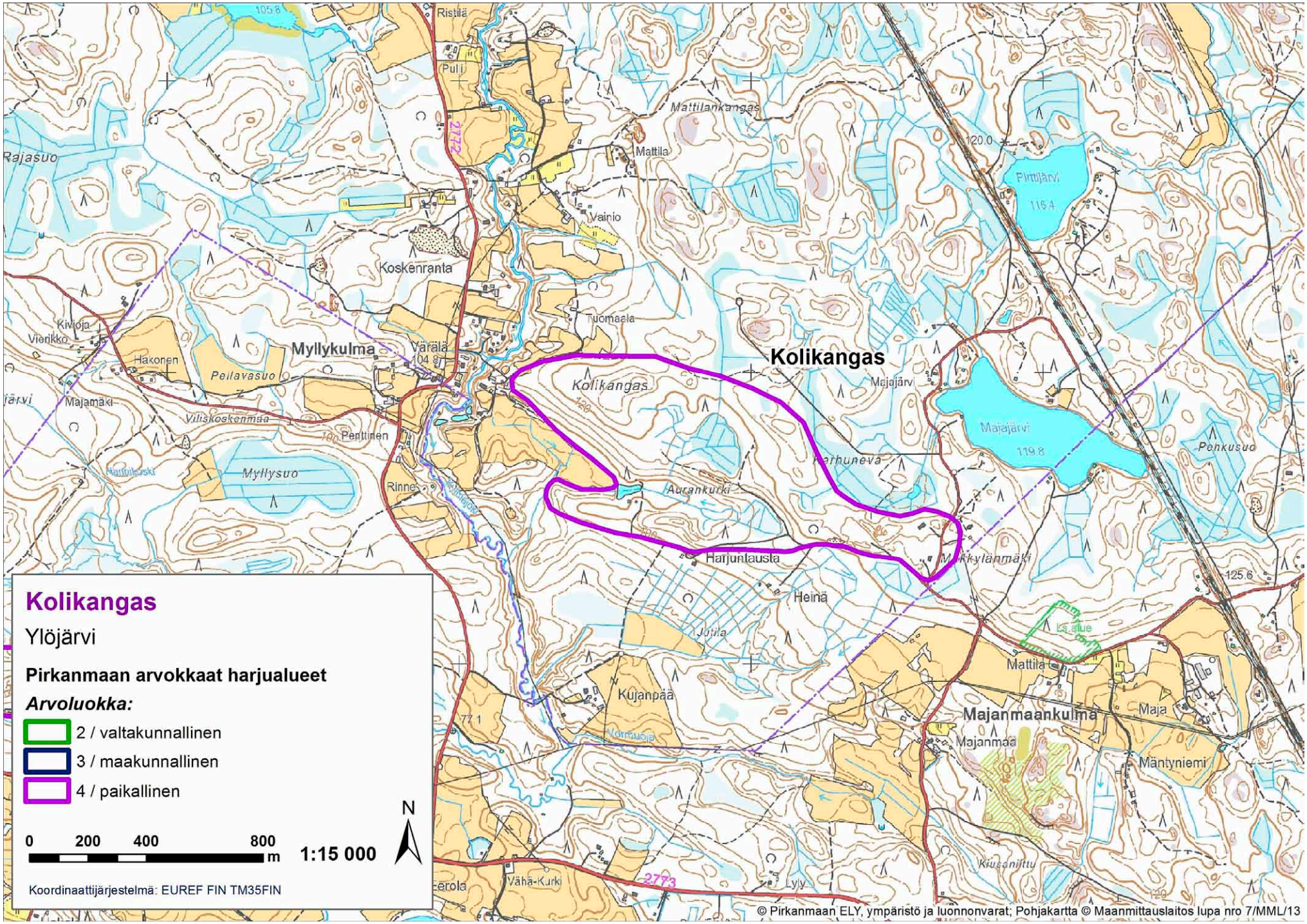
Kolikangas
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kolikangas
Myllykulma
Majajärvi
Majanmaankulma
Mattilankangas
Koskenranta
Tuomaela
Vainio
Mattila
Ristilä
Puli
Rajasuo
Pelavasuo
Myllysuo
Penttinen
Rinnes
Aurankurki
Harjuntausta
Heinä
Jutila
Kujanpää
Mäntyniemi
Maja
Majanmaa
Pirttijärvi
Penkusuo
Kiusanjittu
Vähä-Kurki
Lyly
Häkonen
Majamäki
Kivioja
Vierikko
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Niemenmäki (Ylöjärvi, Hämeenkyrö)

Pinta-ala: 82,6 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset: Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet, 2008 (kattaa muodostuman länsipään, joka on rajattu viereisen Lintuharjun kokonaisuuden kannalta arvokkaaksi osaksi)

Osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan, osaksi muutettuun suomaisemaan sekä maantien maisema-alueeseen liittyvä Niemenmäki kuuluu Sisä-Suomen reunamuodostumaan ja on sen edustavimpia osia. Muodostuman keskiosassa on kaksi peräkkäistä, laajempaa, hiekasta koostuvaa reunamuodostumaa, joiden kerrosrakenne osoittaa pohjoisesta virranneiden sulamisvesien kerrostaneen muodostuman.

Reunamoreeniselänteistä läntisempi on osittain tuhoutunut maa-ainesten ottamistoiminnan seurauksena. Sen sijaan poikkeuksellisen komea, teräväharjainen Ruohomäenahteen reunamoreeniselänne on säästynyt ottamistoiminnalta. Se koostuu huuhtoutuneesta moreenista ja osittain hiekasta. Idässä harjurajauksen ulkopuolella reunamoreenimuodostumat jatkuvat kolmena erillisenä selänteenä, joista Viliskoskenpiitta kohoaa ympäristöstään noin 15 metriä. Niemenmäen länsipää koostuu lohkarepeitteisen reunamuodostuman yhteyteen kerrostuneista rantamuodostumista. Alueella on ollut erittäin edustavia rantatörmiä, -valleja ja terasseja, mutta ne ovat suurimmaksi osaksi tuhoutuneet maa-ainesten ottamisen seurauksena.

Länsiosan hiekkamuodostumilla valtapuuna on mänty ja metsätyyppi on puolukkatyyppiä, mutta notkelmissa esiintyy kuusikkoa ja mustikkatyypin kangasta. Kapeilla selänteillä valtapuu on kuusi ja kasvillisuus mustikka- ja käenkaali-oravanmarjatyypin kangasta. Kasvistoon kuuluvat mm. kevätlinnunherne, nuokkuhelmikkä, sinivuokko, sormisara, metsävirna ja metsäkastikka.

Niemenmäen etelärajan tuntumassa on maa-ainesten ottamisalue, jonka maa-aineslupa on voimassa vielä useita vuosia. Länsipäässä on myös maa-ainesten ottamistoimintaa, mutta se päättynee lähivuosina. Alue tulisikin maisemoida ottamistoiminnan päätyttyä.

Harjualueen länsiosa sijoittuu Lintuharju B:n II luokan pohjavesialueelle. Rajauksen itäpäässä ja sen tuntumassa sijaitsevat neljä reunamoreenimuodostumaa on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi (arvoluokka 3; Mäkinen ym., 2007). Moreeniselänteistä läntisin sijoittuu kokonaan Niemenmäen rajauksen sisäpuolelle.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen rajausta on laajennettu hieman länteen, jossa mukaan on rajattu aiemmin valtakunnallisesti arvokkaaseen Lintuharjuun kuulunut maa-ainesten ottamisalue ympäristöineen. Kyseisen alueen arvojen ei enää katsota riittävän valtakunnalliseen arvoluokkaan, koska alue on pääosin kaivettu pois. Alueella on kuitenkin vielä jäljellä joitakin rantamuodostumia sekä hieman lohkarepeitteistä reunamoreeniselännettä, joiden vuoksi se on sisällytetty pakalliseen arvoluokkaan Niemenmäen harjualueen yhteyteen.

Alueen eteläpuolelta (niemenmäen kohdalta) rajausta on hieman kavennettu toiminnassa olevan (maa-aineslupa lupa voimassa vuoteen 2019 asti) ottamisalueen vuoksi.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä - merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

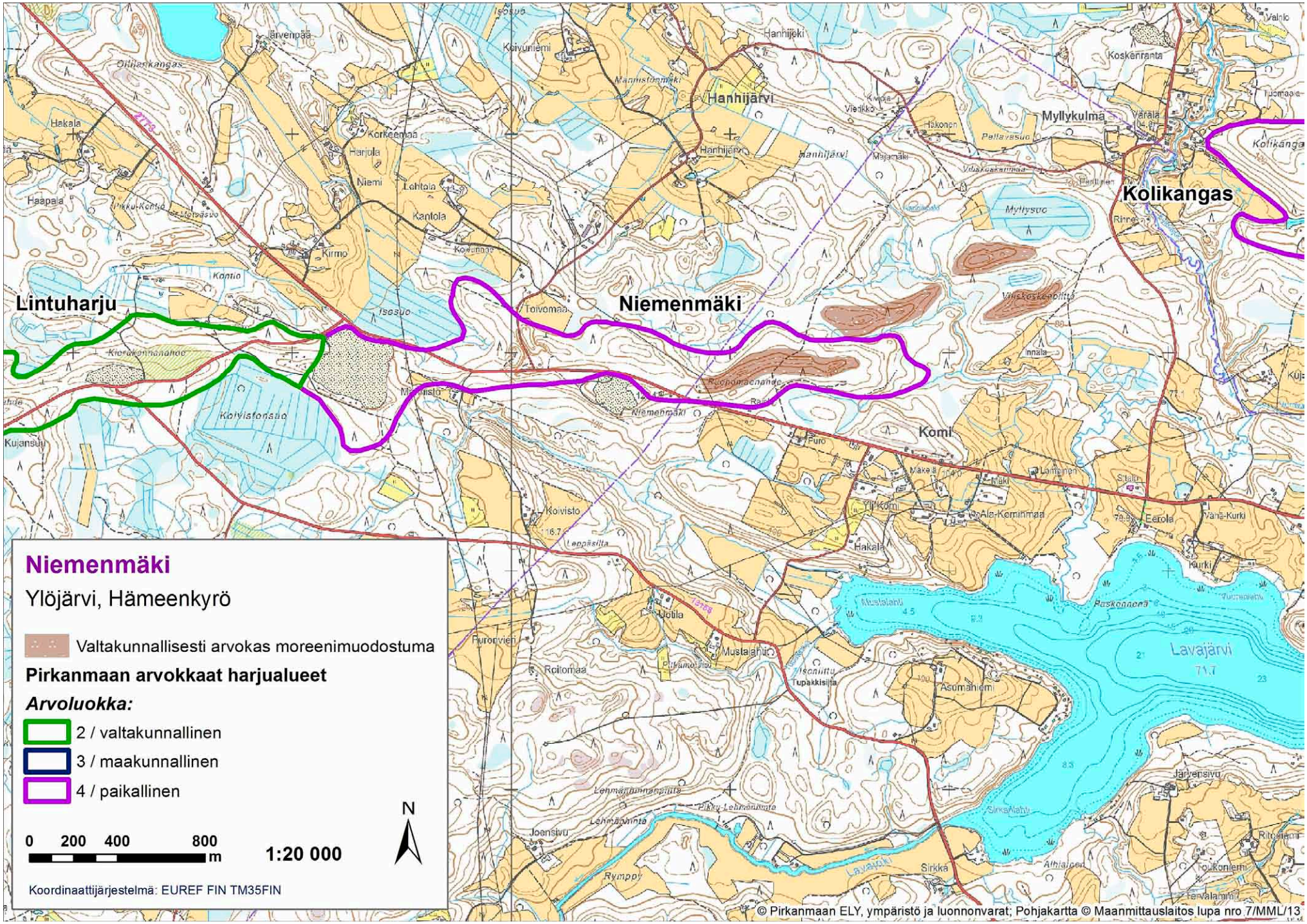
Niemenmäki
Ylöjärvi, Hämeenkyrö
Valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:20 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Lintuharju
Niemenmäki
Kolikangas
Hanhijärvi
Myllykulma
Komi
Lavajärvi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Vilpeenharju (Ylöjärvi, Hämeenkyrö)

Pinta-ala:	82,2 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Kyrösjärven vesimaisemaan ja pienen taajaman kulttuurimaisemaan liittyvä Vilpeenharju kuuluu Sisä-Suomen reunamuodostuman ja Hämeenkankaan saumamuodostuman vaihettumisvyöhykkeeseen sijoittuvaan itä-länsisuuntaiseen harjujaksoon. Alue käsittää runsaat kaksi kilometriä pitkän, 200-300 m leveän ja 45-50 m korkean osan suuremmasta, jyrkkärinteisestä saumamuodostumaplatoosta. Siihen liittyy muodostuman länsipäässä pohjoisesta pieni syöttöharju.

Kasvillisuus on mustikka- ja puolukkatyypin kangasmetsää, puusto mänty- ja kuusivaltaista sekametsää ja rantavyöhykkeellä tiheää kuusikkoa. Alueen eteläsivu rajoittuu taajamaan ja asutusta on myös alueen itäosassa. Lisäksi Kyrösjärveen rajoittuvalla pohjoisreunalla on loma-asutusta. Lounaisrajan tuntumassa on vanha maa-ainesten ottamisalue, jolle on myönnetty uusi lupa ottamisen laajentamiseksi ja alueen osittaiseksi maisemoimiseksi. Kaakkoisreuna rajoittuu maantiehen ja harjulla on myös radiomasto, vesitorni, ja yksityisteitä. Alue sijaitsee Vilpeenharjun I luokan pohjavesialueella ja sillä sijaitsee Vilpeen vedenottamo.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueelle on alkuperäisen rajaamisen jälkeen levinnyt asutusta yhä enenevissä määrin, ja uudessa rajauksessa asutusta on jonkin verran pyritty rajaamaan arvokkaan harjualueen ulkopuolelle. Kaikkea asutusta ei kuitenkaan voida rajata pois, koska muuten alue pienenisi liikaa, erityisesti itäpäästään. Lounaiskulmassa, rajauksen välittömässä läheisyydessä sijaitseva vanha maa-ainesten ottamisalue on rajattu ulkopuolelle alueelle myönnetyn uuden luvan takia. Vilpeenharju sijaitsee Lintuharjun valtakunnallisesti arvokkaan harjualueen länsipuolella, mutta alueiden yhdistäminen ei ole perusteltua siksi, että Vilpeenharjun arvot eivät yllä valtakunnallisesti arvokkaalle tasolle.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Monikäytön kannalta merkittävä

Kuva alla: Vilpeenharjun kyljessä sijaitseva ottamisalue on rajattu arvokkaan harjualueen ulkopuolelle. Alueelle on myönnetty uusi maa-ainesten ottamislupa. Kuva: Anne Lindholm 2013

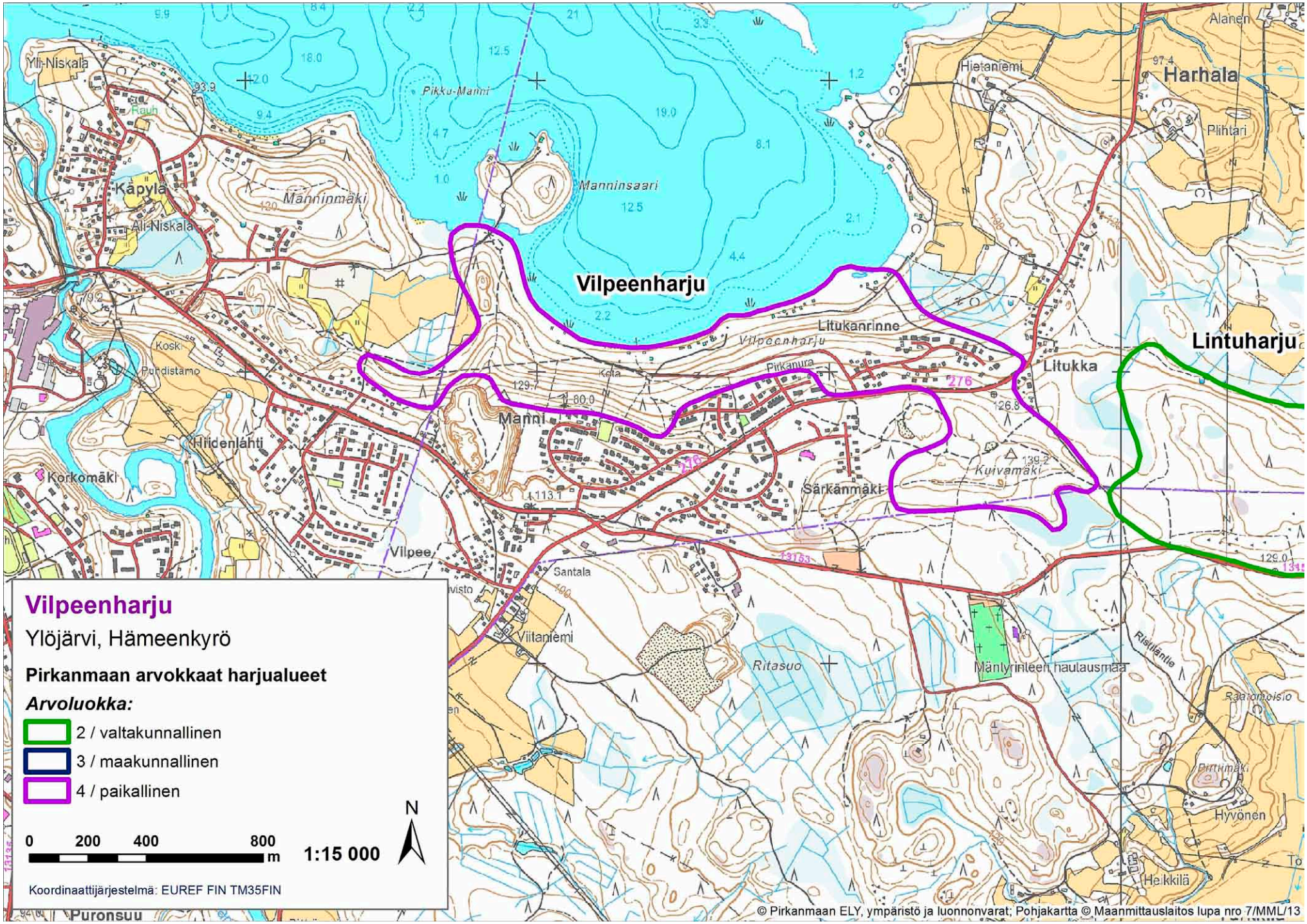
Vilpeenharju
Ylöjärvi, Hämeenkyrö
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Vilpeenharju
Lintuharju
Harhala
Litukka
Litukanrinne
Manni
Käpylä
Ylä-Niskala
Ali-Niskala
Manninmäki
Manninsaari
Pikku-Manni
Hietaniemi
Plihtari
Alanen
Kosk
Puhdistamo
Hiidenlahti
Korkomäki
Vilpee
Santala
Viitaniemi
Ritasuo
Särkänmäki
Kuivamäki
Pirkanura
Kota
Mäntyrinteen haulausmaa
Risiläntie
Raatomoisio
Pirtimäki
Hyvönen
Heikkilä
Puronsuo
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kourinharju (Ylöjärvi)

Pinta-ala:	24,5 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Vesimaisemaan sekä pienen taajaman ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kourinharju kuuluu epäyhtenäiseen, pohjois-eteläsuuntaiseen harjujaksoon Lintuharjun pohjoispuolella. Alue käsittää noin 700 m pitkän, 100-150 m leveän ja 10-28 m korkean kaarevan selänteen sekä erillisen, 200x350 m kokoisen, noin 20 m korkean sivulaajentuman. Selänteen lakikorkeus on noin 110 m mpy ja laajentuman noin 105 m mpy. Selänteen itäsivulla on lyhyt sivuharjanne ja näiden välissä joitakin matalia suppia. Myös laajentuman pinnalla on muutamia 2-5 m syviä suppia ja kaksi siirtolohkaretta.

Kasvillisuus on lähinnä puolukkatyypin mäntyvaltaista sekametsää. Supissa on pieniä korpimaisia soistumia. Alueen keskiosan rantaan johtaa yksityistie ja pohjoiskärkeen rajoittuvalle pellolle ajoneuvopolku. Alueella sijaitsee muutamia rakennuksia ja kaakkoispäässä ja keskiosissa on tehty avo- ja harvennushakkuita. Alue on Viljakkalan-Harhalan maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisema-aluetta (Koski, 2014).

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty suuria muutoksia. Rajausta on laajennettu erittäin pieneltä alueelta länsireunasta, jossa rajaus on ulotettu rantaan saakka kattaen nyt koko muodostuman.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti ja biologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä - merkittävä

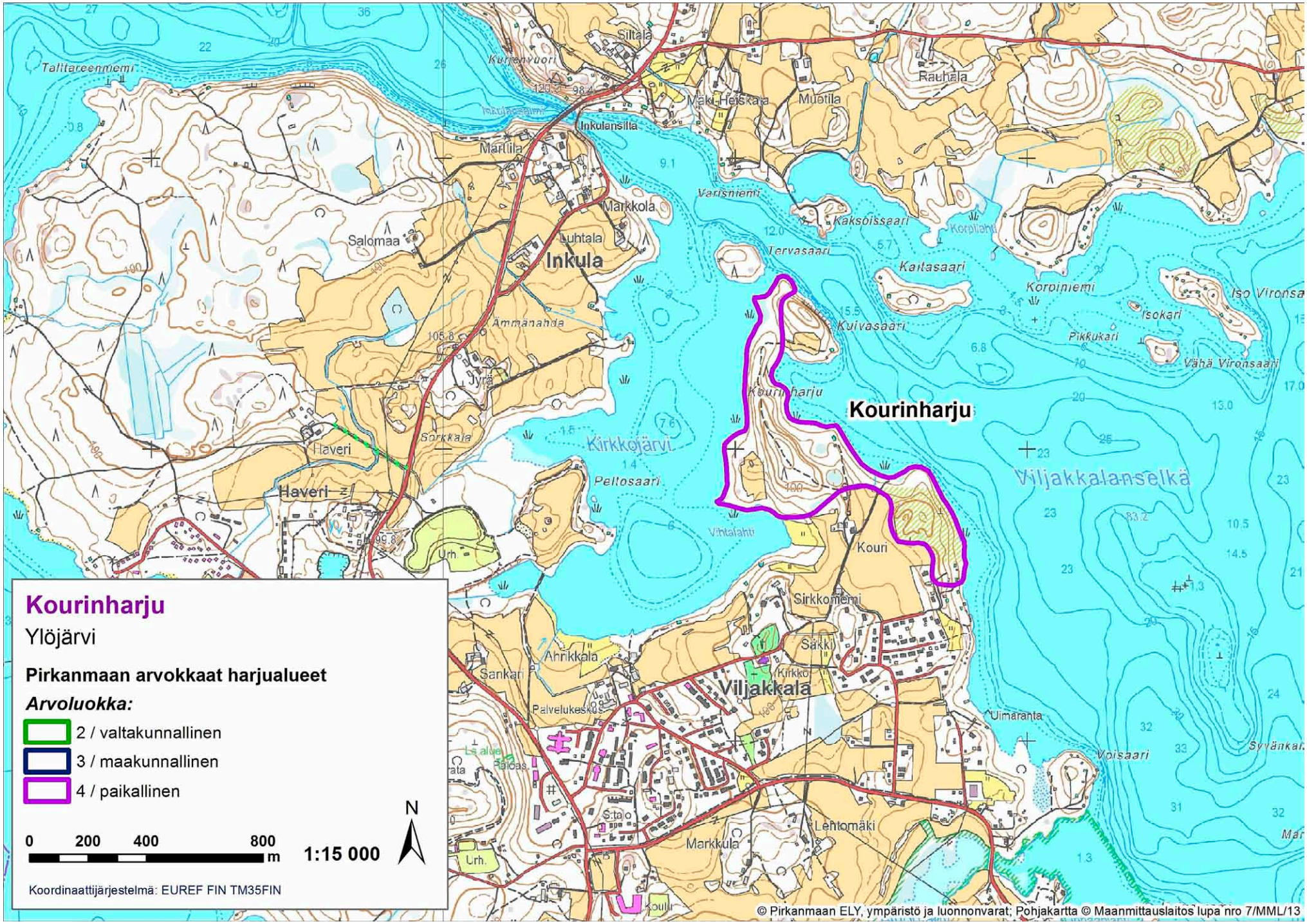
Kourinharju
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kourinharju
Inkula
Haveri
Viljakkala
Kirkkojärvi
Viljakkalanselkä
Kouri
Siltala
Rauhala
Mäki-Heiskala
Muotila
Inkulansilta
Martila
Markkola
Salomaa
Luhtala
Varisniemi
Kaksoissaari
Tervasaari
Kaitasaari
Korpiniemi
Kuivasaari
Isokari
Pikkukari
Vähä Vironsaari
Iso Vironsa
Ämmänahde
Jyrä
Sorkkala
Peltosaari
Vihtalahti
Sirkkoniemi
Säkki
Kirkko
Ahrikkala
Sankari
Palvelukeskus
Uimaranta
Voisaari
Lehtomäki
Markkula
Talitaceenniemi
Kurenvuori
Urh.
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Hangasjärven kangas (Ylöjärvi)

Pinta-ala:	89,7 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Muutettuun suomaisemaan, osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan ja tienvarsimaisemaan liittyvä, vesimaisemaa sisältävä Hangasjärven kangas kuuluu Sisä-Suomen reunamuodostumavyöhykkeellä sijaitsevaan harjujaksoon. Alue käsittää loivamuotoisen selännelaajentuman ja harjukankaita sekä näiden keskellä olevan pienen järven. Muodostuman lakikorkeus alueen luoteisosan deltamaisella tasanteella on noin 163 m mpy, ja se kohoaa ympäristöstään 20-25 m.

Alueen läpi kulkee paikallistie ja sähkölinja ja järven kaakkoisrannalla on vanha urheilukenttä ja seurakunnantalo. Alueella on myös muutamia asuinrakennuksia. Hangasjärven länsipuolella on suurehko maa-ainesten ottamisalue, joka on osittain yhä toiminnassa. Alue on Hangasjärven I luokan pohjavesialuetta ja sillä sijaitsee Kyrönlahden vesiosuuskunnan vedenottamo.

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Alueen keskiosassa, noin 100 m Hangasjärvestä länteen sijaitseva, toiminnassa oleva maa-ainesten ottamisalue on rajattu ulkopuolelle. Muutoin rajaukseen ei ole tehty suurempia muutoksia ja rajaus noudattelee aikaisemman POSKI-hankkeen yhteydessä tehtyä rajausta. POSKI-rajauksessa alueen länsipää on hieman laajempi verrattuna Pirkanmaan harjuluonnossa esitettyyn rajauksen. Laajennusalue pidetään mukana myös uudessa rajauksessa, koska siinä länsiosan geomorfologia tulee rajattua paremmin kokonaisuutena ja lisäksi rajauksen ulottaminen Ämmänsuon reunaan luo luonnollisen maisemallisen rajapinnan.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2-3*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva

- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä

- Biologisesti jossakin määrin merkittävä

- Monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

Kuva alla: Hangasjärven länsipuolella sijaitseva suurehko maa-ainesten ottamisalue on yhä osittain käytössä, joten se on rajattu arvokkaan harjualueen ulkopuolelle. Kuva: Anne Lindholm 2013

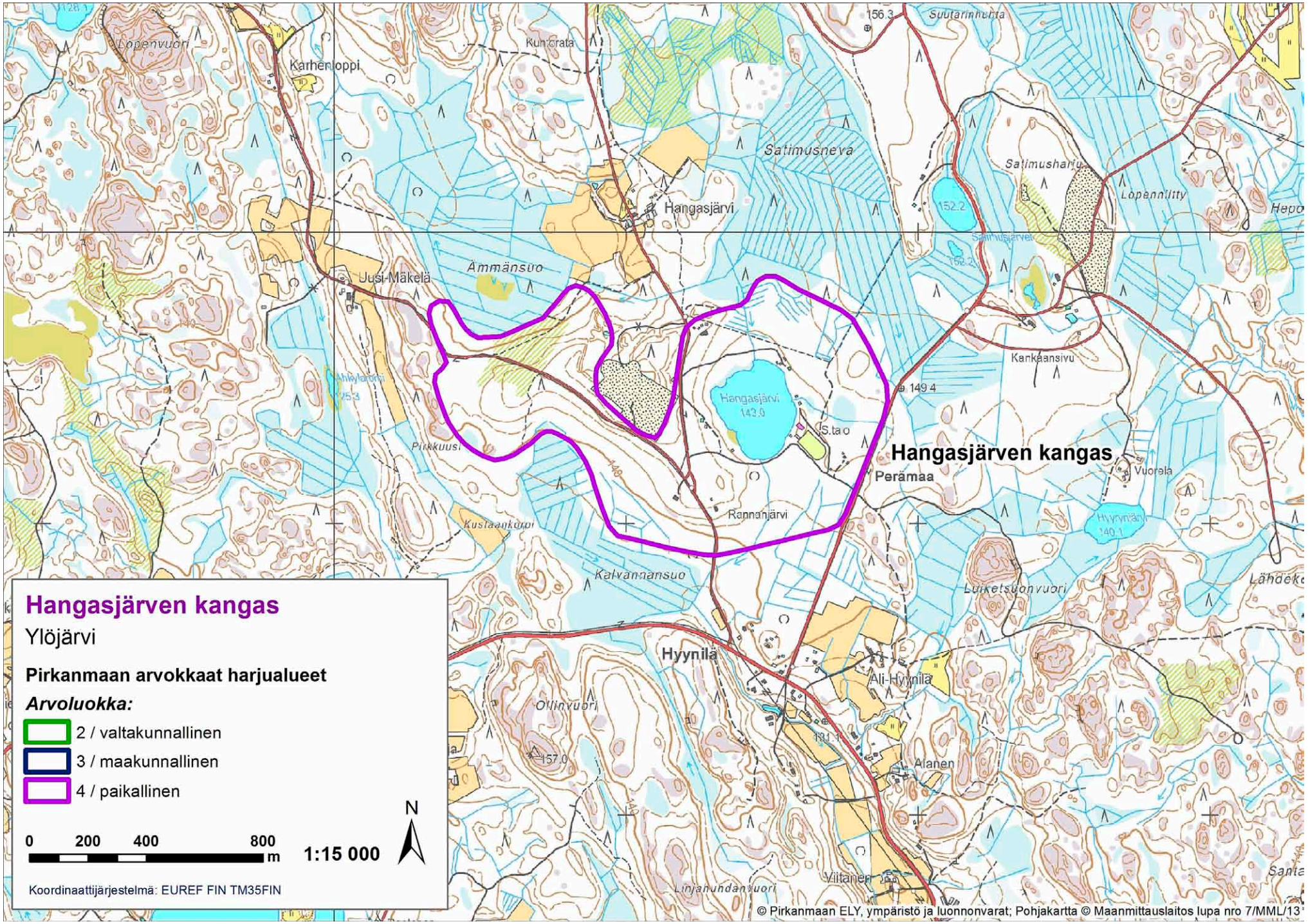
Hangasjärven kangas
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Hangasjärven kangas
Hangasjärvi
Satimusneva
Ämmänsuo
Uusi-Mäkelä
Kankaansivu
Perämaa
Vuorela
Rannanjärvi
Kalvannansuo
Hyynilä
Ali-Hyynilä
Alanen
Viitanen
Ollinvuori
Luiketsuonvuori
Pirkkuusi
Kustaankuoi
Lopenvuori
Karhenloppi
Kuntorata
Suutarinhuhta
Satimusharju
Lopennlitty
Hyynimäki
Linjanuhdanvuori
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuhaluoto-Leponokka (Ylöjärvi)

Pinta-ala:	25,0 ha
Alkuperäinen rajaus:	Pirkanmaan harjuluonto, 1990
Muut rajaukset:	Pirkanmaan POSKI-hanke, 2001

Vesimaisemaan ja osaksi maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Kuhaluoto-Leponokka kuuluu Sisä-Suomen reunamuodostumaan ja koostuu melko korkeasta harjuniemestä sekä kapeasta ja matalasta harjusaaresta. Alue käsittää noin 750 m pitkän, 100-200 m leveän ja 10-23 m korkean harjuselänteen sekä 10-50 m leveän, noin 500 m pitkän ja 2-3 m korkean särkkämäisen harjusaaren, joka on vedenalaisen reunaselänteen korkein harjanne.

Kasvillisuus on mustikka- ja puolukkatyypin sekametsää, osaksi avointa, pensaikkoa tai taimikkoa. Leponokan harjuniemen kärjessä on muutamia loma-asuntoja, joille johtaa yksityistie/ajoneuvopolku. Alue rajoittuu lännessä peltoihin. Kuhaluodon harjusaari on rakentamaton ja sillä pesii Pirkanmaan Lintutieteellisen Yhdistyksen (2014) mukaan vähintään 23 uhanalaista selkälokkiparia.

Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja sillä on luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään selvästi erottuva

- Geologisesti jokseenkin merkittävä

- Maisemallisesti merkittävä

- Biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä

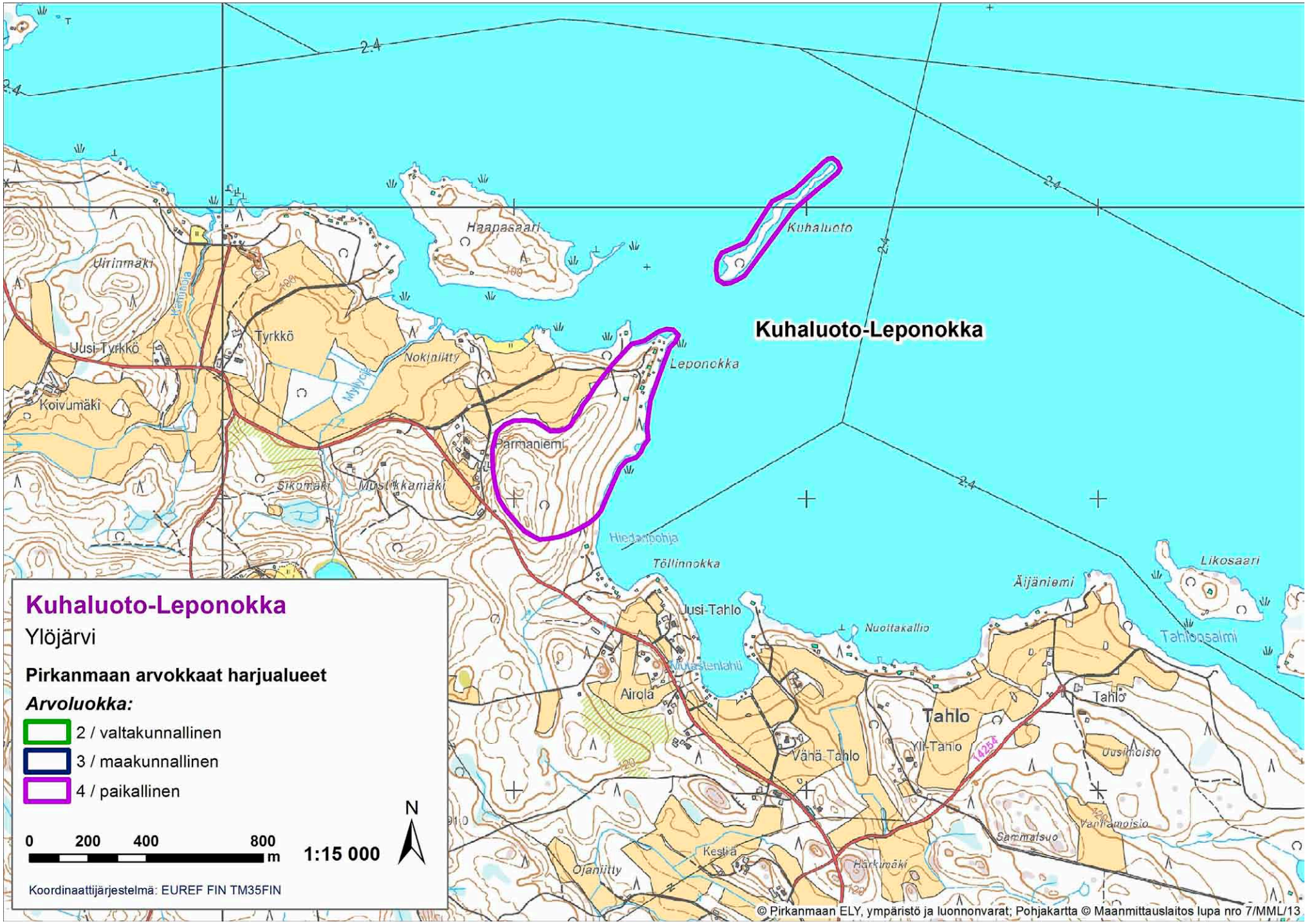
Kuhaluoto-Leponokka
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Kuhaluoto
Haapasaari
Leponokka
Parmaniemi
Tyrkkö
Uusi-Tyrkkö
Koivumäki
Uirinmäki
Nokiniitty
Sikomäki
Mustikkamäki
Hiekanpohja
Töllinnokka
Uusi-Tahlo
Airola
Äijäniemi
Nuoltakallio
Likosaari
Tahlonsalmi
Tahlo
Vähä-Tahlo
Yli-Tahlo
Uusimoisio
Vanhamoisio
Sammalsuo
Härkimäki
Kestilä
Ojaniitty
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Lammasniemi (Ylöjärvi)

Pinta-ala: 22,1 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Näsijärven Kukkulanselän vesimaisemaan liittyvä, luode-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon kuuluva Lammasniemi käsittää loivamuotoisen, lievähkön harjuniemen, jonka kärki kapenee särkkämäiseksi. Laakea tasanne kohoaa noin 5-8 m Näsijärven pinnasta, korkeudelle noin 100-103 m mpy. Kärjen lounaissivulla on kulutustörmä ja tasanne (mahdollisesti joskus hieman kaivettu) sekä rantavalli. Koillisrannalla on selväpiirteiset muinaisrantojen törmät. 2-3 m nykyisen rannan yläpuolella on rantavalli. Niemen särkkämäiseksi huuhtoutunut kärki koostuu karkeasta aineksesta.

Kasvillisuus on niemen kärjessä kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää, kenttäkerrokseltaan paikoin varsin kulunutta. Variksenmarja muodostaa kasvustoja. Puusto on sangen iäkästä männikköä, rantavyöhykkeellä on myös tervalepikkoa. Niemen tyvellä on jonkin verran ravinteisempaa, lähes mustikkatyypin sekametsää ja kenttäkerroksessa mm. oravanmarjaa.

Niemessä on leirintä- ja pysäköintialue rakenteineen. Niemen kärki on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla. Alueen länsirannalla on jonkin verran asuinrakennuksia.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot ja luonnonsuojelulaki tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti jokseenkin merkittävä
- Maisemallisesti merkittävä
- Biologisesti jossakin määrin merkittävä
- Monikäytön kannalta merkittävä

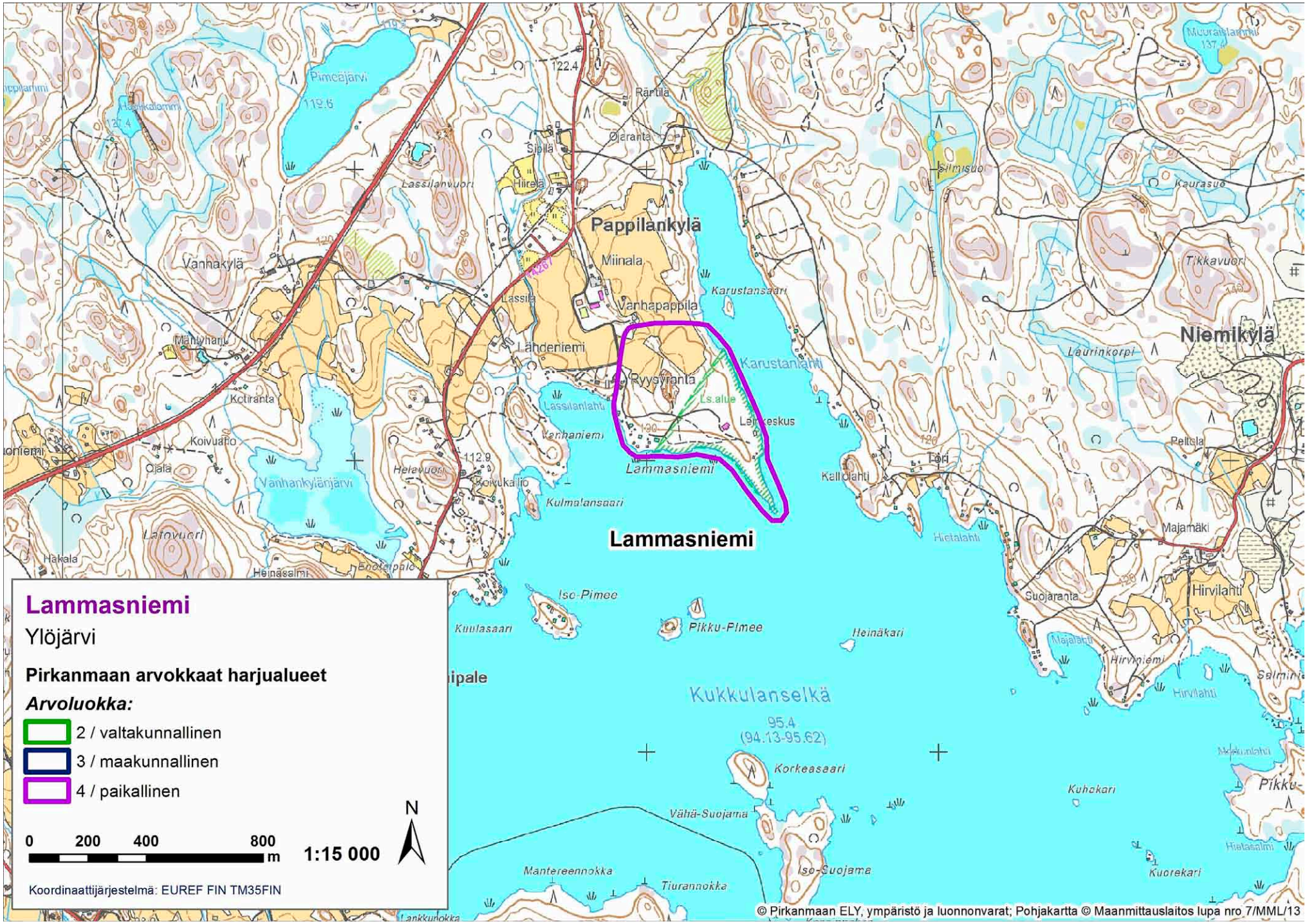
Lammasniemi
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Pappilankylä
Niemikylä
Vanhakylä
Lammasniemi
Kukkulanselkä
Iso-Pimee
Pikku-Pimee
Pimeäjärvi
Vanhankyläjärvi
Karustansaari
Karustanlahti
Lähderiemi
Vanhapappila
Miinala
Rärtilä
Ojaranta
Siplä
Hiirelä
Lassilanvuori
Lassila
Lassilanlahti
Vanhaniemi
Kulmalansaari
Kuulasaari
Korkeasaari
Vähä-Suojama
Iso-Suojama
Mantereennokka
Tiurannokka
Kuhokari
Kuorekari
Hietalahti
Kallolahti
Tori
Suojaranta
Majamäki
Hirvilahti
Hirviniemi
Heinäkari
Laurinkorpi
Tikkavuori
Kaurasuo
Silmisuo
Muuraislammi
Peltola
Kotiranta
Koivuaho
Ojala
Hakala
Heinäsalmi
Latovuori
Helavuori
Koivukallio
Mäntyharju
Ryysyranta
Ls.alue
Läpeskus
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Matinharju (Ylöjärvi)

Pinta-ala: 20,8 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Vesimaisemaan, osin suomaisemaan ja maaseudun kulttuurimaisemaan liittyvä Matinharju kuuluu pohjois-luode - etelä-kaakkosuuntaiseen harjujaksoon; samaan harjujaksoon kuin alueen eteläpuolella sijaitseva Mullikummunmaa. Noin 1,5 km pitkä alue käsittää pienehköjä, paikoin melko kapealakisia ja jyrkähkörinteisiä selänteitä, sivukumpuja ja –harjanteita, joitakin pieniä suppia ja tyypillistä harjuselänteiden kasvillisuutta. 10-15 m korkea selänne on kapealakinen ja jyrkähkörinteinen etenkin Ainesjärven itärannalla sekä alueen luoteisosassa. Suurin lakikorkeus on noin 170 m mpy.

Kasvillisuus on enimmäkseen puolukkatyypin kangasmetsää, valorinteellä jonkin verran karumpaa ja kuivempaa. Paikoin esiintyy kanervatyypin laikkuja ja varjorinteen alaosissa kasvillisuus on lähes mustikkatyyppiä. Kenttäkerroksen kasvillisuutta luonnehtivat valtavarpuina puolukka ja mustikka, selänteen laella variksenmarjalaikut ja valorinteen yläosassa ja laella myös paikoin sianpuolukkalaikut. Rinteiden alaosissa on myös suopursukasvustoja. Pohjakerros on varsinkin varjorinteellä seinäsammalvaltaista. Lisäksi esiintyy isokynsisammalta, kerrossammalta sekä muita kynsisammalia. Pienehköjä jäkälälaikkuja on paikoin kapealla harjanteella alueen luoteisosassa. Kuluneilla kohdilla polkujen varsilla on runsaasti hirvenjäkäläkasvustoja. Valorinteillä on paikoin kielokasvustoja. Lisäksi kasvistoon kuuluvat yövilkka, keltalieko ja kaakkoisosassa itärinteellä keltatalvikki, vanamo, metsälauha, kangasmaitikka ja oravanmarja. Puusto on rinteiden tyviosissa kuusivaltaista sekametsää, muutoin pääosin noin satavuotiasta männikköä.

Harjualueen läpi kulkee paikallinen maantie ja Ainesjärven rannalla on useampia loma-asuntoja sekä asuinrakennuksia. Alueella on kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*1-2*
Kulutuskestävyys	*1-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

Kuva vasemmalla: Kangasmaitikka viihtyy Matinharjun satavuotisen männikön pohjalla. Kuva: Anne Lindholm 2013

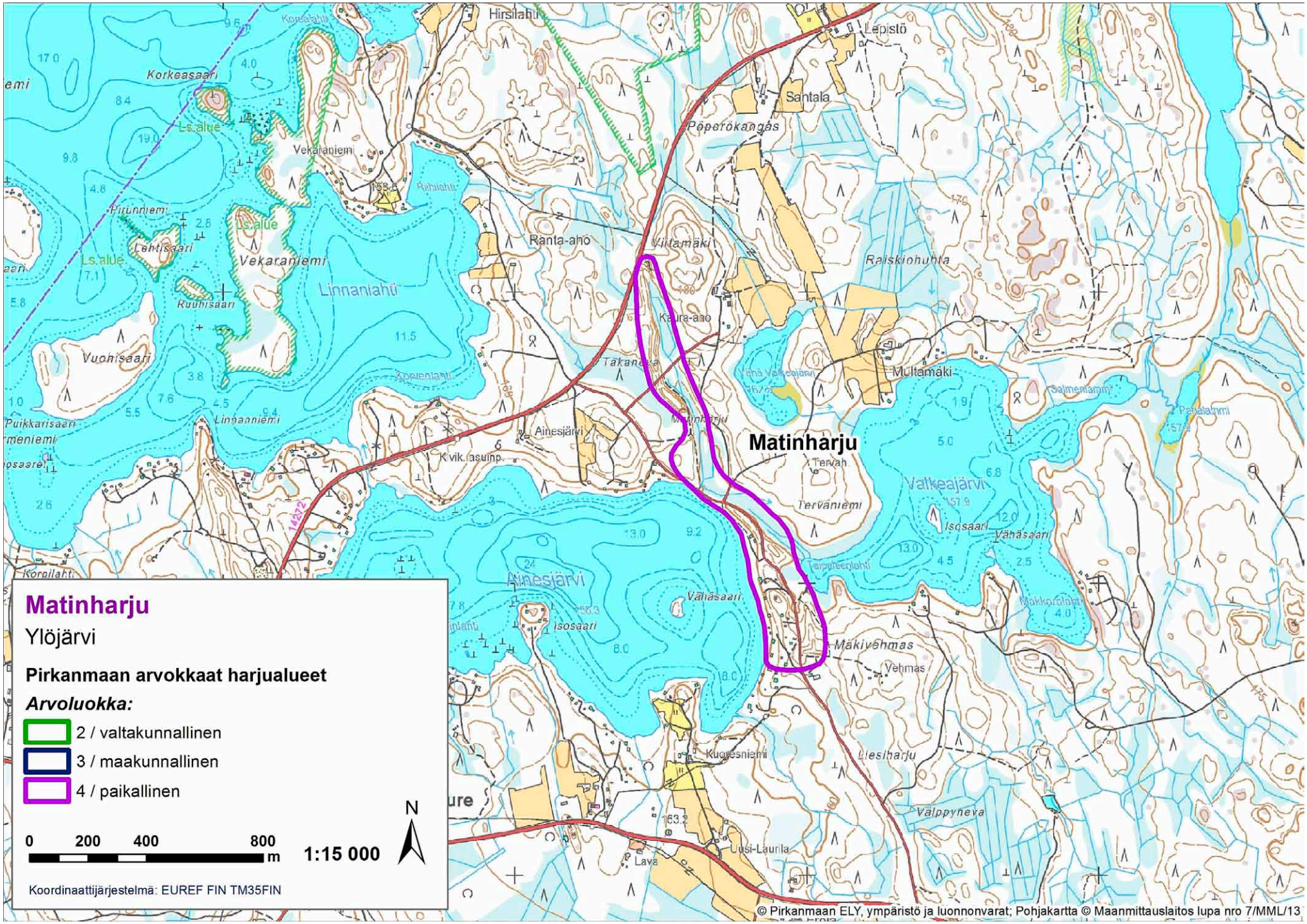
Matinharju
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Matinharju
Valkeajärvi
Ainesjärvi
Linnanlahti
Vekaraniemi
Korkeasaari
Hirsilahti
Lepistö
Santala
Pöperökangas
Ranta-aho
Viitamäki
Raiskiohuhta
Multamäki
Tervaniemi
Isosaari
Vähäsaari
Mäkivehmas
Vehmas
Liesiharju
Kuoresniemi
Uusi-Laurila
Lava
Vuohisaari
Ruuhisaari
Lehtisaari
Hirunniemi
Puikkarisaari
Linnaniemi
Kvik. asuinp.
Salmenlammi
Pahalammi
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Paattiharju (Ylöjärvi)

Pinta-ala: 9,2 ha
Alkuperäinen rajaus: Pirkanmaan harjuluonto, 1990

Osittain suomaisemaan liittyvä Paattiharju kuuluu epäyhtenäiseen harjujaksoon ja käsittää noin puoli kilometriä pitkän, 30-50 m leveän ja 5-10 m korkean selänteen ja matalan sivulaajentuman. Melko jyrkkärinteisen ja kapealakisen muodostuman lakikorkeus on lähes 180 m mpy.

Kasvillisuus on pääasiassa puolukkatyypin kangasmetsää ja puusto mäntyvaltaista sekametsää. Osassa aluetta metsä on varsin vanhaa, pohjoisosassa taas nuorempaa. Kenttäkerros on tavanomaista puolukkatyypin kasvillisuutta. Valorinteellä pohjakerros on paikoin jäkälälaikkuinen.

Harjun länsi- ja pohjoissivuilla on osittain ojitettuja nevoja, nevarämeitä ja korpia. Etelässä harjualue rajoittuu Lamminnevan ojittamattomaan suoalueeseen ja idässä paikoin kalliopaljastumiin. Alueen pohjoispuolella on vanha ja jo metsittynyt maa-ainesten ottamisalue.

Alueella on kaunis maisemakuva, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen arvot tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Rajausmuutokset

Rajaukseen ei ole tehty mainittavia muutoksia.

Arvoluokitukset

Arvoluokka	*4*
MAL-luokka	*2*
Kulutuskestävyys	*2-3*
Toimenpideluokka	*2-3*

- Ympäristöstään jokseenkin erottuva
- Geologisesti ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä
- Biologisesti ja monikäytön kannalta jossakin määrin merkittävä

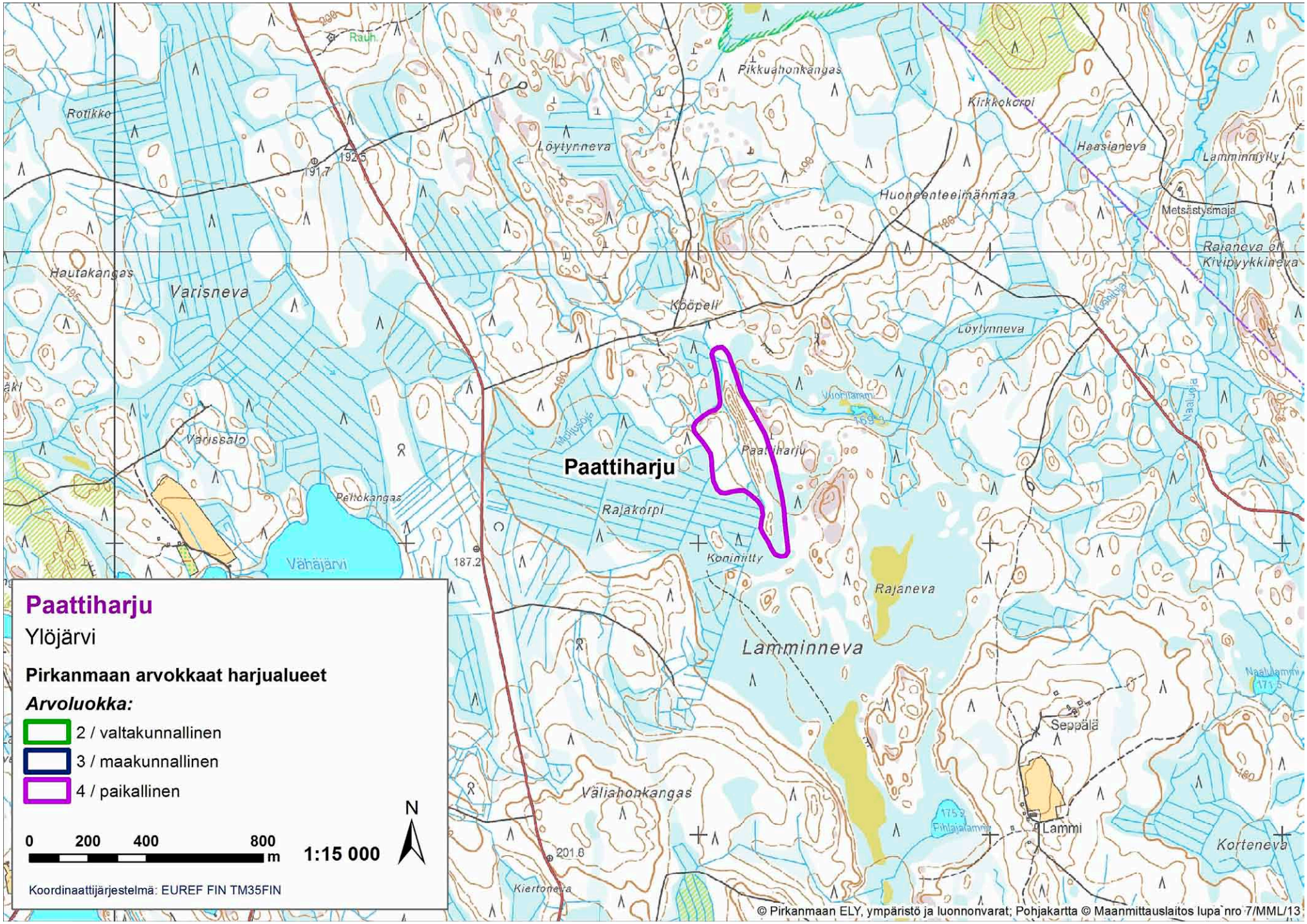
Paattiharju
Ylöjärvi
Pirkanmaan arvokkaat harjualueet
Arvoluokka:
2 / valtakunnallinen
3 / maakunnallinen
4 / paikallinen
0 200 400 800 m
1:15 000
N
Koordinaattijärjestelmä: EUREF FIN TM35FIN
Paattiharju
Varisneva
Varissalo
Vähäjärvi
Rajakorpi
Koninnitty
Rajaneva
Lamminneva
Löytynneva
Pikkuahonkangas
Kirkkokorpi
Haasianeva
Huoneenteelmänmaa
Metsästysmaja
Rajaneva eli Kivipyykkineva
Löylynneva
Kööpeli
Hautakangas
Rotikko
Pellokangas
Väliahonkangas
Kiertoneva
Seppälä
Lammi
Korteneva
Lamminnylly
Rauh.
© Pirkanmaan ELY, ympäristö ja luonnonvarat; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/13

Kuvailulehti

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 112/2014	
Vastuualue Ympäristö ja luonnonvarat	
Tekijät Anne Lindholm	Julkaisuaika Joulukuu 2014
	Kustantaja /Julkaisija Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
	Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja
Julkaisun nimi **Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014** Kohdekuvaukset osa I: Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet	

Tiivistelmä

Tässä osassa on kuvattu Pirkanmaan paikallisesti arvokkaat harjualueet.
Osassa I kuvataan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet.

Asiasanat

Harjut, harjujensuojelu, luonnonsuojelu, maisemansuojelu, pohjavesi, maa-aineslaki, Pirkanmaa, POSKI

ISBN (Painettu)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu)
	978-952-314-175-9	2242-2846		2242-2854

www	URN	Kieli	Sivumäärä
www.doria.fi/ely-keskus	URN:ISBN:978-952-314-175-9	Suomi	200

Julkaisun tilaukset

www.doria.fi/ely-keskus

Kustannuspaikka ja -aika	Painotalo

Raportti on tehty kolmiosaiseksi:

- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014 (raportin yleinen osio)
- Kohdekuvaukset I, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet
- Kohdekuvaukset II, paikallisesti arvokkaat kohteet

Tässä osassa esitellään paikallisesti arvokkaat kohteet

RAPORTTEJA 112 | 2014
PIRKANMAAN ARVOKKAIDEN HARJUALUEIDEN INVENTOINNIN TARKISTUS 2014
KOHDEKUVAUKSET OSA II, PAIKALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-175-9 (PDF)

ISSN-L 2242-2846
ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-175-9

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto